ДОНИШКАДАИ ФЕДЕРАЛИИ МОЛИКИЯТИ САНОАТӢ

Т. 4 № 2 (12) 2025
Vol. 4 No. 2 (12) 2025
ISSN 2782–5086 (Print)
ISSN 2949–2432 (Online)

АХБОРОТИ ДФМС

СЕРГЕЙ ГЛАЗЬЕВ:
«САМТИ АСОСИИ СИЁСАТИ ИҚТИСОДӢ БА ОЯНДАИ НАЗДИКТАРИН БОЯД АМАЛИСОЗИИ ТАРАФДОРИИ САНОАТИРО ДАР АСОСИ ТАРТИБИ НАВИ ТЕХНОЛОГӢ ШАВАД»

BULLETIN OF FEDERAL INSTITUTE OF INDUSTRIAL PROPERTY

FEDERAL INSTITUTE OF INDUSTRIAL PROPERTY

ХАДАМОТИ ФЕДЕРАЛӢ ОИД БА МОЛИКИЯТИ ЗЕҲНӢ (РОСПАТЕНТ)

МУАССИСАИ ФЕДЕРАЛИИ ДАВЛАТИИ БУҶАВИИ
«ДОНИШКАДАИ ФЕДЕРАЛИИ МОЛИКИЯТИ САНОАТӢ»

АХБОРОТИ ДФМС

BULLETIN OF FEDERAL INSTITUTE OF INDUSTRIAL PROPERTY

2025

Ҷ. 4 № 2 (12)

16+

Хадамоти федералӣ оид ба моликияти зеҳнӣ (Роспатент)
Муассисаи федералии давлатии буҷетӣ
«Донишкадаи федералии моликияти саноатӣ»

ISSN 2782–5086 (Print)
ISSN 2949–2432 (Online)
АХБОРОТИ ДФМС
Ҷ. 4 № 2 (12)
Москва 2025

Ба қайд гирифта шудааст:
дар Хадамоти федералӣ оид ба назорат дар соҳаи алоқа, технологияҳои иттилоотӣ ва коммуникатсияҳои оммавӣ (ПИ № ФС77–85468; силсилаи Эл № ФС77–85469 аз 13 июни с. 2023).

Минтақаҳои паҳнкунӣ:
Русия (тамоми минтақаҳо), кишварҳои ИДМ, мамлакатҳои хориҷаи дуру наздик.

Басомади нашр:
4 шумора дар як сол бо имконияти нашрҳои махсуси иловагӣ.

Индекс обунавӣ: 85599.

«Ахбороти ДФМС»
дар соли 2022 барои тавзеҳи натиҷаҳои фаъолияти илмӣ дар соҳаи моликияти зеҳнӣ аз рӯи соҳаҳои зерини илм таъсис дода шудааст: Давлат ва ҳуқуқ. Илмҳои ҳуқуқӣ; Иқтисод. Илмҳои иқтисодӣ; Ҳуқуқи патентӣ. Ихтироъ; Ратсионализаторчигӣ; Илмҳои табиатшиносӣ. Масъалаҳои умумӣ ва маҷмуавӣ; Омор; Кибернетика.

Аудиторияи хонандагон:
мутахассисон дар соҳаи моликияти зеҳнӣ, ваколатдорони патентӣ, ҳуқуқшиносон, адвокатҳо, роҳбарон, аспирантҳо, донишҷӯён, ихтироъкорон ва дигар хонандагон.

«Ахбороти ДФСМ» дастрасии бевоситаи кушодаро ба контенти худ аз принсипи зерин баромада пешкаш мекунад: дастрасии кушодаба контенти худ аз принсипи зерин баромада: дастрасии озод ба натиҷаҳои тадқиқотҳо ба афзоиши глобалии мубодилаи донишҳо мусоидат мекунад.
Нашрияҳои маҷалла дар захираи электронии сомонаи ДФСМ www.vestnikfips.ru (таҳияи электронии маҷалла) ҷойгир шудаанд.

Ҳама маводҳо дарҳол пас аз нашр дастраси истифодабарандагон мешаванд.
Давраи эмбарго ба назар гирифта нашудааст.
Бақайдгирӣ дар сомонаи маҷалла барои гирифтани дастрасии ройгони озод ба маводҳо талаб карда намешавад.
Интишор барои ҳама муаллифон ройгон аст.

Маҷаллаи дастрасии озод мебошад (open access),
яъне тамоми мазмун дар дастрасии озод қарор дорад, барои истифодабарандагон мувофиқ ба муқарраркунии дастрасии кушода ройгон мебошад.

Тамоми маводҳое, ки ба редаксия пешниҳод карда мешаванд, аз тамоюли тафтишоти нодидаи дубора мегузарад.
Тақризнависӣ аз тарафи мутахассисони мустақим ва мувофиқи принсипҳои аҳлокӣ иҷро мешавад.

Бойгонии электронии маҷалла
пас аз нашрия дар репозиторияҳои миллии зерин дастрас мебошад:
«Научная электронная библиотека» дар чаҳорчӯбаи манбаи маълумотҳои библиографӣ «Российский индекс научного цитирования» (РИНЦ) – барои истифодабарандагони ба қайд гирифташуда (бақайдгирӣ дар система ва дастрасӣ ба маҷалла ройгон мебошанд);
«КиберЛенинка» – барои тамоми хонандагон бидуни бақайдгирӣ ройгон мебошад.

Суроғаи муассис, редаксия ва нашркунандаи маҷаллаи «Ахбороти ДФМС»:
125993, Москва, Г-59, ГСП-3,
соҳили Бережковская, хонаи 30, бинои 1.

Почтаи электронии маҷалла:
Vestnik_FIPS@rupto.ru.
Сомона: vestnikfips.ru

Federal Service for Intellectual Property (Rospatent) Federal State Budgetary Institution «Federal Institute of Industrial Property»

ISSN 2782-5086 (Print)
ISSN 2949-2432 (Online)
Bulletin of Federal Institute of Industrial Property
Vol. 4 No. 2 (12)
Moscow 2025

Registered with the Federal Service for Supervision in the Sphere of Communications, Information Technology and Mass Communications (PI No. FS77-85468; El series No. FS77-85469 of June 13, 2023)

Coverage: Russia (all regions), CIS states, near and far abroad countries

Publication frequency:
4 issues per year with the possibility of additional special issues

Subscription index – 85599

Bulletin of Federal Institute of Industrial Property
was founded in 2022 to highlight the results of scientific activities in the field of intellectual property on the following scientific disciplines (fields of science):
State and Law. Juridical Sciences
Economics. Economic Sciences
Patent Law. Inventive Activities.
Innovative Activities Natural Sciences.
General and Complex Problems
Statistics Cybernetics

Readership:
professionals in the field of intellectual property, patent attorneys, lawyers, advocates, managers, graduate students, students, inventors and others.

The Bulletin of Federal Institute of Industrial Property provides direct open access to its content, based on the following principle:
free open access to research results contributes to an increase in the global exchange of knowledge. The issues of this journal are posted on the electronic resource of the FIPS website www.vestnikfips.ru (electronic version of the journal).

All materials are available to users immediately after publication.
There is no embargo period.
No registration on the journal's website is required to get free access to the materials. Publication is free for all authors.

It is an open access journal,
i. e. all content is freely available at no charge to users in accordance with the definition of open access Initiative.

All materials submitted to the editorial office undergo a double blind peer review procedure.
Reviewing is made by independent experts and in accordance with the ethical principles of the Publication Ethics Committee.

The electronic back issues of the journal
are available after publication in the following national repositories: «Scientific Electronic Library» within the framework of the Russian Index of Science Citation (RINTs) bibliographic database – for registered users (registration in the system and access to the journal are free); «CyberLeninka» – free of charge for all readers, without registration.

Address of the founder, editorial office and publisher of the Bulletin of FIPS:
Berezhkovskaya emb., 30, bld. 1,
Moscow, G-59, GSP-3, 125993.

Journal email:
Vestnik_FIPS@rupto.ru.
Website: vestnikfips.ru

ҲАЙЪАТИ ТАҲРИРИЯ

Сармуҳаррир **НЕРЕТИН Олег Петрович**
доктори илмҳои иқтисодӣ, директори Донишкадаи федералии моликияти саноатӣ (ДФМС), Москва

ЗУБОВ Юрий Сергеевич
номзади илмҳои педагогӣ, роҳбари Хадамоти федералӣ оид ба моликияти зеҳнӣ, Москва

ИВЛИЕВ Григорий Петрович
муовини сармуҳаррир, номзади илмҳои ҳуқуқӣ, президенти Идораи патентии Евроосиё, роҳбари илмии ДФМС, Москва

ГОРУШКИНА Светлана Николаевна
муовини сармуҳаррир, номзади илмҳои сотсиологӣ, котиби илмии ДФМС, Москва

АБАНКИНА Татьяна Всеволодовна
номзади илмҳои иқтисодӣ, профессор, директори Маркази иқтисодиёти креативии факултаи рушди шаҳриву минтақавии ДИТ МОИ, Москва

АЛЕКСАНДРОВА Анна Владимировна
номзади илмҳои техникӣ, дотсент, ходими пешбари илмӣ – роҳбари Маркази таҳлилии ДФМС, Москва

АЛЕКСЕЕВА Ольга Ленаровна
номзади илмҳои ҳуқуқӣ, мудири Маркази мониторинги сифати ДФМС, Москва

БЛИЗНЕЦ Иван Анатольевич
доктори илмҳои ҳуқуқӣ, профессор, декани факултаи ҳуқуқшиносӣ, мудири кафедраи Моликияти зеҳнии Донишгоҳи Москва ба номи А. С. Грибоедов, Москва

БОРОВСКАЯ Марина Александровна
доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор, аъзо-корреспонденти Академияи маорифи Русия, президенти Донишгоҳи федералии ҷанубӣ, Ростови-лаби-Дон

БЫЧКОВ Дмитрий Владимирович
номзади илмҳои физикӣ-математикӣ, сармутахассиси Шӯъбаи механика, физика ва электротехникаи Раёсати санҷишии Идораи Патентии Аврупову Осиё (ИПАО), Москва

ГЛАЗЬЕВ Сергей Юрьевич
доктори илмҳои иқтисодиёт, профессор, академики академияи илмҳои Русия, раиси Шӯрои илмии АИР оид ба мушкилиҳои ҳамгироии иктисодии Аврупову Осиё, модернизатсия ва рушди устувор, котиби давлатии Давлати иттифоқ, Москва

ГРИБ Владислав Валерьевич
доктори илмҳои юридикӣ, профессор, ҳуқуқшиноси шоистаи ФР, академики Академияи маорифи Русия, ректори Донишгоҳи Москва ба номи А. С. Грибоедов, раиси Маҷлиси профессорони Русия, Москва

ЕНА Олег Валерьевич
роҳбари самти илмии «Таҳлили патентӣ» ДФМС, Москва

ЖУРАВЛЕВ Андрей Львович
номзади илмҳои ҳуқуқӣ, сардори Маркази кооператсияи байналхалқии ДФМС, Москва

ЗОЛОТЫХ Наталья Ивановна
доктори илмҳои иқтисодӣ, ноиб-президенти Ташкилоти умумирусиягии ҷамъиятии соҳибкории хурду миёнаи «Опора России», Москва

ИВАНОВА Марина Германовна
доктори илмҳои иҷтимоӣ, номзади илмҳои иқтисодиёт, дотсент, ходими пешбарӣ Маркази илмиву таълимии ДФМС, Москва

ИВАНОВ Роман Алексеевич
PhD аз рӯи ихтисоси «иммунологияи молекулавӣ», директори Маркази илмии тиббиёти намоишӣ, роҳбари илмии самти «Биотехнологияи тиббӣ»-и Донишгоҳи «Сириус», Сочи

ИЛЬИНА Ирина Евгеньевна
доктори илмҳои иқтисод, дотсент, директори Донишкадаи илмию тадқиқотии русиягии иқтисодиёт, сиёсат ва ҳуқуқ дар соҳаи илмиву техникӣ, Москва

КАЛЯТИН Виталий Олегович
номзади илҳои иқтисодӣ, дотсент, профессори кафедраи ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ ва мушовири шӯъбаи қонунгузорӣ дар бораи ҳуқуқҳои зеҳнии Маркази илмии ҳуқуқи хусусии ба номи С. С. Алексеев-и назди Президенти Федератсияи Русия, Москва

КЛИМАНОВ Владимир Викторович
доктори илмҳои иқтисод, номзади илмҳои ҷуғрофия, дотсент, директори Ташкилоти Мухтори Ғайритиҷоратӣ (ТМҒ) «Донишкадаи ислоҳоти молияҳои ҷамъиятӣ», Москва

КУЗНЕЦОВА Татьяна Викторовна
доктори илмҳои педагогӣ, профессор, сардори Маркази «Китобхонаи умумироссиягии патентию техникӣ», Москва

ЛОПАТИНА Наталья Викторовна
доктори илмҳои педагогӣ, профессор, ходими пешбари илмии Маркази илмиву таълимии ДФМС, Москва

ЛЫСКОВ Николай Борисович,
сардори Маркази химия, биология ва тиббии ДФМС, Москва

ПРОКОФЬЕВ Станислав Евгеньевич
доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор, ректори Донишгоҳи молиявӣ назди Ҳукумати Федератсияи Русия, Москва

САЛЬНИКОВ Михаил Юрьевич
сардори Маркази физика ва механикаи амалии ДФМС, Москва

СИРОТЮК Владимир Олегович
доктори илмҳои техникӣ, дотсент, ходими пешбари илмии Донишкадаи оид ба масъалаҳои идоракунии АИР, Москва

СМИРНОВ Михаил Борисович
номзади илмҳои физикӣ-математикӣ, сармутахассиси Шӯъбаи механика, физика ва электротехникаи Раёсати санҷишии Идораи Патентии Аврупову Осиё (ИПАО), Москва

СУКОНКИН Александр Владимирович
номзади илмҳои техникӣ, ходими калони илмии ДФМС, Москва

ФАБРИЧНЫЙ Сергей Юрьевич
доктори илмҳои ҳуқуқ, профессор, директори Муассисаи федералии давлатии буҷавӣ «Агентии федералии оид ба ҳифзи ҳуқуқии натиҷаҳои фаъолияти зеҳнии таъиноти ҳарбӣ, махсус ва дуҷониба», Москва

ФЕДОТОВ Михаил Александрович
доктори илмҳои ҳуқуқ илм, профессор, директори Маркази байнулмилалии илмию таълимии «Кафедраи ЮНЕСКО оид ба ҳуқуқи муаллифӣ, ҳуқуқҳои алоқаманд, фарҳангӣ ва иттилоотӣ»-и ДИТ МОИ, Москва

ШОРИН Олег Николаевич
номзади илмҳои техникӣ, Москва

EDITORIAL BOARD

Editor-in-Chief **Oleg P. NERETIN**
Dr. Sci. (Economics), Director of the Federal Institute of Industrial Property (FIPS), Moscow

Yury S. ZUBOV
Cand. Sci. (Pedagogy), Head of the Federal Service for Intellectual Property, Moscow

Grigory P. IVLIEV
Deputy Editor-in-Chief, Cand. Sci. (Law), President of the Eurasian Patent Office, FIPS Research Advisor, Moscow

Svetlana N. GORUSHKINA
Deputy Editor-in-Chief, Cand. Sci. (Sociology), Scientific Secretary of FIPS, Moscow

Tatiana V. ABANKINA
Cand. Sci. (Economics), Professor, Director of the Center of Creative Economy of the Faculty of Urban and Regional Development of NRU HSE, Moscow

Anna V. ALEKSANDROVA
Cand. Sci. (Technical Sciences), Associate Professor, Leading Researcher– Head of the FIPS Analytical Center, Moscow

Olga L. ALEKSEEVA
Cand. Sci. (Law), Head of the FIPS Quality Monitoring Center, Moscow

Ivan A. BLIZNETS
Dr. Sci. (Law), Professor, Dean of the Faculty of Law, Head of the Department of Intellectual Property of the Griboedov Moscow University, Moscow

Marina A. BOROVSKAIA
Dr. Sci. (Economics), Professor, Corresponding Member of the Russian Academy of Education, President of the Southern Federal University, Rostov-on-Don

Dmitry V. BYCHKOV
Cand. Sci. (Physics and Mathematics), chief expert of the Department of Mechanics, Physics and Electrical Engineering of the Examination Department of the Eurasian Patent Office, Moscow

Sergey Yu. GLAZIEV
Dr. Sci. (Economics), Member of the Russian Academy of Sciences, Chairman of the Scientific Council of the Russian Academy of Sciences on complex issues of Eurasian economic integration, modernization and sustainable development, State Secretary of Belarus-Russia Union State, Moscow

Vladislav V. GRIB
Dr. Sci. (Law), Professor, Honored Lawyer of the Russian Federation, Member of the Russian Academy of Education, Rector of the Educational pivate institution of higher education "Moscow University named after A.S. Griboyedov", Chairman of the Russian Professorial Assembly, Moscow

Oleg V. ENA
Head of Scientific Research on Patent Analytics FIPS, Moscow

Andrey L. ZHURAVLEV
Cand. Sci. (Law), Head of the FIPS International Cooperation Center, Moscow

Natalia I. ZOLOTYKH
Cand. Sci. (Economics), Vice President of the All-Russian Non-Government Organization of Small and Medium Business "Opora Russia", Moscow

Marina G. IVANOVA
Dr. Sci. (Sociology), Cand. Sci. (Economics), Associate Professor, Leading Researcher of the FIPS Scientific Educational Center, Moscow

Roman A. IVANOV
PhD in Molecular Immunology, Director of the Scientific Center for Translational Medicine, Scientific Director of the medical biotechnology field, Sochi

Irina E. ILYINA
Dr. Sci. (Economics), Associate Professor, Director of the Russian Research Institute of Economics, Politics and Law in the scientific and technical field, Moscow

Vitaly O. KALYATIN
Cand. Sci. (Law), Associate Professor, Professor of the Department of Intellectual Rights, Consultant of the Department of Intellectual Rights Law of the Private Law Research Centre under the President of the Russian Federation named after S. S. Alexeev, Moscow

Vladimir V. KLIMANOV
Dr. Sci. (Economics), Cand. Sci. (Geography) Assoc. Prof., Director of NGO «Institute for Public Finance Reform», Moscow

Tatiana V. KUZNETSOVA
Dr. Sci. (Pedagogy), Professor, Head of the "All-Russian Patent and Technical Library" Center, FIPS, Moscow

Natalia V. LOPATINA
Dr. Sci. (Pedagogy), Professor, Leading Researcher of the FIPS Scientific Educational Center, Moscow

Nikolai B. LYSKOV
Head of the FIPS Center for Chemistry, Biology and Medicine, Moscow

Stanislav E. PROKOFIEV
Dr. Sci. (Economics), Professor, Rector of the Financial University under the Government of the Russian Federation, Moscow

Mikhail Yu. SALNIKOV
Head of the FIPS Center for Physics and Applied Mechanics, Moscow

Vladimir O. SIROTYUK
Dr. Sci. (Technical Sciences), Associate Professor, Leading Researcher of the Institute of Control Sciences of the Russian Academy of Sciences, Moscow

Mikhail B. SMIRNOV
Cand. Sci. (Physics and Mathematics), chief expert of the Department of Mechanics, Physics and Electrical Engineering of the Examination Department of the Eurasian Patent Office, Moscow

Alexander V. SUKONKIN
Cand. Sci. (Technical Sciences), Chief Scientific Researcher of FIPS, Moscow

Sergey Yu. FABRICHNY
Dr. Sci. (Law), Professor, Director of the Federal State Budgetary Institution «Federal Agency for Legal Protection of the Results of Intellectual Activity for Military, Special and Dual-Use», Moscow

Mikhail A. FEDOTOV
Dr. Sci. (Law), Professor, Director of the International Research and Educational Center «UNESCO Chair on Copyright, Neighboring, Cultural and Information Rights» NRU HSE, Moscow

Oleg N. SHORIN
Cand. Sci. (Technical Sciences), Moscow

МУНДАРИҶА

Сутуни сармуҳаррир
Editorial

О. П. Неретин
106

1. Муколима бо академик
Dialogue with an academician

Сергей Юрьевич Глазьев
«Самти асосии сиёсати иқтисодӣ дарояндаи наздик бояд дар асоси тартиботи нави технологӣ ба амал баровардани пешравии саноатӣ шавад»
Sergey Yu. Glaziev
“The key trend of economic policy in the near future should be the implementation of an industrial breakthrough based on a new technological paradigm”
108

2. Масъалаҳои муҳофизат ва ҳимояи ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ
Issues of intellectual property rights protection and enforcement

О. И. Терещенко
Бақайдгирии аломатҳои молӣ дар Ҷумҳурии Халқии Хитой: хусусиятҳои тартиб
O. I. Tereschenko
Trademark registration in the People’s Republic of China: features of the procedure
112

О. С. Костенко
Баъзе масъалаҳои муҳофизати тамғаҳои молӣ ва аломатҳои ба қайд гирифта нашуда, ки дар Хитой шуҳрати калонро ба даст оварданд
O. S. Kostenko,
Some issues of trademark protection and unregistered designations that have become widely known in China
120

А. В. Чебан,
Е. Б. Гаврилова,
А. А. Ломакина
Такмили қонунгузории патентии Аврупову Осиё бо назардошти қонунгузории патентии Ҷумҳурии Мардумии Хитой
A. V. Ceban,
E. B. Gavrilova,
A. A. Lomakina
Improving the Eurasian patent legislation taking into account the patent legislation of the People’s Republic of China
128

Г. А. Негуляев,
О. Н. Дарина
Системаи патентии Ҷумҳурии Мардумии Хитой: рушди он ва хусусиятҳои патенткунонии ихтироъҳо ва намунаҳои фоиданок
G. A. Negulyaev,
O. N. Darina
Patent system of the People’s Republic of China: its development and features of patenting inventions and utility models
138

3. Иқтисоди моликияти зеҳнӣ
Economy of intellectual property

Н. А. Маалуф
Фаъолияти резидентҳои хитоии боғи индустриалии «Санги бузург» дар Ҷумҳурии Белорус: элементҳои фаъолнокии патентӣ
N. A. Maaluf
Chinese residents activity in the Industrial park “Great Stone” (Republic of Belarus): elements of patent portfolio
151

CONTENT

4. Хизматрасониҳои электронии маълумоти патентӣ

Electronic patent information services

О. П. Неретин,
А. А. Полякова,
Н. Б. Лысков,
Н. В. Зарянов
Таҳлили манбаъҳои маълумотҳои таъминоти ҳуқуқӣ, техникӣ ва иттилоотӣ мувофиқи донишҳои анъанавӣ ва захираҳои генетикӣ бо назардошти муқарраротҳои нави Созмони умумиҷаҳонии моликияти зеҳнӣ
O. P. Neretin,
A. A. Polyakova,
N. B. Lyskov,
N. V. Zaryanov
Analysis of the legal, technical and informational background of databases on traditional knowledge and genetic resources, taking into account the new provisions of the World Intellectual Property Organization
160

5. Х-файлҳо (КУПТ)

Vptb X-Files
172

6. Рафи китоб

Bookshelf

Т. В. Семенова,
В. В. Косенко,
О. П. Неретин
«Тиҷоратикунонии дастовардҳо дар соҳаи тибб ва тандурустӣ. Китоби рӯимизии роҳбар»
T. V. Semenova,
V. V. Kosenko,
O. P. Neretin
“Commercialization of developments in the field of medicine and healthcare. Chief’s Desk Book”
174

АКАДЕМИЯИ РУСИЯГӢ
Дар соли 1724

Ба директори Донишкадаи федералии моликияти саноатӣ (ДФМС)

О. П. Неретин

Академияи Илмҳои Русия таъсис шудааст

Мӯҳтарам Олег Петрович!

Аз номи Академияи илмҳои Русия аз қалби дил Шуморо бо 65-солагии Донишкадаи федералии моликияти саноатӣ табриқ мекунам!

Дар муддати зиёда аз нимасраи хид ДФМС ба як пайванди муҳими инфрасохтори экосистемаи ҷаҳонии моликияти зеҳнӣ, як донишкадаи бисёрсоҳавӣ, ки дорои потенсиали пурқудрати коршиносӣ мебошад, ки масъалаҳои илмии байнисоҳавиро ҳал мекунад, табдил ёфтааст.

ДФМС дар таъминоти муҳофизати манфиатҳои миллӣ дар соҳаи офаридан, хифз, муомилот ва тиҷоратикунонии моликияти зехнӣ фаъолона иштирок менамояд. Дар шароитҳои трансформатсияҳои технологии ҷиддӣ донишкада саҳми арзандаро, ки ба самти баланд бардоштани самаранокии истифодабарии иқтидори илмиву технологии Федератсияи Русия равона шудааст, мегузорад, ба муҳайё кардани шароитҳо барои ноил шудан ба пешсафоии технологӣ ва рушди сармояи инсонии мамлакати мо мусоидат мекунад.

Дар алоҳидагӣ изҳори сипосгузориро ба роҳбарияти Роспатент ва ДМФС барои ҳамкории расонидашуда дар бақайдгирии аломатҳои молӣ ба номҳои маҷаллаҳои илмие, ки муассис ва ношири онҳо Академияи илмҳои Русия мебошад, баён кардан мехоҳам. Ин қадами хелем муҳим барои нигоҳдории мувофиқати коллексияи академии нашриёти илмӣ мебошад, ки имкониятро барои ҳимоя кардани ҳуқуқи АИР ба моликияти зеҳнӣ медиҳад.

Ба ҳайати коргарони донишкада кори оянддаи бо самар ва ба ҳадафҳои дар наздашон гузошташуда расиданро хоҳонам!

Ноиб-президент АИР
академики АИР

В.Я. Панченко

Сутуни сармуҳаррир

Хонандагони азиз, ҳамкорон, дӯстон!

Аз номи редаксияи «Ахбороти ДФМС» хонандагон ва муаллифони моро бо 65-ум солгарди Донишкадаи федералии моликияти саноатӣ табрик мекунам. Тамоми ин солҳо донишкада нақши асосиро дар экосистемаи моликияти зеҳнӣ (МЗ) мебозад.

Ба ҳамкории созанда дар соҳаи МЗ дар сатҳи байналмилалӣ, инчунин барои ҳамоҳангсозии стандартҳо ва рушди системаҳои патентӣ, саъю кӯшиш карда, Русия мавқеъҳои худро дар Созмони Умумиҷаҳонии Моликияти Зеҳнӣ (СУМЗ (ВОИС)) нигоҳ медорад ва фаъолона дар фаъолияти он иштирок меварзад, ташаббусҳоро оид ба дастгирии дорандагони ҳуқуқи мо ва коркарди стандартҳои нав аз рӯи 3D ва блокчейн пешбарӣ мекунад.

Мо ба тамоми системаҳои байналмилалии бақайдгирӣ, ки аз ҷониби Созмони Умумиҷаҳонии Моликияти Зеҳнӣ (СУМЗ) дохил шудем.

Тавассути системаи PCT муҳофизати ҳуқуқии ихтироотҳоро дар дигар мамлакатҳо, тавассути системаи Мадрид – тамғаҳои молӣ, тавассути системаи Гаага – намунаҳои саноатӣ, ва тавассути системаи Лиссабон – номгӯи ҷойҳои пайдоиши молҳо ва нишонаҳои ҷуғрофиро гирифтан мумкин аст.

Тамоми хизматрасониҳои байналмилалӣ барои шаҳрвандон ва ширкатҳои русиягӣ корро анҷом дода истодаанд.

Ҳамкорӣ бо кишварҳои БРИКС оид ба масъалаҳои МЗ мустаҳкам шуда истодааст, фазои умумии иттилоотӣ ва тамизи ташаккул ёфта истодааст. Дар марҳиллаи ниҳоӣ – лоиҳае, ки ба тайёркунии дастурҳои таҷрибавӣ оиди бақайдгирии объектҳои МЗ дахл дорад.

Роҳбари Роспатент Ю. С. Зубов қайд мекунад, ки шарикон дар БРИКС инчунин системаи МЗ-ро, ки инкишофёфта, самаранок ва ба истифодабаранда нигаронидашуда мебошад, кафолати рушди иқтисодӣ ва ҳамкории муваффақи савдо меҳисобанд.

Ҳамкории зич ДФСМ ва Идораи патентии Аврупову Осиё (ИПАО) мепайвандад: як қатор корҳои илмиву тадқиқотӣ ташкил карда шуд, ки бо онҳо дар сомонаи мо дар боби «Фаъолияти илмӣ» шинос шудан мумкин аст[1].

Бо туфайли ИПАО маҷалла ба ҳафт забони миллӣ тарҷума шудааст. Иқтибосҳо дар сомонаи ИПАО[2] ва «Ахбороти ДФМС» дастрас мебошанд[3].

Ҷанбаҳои муосири ҳамкории идораҳои пешбари патентӣ, ва инчунин барномаҳои асосии ҳамкории мумайизӣ ва ташкилӣ ва иттилоотии онҳо дар монографияи «Асосҳои ташаккулёбии фазои ягонаи муосири иттилоотиву мумайизӣ дар соҳаи моликияти саноатӣ дар минтақаи Аврупову Осиё» муаррифӣ шудаанд.

Истеҳсолоти муштарак ва ҳамгирой ба занҷирҳои байналмилалии истеҳсолот имконият медиҳад, ки ҳатто кишварҳое, ки маҷмӯи пурраи малакаҳои технологиро надоранд, дар тавлиди маҳсулоти баландтехнологӣ иштирок варзанд. Вусъатдиҳии кооператсияи байналмилалӣ пешсафии технологии мамлакатҳо-узвҳоро пурзӯр мекунад.

Вале барои нигоҳдории бартариҳои стратегӣ нигоҳ доштани мувозинатро байни ошкоро будан ва муҳофизат кардани технологияҳои худ муҳим аст. Даврагии ин равандҳо ба сохтор ва ҳаҷми талабот ба Натиҷаи Фаъолияти Зеҳнӣ (НФЗ) таъсир мерасонад.

Хонандагонро ба муҳокимаи тамоюлҳои тараққиёти МЗ даъват мекунем. Саволҳо ва пешниҳодҳои шумо дар саҳифаҳои нашриётҳои мо ва дар чаҳорчӯбаи муҳокимаҳои мумайизӣ ҳамеша маъқул диниста мешаванд.

Тараққиёти соҳаи МЗ бидуни мубодилаи донишҳо ва кооператсияи байналмилалӣ имконнопазир мебошад. Сарлавҳаи «Муколима бо академик» идома дода, мо ба Котиби давлатии Давлати иттифоқ, академики Академияи илмҳои Русия, доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор, муаллифи назарияи сохти технологӣ С.Ю. Глазьев пешниҳод кардем, ки бо назари худ мубодила кунад: дар кадом давра кишвари мо қарорр дорад ва кадом омилҳои асоси шартҳоро барои ноил шудан ба мақсадҳои миллӣ муайян мекунанд.

Ошкорӣ ба ҳамкорӣ, мубодила бо таҷриба ва таҳияи қарорҳои муштарак – калид барои эҷод кардани нуктаҳои нави афзоиш ва дастгирии пешсафии технологӣ!

Бо эҳтиром, О. П. Неретин,
сармухаррири маҷалла, доктори илмҳои иктисодӣ

EDN https://elibrary.ru/baozli

[1] Сомонаи расмии ДФМС. URL: https://www1.fips.ru/about/deyatelnost/nauchnaya-deyatelnost/informatsiya-o-vypolnennykh-v-fips-nauchno-issledovatelskikh-rabotakh

[2] Сомонаи расмии ИПАО. URL: https://www.eapo.org/publications/

[3] Маҷалла «Ахбороти ДФМС»: сомона. URL: https://www.vestnikfips.ru/arkhiv/publikatsii-na-inostrannykh-yazykakh/

Editorial

Dear readers, colleagues, friends!

On behalf of the editorial board of FIPS bulletin, I congratulate our readers and authors on the 65th anniversary of the Federal Institute of Industrial Property. Over the years, the institute has played a key role in the Intellectual Property (IP) ecosystem.

Striving for constructive cooperation in the field of IP at the international level, and for the harmonization of standards and the development of patent systems, Russia maintains its position in WIPO and actively participates in its activities, promoting initiatives to support our copyright owners and develop new standards for 3D and blockchain.

We are included in all international registration systems administered by WIPO.

Through the PCT system, it is possible to obtain legal protection for inventions in other countries, through the Madrid system for trademarks, through the Hague system for industrial designs, and through the Lisbon system for appellations of origin and geographical indications.

All international services for Russian citizens and companies continue to operate.

Cooperation with the BRICS countries on IP issues continue to strengthen, and a common informational and expert space is being formed. A project to prepare practical guidelines on IP registration is in the final stage.

Yuri Zubov, Head of Rospatent, noted: “Our BRICS partners share the view that a developed, efficient and user–oriented intellectual property system is the key to economic growth and successful trade cooperation”.

Close cooperation binds FIPS and the Eurasian Patent Office (EAPO): a number of scientific research works have been created, the results of which can be found on our website in the Scientific activities’ section[1].

Thanks to the EPA, the bulletin has been translated into seven national languages. The issues are available on the websites of the EAPO[2] and the FIPS Bulletin[3].

Modern aspects of interaction between leading patent offices as well as the main programs of their expert, organizational and informational interaction are represented in the monograph “The foundations of the formation of a modern common information and expert space in the field of industrial property in the Eurasian region”.

Co-production and co-integration into international production chains allow countries to participate in the creation of high-tech products, even if they do not possess a full range of technological expertise. The expansion of international cooperation strengthens the technological leadership of the participating countries.

However, in order to maintain strategic advantages, it is important to maintain a balance between openness and the protection of ones technologies. The cyclic nature of these processes has a significant impact on the structure and volume of demand for results of intellectual activity.

We invite readers to discuss the trends in IP development. Your questions and suggestions are always welcome on the pages of issues and in the framework of expert discussions.

The development of the IP sphere is impossible without constant knowledge exchange and international cooperation. Continuing our section Dialogue with an academician, we invited the State Secretary of the Union State of Russia and Belarus, Academician of the RAS, Dr. Sci. (Economics), Professor Sergey Glazyev the author of the theory of tenor of technology to share his vision, in what period our country currently is and what key factors determine the conditions for achieving the national goals.

Openness to cooperation, exchange of experience and development of joint solutions is the key to creating new growth points and maintaining technological leadership!

Best regards, Oleg Neretin,
Editor-in-Chief,
Dr. Sci. (Economics)

[1] Official FIPS website. URL: https://www1.fips.ru/about/deyatelnost/nauchnaya-deyatelnost/informatsiya-o-vypolnennykh-v-fips-nauchno-issledovatelskikh-rabotakh
[2] Official EAPO website. URL: https://www.eapo.org/publications/
[3] Official VESTNIK FIPS website. URL: https://www.vestnikfips.ru/arkhiv/publikatsii-na-inostrannykh-yazykakh/

1 МУКОЛИМА БО АКАДЕМИК

EDN https://elibrary.ru/pwhwjl

«Самти асосии сиёсати иқтисодӣ дарояндаи наздик бояд дар асоси тартиботи нави технологӣ ба амал баровардани пешравии саноатӣ шавад»

Сергей Юрьевич Глазьев,
академики АИР, доктори илмҳои иқтисодӣ

“The key trend of economic policy in the near future should be the implementation of an industrial breakthrough based on a new technological paradigm”

Sergey Yu. Glaziev
academician of the Russian Academy of Sciences, Dr. Sci. (Economics)

1. Маҷаллаи «Ахбороти ДФМС» кӯшиш мекунад, ки ба хонандагони худ маълумоти беш аз ҳама муосиртаринро дар соҳаи моликияти зеҳнӣ пешниҳод кунад, ки дорои хусусияти байнифанӣ мебарад, ва, бешубҳа, асоси пешсафии технологии мамлакат мебошад. Сергей Юрьевич, мувофиқи Фармони Президенти Федератсияи Русия «Дар бораи мақсадҳои миллии рушди Федератсияи Русия дар давра то соли 2030 ва барои оянда то соли 2036» пешсафии технологӣ ҳамчун яке аз ғояҳои миллӣ муайян карда шудааст.
Ба ақидаи Шумо, ҳамчун муаллифи сохти технологӣ, кишвари мо дар айни замон дар кадом давра қарор дорад ва кадом омилҳои асосӣ шароитҳоро барои расидан ба ҳадафи гузошташуда муайян мекунанд?

– Сохтори технологӣ бо худ ташаккули ҳамаҷониба ва устуворро ифода мекунад, ки дар доираи он як давраи пурраи макроистеҳсолӣ, аз ҷумла истихроҷ ва истеҳсоли захираҳои аввалия, тамоми марҳилаҳои коркарди онҳо ва баровардани маҷмӯи маҳсулотҳои ниҳоӣ, ки шакли дахлдори истеъмоли ҷамъиятро қонеъ мегардонад, амалӣ карда мешавад.

Дар рафти ивазкунии сохтҳои технологӣ сохтори талабот ба кашфиётҳо ва ихтироотҳо илмӣ тағйир меёбад. Аксарияти онҳо дар муддати тӯлонӣ талаб карданашуда мемонанд, зеро онҳо ба системаҳои истеҳсоливу технологии тартиботи бартаридоштаи технологӣ мувофиқат намекунанд. Танҳо вақте, ки имкониятҳои афзоиши он ба итмом мерасад, зарурат дар технологияҳои комилан нав ба вуҷуд меояд, ки интихоби рақобатпазири онҳо асоси траекторияҳои нави технологиро ташкил мекунад. Давраги равандҳои мазкур ба сохтор ва ҳаҷми талабот ба натиҷаҳои фаъолияти зеҳнӣ таъсири ҷиддиро мерасонад.

Пешниҳод кардани рушди дарозмуддати техникиву иқтисодӣ ҳамчун раванди ивазкунии сохтҳои технологӣ имконияти гузарондани ченкунии ҷараёнҳои рушди дарозмуддати иқтисодӣ медиҳад. Натиҷаҳои ченкунии ҷараёнҳои рушди дарозмуддати иқтисодӣ бо истифодабарии тадқиқотҳои эмпирикии мушаххаси таърихии иқтисоди ҷаҳонӣ ва русиягӣ ташаккул ва тағирёбии панҷ

© Глазьев С. Ю., 2025

сохти технологӣ, аз ҷумла парадигмаи иттилоотӣ ва электронии технологиро дар ибтидои қарни XXI, ошкор карданд. Маҷмӯи асосии технологияҳои иттилоотию коммуникатсионӣ, нано-, биоинженерӣ ва аддитивӣ дар як сол бо суръати тақрибан 30% ва унсурҳои алоҳидаи он аз 20 то 70% меафзоянд.

Дар байни сохтҳои технологии панҷум ва шашум муттасилӣ вуҷуд дорад. Омили асосии онҳо технологияҳои иттилоотӣ мебошанд, ки дар истифодабарии донишҳо дар бораи сохторҳои ибтидоии материя, ва инчунин алгоритмҳои коркард ва интиқол додани маълумотҳоеро, ки бо илми фундаменталӣ ҳосил шудаанд, асос ёфтаанд. Сарҳади байни онҳо дар қаъри ворид шудани технология ба сохторҳои материя ва микёси коркарди иттилоот мебошад.

Самти асосии сиёсати иқтисодӣ бароиояндаи наздик бояд дар асоси тартиби нави технологӣ ба амал баровардани пешравии саноатӣ бошад. Ҳалли вазифаҳои дар назди мамлакат истода дар бобати ба мақсади ҳар чӣ зудтар тараққи додани иқтисодиёт сафарбар намудани захираҳои мавҷуда ва иқтидори илмию техникиро бе ду баробар зиёд кардани хаҷми маблағгузорӣ ва се баробар зиёд кардани хаҷми корҳои илмиву тадқиқотӣ ва конструкторӣ имконнопазир мебошад. Чунин афзоишро танҳо қарздиҳии мақсаднок аз тарафи Бонки Русия донишкадаҳои рушд ба воситаи асбобҳои махсуси аз нав маблағгузорӣ метавонад таъмин кунад. Меъёри фоизӣ аз рӯи ҳамин гуна қарзҳо набояд зиёда аз 1% бошад, бо шарте, ки то қарзгирандагони донишкадаҳои рушд бояд қарзҳоро бо меъёри на баландтар аз 2% расонанд.

2. Донишкадаи моликияти зеҳни асбоби самараноки ҳифзи ҳуқуқҳои истеҳсолкунандагони русиягӣ мебошад, ва инчунин ба пурзӯр намудани савдо ва кооператсияи бо давлатҳои иттифоқӣ мусоидат мекунад. Тавре маълум аст, Шуморо дар наздики ба вазифаи Котиби давлатии Давлати Иттифоқ таъин карданд. Шумо имкониятҳои ҳамкории Русия ва Ҷумҳурии Белорусро дар соҳаи технологӣ бо назардошти манфиатҳои миллӣ ва эҳтиёҷотҳои воқеии мамлакат ва шаҳрвандонро чӣ гуна арзёбӣ мекунед?

– Тавре шумо медонед, Давлати иттифоқӣ (дар оянда ДИ номида мешавад) шумораи зиёди барномаҳои илмиву техникиро амалӣ мегардонад. Дар маҷмӯъ, зиёда аз 80-тои онҳо дар соли 2000 дар соҳаҳои гуногун татбиқ шудаанд. Самтҳои асосӣ – электроника ва микроэлектроника (20 барнома), фаъолияти кайҳонӣ (9 барнома), саноат ва хоҷагии қишлоқ (14 барнома) ва инчунин тандурустӣ ва фаъолияти иҷтимоӣ (12 барнома). Самти махсус – ин мудофиа ва амният (28 барнома). Баъзе аз онҳо ба бунёди соҳаҳои нави баланди технологии иқтисодиёт такони ибтидоӣ доданд.

> Самти асосии сиёсати иқтисодӣ бароиояндаи наздик бояд дар асоси тартиби нави технологӣ ба амал баровардани пешравии саноатӣ бошад.

Мисол, барномаи илмиву техникӣ оид ба истифодабарии ҳуҷайраҳои танагӣ дар соҳаи тандурустӣ ба таъсиси самтҳои нав дар соҳаи технологияҳои ҳуҷайравӣ дар Белорус оғоз бахшид. Бо туфайли заминаҳои илмию техникӣ, ки тавассути ин барнома фароҳам оварда шудааст, истеҳсоли доруҳои нав ва усулҳои ташхиси бемориҳои гуногун ба роҳ монда шуд, ки бо ёрии онҳо ҳазорон беморон шифо ёфтанд. Дар байни самараи ин барномаи мазкур: усулҳои нави парвариши ҳуҷайраҳои танагии мағзи устухон ва клетчаткаи устухони чарбуи зерипустӣ кор карда баромада шуда, хусусиятҳо, аломатҳои пиршавӣ ва иқтидори онҳо ба таври муфассал тавсиф карда шудаанд; барои истифода бурдан ва ислоҳ кардани равандҳои барқароркунии хуноварии муқаррарӣ дар беморони гирифтори лейкоз, инчунин барои ба даст овардани ҳуҷайраҳои лимфоидҳои аз ҷиҳати генетикӣ тағирёфтаи дорои фаъолияти зиддиварамшавӣ роҳҳо коркард шудаанд; барои ба даст овардани ҳуҷайраҳои рагҳо ва ҳуҷайраҳои мушакҳои ҳамвор барои санҷиши фардии доруҳои фармакологӣ ва ғайра усулҳои бунёдӣ таҳия карда шудаанд.

Бо туфайли татбиқ намудани дигар барномаҳо соҳаҳои нави ҳамкорӣ ва кооператсия байни донишкадаҳо ва корхонаҳои Русия ва Белорус ба вуҷуд омаданд. Мисол, амалисозии барномаҳои Давлати иттифоқӣ оид ба мавзӯи кайҳони асоси системаи кайҳонии Белорус барои бо зонд ба таври фосилавӣ тадқиқ кардани Замин (ЗТФТЗ)шуд.

Дар натиҷаи ҳамкории илмиву техникии Русия ва Белорус дастгоҳи кайҳонии Белорус барои бо зонд ба таври фосилавӣ тадқиқ кардани Замин (ДКБ) бо иҷозати 2 м ба радифи русиягӣ «Канопус-В» сохта шудаанд, ки аз космодроми Байконур дар соли 2012 бо муваффақиат ба орбита баровара шудаанд.

> Барномаи илмиву техникӣ оид ба истифодабарии ҳуҷайраҳои танагӣ дар соҳаи тандурустӣ ба таъсиси самтҳои нав дар соҳаи технологияҳои ҳуҷайравӣ дар Белорус оғоз бахшид.

Дар асоси иҷроиши барномаи «Ташаккули воситаҳои кайҳонӣ ва заминии таъмини истеъмолкунандагони Русия ва Белоруссия бо иттилооти пармакунӣ ба таври

фосилавӣ тадқиқ кардани Замин» «Мониторинг-СГ» (2013-2017) ба манфиати баланд бардоштани эътимоднокӣ, корношоямӣ ва устувории воситаҳои кайҳонӣ бо вазну андозаҳои хурди ЗТФТС зиёда аз 100 технология ва маҷмӯи барномавӣ таъсис дода шуданд; тақрибан 80 натиҷаҳои фаъолияти зеҳнӣ, аз он ҷумла ихтироотҳо, намунаҳои фоиданок, барномаҳо барои МЭҲ, ва инчунин сирҳои истеҳсолот ба даст оварда шудаанд.

Дар натиҷаи иҷроиши барномаи илмиву техникӣ «Тайёркунии технологияҳои маҷмӯавӣ оид ба сохтани масолеҳҳо, дастгоҳҳо ва элементҳои асосии воситаҳои кайҳонӣ ва маҳсулоти ояндадори дигар соҳаҳо» «Технология-СГ» (солҳои 2016-2020) 39 патент, 13 шаҳодатнома дар бораи бақайдгирӣ, 2 ҳуқуқи истисноӣ барои асарҳои илм, 27 ноу-хау ба даст оварда шудаанд.

Ба наздики аз тарафи Шӯрои Олии Давлатии давлати Иттифоқӣ (Қарор аз санаи 29 январи с. 2024 № 2) Стратегияи рушди илмиву техникии Давлати Иттифоқӣ (ДИ) барои давраи то соли 2035 қабул карда шуд. Шӯрои Вазирони ДИ (Қарор аз 26 марти соли 2025 №9) нақшаи чорабиниҳо оид ба татбиқи марҳилаи якуми он (солҳои 2025-2030) тасдиқ кардааст. Он ба худ чунин самтҳои ояндадори ҳамкориро ба монанди сохтани объектҳои инфрасохтори тадқиқотии сатҳи ҷаҳонӣ дар соҳаи рушди технологияҳои генетикӣ, аз он ҷумла манбаи маълумоти генетикӣ; гузарондани тадқиқотҳои муштарак ва таҳияҳо дар тамоми спектри НБИКС-илмҳои ба табиимонанд (конвегентӣ); амалисозии лоиҳаҳои муштарак оид ба сохтан ва ривоҷ додан ба манбаи таҷрибавии «мегасайенс» дар соҳаи тадқиқотҳои синхотронӣ ва нейтронӣ; коркарди воситаҳои навтарини техникӣ ва технология дар соҳаи сарчашмаҳои барқии барқароршаванда ва барқарорнашаванда, пеш аз ҳама энергетикаи атомӣ; коркарди барномаҳои маҷмӯавии давраи пурраи илмиву тадқиқотӣ ва инноватсионӣ дар соҳаи хоҷагии қишлоқ ва агрозироат, генетика ва биотехнология, биоамният, аз он ҷумла амнияти ғизоӣ; таҳияи санҷиш-системаҳои навтарин, маводҳои аз ҷиҳати биологӣ фаъол ва фармсубстансияҳо, ва инчунин технологияи ҳуҷайравӣ, аз ҷумла барои рушди тиббӣ фардикунонӣ, тиббӣ ядроӣ, пешгирии самаранокӣ ва табобати бемориҳо ва ғайраҳоро фаро мегирад.

3. Ва боз дар бораи пешсафии технологӣ. Ба ақидаи Шумо, мавқеъҳои Русия ва Хитой дар ҳамин масъала чӣ қадар монанд мебошанд?

– Хитой, ба мисли Русия, комёбиҳои истиқлолияти технологиро эълон кард, ки мақсади асосии панҷсолаи ҷорӣ шуд. Тавре маълум аст, он асосан аз ҳисоби воридоти технологияҳои мамлакатҳои пешқадами Ғарб азфзудааст, ки барои ба вуҷуд овардан дар Ҷумҳурии Мардумии Хитой бисёр соҳаҳои баланди технологӣ маблағгузорӣ кардаанд. Хитой ба коргоҳи ҷаҳонӣ табдил шуда, дар истеҳсол ва содироти маҳсулоти баланди технологӣ ба пешсаф табдил ёфт. Баргузинҳо ҳукмрони ИМА ба худ омада, кӯшиш карданд, ки тараққиёти

Ҳамкорӣ дар масъалаҳои пешсафии технологӣ бояд он омилро ба инобат гирад, ки дар марҳилаи муосир аллакай ба монополия барои комёбиҳои илмиву техникӣ расидан ва таъмин кардан имконнопазир мебошад.

босуръати Хитойро, ки онҳоро ҳамчун пешвои ҷаҳонии соҳаи истеҳсолоти моддӣ аз худ дур карда буд, боздоранд. Мақсадро «Амрикоро аз нав бузург кардан» эълон карда, Трамп ҷанги тиҷоратиро бо Хитой оғоз кард, аз корпоратсияҳои амрикоӣ талаб кард, ки иқтидорҳои истеҳсолиро ба ИМА баргардонда ва аз додан ба Хитой технологияҳои пешрафта даст кашанд.

Русия дар рафти «терапияи садамот»-и солҳои 1990 тамоман аз рушди манбаи технологии худ даст кашида, онро бо воридоти маҳсулоти баланди технологӣ иваз кард. Он вақт хароҷотҳо ба Корҳои илму техникӣ ва таҷрибавӣ ва конструкторӣ (КИТТК) ба таври назаррас ихтисор карда шуданд, дар натиҷаи хусусигардонӣ илми соҳавӣ ҳалок шуд – тақрибан 80% бюроҳои конструкторӣ ва пажуҳишгоҳҳои лоиҳакашӣ харобу муфлис гардида, ба марказҳои тиҷоратӣ ва амборҳо аз нав мубаддал шуданд. Иқтидори илмиву техникӣ танҳо дар бахши давлатӣ нигоҳ дошта шудааст. Объекти таҷовузи ИМА ва сателлитҳои аврупоии онҳо шуда, Русия дар ҳоли ҳозир маҷбур аст, ки иқтидори илмиву техникиро бо мақсадҳои таъмин намудани амнияти миллӣ дар тартиби таъҷил барқарор кунад.

Дар шароити кунунӣ, масъалаи ноил шудан ба пешсафии технологӣ барои ҳукуматҳои Русия ва Хитой авлавият дорад. Мақсадҳо дар давлатҳо мувофиқат мекунанд. Тамоюлҳои ҷаҳони муосир тамоюлҳои ҳамкории марказҳои гуногуни ҳамкории иқтисодӣ ва технологиро нишон медиҳанд. Сарфи назар аз таҳримҳои Ғарб, мо шумораи кофии шарикон дорем (пеш аз ҳама дар Осиё) барои роҳбарии умумии технологиро таъмин кардан.

Дар шароити дигаргунсозии бесобиқаи меъмории иқтисодии ҷаҳон ва ташаккули низоми нави технологӣ ва иқтисодии ҷаҳонӣ ҳамкориҳои кишварҳои Иттиҳоди иқтисодии Аврупову Осиё (ИИАО) ва Хитой хусусияти стратегӣ касб карда, дурнамои бузург доранд. Дар асл, ИИАО ва Хитой нақшаи нави рушди иқтисодии минтақаро ташкил карда истодаанд.

Ҳамкорӣ дар масъалаҳои пешсафии технологӣ бояд он омилро ба инобат гирад, ки дар марҳилаи муосир аллакай ба монополия барои комёбиҳои илмиву техникӣ расидан ва таъмин кардан имконнопазир мебошад. Аз ин сабаб, ҳама таҳдидҳои беруна аз тарафи як гурӯҳи кишварҳо наметавонанд ба рушди устувори технологӣ монеъ шаванд.

Иқтисодиёти муосир сохти хеле мураккабро дорад, вале ҳеҷ як мамлакат дар дунё бошад, ки тавонад дар

алоҳидагӣ тараққӣ кунад. Бо ин ва ё он роҳ кооператсияи байналмилалӣ ба ҳама зарур аст. Хусусияти кооператсияи дар соҳаи технологияи баланд дар он мебошад, ки он дар эътирофнокии тарафайн ва мубодила бо дастовардҳо асос меёбад. Аз ин ҷой иттиҳодияҳои технологӣ байни ширкатҳо ба вуҷуд меоянд, ки ҳамдигарро пур мекунанд, кӯшиш мекунанд, ки рақобатпазирии худро баланд бардоранд. Ва ба мо барои он, ки пешсафии технологиро таъмин намоем, бояд кӯшиш бикунем, ки пешсаф бошем, шояд, ки на дар тамоми самтҳо, вале дар як қатори муҳим – барои он, ки мо дастовардҳои худро ба комёбиҳои шариконамон тавонем мубодила кунем.

Шарикии стратегии имрӯза бо ҳамсоягони шарқиву ҷанубӣ имконият медиҳад, ки чунин муносибатҳоро бо эътимоди кофӣ ба роҳ монем. Аз ҷиҳати фарогирии тамоми фазоӣ илмӣ ва техникӣ дар маҷмӯи давлатҳо, фарз кардем, ИИАО ва Созмони ҳамкории Шанхай комилан худтаъминкунӣ мебошанд.

Ҷуғрофияи ҳамкориро васеъ кардан лозим аст. Сиёсати хориҷӣ ба бисёрмарказӣ афзалият додааст, бинобар ин сухан дар бораи як низоми нави иқтисодии ҷаҳонӣ меравад, ки асли онро Хитой ташкил медиҳад, инчунин дигар кишварҳои Осиёи Шарқӣ ва Ҷанубӣ, ки бо Хитой ҳамкорӣ мекунанд, рақобат мекунанд, дар ташаббуси «Як минтақа, як роҳ» ширкат варзида, шукуфоии муштаракро аз бозӣ, чунон ки хитоиҳо мегӯянд, на бо маблағи сифр, тамаркуз ба таъсири синергетикӣ эҷод мекунанд.

Вектори асосии ҳамкории байналмилалии иқтисодӣ пурра тағйир меёбад. Агар ҷаҳонишавии либералӣ омили

> Гумон мекунам, ки баъд аз 5 сол мо ба системаи иқтисодии глобалии нав медароем, ки дар он ҷой Хитой ва Осиёи Ҷанубу Шарқӣ маркази асосии иқтисоди ҷаҳонӣ хоҳанд шуд.

асосии низоми иқтисодии ҷаҳонии пас аз пошхӯрии Иттиҳоди Шӯравӣ ба вуҷуд омада бошад, пас барои низоми нави иқтисодии ҷаҳонӣ омили асосӣ сармоягузории муштарак, маҷмӯи афзалиятҳои рақобатӣ барои таъмини рушди мутақобилан судманд ва бомуваффақияти иқтисодӣ мебошад, ки дар он ҳуқуқи ҳамаи иштирокчиён эҳтиром карда мешавад. Ин тартиботи нави иқтисодии ҷаҳонӣ нисбат ба тартиботи пештараи империалистӣ хеле самараноктар мебошад, ки дар ду шакл буд: шакли шӯравӣ – бо нақшагирии директивӣ ва шакли америкоӣ – бо корпоратсияхои трансмиллӣ.

Имрӯз Хитой комилан дуруст ба пешрафти илмию техникӣ ва навоварӣ такя кунад. Гумон мекунам, ки баъд аз 5 сол мо ба системаи иқтисодии глобалии нав медароем, ки дар он ҷой Хитой ва Осиёи Ҷанубу Шарқӣ маркази асосии иқтисоди ҷаҳонӣ хоҳанд шуд. Барои Русия ворид шудан ба асоси ин маркази нави иқтисоди ҷаҳонӣ хеле муҳим аст.

Барои иқтибосоварӣ: Глазьев С.Ю. Самти асосии сиёсати иқтисодӣ барои ояндаи наздик бояд амалисозии пешбурди саноатӣ дар асоси тартиби нави технологӣ шавад // Ахбороти ДФМС. 2025. Ҷ. 4, № 2 (12). С. 108-111.

For citation: Glaziev S. Yu. The key trend of economic policy in the near future should be the implementation of an industrial breakthrough based on a new technological paradigm // Bulletin of Federal Institute of Industrial Property. 2025. Vol. 4, No 2 (12): 108–111 (In Russ.).

2 МАСЪАЛАҲОИ МУҲОФИЗАТ ВА ҲИМОЯИ ҲУҚУҚИ МОЛИКИЯТИ ЗЕҲНӢ

Мақолаи илмӣ Original article

ТУД: 347.772
EDN https://elibrary.ru/udfusp

Бақайдгирии аломатҳои молӣ дар Ҷумҳурии Халқии Хитой: хусусиятҳои тартиб

Ольга Ивановна Терещенко
Академияи давлати моликияти зеҳнии русиягӣ
✉tereshchenko.o.i@rgiis.ru

Шарҳи мухтасар: дар мақола хусусиятҳои марҳилаҳои алоҳидаи тартиби бақайдгирии дархостҳо барои тамғаи молӣ дар Раёсати оид ба тамғаҳои молии Ҷумҳурии Мардумии Хитой баррасӣ мешаванд, муқоисаҳо бо хусусиятҳо дар Федератсияи Русия гузаронида мешаванд. Ба таҳлили муқоисавию таҳлилии қонунгузории Хитой ва Русия дода мешавад, аз он ҷумла ба тарзҳои бақайдгирии аломатҳои молии ғайрианъанавӣ (масалан, рангӣ), мӯҳлатҳои мурофиавӣ, ҳалли муқобилатҳо ҳангоми дар як вакт пешниход кардани аризаҳо ва донишкадаи истифодаи пештара диққати махсус дода мешавад. Муҳимияти кор дар имконияти истифодабарӣ чӣ дар амалия дар таҳияи стратегияи бақайдгирии брендҳо дар ҶМХ ва чӣ дар рушди доктриналии тафаккури ҳуқуқӣ барои такмил додани қонунгузории Русия мебошад. Аз ҷумла, муаллиф механизмҳои пешгирикунандаи алайҳи троллинги патентиро қайд мекунад. Мақола барои мутахассисони соҳаи ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ, аз ҷумла онҳое, ки таҷрибаи хориҷиро дар мубориза бар зидди чизҳо қалбакӣ (контрафакт) меомӯзанд ва соҳибкороне, ки дар бозори Хитой кор мекунанд, ҷолиб мебошад. Хулосаҳои асосӣ метавонанд барои такмил додани системаи ҳуқуқии Русия дар соҳаи тамғаҳои молӣ муфид бошанд.
Калимаҳои асосӣ: тамғаҳои молӣ, қобилиятнокии ҳифзи тамғаи молӣ, Роспатент, Хитой, моликияти зеҳнӣ.
Барои иқтибосоварӣ: Терещенко О.И. Бақайдгирии аломатҳои молӣ дар Ҷумҳурии Мардумии Хитой: хусусиятҳои тартиб // Ахбороти ДФМС. 2025 Ҷ. 3, № 2. С. 112-119.
Миннатдориҳо: мақола дар чаҳорчӯбаи кори илмиву тадқиқотии Академияи Давлатии Моликияти Зеҳнии Русия «Системаи алтернативии бақайдгирии тамғаҳои молӣ».

Trademark registration in the People’s Republic of China: features of the procedure

Olga I. Tereshchenko
Russian state academia of intellectual property
✉tereshchenko.o.i@rgiis.ru

Annotation: the article examines the specifics of the individual stages of the trademark application registration procedure at the Trademark Office of the People’s Republic of China, and draws parallels with the specifics in the Russian Federation. Special attention is paid to the comparative legal analysis of Chinese and Russian

© Терещенко О. И., 2025

legislation, including differences in approaches to registration of non-traditional trademarks (for example, color marks), procedural deadlines, resolution of collisions during simultaneous filing of applications and the institution of pre-use. The relevance of the work lies in the possibility of both applied use in building a brand registration strategy in China, and the doctrinal development of legal thought to improve Russian legislation, in particular, the author notes preventive mechanisms against patent trolling. The article is of interest to experts in the field of intellectual property law, entrepreneurs working in the Chinese market, and specialists studying foreign experience in combating counterfeiting. The key findings may be useful for improving the Russian legal system in the field of trademarks.
Keywords: trademarks, protectability of trademarks, Rospatent, China, intellectual property.
Для цитирования: Tereshchenko O. I. Trademark registration in the People's Republic of China: features of the procedure // Bulletin of Federal Institute of Industrial Property. 2025. Vol. 4, No 2 (12): 112–119 (In Russ.).
Acknowledgements: the article was prepared as part of the research work of the RGAIS "Alternative System of International Trademark Registration".

Муқаддима

Омӯзиши хусусиятҳои ба танзим даровардани ин ва ё он муносибатҳои ҳуқуқӣ дар чаҳорчӯбаи тартиботи ҳуқуқии хориҷӣ ду мақсадро пеш мебарад – ин имконияти истифодабарии минбаъдаи амалии донишҳои бадастоварда дар соҳаи дахлдори фаъолият ва ё азхудкунии илмии таҷрибаҳои муваффақтарин дар ҳалли доктринавии низоъҳои ҳуқуқии шабеҳ, омӯзиши механизмҳо ва воситаҳои ҳуқуқӣ мебошад.

Донишкадаи тамғаҳои молӣ бинобар сабаби нақши он дар бунёди иқтисоди инноватсионӣ таваҷҷӯҳи зиёд барои тиҷорат ва ҷомеаи касбӣ дорад.

Дар айни замон дар аксарияти давлатҳои ҷаҳон гирифтани ҳимояи ҳуқуқии брендҳо, ки дар сифати тамғаи молии ба қайд гирифта шудаанд, ихтиёрӣ мебошад. Дар як қатор мамлакатҳо инчунин ҳимоя тамғаҳои молии ба қайд нагирифтаро пешбинӣ шудааст, вале чунин шакли ҳимоя камтар устувор ба ҳисоб меравад, зеро ҳифзи ҳуқуқӣ танҳо дар ҳолате ба вуҷуд меояд, ки нишона ба дараҷаи назарраси эътироф ва обрӯ дар байни истеъмолкунандагони эҳтимолӣ ноил мегардад. Дар баробари ин ба тамғаи молӣ дар фаҳмиши анъанавии он танҳо дар натиҷаи тартиби бақайдгирӣ ва ба феҳрист нишонаи муносибро ворид карда ба вуҷуд меояд, ки аз тарафи мақомоти ваколатдори давлатӣ бурда мешавад[1].

Дар Русия гирифтани ҳимояи ҳуқуқии тамғаҳои молӣ ҳуқуқи соҳибкор аст, вале ӯҳдадорӣ намебошад. Дар баробари ин салоҳиятҳои алоҳида барои тиҷорате, ки ба қайд гирифта нашудаанд, ки бо қисми чоруми Кодекси граждании Федератсияи Русия (дар оянда КГ ФР номида мешавад). ҳанӯз маҳдуд шудаанд. Ҳамин тавр, мисол, истифодабариии калимаҳо бо забони хориҷӣ дар таблиғот танҳо бо доштани тамғаи молии дахлдори ба қайд гирифташуда иҷозат дода мешавад. Дар баробари ин ҳолатҳо барои амалисозии фаъолияти хоҷагидорӣ маҳдудияти бевосита намегузоранд, балки танҳо баъзе нороҳатиҳоро ба вуҷуд оварда метавонанд.

> Омӯзиши хусусиятҳои ба танзим даровардани ин ва ё он муносибатҳои ҳуқуқӣ дар чаҳорчӯбаи тартиботи ҳуқуқии хориҷӣ ду мақсадро пеш мебарад – ин имконияти истифодабарии минбаъдаи амалии донишҳои бадастоварда дар соҳаи дахлдори фаъолият ва ё азхудкунии илмии таҷрибаҳои муваффақтарин дар ҳалли доктринавии низоъҳои ҳуқуқии шабеҳ, омӯзиши механизмҳо ва воситаҳои ҳуқуқӣ мебошад.

Дар давраи шӯравӣ вазъият дигар хел буд. Ҳамин тавр, тамоми тамғаҳои молӣ то истифодабарии онҳо дар ИҶШС бояд аз бақайдгирии ҳатмӣ мегузаштанд[2]. Чунин муносибат имкониятро барои таъмин намудани ҷавобгарии истеҳсолкунандагон барои сифати молҳо ва мушаххаскунии ҳаммаънои молҳоро байни истеъмолкунандагон медод.

Ва имрӯз давлатҳои алоҳида бо худи ҳамон роҳ рафта истодаанд. Масалан, барои баъзе категорияҳои молҳо дар Ҷумҳурии Мардумии Хитой мавҷудияти ҳатмии тамғаи молии ба қайд гирифташуда талаб карда мешавад. Дар навбати аввал ин ба маҳсулоти тамоку ва маводҳои доруворӣ тааллуқ дорад. Чунин меъёр қонунгузории хитоиро дар заминаи дигар ҳуқуқҳо ҷудо мекунад.

Дар бораи Хитой гуфта, бояд қайд кард, ки ин давлат дар муддати солҳои охир дар ҷаҳон катъиян мавқеъҳои асосиро аз рӯи шумораи дархостҳои пешниҳодшаванда ба тамғаҳои молӣ ва бақайдгирии анҷомдодашуда ишғол

[1] Инчунин ворид кардан ба феҳристи байналмилалӣ мумкин аст, агар гап дар бораи истифодабарии системаи бақайдгирӣ рафта истода бошад.

[2] Қарори Шӯрои Вазирони ИҶШС аз 15.05.1962 № 442 (дар таҳия аз 07.01.1985) «Дар бораи тамғаҳои молӣ» // Системаи маълумотдиҳии ҳуқуқӣ (СМҲ) «КонсультантПлюс»: сомона. URL: https://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&base=ESU&n=44440#RfRxxmUoB40vjyaO1 (санаи муроҷиат: 01.04.2025).

мекунад. Танҳо дар соли 2023 зиёда аз 7 млн дархост пешниҳод карда шуд[3].

Воқеаҳои ахири сиёсӣ дар арсаи байналмилалӣ ба хоҳиши Русия барои тавсеаи равобити иқтисодӣ ва ба роҳ мондани шарикии наздиктар бо ҳамсояҳои гео-ҳамсояи мо дар шарқ, бахусус ҶМХ, мусоидат карданд. Таҳлили хусусиятҳои расмиёти бақайдгирии тамғаи молӣ дар Хитой метавонад ба мо дар фаҳмидани равандҳои таъмини ҳуқуқи истисноии бренд ҳангоми ворид шудани соҳибкорони рус ба бозори хитоӣ мусоидат кунад. Дар мақола ҷанбаҳои муайяни расмиёт, аз қабили меъёри софдилона дар системаи тамғаи молии Хитой, муносибатҳои функсионалии байни тамғаҳои молӣ ва ҳифзи истеъмолкунандагон, хусусиятҳои мақоми ҳуқуқии намояндагони касбӣ, хусусиятҳои ҳисобкунии мӯҳлатҳо, ҳалли ихтилофҳои афзалияти қонун ҳангоми мувофиқ омадани санаҳои афзалиятноки дархостҳо ва донишкадаи истифодабарии пешакӣ баррасӣ карда мешаванд.

Маводҳо ва усулҳои тадқиқот

Дар тадқиқоти мазкур мувофиқати маҷмӯи маълумоти илмӣ истифода бурда шуд. Ҳамин тариқ, усули муқоисавӣ ва ҳуқуқӣ имконият дод, ки меъёрҳои қонунгузории Русия ва Хитой муқоиса карда шаванд, тамоюлҳои умумӣ ва фарқиятҳо дар равишҳои мурофиавӣ барои муқаррар кардани ҳифз ва қобили қабул будани бақайдгирии баъзе намудҳои тамғаҳои молӣ муайян карда шаванд. Усули расмии ҳуқуқӣ барои таҳлили матнҳои қонунҳо ва қоидаҳои танзимкунандаи бақайдгирии тамғаҳои молӣ, аз ҷумла бо забони аслии ҳуҷҷатҳои қонунгузории ҶМХ истифода бурда шудааст.

Натиҷаҳои тадқиқот

Хусусияти фарққунандаи қонунгузории хитоӣ ин таъкид ба вазифаи ҳавасмандгардонии тамғаи молӣ мебошад, ки ба таъмини сифати маҳсулот нигаронида шудааст. Мувофиқи моддаи 7 Қонуни ҶМХ «Дар бораи тамғаҳои молӣ»[4] (дарояндаи – Қонуни ҶМХ номида мешавад) соҳибони ҳуқуқ барои сифати молҳои тамғагузорӣ масъул мебошанд, ва мақомотҳои давлатӣ назорати мувофиқро амалӣ мекунанд.

Аз нуқтаи назари доктринаи ҳуқуқии хитоӣ, вазифаи аввалиндараҷаи воситаҳои фардикунонӣ аз ки муайянкунии моли дорои сифати муайян барои истеъмолкунандагон, инчунин муқаррар кардани масъулияти истеҳсолкунандагон барои маҳсулоти пастсифат иборат мебошад. Дар баробари ин ҳуқуқҳои истисноӣ табиати ҳосилшуда нисбат ба ҳадафҳои қонуни оммавии эълоншуда мебошанд, яъне ҳуқуқи соҳиби таъинот дуюмдараҷа аст [1]. Моддаи 4 Қонуни ҶМХ принсипи бақайдгирии софдилонаро муқаррар мекунад, ки нияти ҳақиқии истифодаи тамғаи молиро дар муомилоти тиҷоратӣ талаб мекунад. Дархостҳое, ки чунин ҳадафро надоранд, раддия карда мешаванд. Дар баробари ин, ҳамчун меъёрҳои арзёбии софдилона инҳоро қайд карда мумкин аст, ба монанди нишондиҳандаҳои миқдорӣ аз рӯи нишондодҳои пешниҳодшуда ва ба қайд гирифташударо фаро гиранд; макони соҳибкории фаъолияти воқеии аризадиҳанда; ва таърихи фаъолияти бақайдгирӣ.

Масъалаҳои тамғаи молӣ аз ҷониби Идораи тамғаи молии Раёсати миллии моликияти зеҳнии Хитой (CNIPA) идора карда мешавад, ки бевосита ба Шӯрои давлатии Хитой итоат мекунад [2]. Ва дар асл, Идораи тамғаи молии Хитой ҳадаф дорад, ки ба истилоҳ бақайдгирии силсилавӣ бидуни рад кардани мафҳуми силсилаи тамғаи молӣ рад кунад. Албатта, бо мақсади таъмин намудани ҳифзи бисёрҷонибаи бренд, соҳибкор метавонад онро бо тамоми портфели тамғаҳои молии ба қайд гирифташуда, ки ҳар яки онҳо дар доираи амалисозии воқеии фардикунонӣ дар бозор сурат мегирад, дастгирӣ намояд. Бо вуҷуди ин, шумораи зиёди дархостҳои гуногун ва ба ҳам алоқаманд аз як довталаб метавонад ҳамчунон ба талаботи муқаррарии фаъолияти иқтисодӣ мувофиқат накунад ва аз набудани нияти воқеии истифодабарӣ шаҳодат медиҳад.

> Масъалаҳои тамғаи молӣ аз ҷониби Идораи тамғаи молии Раёсати миллии моликияти зеҳнии Хитой (CNIPA) идора карда мешавад, ки бевосита ба Шӯрои давлатии Хитой итоат мекунад. Ва дар асл, Идораи тамғаи молии Хитой ҳадаф дорад, ки ба истилоҳ бақайдгирии силсилавӣ бидуни рад кардани мафҳуми силсилаи тамғаи молӣ рад кунад.

Системаи ҳуқуқии Хитой функсияи воситаҳои фардикунонӣ аз таъмин намудани кафолатҳои сифати маҳсулот ва ҳимояи манфиатҳои истеъмолӣ мебошад. Муносибати мазкур дар қонунгузории ҳифзи истеъмолкунандагон инъикос меёбад, ки манбаи муҳими танзим дар соҳаи тамғаҳои молӣ мебошад. Алалхусус, Қоидаҳои истифодабарии Қонуни ҶМХ дар бораи муҳофизати ҳуқуқ ва манфиатҳои истеъмолкунандагон, ки аз 1 июли соли 2024 ба қувваи амал даромаданд[5], дорои талаботи

[3] Нисбат ба аломатҳои молӣ дархост гуфта шумораи синфҳои нишон дода шуда дар Таснифоти байналмилалии молҳо ва хизматрасониҳо фаҳмида мешавад. Нигаред. Профили омории кишварҳо мувофиқи моликияти зеҳнӣ 2023. Хитой. Манбаи маълумотҳои омории Ташкилоти умумиҷаҳонии моликияти зеҳнӣ; санаи навкунии охирон: 11/2024.

[4] Қонуни Ҷумҳурии Мардумии Хитой «Дар бораи тамғаҳои молӣ» (бо тағйиротҳое, ки бо Қарори Кумитаи доимии Маҷлиси умумихитоии намояндагони халқӣ аз 30.08.2013 «Дар бораи ворид кардани тағйиротҳо ба санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Мардумии Хитой, ки дар соҳаи муҳофизати тамғаҳои молӣ қабул карда шудаанд» ворид шудаанд) // WIPO Lex: портали расмии СУМЗ. URL: http://www.wipo.int/wipolex/ru/details.jsp?id=13198 (санаи муроҷиат: 01.04.2025).

[5] Тағйирот дар қоидаҳои ҳифзи истеъмолкунандагон дар ҶМХ // CNLegal: блог дар бораи қонунгузории Хитой. URL: https://cnlegal.ru/civil_law/china_consumer_rights_law_2024/ (санаи муроҷиат: 02.04.2025).

ҳатмӣ оид ба тамғагузории маҳсулот, аз ҷумла зикри ҳатмии номҳо ва тамғаҳои молӣ дар ҷойҳои тиҷорат ва мушаххассозии дақиқи брендҳо дар каналҳои паҳнкунии рақамӣ (платформаҳои интернет, телевизион, хизматрасониҳои почтавӣ ва ғайра) мебошад.

Моддаи 6 Қонуни ҶМХ зарурати дар бозор ба муомилот баровардани категорияҳои алоҳидаи маҳсулотро танҳо бо тамғаҳои молии ба қайд гирифташуда пешбинӣ мекунад. Чунин муносибат намунаи самараноки танзими давлатиро муаррифӣ мекунад, ки метавонад дар амалияи Русия барои мубориза бо маҳсулоти қалбакӣ мутобиқ карда шавад. Дар Русия имрӯз чунин талаботҳои монанд вуҷуд надорад, аз ҷумла нисбат ба маҳсулоте, ки аҳамияти баланди иҷтимоӣ доранд, дар заминаи мубориза бо қалбакӣ (масалан, дорусозӣ), аммо бояд рушди фаъоли тамғагузории маҳсулот бо истифода аз системаи «Тамғаи нек» қайд кард [3].

Тағйироти назаррас дар равиши мурофиавӣ дар соли 2014 ҷорӣ намудани имконияти пешниҳод кардани бисёрсинфҳо буд, ки таҷрибаи қаблии пешниҳоди дархостҳои алоҳидаи тамғаи молиро барои ҳар як синфи таснифоти байналмилалии молҳо ва хизматрасониҳоро (ТБМХ) бекор кард. Ислоҳоти мазкур раванди бақайдгириро ба таври назаррас муносиб карда, хароҷотҳои вақт ва молиявии довталабонро коҳиш дод.

Намудҳои тамғаҳои молӣ ва рӯйхати молҳо

ҶМХ, ба мисли Русия, усулҳои гуногуни мушаххаскунии маҳсулотро барои бақайдгирӣ ҳамчун тамғаҳои молӣ эътироф мекунад. Пеш аз қабул кардани маҷмӯи сеюми ислоҳот[6], қонунгузории хитоӣ сабти номи тамғаҳои молии ғайрианъанавиро пешбинӣ намекард, ки бо тамоюлҳои ҷаҳонӣ мухолифат мекард. Дар таҳрири амалкунандаи моддаи 8 Қонуни ҶМХ рӯйхати васеъи аломатҳои муҳофизатшаванда, аз ҷумла калимаҳо, ҳарфҳо, рақамҳо, тасвирҳо, шаклҳои ҳаҷмӣ, садоҳо ва комбинатсияи рангҳоро муқаррар мекунад. Ҷанбаи номатлуби бақайдгирии тамғаҳои молие, ки рангро ба маънои абстракти худ ифода мекунанд, ки дар Ҷумҳурии Мардумии Хитой қобили таваҷҷӯҳ махсус мебошад. Дар Хитой танҳо муҳофизати комбинатсияи фигураҳои имконпазир мебошад, ки бо рангҳои гуногун сохта шуданд. Асоси ин муносибат метавонад шумораи маҳдуди рангҳо дар асл ва мувофиқан тамом шудани онҳо дар сурати додани ҳуқуқҳои истисноӣ танҳо ба иштирокчиёни алоҳидаи бозор бошад. Ин метавонад барои истифодабарии қонунии рангҳо аз тарафи дигар фурӯшандагон монеа шавад [4]. Дар Русия, чунин тамғаҳои молӣ ҳамчун омехта эътироф карда мешаванд ва дар маънои танҳо ранг ба назар гирифта намешаванд[7]. Ранг таснифи объект ба ҳисоб меравад, вале он худи объект намебошад, ва мутаносибан, мувофиқи қоидаи умумӣ он қобилияти вазифаи воқеии элементҳои фардикунониро дар алоҳидагӣ аз дигар унсурҳои фардикунонӣ иҷро намуданро надорад. Тамоми тамғаҳои молии ранга дар Русия дар асоси фарқияти дуюмдараҷаи собитшуда тавассути пешниҳоди ҳуҷҷатҳое, ки аз ҷорӣ намудани пуршиддати нишонаи дахлдор ба муомилоти хоҷагидорӣ ва дарки он ҳамчун воситаи фардикунонӣ шаҳодат медиҳанд, ба қайд гирифта мешаванд. Дар баробари ин барои тамғаҳои молии омехта, ки бо худ фигураҳо ва рангҳоро ифода мекунанд, чунин исботкунӣ талаб карда намешавад. Масалан, тамғаи молии № 648235 ба номи ҶСК «Комбинати коркарди гӯшти Останкино» тамғаи молии ранга набуда, ва танҳо маҷмӯи мушаххаси фигураҳоро бо рангҳои гуногун муҳофизат мекунад [5].

Хитой яке аз он кишварҳое мебошад, ки таснифоти[8] Нитсаро ҳамчун асос қабул намуда, системаи иловагии зертаснифи худро (Similar Group) таҳия кардааст, масалан, бо нишони молии № 30342933, ки дар он синфи асосии 43 тавассути зерсинфҳои 4301–4306 ба таври муфассал тасвир шудааст.

Тағйироти назаррас дар равиши мурофиавӣ дар соли 2014 ҷорӣ намудани имконияти пешниҳод кардани бисёрсинфҳо буд, ки таҷрибаи қаблии пешниҳоди дархостҳои алоҳидаи тамғаи молиро барои ҳар як синфи таснифоти байналмилалии молҳо ва хизматрасониҳоро (ТБМХ) бекор кард. Ислоҳоти мазкур раванди бақайдгириро ба таври назаррас муносиб карда, хароҷотҳои вақт ва молиявии довталабонро коҳиш дод.

---

[6] Қонуни ҶМХ «Дар бораи тамғаҳои молӣ» дар маҷлиси бисту чоруми Кумитаи доимии умумихитоӣ намояндагони халқии даъвати 5-ум дар санаи 23 августи с. 1982 қабул карда шуд ва дар санаи 1 марти с. 1983 ба қувваи амал даромад. Дар муддати зиёда аз 40 соли мавҷудияти худ ба ин қонун чаҳор маротиба тағйирот ворид карда шуданд. Охирон тағйироте, ки хеле муҳим мебошад, дар санаи 23 апрели с. 2019 қабул карда шуд. Таҷдиди қонунгузории тамғаи молӣ натиҷаи хоҳиши ҳукумати Хитой барои фароҳам овардани фазои мусоидтар барои сармоягузорӣ ва инноватсия тавассути пурзӯр кардани талабот барои ҳифзи тамғаҳои молӣ ва татбиқи он мебошад.

[7] Қоидаҳои тартиб додан, пешниҳод кардан ва баррасӣ намудани ҳуҷҷатҳое, ки барои амалҳои аз ҷиҳати ҳуқуқӣ аҳамияти ҳуқуқӣ вобаста ба бақайдгирии давлатии тамғаҳои молӣ, тамғаҳои хизматрасонӣ ва тамғаҳои коллективӣ асос мегарданд, бо фармони № 482 Вазорати рушди иқтисодии Федератсияи Русия аз 20 июли соли 2015 тасдиқ карда шудаанд.

[8] Созишномаи Нитса дар бораи таснифоти байналхалкии молхо ва хизматрасониҳо бо мақсадҳои бақайдгирии тамғаҳо аз 15 июни соли 1957, ки дар Стокголм дар санаи 14 июли с. 1967 ва дар Женева дар 13 майи с. 1977 аз нав дида баромада шудааст. Барои Федератсияи Русия созишнома қувваи амалро дар санаи 26 июли с. 1971 пайдо кард. Дар Маҷмӯи шартномаҳо, созишномаҳо ва конвенсияҳои амалкунанда, ки бо давлатҳои хориҷӣ баста шудаанд, нашр карда шуд, М., с.1989, нашрияи XLIII, с. 91.

Этика ва ба таври қонунӣ ҳамроҳи намудани расмиёти бақайдгирии тамғаи молӣ

Дар қонунгузории хитоӣ ба пешгирии бархӯрди манфиатҳо дар мурофиаҳои маъмурӣ диққати махсусро медиҳад. Ҳамин тариқ, ба шахсони мансабдор эътирози ҳатмии маҳрум кардани дар сурате пешниҳод карда мешавад, ки агар онҳо бо иштирокчиёни мурофиа робитаи хешовандӣ дошта бошанд, ва ё дигар муносибатҳое, ки беғаразӣ ё набудани манфиати шахсии онҳоро ба натиҷаи парванда зери шубҳа мегузоранд. Шахсони мансабдор ҳуқуқ дорад, ки эътирози ҳатмии маҳрум карданро баён намояд, ва ё чунин ташаббус метавонад мувофиқи ариза аз тарафи ҳамагуна тарафи манфиатдор амалӣ гардад. Принсипи поквиҷдонӣ тамоми иштирокчиёни системаро: соҳибони ҳуқуқи муаллиф, намояндагони касбӣ, шахсони мансабдор ва дигар субъектҳои муносибатҳои ҳуқуқӣ фаро мегирад. Дар фарқият аз таҷрибаи Русия, қонунгузории хитоӣ тамғаҳои молӣ муқаррароти махсусро дар бораи масъулият дар ин замина фаро мегирад.

1. Барои шахсони ваколатдори патентӣ
   - манъкунӣ барои намояндагии тарафҳои низоъӣ;
   - муҷозот барои амалияҳои беинсофона, сохтакории ҳуҷҷатҳо, зӯран хизматрасониҳоро талқин кардан;

   Маҳдудкуниҳои эҳтимолӣ:
   - муваққатӣ (аз шаш моҳ);
   - аз ҳуқуқи пешниҳод кардани манфиатҳо ба таври доимӣ маҳрум сохтан.
2. Барои шахсони мансабдор:
   - талаботҳои этикаи касбӣ;
   - манъкунӣ барои пайваст будан бо фаъолияти тиҷоратӣ.

Қонуни Хитоӣ механизмҳои беназири пешгирикунандаро фаро мегирад, ки ба ҳадди ақалл аз сӯиистифода аз тамғаҳои молӣ нигаронида шудаанд. Алалхусус, моддаи 19 Қонуни ҶМХ маҳдудияти принтсипиалии муҳимро барои намояндагони касбӣ муқаррар шудааст: идораҳои патентӣ аз ҳуқуқи бақайдгирии тамғаҳои молӣ ба номи худ маҳрум мебошанд, ба истисноии ҳолатҳое, ки чунин бақайдгирӣ танҳо ба хизматрасонии ҳуқуқӣ

Дар қонунгузории хитоӣ ба пешгирии бархӯрди манфиатҳо дар мурофиаҳои маъмурӣ диққати махсусро медиҳад. Ҳамин тариқ, ба шахсони мансабдор эътирози ҳатмии маҳрум кардани дар сурате пешниҳод карда мешавад, ки агар онҳо бо иштирокчиёни мурофиа робитаи хешовандӣ дошта бошанд, ва ё дигар муносибатҳое, ки беғаразӣ ё набудани манфиати шахсии онҳоро ба натиҷаи парванда зери шубҳа мегузоранд.

Қоидаҳои ҳисобкунии мӯҳлатҳои мурофиавӣ дар расмиёти маъмурии бақайдгирии тамғаҳои молӣ фарқиятҳои бунёдии низоми ҳуқуқии Хитой ва Русияро нишон медиҳад. Қонунгузории хитоӣ муносибати дифференсиалиро барои муайян кардани лаҳзаи пешниҳоди ҳуҷҷатҳо муқаррар мекунад.

дахл дорад (зерсинфи 4506-и ТБМХ). Меъёри мазкур ду ҳадафи асосиро дорад:

1. Муқовимат ба троллинги патентӣ, зеро имконияти бақайдгирии пешакии аломатҳои муштариёни эҳтимолиро истисно мекунад.
2. Пешгирии бархӯрди манфиатҳо ва сӯиистифода аз мансаб.

Мӯҳлатҳо дар системаи хитоии бақайдгирии тамғаҳои молӣ

Мутобиқи меъёрҳои аз ҷониби умум қабулшуда, афзалияти тамғаи молӣ аз рӯи санаи пешниҳоди дархост, ба истисноии ҳолатҳои махсуси афзалиятҳои анъанавӣ ва намоишгоҳӣ, ки дар моддаҳои 4 ва 11 Конвенсияи Париж пешбинӣ шудаанд, муайян карда мешавад[9].

Дар Русия истилоҳи намоишгоҳҳои «расмӣ ё расман эътирофшуда» (моддаи 1495-и КГ ФР) дар заминаи Конвенсияи Париж «Дар бораи намоишгоҳҳои байналмилалӣ» аз соли 1928 шарҳ дода мешавад[10]. Қонуни хитоӣ намоишгоҳҳои байналмилалӣ гуфта намоишгоҳҳоро муайян мекунад, ки аз ҷониби ҳукумати Хитой ташкил ва ё эътироф шудааст (моддаи 26 Қонуни ҶМХ «Дар бораи тамғаҳои молӣ»).

Қоидаҳои ҳисобкунии мӯҳлатҳои мурофиавӣ дар расмиёти маъмурии бақайдгирии тамғаҳои молӣ фарқиятҳои бунёдии низоми ҳуқуқии Хитой ва Русияро нишон медиҳад. Қонунгузории хитоӣ муносибати дифференсиалиро барои муайян кардани лахзаи пешниҳод кардани ҳуҷҷат муқаррар мекунад: дар мавриди овардарасониши шахсӣ – санаи овардарасониши воқеӣ; дар сурати тавассути почта фиристодан – сана мебошад, ки дар

---

[9] Конвенсия оид ба ҳифзи моликияти саноатӣ (минбаъд Конвенсияи Париж номида мешавад) аз 20 марти соли 1883, ки бо Указӣ Президиуми Совети Олии ИҶШС аз 19 сентябри соли 1968 № 3104-VII «Дар бораи тасдик намудани санад Стокгольми конвенсияи Париж дар бораи муҳофизати моликияти саноатӣ тасдик карда шудааст ва Конвенсия дар бораи таъсис додани Созмони умумиҷаҳонии моликияти зеҳнӣ» (Ахборотҳои Совети Олии ИҶШС, 1968, № 40, моддаи 363).

[10] Конвенсия дар бораи намоишгоҳҳои байналмилалӣ. Дар Париж дар санаи 22.11.1928 баста шудааст. Маҷмӯи қонунҳо ва фармоишҳои Ҳукумати Коргарону Деҳқонии ИҶШС. Шӯъбаи дуввум. 27 июни с. 1936. № 16. Моддаи 139.

тамғаи почта сабт шудааст. Намунаи ҳуқуқии Русия, баръакс, ба принсипи қабули воқеии ҳуҷҷатҳо аз ҷониби Роспатент асос ёфтааст.

Фарқиятҳои на камтар муҳим дар механизмҳои ҳисоб кардани супоридани ҳуҷҷатҳо аз тарафи довталаб мушоҳида карда мешаванд. Таҷрибаи хитоӣ фаро мегирад:

- муносибати воқеӣ (ҳангоми шахсан супоридан ва ё мувофиқи санаи муқарраршудаи қабулкунии почтавӣ);
- презумпсияи гирифтан (мӯҳлати 15-р-за барои муросилотҳои почтавӣ ва электронӣ).

Дар системаи русиягӣ принсип амал мекунад, ки ҳангоми он лаҳзаи супоридан санаи фиристодани муросилот ба ҳисоб меравад. Қобили зикр аст, ки ҳангоми ислоҳоти КГ ФР дар соли 2014, мӯҳлатҳои баррасии дархостҳо бо назардошти вақти миёнаи интиқоли почта зиёд карда шуданд (моддаҳо 1496, 1497 КГ ФР).

> Қонунгузории Хитой механизми муфассалро барои ҳалли ҳолатҳое пешниҳод мекунад, ки дар он довталабони сершумор ҳамзамон нишондодҳои якхела ё шабеҳро барои молҳои монанд пешниҳод мекунанд.

Қонунгузории Хитой механизми муфассалро барои ҳалли ҳолатҳое пешниҳод мекунад, ки дар он довталабони сершумор ҳамзамон нишондодҳои якхела ё шабеҳро барои молҳои монанд пешниҳод мекунанд. Дар чунин мавридҳо Идораи тамғаи молии ҶМХ тартиби махсусеро оғоз мекунад, ки аз довталабон талаб карда мешавад, ки дар давоми 30 рӯз далели истифодаи афзалиятноки нишонаи бахснокро дар муомилоти тиҷоратӣ пешниҳод кунанд. Агар муқаррар намудани афзалияти муваққатии истифода имконнопазир бошад ё агар чунин истифодабарӣ набошад, қонунгузор механизмҳои алтернативии ҳалли низоъро пешбинӣ мекунад: аз бастани шартномаи ихтиёрӣ дар байни довталабон то гузарондани қуръаандозӣ. Ин рафтор содиқ будани қонунгузори хитоиро ба ҳалли мутавозинтарини баҳсҳо бо риояи принсипи он, ки якчанд ҳуқуқҳои истисноӣ ба як нишона бидуни огоҳии пешакии пешниҳоди дархостҳои дахлдор якҷоя вуҷуд дошта наметавонанд, нишон медиҳад.

Системаи ҳуқуқии Русия, принсипи умумии истисноӣ будани ҳуқуқ барои тамғаи молӣ нигоҳ дошта (моддаи 1477 КГ ФР), ба таври қуллӣ бо механизми хеле кам инкишофёфтаи ҳалли чунин ихтилофҳо фарқият мекунад. Дар сурати пешниҳоди аризаҳои шабеҳ дар як рӯз, қонунгузории Русия ба довталабон имкон медиҳад, ки мустақилона муайян кунанд, ки ҳуқуқи бақайдгириро кадоме аз онҳо мегирад. Аммо ҳама гуна муқаррарот барои ҳалли ҳолатҳое, ки нишонаҳо якхела нестанд, вале ба нуқтаи иштибоҳ монананд, ва молҳо якхела нестанд, аммо шабеҳ мебошанд, дар қонун пешбинӣ нашудааст

Хусусияти фарққунандаи системаи хитоӣ имконияти ба таври қатъӣ маҳдуд кардани ворид кардани ислоҳот ба маводҳои дархостӣ мебошад. Ҳангоми ошкор намудани номувофиқатҳо ба довталаб имконияти яккаратаи барои ворид кардани ислоҳот дар муддати 30 рӯз пешниҳод карда мешавад, дар ҳоле ки қонунгузории русиягӣ (моддаи 1497 КГ ФР) шумораи маҳдуд нашудаи дархостҳоро барои саҳеҳ кардан пешбинӣ мекунад, ки боиси хавфҳои потенсиалии сӯиистемол аз ҳуқуқҳои мурофиавӣ мегардад.

Аҳамияти принсипиалиро марҳилаи нашр шудани дархост бо давраи семоҳаи оянда барои овардани эътироз дорад. Ниҳоди мазкур ба таври қатъиӣ аз намунаи русиягӣ «оппозитсияи мулоим» (моддаи 1493 КГ ФР) фарқият мекунад, ки дар ин ҷо:

- маҳдудиятҳо оид мӯҳлат барои пешниҳод кардани эътирозҳо вуҷуд надоранд;
- тасдиқ кардани манфиатдории шахс талаб карда намешавад;
- боҷҳои мурофиавӣ пешбинӣ нашудаанд;
- ишора ба ҳамагуна асосҳо барои раддия (чӣ мутлақ, ва чӣ нисбӣ бошанд) иҷозат дода мешавад

Тартиби талошкунии хитоӣ бо талаботҳои расмиятпарастӣ тасниф карда мешавад, аз он ҷумла:

1. Пешниҳод кардани ду нусхаи эътирозҳо ҳатмист.
2. Тасдиқкунии ҳуҷҷатӣ:
   - шахсияти рақиб,
   - мавҷудияти ҳуқуқҳо ва ё манфиати қонунии пештара (дар ҳолатҳои муқарраршуда).
3. Асосноккунии талаботҳои возеҳ бо замимаи манбаи далелӣ.

> Хусусияти фарққунандаи системаи хитоӣ имконияти ба таври қатъӣ маҳдуд кардани ворид кардани ислоҳот ба маводҳои дархостӣ мебошад. Ҳангоми номувофиқатиҳоро ошкор кардан ба аризадиҳанда имконияти яккаратаина барои ворид кардани ислоҳотҳо дар мӯҳлати 30-рӯза дода мешавад

Дар қонунгузории хитоӣ (моддаи 59 Қонуни ҶМХ) механизми беҳамто таъсис дода шудааст, ки ба донишкадаи истифодабарии пешакӣ дар ҳуқуқи патентӣ монанд мебошад. Муқаррароти мазкур пешбинӣ мекунад, ки ҳангоми бақайдгирии тамғаи молӣ, шабеҳ ва ё монанд то дараҷаи омехтан бо нишондоде, ки қаблан аз тарафи дигар субъекти фаъолияти соҳибкорӣ истифода бурда мешуд, соҳиби ҳуқуқ наметавонад ба чунин истифодабарӣ

> Мукаррароти моддаи 50 Қонуни Ҷумҳурии Мардумии Хитой (ҶМХ), ки механизми иловагии муҳофизатиро ба вуҷуд меорад, махсусан ҷолиби диққат мебошад: дар давоми як сол пас аз ба охир расидани мӯҳлати муҳофизати ҳуқуқӣ идора барои ба қайд гирифтан чунин аломатҳои шабеҳ даст мекашад.

дар ҳудудҳои ибтидоӣ монеа созад. Ин падидаи ҳуқуқӣ, аз як тараф, ба принсипи first-to-file мухолиф аст, ва аз тарафи дигар, дар сурати мавҷуд набудани бақайдгирии ҳатмии тамғаи молӣ ҳамчун муқовимат ба сӯиистифодаҳои эҳтимолӣ хизмат мекунад.

Баръакси системаи ҳуқуқии хитоӣ, системаи ҳуқуқии Русия пайваста имконияти татбиқ намудани принсипи истифодаи пешакиро ба тамғаҳои молӣ рад мекунад, эътиборнокии онро дар соҳаи ҳуқуқи патентӣ маҳдуд мекунад (моддаи 1361 КГ ФР). Хориҷ кардани тамғаҳои молӣ аз доираи ин ниҳод ба хусусияти функсионалии онҳо вобастагӣ дорад. Хусусияти фарққунандаи тамғаҳои молӣ истифодаи мувозии онҳоро аз ҷониби субъектҳои гуногун бидуни эҷоди нофаҳмиҳо дар бозор имконнопазир мекунад, ки афзалияти бешартии ҳуқуқҳои ба қайд гирифта шударо талаб мекунад.

Қонуни Хитой мӯҳлати даҳсолаи эътиборнокиро барои бақайдгирии тамғаи молӣ муқаррар мекунад, дар баробари ин лаҳзаи оғози ҳисобкунии он аҳамияти мӯътақиданро дорад. Баръакси системаи русиягӣ, ки мӯҳлати ҳифз аз рӯзи пешниҳоди дархост ҳисоб карда мешавад (моддаи 1491 КГ ФР), Қонуни хитоӣ (моддаи 39 Қонуни ҶМХ) оғози мӯҳлатро бо санаи бақайдгирии ниҳоӣ алоқаманд мекунад.

Мукаррароти моддаи 50 Қонуни Ҷумҳурии Мардумии Хитой (ҶМХ), ки механизми иловагии муҳофизатиро ба вуҷуд меорад, махсусан ҷолиби диққат мебошад: дар давоми як сол пас аз ба охир расидани мӯҳлати муҳофизати ҳуқуқӣ идора барои ба қайд гирифтан чунин аломатҳои шабеҳ даст мекашад. Чунин ниҳоди «сардкунӣ» таҷрибаи истеъмолӣ инчунин барои пешгирӣ намудани нофаҳмиҳо байни тамғаҳои молӣ ва маҳсулотҳо дар бозор нигаронида шудааст ва дар бисёр қонунгузориҳо дар бораи тамғаҳои молӣ (масалан, дар Арманистон, Озарбойҷон ва ғайраҳо) дида мешавад.

Хулосаҳо

Системаи хитоии бақайдгирии тамғаҳои молӣ бо худ маҷмӯи стандартҳои байналмилалӣ ва анъанаҳои миллии ҳуқуқӣ ифода мекунад. ки дар он ҷой афзалияти қонунгузор – муҳофизати истеъмолкунандагон, мубориза бар зидди амалияи ноодилона ва пешгирии сӯиистеъмол мебошад.

Қисмҳои муҳимтарини намунаи ҳуқуқии хитоӣ барои пешниҳод кардани ҳифзи ҳуқуқӣ ба нишонаҳо ҳамчун тамғаҳои молӣ инҳо мебошанд:

- афзалиятнокии ҳадафҳои ҳуқуқи ҷамъиятӣ (кафолати сифати мол, ҳифзи истеъмолкунандагон) нисбат ба ҳуқуқҳои истисноии соҳибони ҳуқуқ;
- талаботҳо барои дар бақайдгирӣ софдилона, аз ҷумла пешгирии «барномаҳои силсилавӣ» бе нияти воқеии истифода бурдан;
- механизмҳои махсуси маҳдудкунанда, ба монанди манъ кардани бақайдгирии аломатҳои мавҳумҳои рангӣ ва ҷорӣ намудани «давраи сардкунӣ»;
- батартибдарории муфассали мурофиавӣ барои муқаррар кардани афзалият, вақте ки санаҳо дар номҳои шахсони гуногун мувофиқат мекунанд;
- муқаррароти ягонаи пешгирикунанда, ки ба кам кардани бархӯрди манфиатҳо нигаронида шудаанд (масалан, манъ кардан ба бюроҳои патентӣ, ки тамғаҳои молӣ ба номи худ ба қайд гиранд).

Таҷрибаи хитоӣ самаранокии равиши ҳукуматро нишон медиҳад, ки танзими тамғаи молӣ на танҳо ба манфиатҳои тиҷорат, балки ба ҳадафҳои стратегии ҳифзи бозор аз рақобати қалбакӣ ва беинсофона хизмат мекунад. Ҷузҳои муайяни системаи мазкур, аз қабили мубориза бо троллҳои патентӣ, метавонанд дар дигар қаламравҳо, аз ҷумла дар Русия, барои беҳтар кардани тавозуни танзими ҳуқуқӣ мутобиқ карда шаванд.

> Таҷрибаи хитоӣ самаранокии равиши ҳукуматро нишон медиҳад, ки танзими тамғаи молӣ на танҳо ба манфиатҳои тиҷорат, балки ба ҳадафҳои стратегии ҳифзи бозор аз рақобати қалбакӣ ва беинсофона хизмат мекунад.

Самти ояндадори тадқиқотҳои оянда метавонад омӯзиши муқоисавии таъсири намунаи ҳуқуқии хитоӣ, аз ҷумла, таъсири он ба динамикаи қалбакӣ ва сатҳи эътимоднокии истеъмолкунандагон ба тамғаҳои молии ба қайд гирифташуда, бошад.

Рӯйхати адабиётҳо

1. Буробина, Е. В. Некоторые аспекты гражданско-правовой защиты прав на средства индивидуализации по законодательству Китая / Е. В. Буробина // Журнал Суда по интеллектуальным правам. – 2014. – № 3. – С. 42–47.
2. Терещенко, О. И. Товарные знаки в Китае: монография / О. И. Терещенко. – М.: ФГБОУ ВО РГАИС, 2024. – 92 с.
3. Сунь, Тяньшу. Сунь Тяньшу о нововведениях в обязательной маркировке товаров в 2025 году / Сунь

Тяньшу // РБК: сайт. URL: https://companies.rbc.ru/news/j76I245oSm/sun-tyanshu-o-novovvedeniyah-v-obyazatelnoj-markirovke-tovarov-v-2025-godu/ (дата обращения: 01.04.2025).
4. 中华人民共和国专利法、中华人民共和国商标法：实用问题版：升级增订2版/法律出 版社大众出版编委会编. －3版. －北京：法律出版社；2018 (Патентное право Китайской Народной Республики, Закон о товарных знаках Китайской Народной Республики: Издание «Практические вопросы». – Пекин: Юридическое издательство, 2018).
5. Терещенко, О. И. Особенности регистрации товарных знаков в Китайской Народной Республике / О. И. Терещенко // Копирайт (Вестник Академии интеллектуальной собственности). – 2024. – № 3. – С. 5–16.

Маълумот дар бораи муаллиф

Ольга Ивановна Терещенко, номзади илмҳои ҳуқуқӣ, проректор оид ба рушд ва коммуникатсияи стратегии Муассисаи Федералии Буҷавии Таҳсилоти Олӣ «Академияи давлатии моликияти зеҳнии русиягӣ» (Москва, кӯчаи Миклухо-Маклай, 55а); ORCID: https://orcid.org/0000–0001–7900–7894; SPIN-код: 8913–8317; tereshchenko.o.i@rgiis

References

1. Burobina, E. V. (2014), "Some aspects of civil protection of the rights of the means of individualization of Chinese law", Journal of the Intellectual Property Rights Court, no 3, pp. 42–47.
2. Tereshchenko, O. I. (2024), "Tovarnye znaki v Kitae": monografiya "Trademarks in China: a monograph", Russian state academia of intellectual property, Moscow, Russia.
3. Sun, Tjanshu (2025), "Sun Tianshu on innovations in mandatory labeling of goods in 2025", available at https://companies.rbc.ru/news/j76I245oSm/sun-tyanshu-o-novovvedeniyah-v-obyazatelnoj-markirovke-tovarov-v-2025-godu/ (Accessed 1 April 2025).
4. Patent Law of the People's Republic of China, Trademark Law of the People's Republic of China: Practical Issues Edition (2018), Law Publishing House, Beijing, China.
5. Tereshchenko, O. I. (2024), "Peculiarities of trademark registration in the People's Republic of China", Copyright (Bulletin of the Academy of Intellectual Property), no 3, pp. 5–6.

Information about the author

Olga I. Tereshchenko, Cand. Sci. (Law), Vice Rector for Development and Strategic Communications of Russian State Academy of Intellectual Property (Moscow, Miklukho-Maklaya str., 55a); ORCID: https://orcid.org/0000–0001–7900–7894; SPIN-code: 8913–8317; tereshchenko.o.i@rgiis

Муаллиф дар бораи набудани бархӯрди манфиатҳо изҳор мекунад.
The author declares no conflict of interests.

Ба редаксия дар санаи 25.04.2025 ворид гардид
Пас аз тақриз дар санаи 29.05.2025 аз нав дида баромада шуд
Дар санаи 30.05.2025 барои нашр қабул карда шуд

Мақолаи илмӣ Original article

ТУД: 347.772.3
EDN https://elibrary.ru/tbqilk

Баъзе масъалаҳои муҳофизати тамғаҳои молӣ ва аломатҳои ба қайд гирифта нашуда, ки дар Хитой шуҳрати калонро ба даст оварданд

Ольга Сергеевна Костенко
Донишкадаи федералии моликияти саноатӣ
kostalya@yandex.ru

Шарҳи мухтасар: қонунгузории Хитой баҳри барои ҷавобгӯй будан ба талаботҳои муосири ҷамъият дар ҳимояи моликияти зеҳнӣ такмил шуда истодааст. Дар назарияи ҳуқуқи Хитой масъала на танҳо дар бораи ҳимояи аломатҳои молӣ, балки инчунин муҳофизати он нишонаҳое, ки дар натиҷаи истифодабарии худ шуҳрати калони худро пайдо кардаанд, баррасӣ карда мешавад. Дар баробари ин рақобати чунин нишонаҳо бо тамғаҳои молӣ метавонад ба номутаносибӣ дар ҳимояи ҳуқуқҳо оварда расонад. Аҳамиятнокӣ ва навигарӣ бо он вобаста мебошанд, ки омӯзиши таҷрибаи истифода бурдани ин ва ё он тадбирҳо дар соҳаи ҳимояи ҳуқуқҳо, аз он ҷумла дар қонунгузорӣ ва ҳуқуқи дигар кишварҳо, имконияти ошкор кардани хусусиятҳои онҳоро медиҳад. Дар кор чунин усулҳои тадқиқот, ба монанди ҷустуҷӯӣ, таҳлил, ба тартиб даровардан ва ҳуқуқшиносии муқоисавӣ мувофиқи мавзӯи таҳқиқшаванда истифода бурда шудаанд. Аҳамияти назариявӣ ва таҷрибавӣ бо муҳим будан ва хулосаҳо дар бораи зарурияти такмил додани танзими муносибатҳо, ки аз ҷамъшавӣ дар соҳаи ҳифзи ҳуқуқ ба тамғаҳои молӣ ибораи мебошанд, муайян карда мешаванд. Дар натиҷаи кор дар бораи самаранокии тадбирҳои ҳуқуқӣ, ки ба ҳифзи ҳуқуқҳо ба тамғаҳои молӣ ва нишонаҳои ба қайд гирифтанашуда нигаронида шудааст, ки дар Хитой ба таври васеъ маълум гаштаанд, хулосаҳо бароварда шуданд. Гуногунии қарорҳои судӣ дар категорияҳои шабеҳи парвандаҳо, танзими нокифояи ҳуқуқии истифодаи номҳои маъруф ва бархӯрди манфиатҳо бо дорандагони тамғаи молӣ, ба як миқдори баъзе номуайянии ҳуқуқӣ оварда мерасонад. Бо қонун Хитой дар бораи тамғаи молӣ имконияти таъминоти ҳимояи судии ҳуқуқҳои поймолшуда ба нишонаи ба қайд гирифтанашуда, ки маъруф шудааст, пешбинӣ мекунад. Ҷорӣ намудани назорати судӣ робитаи мутақобиларо байни сохти давлатӣ ва ҷамъиятро таъмин менамояд. Тартиби назорати истифодабарии тамғаҳои молӣ иҷроиши софдилонаи ӯҳдадориҳо ҳавасманд ва таъмин менамояд. Назорати судӣ барои бартараф намудани номуайянии қонунӣ мусоидат мекунад. Дар баробари ин зарурат ва фарқияти байни мафҳумҳо ва усулҳои ҳифзи тамғаи молӣ ва нишонае, ки маъруф шудааст, ба миён меояд, зеро ҳануз дар назария ва амалияи ҳифзи ҳуқуқҳо масъалаҳои баҳсталаб мавҷуданд.

Калимаҳои асосӣ: нишонаҳое, ки ба таври васеъ маълум шудаанд, тамғаҳои молӣ, тамғаҳои молӣ, ки ба таври васеъ маълум шудаанд, рақобати ноодилона, қобилиятнокии гуногун.
Барои иқтибосоварӣ: Костенко О.С, Баъзе масъалаҳои ҳифзи тамғаҳои моли ва нишонаҳои ба қайд гирифта нашуда, ки дар Хитой ба таври васеъ маълум шудаанд // Ахбороти ДМФС. 2025. Ҷ. 4, № 2 (12). С. 120-126.

Some issues of trademark protection and unregistered designations that have become widely known in China

Olga S. Kostenko,
Federal Institute of Industrial Property
kostalya@yandex.ru

© Костенко О. С., 2025

Abstract: China's legislation is being improved to meet modern needs of society in protection of intellectual property. The theory of Chinese law considers not only the protection of trademarks, but also the protection of those designations that have become widely known as a result of their use. At the same time, the competition of such designations with trademarks can lead to an imbalance in the protection of rights. The relevance and novelty are due to the fact that studying the practice of applying certain measures in the field of human rights protection, including in legislation and the law of other countries, will reveal their features. The work used such research methods as search, analysis, systematization, and comparative jurisprudence on the topic under study. The theoretical and practical significance is determined by the relevance and conclusions about the need to improve the regulation of relations in the field of trademark rights protection. The work resulted in conclusions about the effectiveness of legal measures aimed at protecting trademark rights and unregistered designations that have become widely known in China. The variety of court decisions made in similar categories of cases, insufficient legal regulation of the use of well-known designations, and conflicts of interest with trademark holders lead to some legal uncertainty. China's Trademark Law provides for the possibility of providing judicial protection for a violated right to an unregistered, well-known designation. The introduction of judicial supervision makes it possible to ensure the relationship between the state system and society. The trademark control procedure encourages and ensures the faithful fulfillment of obligations. Judicial control helps to eliminate legal uncertainty. At the same time, there is a need to distinguish between the concepts, methods of trademark protection and the designation that has become well-known, since there are still controversial issues of theory and practice of rights protection.
Keywords: well-known designations, trademarks, well-known trademarks, unfair competition, distinguishing ability.
For citation: Kostenko O. S. Some issues of trademark protection and unregistered designations that have become widely known in China // Bulletin of Federal Institute of Industrial Property. 2025. Vol. 4, No 2 (12): 120–126 (In Russ.).

Дар баробари рушди иқтисоди бозорӣ арзиши тамғаҳои молӣ низ меафзоянд, ки онҳо як қисми стратегияҳои созмонҳо барои баланд бардоштани бартарии рақобат мешаванд. Аз ин сабаб инчунин масъала оид ба ҳифзи ҳуқуқи тамғаи молӣ муҳим мегардад.

Дар назарияи ҳуқуқии Ҷумҳурии Мардумии Чин ақидаҳо нисбат ба назарияи анъанавии ҳуқуқи шаҳрвандӣ ва назарияи муосири моликияти зеҳнӣ нисбат ба ҳуқуқи тамғаи молӣ тақсим карда шуданд. Ин боиси мушкилот дар ҳифзи ҳуқуқи тамғаи молӣ мегардад, мисол, ба монанди ҳифзи нокифояи нишонаҳо, ки ҳамчун тамғаи молӣ ба қайд гирифта нашудаанд.

Тарзу усулҳои гуногуни ҳифзи ҳуқуқи тамғаи молӣ, стандартҳои қарорҳои судӣ дар бораи поймолкунии ҳуқуқҳо дар қонун дар бораи тамғаи молӣ, ва қонуни зидди рақобати беинсофона вуҷуд доранд. Қонуни Хитой дар бораи тамғаи молӣ[1] муқарраротҳои дахлдорро дар бораи системаи муҳофизат аз вайронкунии тамғаи молӣ дорад, вале масъалаҳои мураккаби муҳофизат дар амалияи судӣ ба миён омадаанд.

Алалхусус, таҷрибаи судии ҳифзи ҳуқуқвайронкунии тамғаи молӣ дар Хитой бо мавҷудияти қарорҳои гуногуни судӣ, татбиқ намудани қоидаҳои гуногун дар ҳолатҳои шабеҳ, ва заминаи нокифояи ҳуқуқӣ барои ҳифзи ҳуқуқи тамғаи молӣ тавсиф карда мешавад[2]. Бо мақсади ташкил кардани таҷрибаи ягонаи судӣ зарурати такмили низоми ҳифзи ҳуқуқ ба миён меояд.

> Дар баробари рушди иқтисоди бозорӣ арзиши тамғаҳои молӣ низ меафзоянд, ки онҳо як қисми стратегияҳои созмонҳо барои баланд бардоштани бартарии рақобат мешаванд. Вобаста ба ин, масъалаи ҳифзи ҳуқуқи тамғаи молӣ муҳим мегардад.

Ҳадафи асосии ҳифзи ҳуқуқ ҳамчун категорияи арзиш ин таъмини рақобати одилона ва мувозинати манфиатҳо байни тарафҳо, аз ҷумла манфиатҳои ҷамъиятӣ мебошад. Системаи ҳифзи ҳуқуқи тамғаи молӣ дар шароити рақобати озод ва одилона инчунин барои пешгирии соҳибони тамғаи молӣ аз истифодаи тамғаҳои молии худ барои маҳдуд кардани ҳуқуқи дигарон зарур мебошад.

Бо вуҷуди ин, қонунгузорӣ зидди рақобати беинсофона нишонаҳоеро, ки ҳамчун тамғаи молӣ ба қайд гирифта нашудаанд, пурра муҳофизат намекунад.

Барои равшан кардани равишҳои ҳифзи ҳуқуқҳо нисбати тамғаҳои молӣ ва нишонаҳое, ки ҳамчун тамғаи молӣ ба қайд гирифта нашудаанд, Суди олии халқии ҶМХ санади махсус – «Шарҳҳо оид ба баъзе масъалаҳо дар бораи татбиқи Қонуни ҶМХ дар бораи мубориза алайҳи рақобати беинсофона» тасдиқ кард[3]. Дар санади мазкур

[1] Trademark Law of the People's Republic of China, WIPO Lex // Созмони умумиҷаҳонии моликияти зеҳнӣ (СУМЗ): сомона. URL: https://www.wipo.int/wipolex/ru/legislation/details/19559 (санаи муроҷиат: 15.04.2025).

[2] Zhao, Y. (2021). Research on the Protection System of Trademark Infringement [Doctoral dissertation]; Wang, Q. (2021). Intellectual Property Law Course (7th ed.). Beijing: Renmin University Press. Xiangtan University. DOI: 10.27426/d.cnki.gxtdu.2021.000021.

[3] Interpretation of the Supreme People's Court on the Application of AntiUnfair Competition Law of the People's Republic of China (Interpretation No. 9 of 2022), WIPO Lex // Созмони умумиҷаҳонии моликияти зеҳнӣ (СУМЗ): сомона. URL: https://www.wipo.int/wipolex/ru/legislation/details/22203 (санаи муроҷиат: 15.04.2025)..

> Дар назарияи ҳуқуқӣ оид ба зарурати ҳифзи аломатҳое, ки то ҳол ҳамчун тамғаи молӣ ба қайд гирифта нашудаанд, ихтилофҳо вуҷуд доранд.

муқарраротҳо дар бораи он, ки ин гуна нишонаҳо низ дараҷаи муайяни эътироф доранд ва вазифаи фардикунонӣ ва муайянкуниро иҷро мекунанд, инъикос мешаванд.

Дар баробари ин дар Қонуни Хитой дар бораи тамғаҳои молии муқарраротро дар бораи нишонаҳоеро фаро мегирад, ки ҳамчун тамғаҳои молӣ ба қайд гирифта нашудаанд, вале маъруф шудаанд. Дар назарияи ҳуқуқӣ оид ба зарурати ҳифзи аломатҳое, ки то ҳол ҳамчун тамғаи молӣ ба қайд гирифта нашудаанд, ихтилофҳо вуҷуд доранд. Тамғаи молӣ на танҳо вазифаи фардикунонӣ ва мушаххаскунии молро иҷро мекунад, истеҳсолкунандаи хизматрасонӣ, шахсе, ки хизмат мерасонад, балки обрӯи кори онҳоро низ инъикос мекунад [1]. Дар баробари ин, васеъшавии доираи ҳифзи эътибори тиҷоратӣ хусусияти ҳифзи ҳуқуқро инчунин ба тамғаҳои молӣ тағйир медиҳад [2]. Бисёре аз муаллифон дар Хитой бар ақидаи он мебошанд, ки ҳифзи ҳуқуқҳо ба чунин нишонаҳо бояд ба ҳифзи ҳуқуқи тамғаи молӣ баробар бошад. Ин дар ҳолест, ки онҳо вазифаи аслии фардикунонӣ ва мушаххаскунии мол, хизматрасониро иҷро мекунанд. Ҳамин тариқ, саволе дар бораи муқаррар намудани фарқияти байни онҳо ба миён меояд.

Аз тарафи судҳо инчунин муайян карда мешаванд, ки нишонаҳо, ки ба сатҳи муайяни эътироф ноил шудаанд, бояд дар баробари тамғаҳои молии аллакай ба қайд гирифташуда ҳифз карда шаванд, зеро онҳо вазифаи асосии худро – фардикунонӣ, муайян кардани молҳо ва хизматрасонҳои истеҳсолкунандагон ва шахсонеро, ки хизмат мерасонанд – иҷро мекунанд. Дар ин ҳолат аз тарафи муаллифон пешниҳод карда мешавад, ки мафҳуми «логотипи тиҷоратӣ» барои чунин нишонаҳо [3] бо мақсади фардикунонии ҳамон объектҳо ҳамчун тамғаҳои молӣ истифода бурда шаванд.

Дар баробари ин савол дар бораи рақобати чунин нишонаҳо бо тамғаҳои молии аллакай ба қайд гирифташуда ба миён меояд, аз сабаби он, ки усулҳои шабеҳи ҳифзи ҳуқуқ ба онҳо истифода бурдан имконнопазир мебошад. Ин метавонад боиси нофаҳмиҳо гардад ва боиси номутавозунии ҳифзи ҳуқуқҳо бо тамғаҳои молии аллакай ба қайд гирифташуда оварда расонад, зеро ҳуқуқҳои истисноӣ ба тамғаҳои молӣ танҳо тавассути бақайдгирӣ ба вуҷуд меоянд. Ҳамин тариқ, дар қонунгузории хитоӣ ба ақидаи муаллифон, байни чораҳои муҳофизатӣ номутаносибӣ дида мешавад, ки дар Қонуни Хитой дар бораи тамғаҳои молӣ ва Қонуни миллии зидди рақобати беинсофона нишон дода шудаанд[4].

Ҳангоми муайян кардани дараҷаи эътирофи нишонаҳо, ки ҳамчун тамғаи молӣ ба қайд гирифта нашудаанд, аммо аллакай дараҷаи кофии фарқкунанда доранд, бояд ба назар гирифт, ки робитаи байни маҳсулот, хидмат ва ном наздиктар аст, маъно аз намуд ва вазифаи воқеии маҳсулот ё хизматрасонӣ дуртар мебошад. Профессор Ван Цянь мафҳуми «ба огоҳии муносиби ҷамъиятӣ» [4] барои муайян кардани аҳамияти чунин аломатгузориро пешниҳод кард. Ҳамин тавр, навъи молҳо, хизматрасониҳо бо худи аломатгузорӣ тағйир меёбанд. Дар натиҷа, ба истилоҳ «тамғаи молии сохта» аз сабаби таъсири тафовут бештар тавaҷҷӯҳ ва эътирофи бештар пайдо мекунад. (Моддаи 7 Низомномаи Суди Олии халқӣ дар бораи баъзе масъалаҳои баррасӣ намудани парвандаҳои маъмурӣ дар бораи додани иҷозатнома ба тамғаҳои мол ва тасдиқ кардани ҳуқуқҳо)[5].

Қонуни Хитой дар бораи тамғаҳои молӣ мафҳумҳоеро ба мисли «ба даст овардани қобилияти фарқкунанда» ва «ҳифзи тамғаи молии маъруф», бо мақсади фарқ кардани тамғаи молӣ ва нишоне, ки маъруф шудааст, вале ба қайд гирифтан нашудааст, фаро мегирад. Дар баробари ин муқарраротҳои мустақимро дар бораи ҳимояи нишонаҳои ба қайд гирифтанашуда надорад [5]. Муҳофизати бесамар аз чунин нишонаҳо бо сабаби дар моддаи 11 конуни мазкур мавҷуд набудани муқаррароти дахлдор, ки тамғаҳои молиро, ки қобилияти фарқкунандаи ба даст овардаро пешбинӣ мекарданд, алоқаманд аст.

Мафҳуми «қобилиятнокии фарқкунанда» дар банди 2 моддаи 11 Қонунии Хитой дар бораи тамғаҳои молӣ ҳамчун «қобилияти фарқкунандаи ба даст овардашуда», ва дар моддаи 9 қонуни мазкур ҳамчун «қобилияти фарқкунандаи махсус» инъикос меёбад. Аз нуктаи ақидаи назария намудҳои мазкур, ки дорои қобилиятнокии фарқкунанда мебошанд, худи ҳамон як маъноро доранд. Нишона ё аз ибтидо дорои қобилиятнокии фарқкунанда мебошад, ё онро ба даст меоварад [6]. Воқеан, мафҳуми дар моддаи 11 Қонуни Хитой дар бораи тамғаҳои молӣ зикр шудааст, ки ба аломатҳои маъруфшуда ишора мекунад, бевосита ба вазифаи тамғаи молӣ алоқаманд аст: вақте ки тамға хусусияти фарқкунанда ба даст меорад, он метавонад ба истеъмолкунандагон имконият диҳад, ки маҳсулот (хизматрасонӣ)-ро муайян кунанд ва онро тавассути истифода бурдани он фардӣ кунанд, чизе, ки дар аввал аломатҳои фарқкунанда надоранд[6]. Муқаррароти мазкур эътирофро дар саросари кишвар пешбинӣ мекунад, дар ҳоле ки муқаррароти моддаи 9 Қонуни Хитой дар бораи

---

[4] Law of the People's Republic of China Against Unfair Competition (as revised at the 30th Meeting of the Standing Committee of the 12th National People's Congress on November 4, 2017), WIPO Lex // Созмони умумиҷаҳонии моликияти зеҳнӣ (СУМЗ): сомона. URL: https://www.wipo.int/wipolex/ru/legislation/details/18705 (санаи муроҷиат: 20.04.2025).

[5] Interpretation of the Supreme People's Court on the Application of Laws in the Trial of Civil Disputes Regarding Well-known Trademarks, Китай, WIPO Lex // Созмони умумиҷаҳонии моликияти зеҳнӣ (СУМЗ): сомона. URL: https://www.wipo.int/wipolex/ru/legislation/details/6468 (санаи муроҷиат: 20.04.2025).

[6] 全国人大常委会法制工作委员会． 中华人民共和国商标法释义 [M]. 北京：法律出版社, 2013:30. Комиссия оид ба масъалаҳои қонунгузории Кумитаи доимии маҷлиси умумихитоии намояндагони халқӣ (2013), Пекин: Нашриёти ҳуқуқӣ, С. 30.

тамғаҳои молӣ қобилиятнокии фарққунандаро танҳо дар доираи муайян муқаррар мекунад.

Суди олии ҶМХ ба он нишон медиҳад, ки шиддатнокии муҳофизати ҳуқуқҳо барои тамғаи молӣ бояд мувофиқи аҳамият, маъруфият ва эътирофи он мутобиқ карда шавад[7]. Ҳамин тариқ, ҳангоми баррасии масъалаи хусусияти маълуми аломати ба қайд гирифтанашуда, инчунин дастрасии иштирокчиёни эҳтимолии бозор ва тақсимоти ҷуғрофиро муайян кардан лозим аст.

Дар Қонуни Хитой дар бораи тамғаҳои молӣ инчунин муқарраротҳо нисбати нишонаҳои тиҷоратӣ ба назар гирифта нашудааст. Дар робита ба ин, бархе аз донишмандон шарҳ медиҳанд, ки ҳадафи низоми бақайдгирии тамғаҳои молӣ – аз сабт ва муайян кардани объект, мундарича ва сарҳади ҳуқуқи тамғаи молӣ бо мақсади ҳал кардани мушкилоти ба мисли номувофиқ будани обрӯи тиҷоратӣ иборат мебошад. Ва муқаррар кардани талабот оид ба маъруфият дар ҳудудҳои муайяни нишона метавонад ба натиҷаҳои мухолиф оварда расонад [7].

Суди олии ҶМХ ба он нишон медиҳад, ки шиддатнокии муҳофизати ҳуқуқҳо барои тамғаи молӣ бояд мувофиқи аҳамият, маъруфият ва эътирофи он мутобиқ карда шавад.

Агар дар бораи объекти ҳуқуқҳо гап занем, бояд қайд кард, ки бо гузаштани вақт тағйиротҳои муайян ба вуҷуд омаданд. Агар қаблан объекти ҳуқуқ барои тамғаи молӣ ҳамчун нишонаи ба қайд гирифташуда ҳамчун тамғаи молӣ фаҳмида мешуд [8], ҳоло ҳамчун объекти ҳуқуқ обрӯи тиҷоратӣ баромад мекунад, ки чунин нишонаро дорад. Ин тағйироти мазкур барои таъмин намудани муҳофизати нишонаҳо, ки ҳанӯз ҳамчун тамғаи молӣ ба қайд гирифта нашудаанд, зарур буд, гарчанде ин мафҳуми тамғаи молиро васеъ кард [9].

Ба моддаи 18 Лоиҳа оид ба ворид кардани ислоҳот ба Қонуни Ҷумҳурии Мардумии Чин «Дар бораи тамғаҳои молӣ»[8], ки дар соли 2023 нашр шуд, муқаррарот дар бораи манъкунӣ барои истифода бурдани нишонаҳои ба қайд нагирифта бо мақсади ҳимоя кардани тамғаҳои молӣ эътирофшуда илова карда шуд. Ба ҷои муқаррароти моддаи 6bis (1) Конвенсияи Париж[9], Қонун Хитой

Агар тамғае, ки дорои сатҳи мувофиқи эътироф мавриди нусхабардорӣ ё тақлид қарор дошта бошад, суд метавонад мутобиқи моддаи 13 Қонуни ҶМХ дар бораи тамғаҳои молӣ аз поймолкунии ҳуқуқ ба нишонаи маъруфи ба қайд гирифтанашуда ҳимоя намояд.

дар бораи тамғаи молии тарзи дигари муҳофизатро ҷорӣ мекунад: агар тамғае, ки дорои сатҳи мувофиқи эътироф мавриди нусхабардорӣ ё тақлид қарор дошта бошад, суд метавонад мутобиқи моддаи 13 Қонуни ҶМХ дар бораи тамғаҳои молӣ аз поймолкунии ҳуқуқ ба нишонаи маъруфи ба қайд гирифтанашуда ҳимоя намояд. Чунин тафсир ҳамчун принсипи роҳнамо дар ҳифзи судии тамғаҳои молии ба қайд гирифтанашуда ба назар гирифта мешавад ва аз ҷониби муаллифони хитоӣ дастгирӣ карда мешавад [10].

Бо мақсади татбиқ намудани муқаррарот оид ба ҳифзи аломатҳои ба қайд гирифтанашуда, ки ба таври васеъ маълум шудаанд, бандҳои 1, 2 моддаи 9 Тафсири судии тамғаҳои молии маъруфи Суди Олӣ дар соли 2020 «ҳимояи ғайримустақим»-ро аз омехта ва коҳиш кардан ҳам барои аломатҳои ба қайд гирифта ва ҳам ба қайд гирифтанашуда пешбинӣ карда мешавад. Ягона асос барои фарқ кардани ду категорияҳои нишонаҳои маъруф ин муқарраротҳои модди 13 Қонуни Хитой дар бораи тамғаҳои молӣ мебошад[10]. При этом ущерб, причиненный недобросовестной конкуренцией, не будет отличаться в зависимости от регистрации таких обозначений, так как сам принцип их защиты основан на общеизвестности [11].

Меъёрҳои моддаи 6 Қонун дар бораи рақобати ноодилона ба мубориза бо маҳсулоти қалбакӣ, сӯиистифода аз обрӯи каси дигар, таблиғи бардурӯғ, осеб расонидан ба обрӯи тиҷоратӣ ва ғайра нигаронида шудаанд. Бо ҳамин меъёрҳои мазкур барои пурра кардани муқаррароти Қонуни Хитой дар бораи тамғаҳои молӣ дар бораи ҷораҳои муҳофизатӣ пешбинӣ шудаанд.

Ҳамин тариқ, муқарраротҳои моддаи 13 Қонуни Хитой дар бораи тамғаҳои молӣ бо мақсади ҳифзи афзалиятҳои рақобат фарқияти байни ду категорияи нишонаҳои маъруфро муқаррар мекунанд.

Ҷудо кардани ду тарз барои ба даст овардани қобилиятнокии фарққунанда тавассути бақайдгирии нишона ҳамчун тамғаи молӣ ва бо роҳи ба даст

---

[7] 参见最高人民法院 (2016) 最高法民再 216 号民事判决书. Hangzhou Aopu Kitchen and Bathroom Technology Co., Ltd. алайҳи Zhejiang Modern New Energy Co., Ltd., Zhejiang Lingpu Electric Co., Ltd. ва Yang Yan. URL: https://www.iphouse.cn/cases/detail/d7qnz8dkx90eyl0175n6p1452vwo3mrg.html (санаи муроҷиат: 15.04.2025).

[8] Лоиҳаи ислоҳотҳо ба Қонуни ҶМХ «Дар бораи тамғаҳои молӣ»: Беҳтаркунии истифода бурдан ва ҳимоя кардани МЗ // PRC.today: сомона. URL: https://prc.today/proekt-popravok-k-zakonu-knr-o-tovarnyh-znakah-uluchshenie-ispolzovaniya-i-zashhity-is/ (санаи муроҷиат: 15.04.2025).

[9] Конвенсияи оид ба ҳифзи моликияти саноатӣ (дар Париж дар санаи 20.03.1883 баста шудааст) (таҳия аз 02.10.1979) // СПС «КонсультантПлюс»: сомона. URL: https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_5111/ (санаи муроҷиат: 15.04. 2025).

[10] 郎胜． 中华人民共和国商标法释义［M］. 北京：法律出版社, 2013:95–96. [Лань Шэн, (2013), Тафсири Қонуни Ҷумҳурии Мардумии Хитой «Дар бораи тамғаҳои молӣ», Пекин, Нашриёти ҳуқуқӣ, С. 95–96.]

> Истифода набурдани тамғаҳои молӣ ҳамчун рафтори манфии соҳибони ҳуқуқ тавсиф кардан мумкин аст. Ҳамин тавр таъсири «ҷамъкунӣ» ба вуҷуд меорад, ки барои ба қайд гирифтани нишонаҳои нав монеъ мешавад.

овардани маъруфшавӣ оид ба тамғаҳои молии ба қайд гирифташуда як қатор саволҳоро ба миён овард, ки ба мушкилоти рақобати беинсофона ва ҷамъшавии тамғаи молӣ дахл дорад.

Моддаи 32 Қонун дар бораи тамғаҳои молӣ пешбинӣ мекунад, ки пешниҳоди дархост оид ба тамғаи молӣ набояд ба ҳуқуқҳои мавҷудаи афзалиятноки дигарон зарар расонад ва ё боиси бақайдгирии тамғаҳои молӣ мегардад, ки аз тарафи дигарон шахсон истифода мешаванд ва таъсири номатлуб расондаанд. Дар баробари ин, ин муқаррароти мазкур бо ягон нишондоди усулҳои ҳифзи ҳуқуқ тасдиқ карда намешавад.

Истифода набурдани тамғаҳои молӣ ҳамчун рафтори манфии соҳибони ҳуқуқ тавсиф кардан мумкин аст. Ҳамин тавр таъсири «ҷамъкунӣ» ба вуҷуд меорад, ки барои ба қайд гирифтани нишонаҳои нав монеъ мешавад. Нишонаҳое, ки дорои аломатҳои хитоӣ мебошанд, ҳамчун қоида, аломатҳои нодирро мувофиқи талаботҳо ба қобилияти фарққунандаи тамғаҳои молӣ фаро намегиранд. Дар натиҷаи ин манбаи тамғаҳои молӣ то андозае бо истифодаи гурӯҳҳои иероглифҳо маҳдуд аст. Ба ғайр аз сабабҳои объективии истифода набурдани тамғаҳои молии ба қайд гирифташуда, инчунин ҳолатҳое муайян шудаанд, ки тамғаҳои молӣ танҳо бо мақсади маҳдуд кардани рақобат ба қайд гирифта шудаанд, ки ин ҳам ба муносибатҳои бозор ва ба истеҳсолот зарар мерасонад.

Рақобати беинсофона дар соҳаи тамғаи молӣ рафтори тарафҳоеро дар назар дорад, ки ҳангоми амалӣ намудани манфиатҳои худ, одоби тиҷоратиро дар фаъолияти иқтисодӣ вайрон мекунанд, ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии дигар шахсонро маҳдуд мекунанд, тартиботи ҷамъиятӣ ва фаъолияти субъектҳои бозорро вайрон мекунанд.

Истеҳсолкунандагон на танҳо номҳои қаблан маълумро қарз мегиранд, ҳамчун қоида, аз брендҳои машҳури ҷаҳонӣ, балки усулҳои мушаххас табдил додани онҳоро низ ба кор мебаранд. Масалан, транслитератсия интиқоли аломатҳоро аз як забон бо истифода аз аломатҳои забони дигар бо нигоҳ доштани заминаи фонетикии калима пешбинӣ мекунад. Худи ширкатҳо аз ин усул истифода мебаранд, то барои истеъмолкунандагони хитоӣ дарк кардани онҳо осонтар шавад, мисол Gucci – 古姿 [Gǔzī], Olympus – 奥林巴斯 [Àolínbāsī], Siemens 西门子 [Xīménzi].

Усули дигари табдилдиҳӣ пайгирӣ мебошад – вақте, ки ба номи бренд маънои мушаххас гузошта шудааст, рамзҳое, ки брендро ифода мекунанд. Ҳамин тавр, ширкати Apple номи худро ҳамчун 苹果 [Píngguǒ], сабт кард, ки маънои якхела дорад, аммо садои дигар.

Аз ҳама мушкил, аммо вақте ки дуруст анҷом дода мешавад, самараноктарин усули тарҷума мутобиқсозӣ аст. Ин усули имкон медиҳад, ки дар як вақт талаффузи фонетикии ном нигоҳ дошта шавад ва маънои он ба истеъмолкунанда расонда шавад. Ин усул дар айни замон дар байни ширкатҳои хориҷӣ маъмул аст, ки ба истеъмолкунандагон расонидани мафҳум ва тасаввуротҳои марбут ба маҳсулот бо нигоҳ доштани шабоҳати муайяни садо фаро мегирад. Ҳамин тавр, BMW аз «Заводҳои муҳаррикии Бавария» ба «Аспи қиммат» табдил ёфт – 宝马 [Bǎomǎ].

Дар ҳамин ҳолат савол дар бораи коркарди тамғаи молии хориҷӣ баҳснок мебошад. Оё чунин тамға истеъмолкунандагонро ба шубҳа оварда расондан метавонад? Муайян кардан душвор аст, ки оё ин вайронкунии ғайримустақими ҳуқуқҳо ҳангоми риояи принсипи софдилона аст [12].

Дар назария инчунин масъалаи тамғаҳои молиро, ки аз унсурҳои муҳофизатнашаванда иборат мебошанд ва қобилиятнокии фарққунандаи заиф доранд, баррасӣ мекунад. Чунин аломатҳо аз нишонаҳое иборат мебошад, ки масалан, унсурҳои тавсифӣ, нишондодҳои ҷуғрофӣ ва номгӯйҳои ҷойҳои пайдоиши молҳо доранд. Мувофиқи принсипи мутаносиби ҳифзи ҳуқуқ дар Хитой масъала дар бораи маҳдудкунии муҳофизати чунин тамғаҳо дар умум баррасӣ мегардад.

Аз сабаби кам шудани қобилиятнокии фарққунандаи тамғаҳо, доираи ҳифзи ҳуқуқҳо мутаносибан кам карда мешавад то ки соҳиби ҳуқуқ дар оянда аз истифода бурдани унсурҳои муҳофизатнашуда дар аломатҳои онҳо ба соҳибони ҳуқуқи оянда монеъ шуда натавонад. Дар масъалаи муайян кардани қобилиятнокии фарққунанда, эътирофнокии нишона ва хусусияти софдилона (ё бадғаразона) истифода бурдани он низ аҳамияти калон дорад [13].

Дар Хитой ҷорӣ намудани назорати судӣ натиҷаи ногузири зарурати таъмини ҳуқуқ, муқаррар намудани назорат аз болои ҳокимияти маъмурӣ ва навсозии системаи идоракунӣ шуд. Системаи назорати судӣ бояд ба аломати объективӣ асос ёфта, мунтазам ташкил карда шуда, робитаи тарафайни низоми давлатӣ бо ҷомеа, инчунин тартиботи ҷаҳонии ҷомеаи байналмилалиро таъмин намояд. Ҳамин тавр, якчанд шаклҳои ҳимоя ҷудо карда мешаванд, ки дар расм пешниҳод шудаанд.

Самти асосии истифодабарии назорати судӣ масъалаҳои маъмурӣ мебошанд, ки пеш аз ҳама бо рафъи номуайянии ҳуқуқӣ дар қонуни тамғаи молӣ алоқаманданд. Шарҳҳои судӣ дар ин соҳа ба ташаккули асос ва таҳияи тартиби баррасии судӣ оид ба пайдоиш ва татбиқи ҳуқуқи тамғаҳои молӣ ва системаи бақайдгирии тамғаҳои молӣ таъсири назаррасро мерасонанд.

Аз ин рӯ, тартиби назорати тамғаи молӣ бояд аз ҷониби соҳибони ҳуқуқ бақайдгирии тамғаҳои молиро талаб намояд ва истифодабарии мунтазам ва одилонаи

Расм.
Ҳимояи ҳуқуқҳои мулкӣ (ғайримоддӣ). аз тарафи муаллиф тартиб дода шудааст

Drawing.
Protection of property (immaterial) rights. Compiled by the author

онҳоро ташвиқ намояд, он бояд тамғаҳои молии ба қайд гирифташуда, вале истифоданашударо муайян кунад, то иҷрои софдилонаи ӯҳдадориҳоро дар ин соҳа таъмин намояд.

Дар хулоса гуфтан мумкин аст, Хитой бо молҳои қалбакӣ ва роҳзанӣ мубориза бурда, барои фаъолияти иқтисодӣ фазои мусоид фароҳам меорад. Тағйироту иловаҳо ба Қонуни Хитой дар бораи тамғаи молӣ самаранокии чораҳои ҳуқуқиро, ки ба ҳифзи ҳуқуқи тамғаи молӣ нигаронида шудаанд, тақвият бахшиданд. Дар баробари ин, вазъи ҳуқуқии аломатҳои маъруф, ки ҳамчун тамғаи молӣ ба қайд гирифта нашудаанд, баҳсбарангез боқӣ мемонад.

Бо мақсади нигоҳ доштани таносуби байни манфиатҳои тарафҳо ва манфиатҳои ҷамъиятӣ, на танҳо байни мафҳумҳои «тамғаи молӣ» ва «нишонаи маъруфшуда»-ро ҷудо кардан лозим аст, балки инчунин барои фарқ кардани тарзу усулҳои мухофизати ҳамин нишондодҳо ҷудо кардан зарур мебошад. Азбаски онҳо вазифаҳои шабеҳро иҷро мекунанд, байни мафҳумҳо нофаҳмиҳо ба вуҷуд меоянд, ки муайян кардани ҳуқуқҳои поймолшударо душвор мегардонад ва боиси номутавозунии ҳифзи ҳуқуқҳо нисбат ба тамғаҳои молии аллакай ба қайд гирифташуда мегардад.

Муҳофизати бесамари тамғаҳои молии ба қайд гирифтанашуда, вале ба ҳамагон маъруф шудаанд, пеш аз ҳама дар моддаи 11 Қонуни Хитой дар бораи тамғаҳои молии мавҷуд набудани муқаррароти алоқаманд мебошад. Муносибати байни ин мафҳумҳо аз ҷониби муаллифон аз нуқтаи назари усулҳои муҳофизат баррасӣ мешаванд, ки баҳсу мунозираро дар бораи имконияти парешон кардани мафҳумҳо ба миён меорад ва бо якхела набудани амалияи судӣ оид ба категорияҳои ҳамин парвандаҳо тасдиқ мегардад. Бо Қонуни Хитой дар бораи тамғаҳои молӣ барои ҳимояи нишонаҳои маъруф дар сурати поймол шудани ҳуқуқ ба ин нишонаҳо воситаи судӣ ҷорӣ карда мешавад. Ин муқаррарот ҳамчун принсипи роҳнамо дар ҳифзи судии тамғаҳои маъруфи ба қайд гирифтанашуда баррасӣ мешавад ва аз ҷониби муаллифони хитоӣ дастгирӣ карда мешавад.

Дар баробари ин, муқаррароти қонуни дар бораи рақобати ноодилона даъват шуданд, ки муқаррароти Қонуни Хитойро дар бораи тамғаи молӣ дар бораи чораҳои муҳофизатӣ пурра кунанд, вале дар онҳо масъалаҳое, ки бо рақобати ноодилона, ҷамъ кардан, аз нав кор фармудани тамғаҳои молӣ, муҳофизати тамғаҳои молӣ дорои қобилиятнокии сусти фарққунанда алоқаманд мебошанд, ҳал намекунанд.

Ворид кардани тағйирот ба муқаррарот дар бораи ҳифзи аломатҳои маъруф ҳамчун тамғаи молӣ ба қайд гирифта нашудаанд, дар Қонуни Хитой тамғаи молӣ ва Қонуни миллии зидди рақобати ноодилона пеш аз ҳама дар амалияи судӣ ба вуҷуд овардани возеҳият кӯмак мерасонад. Қонунгузории миллии ҶМХ дар ҳоли таҳаввул қарор дорад ва зарурати таъмини ҳифзи мувофиқи ҳуқуқ ба чунин воситаҳои фардикунонӣ, ба монанди тамғаҳои молӣ ва аломатҳои маъруф барои навоварӣ ва рушди минбаъдаи иқтисодии кишвар шароит фароҳам меорад.

Рӯйхати адабиётҳо

1. Wu, K. (2022), Theory of Trademark Rights Object, University of International Business and Economics, pp. 74–100.
2. Du Y. (2015), "The Imbalance of the Trademark Legal System and Its Rational Return", Chinese Law, no 3, p. 120.
3. Ji S. (2024), "On the Symbolic Mechanism of Commercial Logo Protection: From the Perspective of the New Anti-Legal Interpretation", Times Law, no 5, pp. 29–43.
4. Wang Q. (2021), Intellectual Property Law Course (Seventh Edition), Renmin University of China Press, Beijing, China.
5. Zhang L. (2019), "On the Judicial Recognition and Protection of Unregistered Well-Known Trademarks", Review of the Application of Article 13 of the Trademark Law and Article 6, Clause 1 of the Anti-Unfair Competition Law, no 11, p. 119.

6. Huang H. (2016), Trademark Law, 2nd ed., Law Publishing House, Beijing, China.
7. Yu Z. (2024), "On the System for Obtaining Trademark Rights", Legal Sciences, no 9, pp. 5533–5539.
8. Yeh-xuan Y. (2007), "The Object of Trademark Rights Should Be the Reputation Carried by a Trademark – Protection of Unregistered Well-Known Trademarks", Chinese Inventions and Patents, no 3, p. 56.
9. Feng X. (2012), "Protection of Unregistered Well-Known Trademarks and Improvement of Their System", Lawyer, no 4, p. 116.
10. Wang T. and Yuan Z. (2018), "Analysis of the Protection System of Commercial Logos under the Anti-Unfair Competition Law", Intellectual Property, no 5, p. 11; Feng Xiaoqing (2012), "Protection of Unregistered Well-Known Trademarks and Their Creation", Lawyer, no 4, p. 119.
11. Wang L. and Zeng T. (2021), "Improving the Protection System of Unregistered Well-Known Trademarks of My Country from an International Perspective", Intellectual Property, no 3, p. 60.
12. Liu R. (2024), "Reflections and Corrections in Litigation on Trademark Infringement Disputes Related to Foreign Manufacturers", Journal of Shanghai University of International Business and Economics, no 6, pp. 66–68.
13. Liu Y. (2024), "Conceptual Analysis of Weakly Distinctive Trademark and the Decision on Infringement", Electronic Intellectual Property, no 11, pp. 76–88.

Маълумот дар бораи муаллиф

Ольга Сергеевна Костенко, мумайизи давлатӣ оид ба моликияти зеҳнӣ Муассисаи Федералии Давлатии Буҷавӣ (МФДБ) «Донишкадаи федералии моликияти саноатӣ» (Москва, соҳили Бережковская, х. 30, корп. 1), аспиранти курси 2-уми факултаи ҳуқуқшиносии МФБД МО «Академияи давлатии моликияти зеҳнии Русия» (Москва, кӯчаи Миклухо-Маклай, 55а); ORCID: https://orcid.org/0000–0003–1631–3207; SPIN-рамз: 3537–6585; kostalya@yandex.ru

References

1. Wu, K. (2022), Theory of Trademark Rights Object, University of International Business and Economics, pp. 74–100.
2. Du Y. (2015), "The Imbalance of the Trademark Legal System and Its Rational Return", Chinese Law, no 3, p. 120.
3. Ji S. (2024), "On the Symbolic Mechanism of Commercial Logo Protection: From the Perspective of the New Anti-Legal Interpretation", Times Law, no 5, pp. 29–43.
4. Wang Q. (2021), Intellectual Property Law Course (Seventh Edition), Renmin University of China Press, Beijing, China.
5. Zhang L. (2019), "On the Judicial Recognition and Protection of Unregistered Well-Known Trademarks", Review of the Application of Article 13 of the Trademark Law and Article 6, Clause 1 of the Anti-Unfair Competition Law, no 11, p.119.
6. Huang H. (2016), Trademark Law, 2nd ed., Law Publishing House, Beijing, China.
7. Yu Z. (2024), "On the System for Obtaining Trademark Rights", Legal Sciences, no 9, pp. 5533–5539.
8. Yeh-xuan Y. (2007), "The Object of Trademark Rights Should Be the Reputation Carried by a Trademark – Protection of Unregistered Well-Known Trademarks", Chinese Inventions and Patents, no 3, p. 56.
9. Feng X. (2012), "Protection of Unregistered Well-Known Trademarks and Improvement of Their System", Lawyer, no 4, p. 116.
10. Wang T. and Yuan Z. (2018), "Analysis of the Protection System of Commercial Logos under the Anti-Unfair Competition Law", Intellectual Property, no 5, p.11; Feng Xiaoqing (2012), "Protection of Unregistered Well-Known Trademarks and Their Creation", Lawyer, no 4, p. 119.
11. Wang L. and Zeng T. (2021), "Improving the Protection System of Unregistered Well-Known Trademarks of My Country from an International Perspective", Intellectual Property, no 3, p. 60.
12. Liu R. (2024), "Reflections and Corrections in Litigation on Trademark Infringement Disputes Related to Foreign Manufacturers", Journal of Shanghai University of International Business and Economics, no 6, pp. 66–68.
13. Liu Y. (2024), "Conceptual Analysis of Weakly Distinctive Trademark and the Decision on Infringement", Electronic Intellectual Property, no 11, pp. 76–88.

Information about the author

Olga S. Kostenko, State expert on intellectual property of the Federal Institute of Industrial Property (Moscow, Berezhkovskaya emb., 30, bld. 1), 2nd year postgraduate student at the Faculty of Law, Russian State Academy of Intellectual Property (Moscow, Miklukho-Maklaya str., 55a); ORCID: https://orcid.org/0000–0003–1631–3207; SPIN-code: 3537–6585; kostalya@yandex.ru

Муаллиф дар бораи мавҷуд набудани ҳеҷ бархӯрдии манфиатҳоро баён мекунад.
The author declares no conflict of interests.

Ба редаксия дар санаи 28.04.2025 ворид шуд
Пас аз тақриз дар санаи 29.05.2025 аз нав дида баромада шуд
Барои нашр дар санаи 30.06.2025 қабул карда шуд

ТЕХНОПРОМ

РОССИЙСКАЯ НАУЧНО-ТЕХНОЛОГИЧЕСКАЯ НЕДЕЛЯ

НОВОСИБИРЬ

22 31 десятилетие науки и технологий

27-30 АВГУСТ

ш. Новосибирск

Форуми XII байналмилалии рушди технологӣ

ТЕХНОПРОМ-2025

Илм, кадрҳо, саноат, ҷузҳои асосии пешсафии технологӣ

МВК «Новосибирск Экспоцентр»

0+

ФОРУМТЕХНОПРОМ.РФ

Мақолаи илмӣ Original article

ТУД 347.77
EDN https://elibrary.ru/xzdyet

Такмили қонунгузории патентии Аврупову Осиё бо назардошти қонунгузории патентии Ҷумҳурии Мардумии Хитой

Аурелия Викторовна Чебан*, Елена Борисовна Гаврилова✉ *, Анастасия Александровна Ломакина**
* Созмони патентии Аврупо ва Осиё
**Донишкадаи федералии моликияти зеҳнӣ
✉EGavrilova@eapo.org

Шарҳи мухтасар: мақола ба натиҷаҳои омӯзиш ва таҳлили муқоисавии қонунгузории патентӣ ва амалияи татбиқи ҳуқуқи системаи патентии Ҷумҳурии Мардумии Хитой ва Идораи патентии Аврупову Осиё бахшида шудааст. Таҳлили мазкур барои такмил додани системаи патентии Аврупову Осиё муҳим мебошад. Мақсади тадқиқот – таҳияи пешниҳодҳое, ки ба такмил додани қонунгузории патентии Аврупову Осиё алоқаманд мебошанд. Навгунӣ ва арзиши амалиявии мақола аз гузарондани таҳлили муқоисавӣ дар гузаронидани таҳлили мақсадҳои ҳуқуқӣ ва амалии патенткунии ихтироотҳо дар Ҷумҳурии Мардумии Хитой ва Идораи патентии Аврупо ва Осиё ва хулосаҳои бадастомада дар бораи он, ки заминаи меъёрӣ ва равишҳои амалии арзёбии қобилияти патентии ихтироъҳо, аз ҷумла ихтироъҳои интихобӣ, умумияти зиёд дорад, иборат мебошад. Арзиши амалии мақола дар пешниҳодҳо оид ба коркарди муқарраротҳои нав барои ворид кардани онҳоро ба манбаъи меъёриву ҳуқуқии Созмони патентии Аврупову Осиё. Пешниҳод мекунем, ки меъёрҳои беш аз ҳама ҷолибтар ва тарзҳои методологӣ дар ҳамин мақола баррасӣ шаванд.
Калимаҳои асосӣ: Қонуни патентии ҶМХ, қонунгузории патентии Созмони патентии Аврупову Осиё (СПАО), имтиёз аз рӯи навгонӣ, қобилиятнокии патентии ихтироъ, ихтироъи интихобӣ.
Барои иқтибосоварӣ: Чебан А. В., Гаврилова Е. Б., Ломакина А. А. Такмили қонунгузории патентии Аврупову Осиё бо назардошти қонунгузории патентии Ҷумҳурии Мардумии Хитой // Ахбороти ДФМС. 2025. Ҷ. 4, № 2 (12). С. 128–137.

Improving the Eurasian patent legislation taking into account the patent legislation of the People's Republic of China

Aurelia V. Ceban*, Elena B. Gavrilova✉ *, Anastasiia A. Lomakina**
* Eurasian Patent Organization
**Federal Institute of Industrial Property
✉EGavrilova@eapo.org

Abstract: the article is devoted to the results of the study and comparative analysis of patent legislation and practice of the patent system of the People's Republic of China and the Eurasian Patent Office. This analysis is relevant for the improvement of the Eurasian patent system. The purpose of the study is to develop proposals aimed to improving the Eurasian patent legislation. The novelty and practical value of the article lies in the

© Чебан А. В., Гаврилова Е. Б., Ломакина А. А., 2025

comparative analysis of the legal and practical aspects of patenting inventions in the People's Republic of China and the Eurasian Patent Office, and in conclusions that the regulatory framework and practical approaches in assessing the patentability of inventions, including selective ones, have much in common. Also, the practical value of the article lies in the proposals for the development of new legal dispositions for their inclusion in the regulatory framework of the Eurasian patent organization. In this article we propose to consider the most interesting norms and methodological approaches in assessing the patentability of inventions.
Keywords: Patent Law of the PRC, patent legislation of the EAPO, patentability of invention, selective inventions.
For citation: Ceban A. V. , Gavrilova E. B., Lomakina A. A. Improving the Eurasian patent legislation taking into account the patent legislation of the People's Republic of China // Bulletin of Federal Institute of Industrial Property. 2025. Vol. 4, No 2 (12): 128–137 (In Russ.).

Муқаддима

Ҷумҳурии Халқии Хитой (ҶМХ) на танҳо яке аз мамлакатҳои пешқадами иқтисодиёт, балки системаи патентии пешрафта дорад, ки дар муҳофизати моликияти зеҳнӣ ва ҳавасмандгардонии инноватсия дар дохили кишвари худ нақши муҳим мебозад.

Омӯзиши қонунгузории патентӣ ва амалияи татбиқ дар системаи патентии Хитой ҳадафи тадқиқоте буд, ки Идораи патентии Аврупо ва Осиё (ИПАО) дар якҷоягӣ бо Донишкадаи федералии моликияти саноатӣ (ДФМС) гузаронидааст.

Натиҷаҳои таҳлили муқоисавии ҷанбаҳои ҳуқуқӣ ва амалии патент кардани ихтироот дар Ҷумҳурии Мардумии Хитой ва Созмони Патентии Аврупо ва Осиё (СПАО) нишон доданд, ки заминаи меъёрии мо ва равишҳои амалӣ оид ба арзёбии қобилиятнокии патентии ихтироотҳо асосан ба ҳам монанд мебошанд. Дар баробари ин, як қатор фарқиятҳо вуҷуд доранд, ки мо онҳоро барои истифодаи эҳтимолӣ дар такмили тартиби патенткунӣ дар ИПАО таҳлил кардем.

Пешниҳод мекунем, ки меъёрҳои беш аз ҳама ҷолибтар ва тарзҳои методологӣ дар ҳамин мақола баррасӣ шаванд.

> Системаи ҳифзи моликияти зеҳнӣ дар доираи Созмони патентии Аврупо ва Осиё (СПАО) низ такмил меёбад: кишварҳо – узви Конвенсияи патентии Аврупо ва Осиё (КПАО) кӯшиш доранд, ки ҳифзи моликияти зеҳнӣ дар минтақаи Аврупо ва Осиё ва такмили ҳамкории байни идораҳои миллиро ҳамоҳанг созанд.

Шарҳи адабиёт

Дар солҳои охир ҶМХ – объекти таваҷҷӯҳи зиёди олимон мебошад. Ин ҳам ба афзоиши босуръати иқтисодиёт, он ва ҳам ба тараққиёти правҷи илму техника вобаста мебошад. Чунин ҷаҳиш дар рушд бидуни такмили системаи моликияти зеҳнӣ, бахусус системаи патентӣ имконнопазир буд. Ҷиҳатҳо нишон шуда ҳам ба таври ҳамаҷониба ва ҳам ба таври инфиродӣ дар нашрияҳои сершумор баррасӣ мешаванд. Ҳамин тавр, ба таърихи рушди системаи патентии ҶМХ, ки боиси тараққиёт дар илму техника шудаанд, мақолаҳои Ци Чжун [1], Ю. Д. Кузнецов [2], Д. Борзенко ва С. Полтарак [3], А. И. Салицкий ва Е. А. Салицкая [4], Н. В. Анисимцев бахшида шудаанд [5]. Патенткунии технологияҳои кабуд ва ихтироъкорӣ дар ҳамин соҳа дар Хитой – мавзӯе, ки ба доираи таваҷҷӯҳи тадқиқоти илмии Г. А. Негуляев дохил мешавад [6]. Масъалаҳои рушди иқтисодӣ дар нашрияҳои А. Н. Спартак [7], ва инчунин Е. П. Ченцова ва М. С. Ченцова шарҳ дода шудаанд [8]. Дар бораи ҳуқуқи савдои давлатҳо – аъзоёни Созмони Умумиҷаҳонии Савдо (СУС), алалхусус ҶМХ, дар монографияи худ К. Гуляева муҳокима мекунад [9]. А. А. Демидчик таҷрибаи Хитой, Ҳиндустон ва Белоруссияро дар ба даст овардани истиқлолияти технологӣ муқоиса мекунад [10], ва А. В. Покровская таҳлили мукоисавии ҳуқуқи хитоӣ ва амрикоӣ нисбат ба стандарти норавшанӣ медиҳад [11].

Дар худи ҳамон вақт системаи ҳифзи моликияти зеҳнӣ дар доираи Созмони патентии Аврупо ва Осиё (СПАО) низ такмил меёбад: кишварҳо – узвҳои Конвенсияи патентии Аврупо ва Осиё (КПАО) кӯшиш доранд, ки ҳифзи моликияти зеҳнӣ дар минтақаи Аврупо ва Осиё ва такмили ҳамкории байни идораҳои миллиро ҳамоҳанг созанд. Тамоюлҳо нишон дода шуда дар нашрияҳои ҷӣ муаллифони ватанӣ ва ҷӣ муаллифони кишварҳои узвҳои КПАО инъикос ёфтаанд. Ҷанбаҳои ҳамкории идораҳои патентии ин кишварҳо бо идораҳои патентии кишварҳое, ки дар соҳаи моликияти зеҳнӣ пешсаф мебошанд (ИМА, Ҷопон, Хитой, Ҷумҳурии Корея), инчунин Идораи патентии аврупоӣ дар монографияе, ки аз ҷониби кормандони ИПАО ва ДФМС таҳия шудааст, муфассал тавсиф дода шудаанд [12]. А. Заяц шаклҳои гуногуни ҳамкориро дар соҳаи моликияти зеҳнӣ ва таъсири онҳо ба дараҷаи ҳамгироии давлатҳои минтақаи Аврупо ва Осиё таҳқиқ мекунад, ва инчунин механизмҳои ҳуқуқиеро, ки дар доираи Иттиҳоди иқтисодии Аврупо ва Осиё (ИИАО) ва ИПАО дар соҳаи моликияти зеҳнӣ муқаррар шудаанд, таҳлил мекунад ва дурнамои ҳамкории давлатҳои ҳамин минтақаро баррасӣ мекунад [13]. Стратегия рушди моликияти зеҳнӣ дар масоҳати Аврупову Осиё О. Аракелова [14] муқоиса мекунад. Ҷанбаҳои ҳуқуқии ҳамкориҳои тиҷоратию иқтисодии кишварҳои ЕАЭО ва Хитойро С. В. Комендантов баррасӣ карда истодааст [15],

масъалаҳои воридоти мувозӣ дар Белорусро аз тарафи М. Н. Шимкович ва К. Д. Базайа шарҳ дода шудаанд [16]. Ба тадқиқоти мазкур мақолаи О. В. Майданник, М. А. Гапоненко, М. О. Дашкова наздиктарин мебошад [17], вале дар он таҳлил ба таври инфиродӣ ҳимояи ихтироотро дар кишварҳои хориҷӣ, аммо на дар доираи ташкилотҳои байналхалқӣ гузаронда шудааст.

Сарфи назар аз фаровонии манбаъҳо, ки дар бораи таваҷҷӯҳ ба мавзӯи ҳифзи моликияти зеҳнӣ ва махсусан ихтироотҳо дар Хитой ва ИПАО шаҳодат медиҳанд, ҳангоми гузарондани кофтукови адабиёти илмӣ дар давоми панҷ соли охир ягон нашрия ошкор нашуд, ки дорои таҳлили муқоисавии қонунгузории патентии ҶХХ ва ИПАО мебошад. Мақсади мақолаи мазкур – аз пур кардани ин холигоҳ иборат мебошад.

Феҳристи истисноъҳо аз муҳофизати патентӣ ва тартиби дархостро пешниҳод кардан

Дар навбати аввал мо ба рӯйхати истисноҳо оид ба ҳифзи патент ҳамчун ихтироотҳо диққат додем, ки дар моддаи 5 Конуни патентии ҶМХ[1] ва боби 1 қисми 2 Дастурамал оид ба тамизи патентии ҶМХ (минбаъд Дастурамал оид ба тамизи ҶМХ номида мешавад) нишон дода шудаанд[2].

Истисноҳо ба рӯйхати муфассалтари объектҳое дахл доранд, ки хилофи ахлоқи иҷтимоӣ мебошанд, ки барои такмил додани қонунгузории патентии Аврупо ва Осиё бештар қобили татбиқ аст, аз қабили:

- тарзҳои тағйирдиҳии фардикунонии хати ҷанинии инсон;
- клонкунии одам, ва ё усулҳои клонкунии инсон
- истифодабарии ҷанинҳои одам дар мақсадҳои саноатӣ ва ё тиҷоратӣ;
- усулҳои тағйир додани мутобиқати комили генетикии ҳайвонҳо, ки метавонанд ба ҳайвонҳо зарар расонанд, бе фоидаи назаррас барои табобати тиббии инсон ва ё ҳайвонот ва ғайраҳо.

Чунин тағйирот қисман дар қонунгузории патентии Федератсияи Русия мавҷуд мебошанд ва инчунин метавонанд ба Қоидаи 3 (4) Дастурамали патентӣ дар доираи Конвенсияи патентии Аврупо ва Осиё (минбаъд Дастурамал ба КПАО номида мешавад)[3] дар қисмате дохил карда шаванд, ки онҳо ба истиснои ҳифзи патентии ихтироотҳо дахл доранд, ки ба маводи биорепродуктивӣ алоқаманд мебошад, ки истифодабарии тиҷоратии онҳо ба ахлоқу одоби иҷтимоӣ мухолифат мекунад.

> Тартиби барои пешниҳоди дархостҳои ҷудо карда шуда ва талабот ба онҳо умуман дар ҶМХ ва ИПАО шабеҳ мебошанд. Ҷудо кардани дархост чӣ бо ташаббуси довталаб ва чӣ дар натиҷаи огоҳномаи идора дар бораи вайрон кардани талабот дар бораи ягонагии ихтироъ имконпазир аст.

Тафовутҳои зерин, ки барои такмили қонунгузории патентии Аврупо ва Осиё таваҷҷӯҳ доранд, ба хусусиятҳои санҷиши пешниҳоди дархости тақсимотӣ дар марҳилаи экспертизаи расмӣ дахл доранд.

Тартиби барои пешниҳоди дархостҳои ҷудо карда шуда ва талабот ба онҳо умуман дар ҶМХ ва ИПАО шабеҳ мебошанд. Ҷудо кардани дархост чӣ бо ташаббуси довталаб ва чӣ дар натиҷаи огоҳномаи идора дар бораи вайрон кардани талабот дар бораи ягонагии ихтироъ имконпазир аст. Дархости ҷуд карда шуда санаи пешниҳод ва санаи мувофиқи афзалияти дархости аввалро дорад, агар шартҳои қонунӣ риоя карда шаванд (моддаи 43 Қоидаҳои татбиқи Қонуни патентии Ҷумҳурии Мардумии Хитой (минбаъд қоидаҳои ҶМХ номида мешаванд)[4] ва қоидаҳои 49 (6) ва 42 (5) Дастурамал ба КПАО).

Вале дар байни қонунгузориҳои мо дар бораи мӯҳлатҳои пешниҳоди дархости ҷудо карда шуда фарқиятҳо мавҷуданд.

Дар ҶМХ дархости ҷудо карда шуда метавонад пешниҳод карда шавад:

- на дертар аз ду моҳ аз рӯзи гирифтани огоҳинома аз идораи патентӣ дар бораи додани патент мувофиқи дархост.
- дар ҳолати қарор дар бораи раддия – дар муддати се моҳ аз санаи гирифтани қарор дар бораи раддия новобаста аз он, ки оё дархост барои аз нав баррасӣ намудан пешниҳод шудааст (яъне эътироз);
- дар чаҳорчӯбаи тартиби маъмурии бекоркунии патент – дар муддати се моҳ аз санаи ба даст овардани қарор дар бораи аз нав баррасӣ намудан (яъне қарор оид ба эътирозҳои шахсони саввум).

Дар ИПАО мӯҳлати пешниҳоди дархости ҷудо карда шуда дар сурати додани патент то санаи нашри маълумот дар бораи додани патент тамдид карда шуд; дар доираи баррасии шикоят нисбати қарор дар бораи радди додани патент он то рӯзи қабул кардани қарори ниҳоии шикоят тамдид карда шудааст; дар худи ҳамон мӯҳлати барои супоридани дархости ҷудо карда шуда

---

[1] Қонуни патентии ҶМХ аз 12.03.1984 (бо тағйиротҳо аз 17 октябри с. 2020) // CNIPA: сомонаи расмӣ. URL: https://english.cnipa.gov.cn/art/2022/8/25/art_3039_1.html (санаи муроҷиат: 25.04.2025).

[2] Дастурамал оид ба гузарондани санҷиш дар ҶМХ дар таҳияи аз 21.12.2023 (Patent Examination Guidelines 2023, CNIPA Office Order No.78) // СУМЗ: сомонаи расмӣ. URL: https://www.wipo.int/wipolex/ru/legislation/details/22371 (санаи муроҷиат: 25.04.2025).

[3] Дастурамали патентӣ ба конвенсияи патентии Аврупову Осиё // ИПАО: сомонаи расмӣ. URL: https://www.eapo.org/wp-content/uploads/2023/12/instr202312-p2.pdf (санаи муроҷиат: 25.04.2025).

[4] Қоидаҳои истифода бурдани Қонуни патентии ҶМХ аз 11.12.2023 (дар санаи 20.01.2024 қувваи амалро пайдо карданд) // СУМЗ: сомонаи расмӣ. URL: https://www.wipo.int/wipolex/ru/text/309815 (санаи муроҷиат: 25.04.2025).

мувофиқи тартиби маъмурӣ аз эътибор соқит донистани патент бо санаи қабули қарор дар бораи эътироз маҳдуд карда мешавад.

Бо назардошти он, ки мӯҳлати пешниҳоди дархостҳои тақсимотӣ омили муҳими татбиқи ҳуқуқҳои довталаб мебошад, ки нисбат ба ихтироте, ки дар маводҳои дархост дар санаи пешниҳоди он ошкор шудаанд, ба назари мо, фароҳам овардани шароити мусоидтарин барои довталаб муносибати мувофиқи ҳалли ин масъала мебошад. Омӯхтани имкони тағйир додани мӯҳлати пешниҳоди дархостҳои ҷудо карда шуда дар доираи расмиёти маъмурии баррасии эътирозҳо оид ба додани патенти аврупоӣ ва осиёгӣ дар ИПАО мувофиқи мақсад мебошад.

Барои довталаб имтиёз хеле муҳим мебошад, ки ба вай дар ҳолати пеш аз мӯҳлат ошкор кардани ихтироъ дар нашрияи илмӣ, конфронс ё намоишгоҳи байналмилалӣ пешниҳод карда мешавад, – чунин гӯё имтиёз оид ба навоварӣ мебошад, гарчанде дар бисёр кишварҳо, аз ҷумла дар ИПАО, он на танҳо ҳангоми арзёбии навоварӣ, балки сатҳи ихтироъкорӣ низ татбиқ карда мешавад. Саволе ба миён меояд, ки кадом манбаъҳои маълумоти пештараи аризадиҳанда ба ҳолати техникӣ дохил карда нашудаанд ва ҳангоми арзёбии қобилиятнокии патенти ихтирооти вай муҳим намебошанд.

Мутобиқи муқаррароти сархати 5 моддаи 22 Қонуни патентии ҶМХ, сатҳи техника гуфта он ҳама чизе фаҳмида мешавад, ки то санаи пешниҳоди дархост ба ҷомеа дар дохили кишвар ва дар хориҷа маълум буд. Сатҳи техника аз қарорҳое иборат мебошад, ки то санаи пешниҳоди дархост афзалият доранд ва дар нашрияҳои ватанӣ ва хориҷӣ интишор шудаанд, дар дохил ва хориҷи кишвар ошкоро истифода мешавад, ё то санаи афзалияти дархост ба омма маълум шуда бошад. Ба сатҳи техника инчунин дархостҳо ва патентҳо дохил шудаанд, ки пас аз санаи супоридани дархост нашр шудаанд.

Мувофиқи қоидаи 3 (1) Дастурамал ба Конвенсияи патентии Аврупову Осиё (КПАО) ва бандҳои 5.6 ва 5.7 Қоидаҳои тартиби супоридан ва баррасӣ намудани дархостҳо барои додани патентҳои Аврупову Осиё барои ихтироотҳои Идораи Патентии Аврупову Осиё (ИПАО) (дар оянда Қоидаҳои ИПАО номида мешаванд)[5], сатҳи пештараи техника инчунин ҳама гуна ошкоркуниро фаро мегирад, ки дар ҷаҳон хоҳ хаттӣ ё шифоҳӣ, бо роҳи истифода бурдан ё ба таври дигар дар умум дастрас мебошад. Ба сатҳи техника инчунин дархостҳо ва патентҳои Аврупову Осиё дохил шуданд, ки дорои санаи барвақти пешниҳоди/афзалият, ки пас аз санаи пешниҳод кардани дархост нашр шудааст мебошанд.

> Барои довталаб имтиёз хеле муҳим мебошад, ки ба вай дар ҳолати пеш аз мӯҳлат ошкор кардани ихтироъ дар нашрияи илмӣ, конфронс ё намоишгоҳи байналмилалӣ пешниҳод карда мешавад, – чунин гӯё имтиёз оид ба навоварӣ мебошад, гарчанде дар бисёр кишварҳо, аз ҷумла дар ИПАО, он на танҳо ҳангоми арзёбии навоварӣ, балки сатҳи ихтироъкорӣ низ татбиқ карда мешавад.

Дар ҳарду доираҳои ҳуқуқҳо давраи имтиёзнокро пешбинӣ мекунанд, ки дар он дар муддати шаш моҳ то санаи пешниҳоди дархост/афзалият дархост ифшо кардани ихтироъ[6] метавонад дар ҳолатҳои муайян анҷом дода шавад ва ин боиси беэътиборнокии қобилиятнокии патентии ихтироот намегардад. Мӯҳлати давраи имтиёзнок дар Хитой ва ИПАО якхела мебошад, аммо, дар ИПАО, муқаррарот дар Қоидаи 3 (2) Дастурамал оид ба ИПАО бо истилоҳҳои хеле умумӣ таҳия шудааст, дар ҳоле, ки дар моддаи 24 Қонуни патентии ҶМХ рӯйхати мукаммали ҳолатҳое пешбинӣ шудааст, ки навовариро беэътибор намекунад, аз ҷумла:

1) ихтироъ бори аввал ба манфиати ҷамъиятӣ ҳангоми ҳолати фавқулодда ошкор карда шуд;

2) ихтироъ дар намоишгоҳи байналмилалӣ бо сарпарастӣ ё эътирофи ҳукумати Хитой намоиш дода шуд;

3) ихтироъ бори аввал дар маҷаллаи конференсияи илмӣ ё конференсияи техникӣ нашр шудааст;

4) ихтироъ бе розигии аризадиҳанда ошкор карда шуд.

Ҳолатҳои дар бандҳои 2-4 дар боло зикршуда инчунин дар ИПАО пешбинӣ шудаанд: мӯҳлати шашмоҳа барои намоиши кушод дар намоишгоҳ дар қоидаи 6 (5) Дастурамал пешбинӣ шудааст, ва бандҳои 3 ва 4 бо таҳрири қоидаи 3 (2) Дастурамал фаро гирифта шудаанд.

Вобаста ба ҳолати (1) ҶМХ, мавҷудияти чунин муқаррарот дар сатҳи миллӣ асоснок аст, аммо ба созмоне, ки якчанд давлатро фаро мегирад, аз сабаби танзимкунии гуногун дар қонунгузории миллӣ оид ба масъалаҳои манфиатҳои ҷамъиятӣ ва ҳолатҳои фавқулодда, дахл надорад.

Аз рӯйхати мукаммали ҳолатҳое, ки ба онҳо имтиёз ба навоварӣ дар ҶМХ татбиқ мешавад, аз он равшан бармеояд, ки имтиёзи мазкур ба ҳуҷҷатҳои патентӣ дахл надорад. Меъёри ИПАО ҳам ин тавр татбиқ карда мешавад, вале мураттабсозии нисбатан умумии он имкон медиҳад, ки тафсири думаъноӣ дар қисмати татбиқ

[5] Қоидаҳои тартиб додани пешниҳод ва баррасии дархостҳо барои додани патентҳои аврупоӣ барои ихтироотҳо // ИПАО: сомонаи расмӣ. URL: https://www.eapo.org/documents/voprosy-pravovoj-ohrany-izobretenij/pravila-sostavleniya-podachi-irassmotreniya-zayavok-na-vydachu-evrazijskih-patentov-na-izobreteniya/pravila-sostavleniya-podachi-irassmotreniya-evrazijskih-zayavok-v-evrazijskom-patentnom-vedomstve-2014/ (санаи муроҷиат: 25.04.2025).

[6] Сушкова О. В. Ҳимояи ҳуқуқҳои зеҳнӣ дар фаъолияти дорусозӣ : китоби дарсӣ. М.: Проспект, 2017. 112 с. ISBN 9785-392-21582-9.

> Муқоисаи арзёбии навоварӣ дар ҶМХ ва ИПАО нишон медиҳад, ки дар ҳар ду доираи ҳуқуқӣ худи ҳамон тартиб оид ба арзёбии навоварӣ истифода бурда мешавад.

кардани имтиёз ба навоварӣ нисбати ҳуҷҷатҳои патентие, ки дар ин давраи имтиёз нашр шудаанд, истифода бурда шавад.

Бо назардошти ин ҳолатҳо, зарур ба назар мерасад, ки ба қоидаи 3 (2) Дастурамали ба КПАО бо истифода аз баъзе муқарраротӣ ҶМХ барои аниқтар танзим кардани шароитҳое, ки ба онҳо имтиёз аз рӯи навоварӣ истифода бурда мешавад, равшанӣ андохтан лозим аст.

Принсипҳои арзёбии навоварӣ

Принсипҳои арзёбии навоварӣ ба таври муфассал, бо мисолҳои амиқ дар боби 3 қисми 2 Дастурамал оид ба тамизи ҶМХ оварда шудаанд.

Дар ИПАО методологияи арзёбии навоварӣ дар банди 5.7 Қоидаҳои ИПАО ва дар қисми 9 Дастурамал оид ба тамизи дархостҳо барои додани патентҳои Аврупову Осиё барои ихтироъ аз 11 ноябри с. 2024 (дар оянда Дастурамал оид ба тамизи ИПАВ номида мешавад) шарҳ дода шудааст[7].

Муқоисаи арзёбии навоварӣ дар ҶМХ ва ИПАО нишон медиҳад, ки дар ҳар ду доираи ҳуқуқӣ худи ҳамон тартиб оид ба арзёбии навоварӣ истифода бурда мешавад.

Алалхусус:

- тамоми аломатҳои ихтироъ арзёбӣ мешаванд;
- навоварӣ нисбат ба ошкоркунии алоҳида, вале на ба мувофиқати онҳо муқоиса карда мешавад;
- принсипи арзёбии ифшои «ҷузъӣ – умумӣ» як аст, агар ифшои дар сатҳи техника бо истифода аз мафҳуми умумӣ навоварии парвандаи мушаххаси арзшударо беэътибор намекунад, ва баръакс, ҳолати мушаххаси маълум навоварии ифшои умумиро беэътибор мекунад;
- принсипи арзёбии навоварии ихтироотҳо, ки бо диапазони нишондодҳо тавсиф мешаванд, якхела мебошад, ки дар он навоварии доираи тангтари арзишҳо ва ё арзиши мушаххас ҳангоми маълум будани доираи васеътар эътироф карда мешавад;
- принсипи арзёбии навоварии маҳсулот, ки бо хосиятҳо, параметрҳо, истифодабарӣ, усули истеҳсол, тарзи истифодабарӣ, усули тайёр кардан ва ғайра тавсиф мешавад, якхела мебошад (банди 3.2.5 боби 3 қисми 2 Дастурамал оид ба экспертизаи ИПАО).

Ягона фарқияти муайяншуда – ин принсипи ивази мустақими воситаҳои анъанавӣ (масалан, мурват ё винт) мебошад, ки ҳангоми арзёбии навоварӣ истифода мешаванд, ки ИПАО ба воситаҳои эквивалентӣ тасниф мекунад ва дар доираи арзёбии чорчӯбаи ихтироъкорӣ баррасӣ карда мешавад.

Масъалаи муҳимтарин ин омӯзиши масъалаи арзёбии навоварии ихтироъҳо мебошад, ки бо арзиш ё доираи арзишҳои мушаххас тавсиф мешаванд (банди 3 боби 3 қисми 2 Дастурамал оид ба тамизи ҶМХ).

Агар ихтирооти арзшуда дорои хусусиятҳои техникӣ бо арзишҳои ададӣ ё диапазони ададӣ маҳдуд бошад, масалан, андоза, ҳарорат, фишор ё мундариҷаи ҷузъҳои таркибӣ, дар ҳоле ки хусусиятҳои техникии боқимонда бо хусусиятҳои ҳалли техникии маълум яксонанд, арзёбии навоварӣ ба муқарраротӣ зерин асос меёбад:

1. Агар арзиши ададӣ ё диапазони ададӣ, ки дар ҳалли техникаи қаблӣ ошкор шудааст, ба доираи ададии ихтирооти арзшуда рост ояд, ин маънои онро дорад, ки ихтирооти арзшуда нав намебошад.
2. Агар диапазони ададие, ки дар ҳалли техникаи қаблӣ ифшо шудааст, қисман мувофиқат кунад ё дорои арзиши умумии сарҳадӣ бо диапазони ададии ҳалли арзшуда дошта бошад, ин маънои онро дорад, ки ихтирооти арзшуда нав намебошад.
3. Ду нуқтаи ниҳояти маълуми диапазони рақамӣ навоварии арзишҳои ададии нуқтаеро, ки дар доираи диапазон ҷойгир шудаанд, беэътибор намегардонанд.
4. Агар арзиши ададӣ ё диапазони ададии таснифотҳои техникӣ ба доираи маълуми ададӣ дохил нашаванд ва бо диапазони маълуми ададӣ нуқтаҳои мушаххаси умумӣ надошта бошанд, ҳуҷҷати маълум навоварии ихтирооти арзшударо аз эътироф соқит намекунад.

Равишҳои арзёбии навоварии ин категорияи ихтироот бо усулҳои дар ИПАО истифодашаванда комилан мувофиқат мекунанд. Дар баробари ин, Дастурамал оид ба тамизи ҶМХ ба таври муфассал мисолҳои истифодабарии равишҳои дар боло зикршуда изҳор шудаанд, ки онро низ метавонад ба Қоидаҳо ва дастурҳои тамизи ИПАО дохил кард шавад.

Принсипҳо арзёбии сатҳи ихтироъкорӣ

Муайянкунии сатҳи ихтироъкорӣ дар ҶМХ ва ИПАО фарқият мекунанд.

Дар ИПАО таърифи мухтасаре дорад, ки ихтироъ дорои сатҳи ихтироъкори мебошад, агар он барои мутахассиси сатҳи техника баръало наояд (қоидаи 3 (1) Дастурамал ба КПАО).

Дар ҶМХ сатҳи ихтироъкорӣ маънои онро дорад, ки ихтироъ дорои хусусиятҳои муҳими фарқкунанда мебошад ва пешравии назаррасро нисбат ба сатҳи мавҷудаи техника ифода мекунад.

Дар боби 4 қисми 2 Дастурамал оид ба тамизи ҶМХ оид ба хусусиятҳои сатҳи ихтироъ тавзеҳот дода мешаванд.

[7] Дастурамал оид ба санҷиши дархостҳо барои додани патентҳои аврупоӣ барои ихтироотҳо аз 11 ноябри с. 2024 // ИПАО: сомонаи расмӣ. URL: https://www.eapo.org/documents/voprosy-pravovoj-ohrany-izobretenij/rukovodstvo-po-ekspertize-zayavok-navydachu-evrazijskih-patentov-na-izobreteniya/ (санаи муроҷиат: 25.04.2025).

Аломатҳои фарққунандаи муҳим

Агар ихтироъ дорои хусусиятҳои фарққунандаи назаррас бошад, ин маънои онро дорад ихтироъ нисбат ба сатҳи мавҷудаи техника ба мутахассис номаълум мебошад. Агар ихтироъро метавонад аз тарафи мутахассиси дар соҳа техникӣ танҳо тавассути таҳлили мантиқӣ, тафаккур ё таҷриба дар асоси вазъи мавҷудаи техника ба даст овардан мумкин бошад, пас ихтироъ ошкор аст ва дорои аломатҳои муҳими фарққунанда намебошад.

Пешравии назаррас

Ибораи «ихтироъ пешравии назаррасро ифода мекунад» маънои онро дорад, ки ихтироъ нисбат ба технологияи мавҷуда натиҷаҳои муфиди техникӣ медиҳад. Масалан, ихтироъ норасоиҳоеро, ки дар технологияҳои пешқадами техника мавҷуданд, бартараф мекунад, ё ҳалли нави консептуалии техникии масъалаи мушаххаси техникӣ ва ё тамоюли нави мушаххаси рушди технологӣ мебошад.

Ҳангоми арзёбии сатҳи ихтироъ масъалае, ки ихтироъ ба он нигаронида шудааст, воситаҳои ҳалли масъала, шинос будани истифодаи онҳо дар ин соҳаи технология ё бо мақсадҳои пешбинишуда ва натиҷаи техникие, ки ҳангоми татбиқ намудани мақсад ба даст оварда шудааст, ба назар гирифта мешаванд.

Гарчанде, ки ҶМХ арзёбии сатҳи ихтироъкориро ба ду категория тақсим мекунад, ИПАО ҳамин ду категорияро бидуни ҷудо кардани онҳо ба назар мегирад. Ба назари мо, ин равиш арзёби намудани сатҳи ихтироъкориро бидуни илова афзалиятҳои нав душвор мегардонад.

Дар баробари ин, дида баромадани он, ки дар ҶМХ арзёбии аломатҳои асосии фарққунанда чӣ тавр ба амал баровaрда мешавад, хеле шавқовар аст.

Муайян кардани он, ки оё ихтироъ аломатҳои муҳими фарққунанда дорад, маънои муайян кардани он аст, ки оё ихтирооти арзшуда барои мутахассис дар муқоиса бо техникаи қаблӣ аён аст:

1) наздиктарин ҳалли техникиро муайян кардан;

2) аломатҳои фарққунандаи ихтироотро муайян кардан;

3) муайян кардан, оё ихтироъи арзшуда барои мутахассис дар соҳаи ҳамин техника аён мебошад.

Арзёбии пешравии назаррас

Ихтироъ дар ҳолатҳои зерин натиҷаи муфиди техникӣ ва пешрафти назаррас ба ҳисоб меравад:

1) ихтироъ назар ба технологияи мавҷуда натиҷаи беҳтари техникиро медиҳад, масалан, беҳтар шудани сифат, баланд бардоштани ҳосилнокӣ, сарфаи энергия, пешгирии ифлосшавии муҳити зист ва ғайра;

2) ихтироъ бо худ ҳалли техникиро ифода мекунад, ки дорои хусусиятҳои техникии номаълум мебошад, вале дар айни замон натиҷаи техникии аз сатҳи техника маълумро таъмин менамояд;

3) ихтироъ бо худ рушди технологияи нави муайянро ифода мекунад;

4) гарчанде ки ихтироъ дар баъзе ҷиҳатҳо таъсири манфӣ дорад, дар дигар ҷиҳатҳо он натиҷаҳои намоёни техникӣ таъмин мекунад.

Тавре мебинем, методологияи (алгоритми) арзёбии сатҳи ихтироъкорӣ дар ҶМХ ва ИПАО монанд мебошанд ва ба муайян кардани аломатҳои фарққунанда нисбат ба аналоги наздиктарин бо муайян кардани возеҳияти таъсири онҳо ба натиҷаи техникии ба даст овардашуда нигаронида шудаанд.

Дар боби 4 қисми 2 Дастурамал оид ба тамизи ҶМХ номгӯи гуногуни ихтироотҳо номбар шудаанд, ки ба талаботи сатҳи ихтироъкорӣ мувофиқат намекунанд, вале дар ҳаҷми пурра ба онҳое мувофиқат мекунанд, ки дар банди 5.8 Қоидаҳои ИПАО ва қисми 10 Дастурамали ИПАО номбар /шудаанд (ихтироот, ки аз иваз кардани қисми маълум, истисно кардани қисм, истифодаи хосиятҳои маълуми воситаҳо ва ғайра иборат мебошанд).

Ҳарду доираҳо ҳуқуқ ҳамон як меъёрҳои иловагии ғайримустақимро истифода мебаранд, ки мавҷудияти қадами ихтироъкориро нишон медиҳанд (қонеъ кардани ниёзҳои дарозмуддат; мураккабии мушкилоти ҳалшаванда; хеле беҳтар шудани пешрафти техникӣ; бартараф намудани нобоварӣ ва шаккокии мутахассисон ва ғайра).

Арзёбии сатҳи ихтироъкориҳои ихтирооти тасодуфӣ

Дар худи ҳамин боби Дастурамал меъёрҳои арзёбии сатҳи ихтироъкории ихтироотҳои тасодуфӣ тавсиф карда шудаанд — «ихтироотҳое, ки бо интихоби мақсаднoки ҳалли техникии маҳдуд алоқаманд мебошанд. Ҳангоми арзёбии сатҳи ихтироъкории инфиродӣ омили асосие, ки бояд ба назар гирифта шавад, ин натиҷаҳои тасодуфии техникӣ, ки дар натиҷаи интихоб ба вуҷуд меоянд, мебошад».

Маълум аст, ки ба ном ихтироотҳои тасодуфӣ ба ихтирооти интихобӣ дар ИПАО монанд мебошанд, ва меъёрҳои арзёбии сатҳи ихтироъкории онҳо ба меъёрҳои дар ИПАО истифодашаванда мувофиқат мекунанд.

Арзёбии сатҳии ихтироотҳои тасодуфӣ (ихтироотҳои интихобӣ):

1. Агар ихтироъ танҳо интихоб аз қарорҳои маълуми техникӣ иборат бошад ва ин ҳалли интихобшуда натиҷаҳои тасодуфии техникиро намедиҳад, пас ихтироъ сатҳи ихтироъкориро надорад.

2. Агар ихтироъ интихоби андозаҳои мушаххас, диапазони ҳарорат ё дигар параметрҳоро дар доираи имконпазир ва маҳдуд пешбинӣ мекунад ва ин интихобро мутахассисони ҳамин соҳа бо воситаҳои муқаррарӣ

> Маълум аст, ки ба ном ихтироотҳои тасодуфӣ мебошанд – ин аналогҳои ихтирооти интихобӣ дар ИПАО мебошанд, ва меъёрҳои арзёбии сатҳи ихтироъкории онҳо ба меъёрҳои дар ИПАО истифодашаванда мувофиқат мекунанд.

ба даст оварда метавонанд ва ба натиҷаҳои тасодуфии техникӣ оварда намерасонад, пас ихтироъ сатҳи ихтироъкориро надорад.

3. Агар ихтироъ интихоб мебошад, ки бевоситаи аз сатҳи техника мебарояд, он гоҳ чунин ихтироъ сатҳи ихтироъкориро надорад.

4. Агар ихтироъ дар асл интихоб дар байни қарорҳои маълуми техникӣ бошад ва интихоби он имкон медиҳад, ки натиҷаҳои техникии тасодуфӣ ба даст оварда шаванд, пас ихтироъ ба талаботи сатҳи ихтироъкорӣ мувофиқат мекунад.

Равишҳои арзёбии марҳилаи ихтироъкории ин категорияи ихтироот ба равишҳое, ки дар ИПАО истифода бурда мешаванд, мувофиқат мекунанд.

Асосҳои арзёбии истифодабарии саноатӣ

Мувофиқи моддаи 22 Қонуни патентии ҶМХ, истифодабарии амалӣ маънои онро дорад, ки ихтироъ метавонад барои ба даст овардани натиҷаҳои муассир истеҳсол ё истифода шавад[8].

Дар боби 5 қисми 2 Дастурамали ҶМХ тавзеҳ дода шудааст, ки татбиқи амалӣ маънои онро дорад, ки ихтироъ метавонад дар саноат истеҳсол ва истифода шавад, ва ихтирооте, ки ба он ҳуқуқи патент дода мешавад бояд масъалаҳои мушаххаси техникиро ҳал кунанд.

Шарти истифодабарии амалӣ аслан ба мафҳуми «истифодабарии саноатӣ» баробар аст, ки дар ИПАО ва дар аксари доираҳои ҳуқуқ истифода бурда мешавад. Дар оянда мафҳуми «истифодабарии саноатӣ» истифода бурда мешавад.

Санҷиши истифодабарии саноатӣ

Дар ҶМХ, ба мисли ИПАО, қобили истифодабарии саноатӣ дар асоси мундариҷаи умумии техникии дар тавсиф (аз ҷумла расмҳо) ва формали ихтироъ, ки санаи супоридан пешниҳод шудааст арзёбӣ карда мешавад. яъне танҳо бо мазмуни формулаи ихтироъ маҳдуд карда намешавад[9].

Қарорҳои техникие, ки ба истифодабарии саноатӣ ҷавобгӯй мебошанд, набояд қонунҳои табиатро вайрон кунанд ва бояд таҳдидшаванда бошанд. Надоштани истифодабарии саноатӣ, ҳамчун қоида, боиси камбудиҳо ба вуҷуд омадаанд, ки ба худи қарори техникӣ хос мебошанд, ва ягон чизи умумӣ бо дараҷаи ошкоркунӣ дар тавзеҳот надорад[10].

Ихтироъ ба шарти қобилиятнокии патентии истифодабарии саноати дар ҳолатҳои зерин мувофиқат намекунад:

1. Ихтироъ таҳдид нашаванда мебошад.
2. Вайронкунии қонунҳои табиат.

> Аз гуфтаҳои боло маълум аст, ки талаботҳои асосӣ оид ба истифодабарии саноатӣ чӣ дар ҶМХ ва чӣ дар ИПАО такроршавандагии ихтирооти арзшуда бо имконияти ба даст овардани натиҷаи техникии арзшуда ва набудани зиддият бо қонунҳои табиат барои имконпазирии татбиқи ихтироот мебошанд.

3. Маҳсулотҳо бо истифодабарии шартҳои беҳамтои табиатӣ офарида шудаанд.
4. Ихтироъ дар асоси усулҳои ченкунии андозаҳои физиологии организми одам ё ҳайвонот дар шароитҳои шадид асос ёфтааст.
5. Самараи мусбӣ (натиҷаи техникӣ) вуҷуд надорад.

Аз гуфтаҳои боло маълум аст, ки талаботҳои асосӣ оид ба истифодабарии саноатӣ чӣ дар ҶМХ ва чӣ дар ИПАО такроршавандагии ихтирооти арзшуда бо имконияти ба даст овардани натиҷаи техникии арзшуда ва набудани зиддият бо қонунҳои табиат барои имконияти татбиқ намудани ихтироот мебошанд[11].

Инчунин нишонаи возеҳ мавҷуд аст, ки истифодашавии саноатӣ дар робита бо ифшои ихтироъ дар тамоми маводи дархост, ва на танҳо нисбат ба формулаҳои ихтироъ, арзёбӣ карда мешавад. Дар ҶМХ ягон талаботи қатъӣ барои мавҷуд будани нишондоди таъиноти ихтироъ нест, чуноне ки дар қонунгузории ИПАО мукаррар шудааст; талаботи истифодашавии саноатӣ ба маънои васеътар дар асоси хулосаи мутахассис дар бораи имконияти такроран истеҳсоли ихтирооти арзшуда барои ба даст овардани як натиҷаи техникӣ арзёбӣ дода мешавад ва бо равишҳое, ки дар аксари доираҳои ҳуқуқӣ истифода бурда мешаванд, мувофиқ аст.

Тамизи тақрорӣ (баррасии эътирозҳо нисбати қарор дар бораи рад кардан дар додани патент)

Мутобиқи моддаи 41 Қонуни патентии ҶМХ, агар аризадиҳанда дар давоми се моҳ аз рӯзи гирифтани қарор бо қарори рад кардани додани патент розӣ набошад, аризадиҳанда метавонад бо пешниҳоди дархост ба Раёсати маъмурияти патентии назди Шӯрои давлатӣ ва пардохти боҷи дахлдор барои тамизи такрорӣ тартиби санҷиши такрориро оғоз намояд.

Барои гузарондани тамизи тақрорӣ аз тарафи Департаменти маъмурӣ комиссия таъин карда мешавад. Пас аз гузаронидани экспертизаи такрорӣ метавонад дар бораи додани патент қарор қабул карда шавад; ё

[8] Тадқиқоти ҷанбаҳои ҳуқуқӣ ва амалии патентдиҳии ихтироот ва қолибҳои фоиданок дар ҶМХ: ҳисобот дар бораи корҳои илмиву тадқиқотӣ (КИТ) (ниҳоӣ) / Идораи патентии Аврупо ва Осиё (ИПАО), Донишкадаи федералии моликияти

[9] Тадқиқоти ҷанбаҳои ҳуқуқӣ ва амалии патентдиҳии ихтироот ва қолибҳои фоиданок дар ҶМХ: ҳисобот дар бораи КИТ (ниҳоӣ)

[10] Дар ҳамон ҷо.

[11] Дар ҳамон ҷо.

қарори аввала дар бораи рад кардан метавонад тасдиқ карда шавад.

Агар аризадиҳанда аз қарори тамизи тақрорӣ ко-неъ нагардад, дар муддати се моҳ аз рӯзи гирифтани огоҳинома аризадиҳанда ҳуқуқ дорад ба суд даъво пешниҳод намояд.

Тартиб ва мӯҳлати тамизи такрорӣ дар ҶМХ ба тартиби пешниҳод ва баррасии шикоят нисбати қарор дар бораи рад кардани додани патент ба ИПАО мутобиқи қоидаи 48 Дастурамал ва Тартиби баррасии шикоятҳо ба қарорҳо дар бораи рад кардани додани патенти Аврупо ва Осиё мувофиқат мекунад.

Тартиби ҶМХ бо он фарқ мекунад, ки аз болои қаро-ри идора оид ба аз нав баррасӣ намудан дар тартиби судӣ шикоят кардан мумкин аст, дар ҳоле ки дар ИПАО қарор аз рӯи натиҷаи апеллятсия, ки ба Президенти ИПАО пешниҳод шудааст, ниҳоӣ мебошад ва аз болои он шикоят минбаъда овардан номумкин.

> Тартиби ҶМХ бо он фарқ мекунад, ки аз болои қарори идора оид ба аз нав баррасӣ намудан дар тартиби судӣ шикоят кардан мумкин аст, дар ҳоле ки дар ИПАО қарор аз рӯи натиҷаи апеллятсия, ки ба Президенти ИПАО пешниҳод шудааст, ниҳоӣ мебошад ва аз болои он шикоят минбаъда овардан номумкин.

Ҳамчун пешниҳод оид ба такмил додани низоми ҳалли баҳсҳои Аврупо ва Осиё, зарур аст, ки кор бо идораҳои патентии кишварҳои узви КПАО барои ташкили доираи ҳуқуқи ягонаи судии Аврупо ва Осиё оид ба ҳалли баҳсҳои патентӣ ва шикоят аз қарорҳои ИПАО идома дода шавад.

Хулоса

Ҳамин тавр, дар мақола таҳлили муқоисавии ҷанбаҳои ҳуқуқӣ ва амалии патенткунии ихтироот дар Ҷумҳурии Мардумии Хитой ва Идораи патентии Аврупо ва Осиё гузаронда шудааст. Пешниҳодҳо изҳор шудаанд, ки ба такмил намудани меъёрҳои қонунгузории патентии Ав-рупо ва Осиё дахл дорад. Хулосаҳо бароварда шуданд, ки ба равишҳои ягонаи арзёбии ихтирооти интихобӣ тааллуқ доранд, ва пешниҳодҳо оид ба таҳияи санадҳои меъёрии нав барои дохил намудан ба Низомномаи патентӣ ва Конвенсияи патентии Аврупо ва Осиё ва Қоидаҳои таҳия, пешниҳод ва баррасии дархостҳо барои патентҳои авруподӣ ва осиёгӣ барои ихтироот изҳор шудаанд. Масалан, дар қонунгузории патентии Аврупо ва Осиё мушаххас кардани номгӯи объектҳое, ки хилофи ахлоқи иҷтимоӣ мебошанд, ки бояд ҳамчун ихтироот аз ҳифзи патент хориҷ карда шаванд ё руйхати ҳолатҳоеро, ки ба ихтироъкор ҳангоми арзёби намуда-ни нававарии ихтироъ мӯҳлати имтиёзнок, инчунин равишҳои баҳодиҳии қадами ихтироъкорӣ ва татбиқи саноатӣ пешниҳод мекунанд.

Рӯйхати адабиётҳо

1. Ци Чжун. Развитие механизма интеллектуальной собственности в Китае и России: сходство и различия / Ци Чжун // Статистика и экономика. – 2013. – № 4. – С. 119–123.
2. Кузнецов, Ю. Д. Интеллектуальная собственность в научной сфере / Ю. Д. Кузнецов // Интеллектуальная собственность. Промышленная собственность. – 2024. – № 3. – С. 55–57.
3. Борзенко, Д. Особенности современной патентной системы в КНР: этапы и факторы формирования, специфика институционализации, стратегические подходы к развитию / Д. Борзенко, С. Полторак // Интеллектуальная собственность в Беларуси. – 2024. – № 6 (109). – С. 37–45.
4. Салицкий, А. И. Китай на пути к мировому технологическому лидерству / А. И. Салицкий, Е. А. Салицкая // Вестник Российской академии наук. – 2022. – Т. 92, № 5. – С. 451–457. – DOI 10.31857/S0869587322050085.
5. Анисимцев, Н. В. История и современность становления авторского права и интеллектуальной собственности в КНР / Н. В. Анисимцев // Исторические события в жизни Китая и современность / Российская академия наук; Федеральное автономное государственное учреждение науки «Институт Китая и современной Азии». Выпуск VII. – Москва: Институт Китая и современной Азии Российской академии наук, 2022. – С. 167–187. – DOI 10.48647/IFES.2022.81.29.025.
6. Негуляев, Г. А. О практике стимулирования изобретательства в области зеленых технологий / Г. А. Негуля- ев // Копирайт (вестник Академии интеллектуальной собственности). – 2023. – № 3. – С. 108–127.
7. Спартак, А. Н. Экономический потенциал и планы развития Китая в контексте российско-китайского сотрудничества / А. Н. Спартак // Российский внешнеэкономический вестник. – 2024. – № 7. – С. 7–25. – DOI 10.24412/2072-8042-2024-7-7-25.
8. Ченцова, Е. П. Особенности инновационного развития страны: опыт Китая / Е. П. Ченцова, М. С. Ченцов // Вопросы инновационной экономики. – 2023. – Т. 13, № 4. – С. 1835–1854. – DOI 10.18334/vinec.13.4.120104.
9. Гуляева, Т. К. Соотношение «права ВТО» и национального права государств-членов / Т. К. Гуляева. – Второе издание, стереотипное. – Москва: Юридический дом «Юстицинформ», 2024. – 228 с. – ISBN 978-5-72052010-6.
10. Демидчик, А. А. Интеллектуальные ресурсы как фактор обеспечения технологического суверенитета / А. А. Демидчик // Вестник Белорусского

государственного экономического университета. – 2024. – № 3 (164). – С. 35–44.
11. Покровская, А. В. Сравнительный анализ стандарта неочевидности в китайском и американском патентном праве / А. В. Покровская // Актуальные проблемы права интеллектуальной собственности: Сборник докладов межвузовской научно-практической конференции студентов и молодых ученых, Санкт-Петербург, 26 апреля 2021 года. – Санкт-Петербург: ООО «Скифия-принт», 2023. – С. 76–80.
12. Основы формирования современного общего информационно-экспертного пространства в сфере промышленной собственности в Евразийском регионе / Г. П. Ивлиев, А. Л. Журавлев, Д. Ю. Рогожин, О. Н. Дарина. – Москва: Федеральное государственное бюджетное учреждение «Федеральный институт промышленной собственности», 2024. – 344 с. – ISBN 978–5–907602–20–5.
13. Заяц, А. Интеллектуальная собственность – ключевой аспект экономической интеграции Евразийского региона / А. Заяц // Интеллектуальная собственность в Беларуси. – 2023. – № 2 (99). – С. 29–33.
14. Аракелова, А. О. Стратегия развития интеллектуальной собственности на евразийском пространстве / А. О. Аракелова // Копирайт (вестник Академии интеллектуальной собственности). – 2023. – № 4. – С. 5–56.
15. Комендантов, С. В. Об основных положениях Соглашения о торгово-экономическом сотрудничестве между ЕАЭС и Китаем / С. В. Комендантов // Электронное сетевое издание «Международный правовой курьер». – 2023. – № 7. – С. 49–53.
16. Шимкович, М. Н. Правовые аспекты государственного регулирования параллельного импорта в Республике Беларусь / М. Н. Шимкович, К. Д. Базайа // Проблемы гражданского права и процесса: Сборник научных статей. – Гродно: Гродненский государственный университет имени Янки Купалы, 2023. – С. 219–229.
17. Майданник, О. В. Правовые аспекты предоставления охраны изобретениям, полезным моделям и промышленным образцам в России и зарубежных странах / О. В. Майданник, М. А. Гапоненко, М. О. Дашкова // Интеллектуальная собственность. Промышленная собственность. – 2022. – № 12. – С. 32–46.

Маълумот дар бораи муаллифон:

Аурелия Викторовна Чебан, муовини сардори идораи тамиз-сардори шӯъбаи кимиё ва тиббиёти Идораи патентии Аврупо ва Осиё; ACeban@EAPO.ORG
Елена Борисовна Гаврилова, сардори Маркази мониторинги сифати Идораи патентии Аврупо ва Осиё; EGavrilova@eapo.org
Анастасия Александровна Ломакина, ходими хурди имлии Маркази ташкилкунии фаъолияти илмии Муассисаи Федералии Давлатии Буҷавӣ (МФДБ) «Донишкадаи федералии моликияти саноатӣ» (Москва, соҳили Бережковская, 30, к. 1); ORCID: https://orcid.org/0009–0009–1493–9311; SPIN-рамз: 1463–1513; anastasiia.lomakina@rupto.ru

Ҳиссаҳои эълоншудаи ҳаммуаллифон

А. В. Чебан – таҳлили муқоисавии қонунгузории ҶМХ (Қонуни патентии ҶМХ, Қоидаҳои истифодабарии Қонуни патентии ҶМХ ва Дастурамали ҶМХ оид ба тамизи патентӣ) ва қонунгузории патентии ИПАО (Дастурамали патентӣ дар доираи Конвенсияи патентии Аврупо ва Осиё, Қоидаҳои таҳия, пешниҳод ва баррасии дархостҳо барои патентҳои Аврупо ва Осиё барои ихтироот ва Дастурамал оид ба тамизи дархостҳо барои патентҳои Аврупо ва Осиё барои ихтироот); коркарди таклифҳо оид ба такмили системаи патентии Аврупо ва Осиё бо назардошти таҷрибаи ҶМХ.

Е. Б. Гаврилова – таҳлили муқоисавии қонунгузории ҶМХ ва Дастурамали патентӣ дар доираи Конвенсияи патентии Аврупо ва Осиё; коркарди таклифҳо оид ба такмили системаи патентии Аврупо ва Осиё бо назардошти таҷрибаи ҶМХ.

А. А. Ломакина – асоснокии аҳамиятнокӣ ва ягонагии тадқиқотро асоснок кардан, кор бо манбаъҳои илмӣ, тартиб додани рӯйхати адабиёт.

References

1. Qing Zhong (2013), Development of intellectual property mechanism in China and Russia: similarities and differences, Statistics and Economics, no 4, pp. 119–123.
2. Kuznetsov, Y. D. (2024), “Intellectual property in the scientific field”, *Intellectual Property. Industrial Property,* no 3, pp. 55–57.
3. Borzenko, D. and Poltorak, S. (2024), “Features of the modern patent system in China: stages and factors of formation, specifics of institutionalization, strategic approaches to development”, *Intellectual property in Belarus*, no 6 (109), pp. 37–45.
4. Salitsky, A. I. and Salitskaya, E. A. (2022), “China on the way to global technological leadership”, *Bulletin of the Russian Academy of Sciences*, Vol.92, no. 5, pp. 451–457. – DOI 10.31857/S0869587322050085.
5. Anisimtsev, N. V. (2022), History and modernity of the formation of copyright and intellectual property in China, Historical events in the life of China and modernity, Russian Academy of Sciences; Federal Autonomous State Institution of Science Institute of China and Modern Asia, Institute of China and Modern Asia of the Russian Academy of Sciences, Vol. VII, pp. 167–187. DOI 10.48647/IFES.2022.81.29.025
6. Negulyaev, G. A. (2023), “On the practice of stimulating invention in the field of green technologies”, *Copyright (Bulletin of the Academy of Intellectual Property)*, no. 3, pp. 108–127.
7. Spartak, A. N. (2024), “China’s economic potential and development plans in the context of Russian-Chinese

cooperation", *Russian Foreign Economic Journal*, no. 7, pp. 7–25. DOI 10.24412/2072-8042-2024-7-7-25.
8. Chentsova, E. P. and Chentsov M. S. (2023), "Features of the country's innovative development: China's experience", *Russian journal of innovation economics*, Vol. 13, no. 4, pp. 1835–1854. DOI 10.18334/vinec.13.4.120104.
9. Gulyaeva, T. K. (2024), The relationship of "WTO law" and the national law of the member states, 2nd ed stereotypical, Law House "Justicinform", Moscow, Russia, pp. 228. ISBN 978–5–7205–2010–6.
10. Demidchik, A. A. (2024), "Intellectual resources as a factor of ensuring technological sovereignty", *Belarusian State Economic University Bulletin*, no. 3 (164), pp. 35–44.
11. Pokrovskaya, A.V. (2023), Comparative analysis of the standard of non-obviousness in Chinese and American patent law, Actual problems of intellectual property law: Collection of reports of the interuniversity scientific and practical conference of students and young scientists, April 26 In 2021. Saint Petersburg: Scythia-Print LLC, St. Petersburg, pp. 76–80.
12. Ivliev. G. et al (2024), Fundamentals of the formation of a modern common information and expert space in the field of industrial property in the Eurasian region, Federal State Budgetary Institution "Federal Institute of Industrial Property", Moscow, Russia, pp. 344. ISBN 978-5-907602-20-5.
13. Zayats, A. (2023), "Intellectual property is a key aspect of the economic integration of the Eurasian region", *Intellectual property in Belarus*, no.2 (99), pp. 29–33.
14. Arakelova, A. O. (2023), "Strategy of intellectual property development in the Eurasian space", *Copyright (Bulletin of the Academy of Intellectual Property)*, no. 4, pp. 5–56.
15. Komendantov, S. V. (2023), "On the main provisions of the Agreement on Trade and Economic cooperation between the EAEU and China", *International legal courier*, no. 7, pp. 49–53.
16. Shimkovich, M. N. and Bazaya, K. D. (2023), Legal aspects of state regulation of parallel imports in the Republic of Belarus, Problems of civil law and process: Collection of scientific articles, Yanka Kupala Grodno State University, Grodno, pp. 219–229.
17. Maidannik, O. V., Gaponenko, M. A. and Dashkova, M. O., (2022), "Legal aspects of granting protection to inventions, utility models and industrial designs in Russia and abroad", *Intellectual property. Industrial property*, no. 12, pp. 32–46.

Information about the authors

Aurellia V. Ceban, Deputy Director Examination Department – Director Chemistry and Medicine division of Eurasian patent organization (Moscow, M. Cherkassky lane, 2); aceban@eapo.org
Elena B. Gavrilova, Head of the Quality Monitoring Center of Eurasian Patent Organization (Moscow, M. Cherkassky lane, 2); EGavrilova@eapo.org
Anastasiia A. Lomakina, junior researcher of the Center of Scientific Activity Management of the Federal Institute of Industrial Property (Moscow, Berezhkovskaya emb., 30, building 1); ORCID: https://orcid.org/0009–0009–1493–9311; SPIN-code: 1463–1513; anastasiia.lomakina@rupto.ru

Contribution of the authors

A. V. Ceban – comparative analysis of the People's Republic of China legal framework concerning patents (PRC Patent Law, Implementing Regulations of the PRC Patent law and Guidelines for patent examination) and the EAPO's legal framework (Patent Regulations under the Eurasian patent Convention, Rules for filing and examining of Eurasian patent applications and Guidelines for examination of Eurasian patent applications); drafting proposals for the improvement of the Eurasian patent system taking into account the PRC experience.
E. B. Gavrilova – comparative analysis of the Patent Law of the People's Republic of China and the Patent Regulations under the Eurasian patent Convention; drafting proposals for the improvement of the Eurasian patent system taking into account the PRC experience.
A. A. Lomakina – substantiation of the relevance and uniqueness of the research, work with scientific sources, preparation of a list of references.

Муаллифон дар бораи набудани ҳеҷ гуна бархӯрдии манфиатҳо изҳор мекунанд.
The authors declare no conflict of interests.

Ба редаксия дар санаи 28.04.2025 ворид шуд
Пас аз баррасиҳо дар санаи 03.06.2025 аз нав дида баромада шудааст. Дар санаи 06.06.2025 барои нашр қабул карда шуд

Мақолаи шарҳӣ Review

ТУД: 338.24: 504.05: 347.77
EDN https://elibrary.ru/zcffzx

Системаи патентии ҶМХ: инкишофи он ва хусусиятҳои патенткунии ихтироотҳо ва қолибҳои фоиданок

Геннадий Анатольевич Негуляев, Ольга Николаевна Дарина✉
Донишкадаи федералии моликияти саноатӣ
✉otd3226@rupto.ru

Шарҳи мухтасар: Дар айни замон, ки дар байни Россия ва ҶМХ ба мубодилаи технологияҳои навтарин диққати махсус дода мешавад, масъалаҳои патенти мутақобилаи ихтироот ва қолибҳои фоиданок аҳамияти махсус пайдо мекунанд. Таҷриба нишон медиҳад, ки дараҷаи патенткунии тарафайн ба суръати инкишофи ҳамкории иқтисодӣ ва техникии ҳар ду мамлакат ҳанӯз пурра мувофиқ нест. Яке аз сабабҳои ин ба қадри кифоя омӯхта нашудани таҷрибаи Хитой нисбати хусусиятҳои системаи патентии он, инчунин огаҳии ноқифояи довталабони рус дар бораи хусусиятҳо ва талаботи патенткунии объектҳои мазкур дар он кишвар мебошад. Ин аҳамият ва зарурати махсуси чуқуртар омӯхтани мукаррарот ва меъёрҳои асосии Конуни патентии ҶМХ ва амалияи истифодабарии онро муайян мекунад. Ҳадафи ин тадқиқот баррасии марҳилаҳо ва омилҳои асосии рушди системаи патентии ҶМХ, аз ҷумла тадбирҳои дастгирии давлатии инкишофи он, инчунин ҳавасмандгардонии пешниҳоди дархостҳо ба патент ва ба вуҷуд овардани механизмҳои иловагии ҳуқуқӣ, ки ба ҷорӣ намудан ва истифода бурдани ихтироот ва қолибҳои фоиданок нигаронида шудаанд. Дар кор усулҳои умумии илмии таҳлили расмӣ-мантиқӣ, муқоисавӣ ва системавӣ истифода шудааст. Дар натиҷаи кори муаллифон пешниҳоди систематикӣ ва муқоисавии маҷмӯи зиёди иттилоот оид ба тартиб ва талабот оид ба пешниҳод ва баррасии дархостҳои патентӣ, инчунин расмиёти пас аз бақайдгирӣ оварда шудааст. Хусусиятҳои хоси қонунгузории хитоӣ дар муқоиса бо меъёрҳои русиягӣ махсусан баррасӣ карда мешаванд. Якчанд тавсияҳои асосӣ барои интихоби равишҳо ва вариантҳои муносиби патенткунӣ пешниҳод карда мешаванд. Натиҷаҳои ин кор метавонад ҳам барои таҳиягарони ҳуҷҷатҳои меъёрӣ ва ҳам барои онҳое, ки дар масъалаҳои мушаххаси патенткунии хориҷӣ кор мекунанд, ҷолиб бошад.

Калимаҳои асосӣ: Қонуни патентии ҶМХ, дастгирии давлатӣ, ихтироотҳо, намунаҳои фоиданок, санҷиши дархост барои додани патент, маҳакҳои қобилиятнокии патентӣ, хусусиятҳои додани патент дар Хитой.

Миннатдорӣ: мақолаи мазкур натиҷаҳои кори илмиву тадқиқотии «Тадқиқоти ҷанбаҳои ҳуқуқӣ ва амалии патенткунии ихтироотҳо ва қолибҳои муфид дар ҶМХ», ки аз тарафи ҳайати муаллифон – кормандони Донишкадаи федералии моликияти саноатӣ (ДФМС) ва Идораи патентии Аврупо ва Осиё (ИПАО) гузаронда мешавад[1].

Барои иқтибосоварӣ: Негуляев Г. А., Дарина О. Н. Системаи патентии ҶМХ: инкишофи он ва хусусиятҳои патенткунии ихтироотҳо ва қолибҳои фоиданок / Ахборот ДМФС. 2025. Ҷ. 4, № 2 (12). С. 138-149.

[1] Тадқиқоти ҷанбаҳои ҳуқуқӣ ва амалии патенткунии ихтироотҳо ва қолибҳои муфид дар Хитой: ҳисобот дар бораи КИТ (ниҳоӣ) / Идораи патентии Аврупо ва Осиё; роҳбар А. Л. Журавлев, М., 2025. 353 с.

© Негуляев Г. А., Дарина О. Н., 2025

Patent system of the People's Republic of China: its development and features of patenting inventions and utility models

Gennady A. Negulyaev, Olga N. Darina✉
Federal Institute of Industrial Property
✉otd3226@rupto.ru

Abstract: At present, when special attention was paid to the exchange of the latest technologies between Russia and China, the problems of mutual patenting of inventions and utility models are becoming especially urgent. Practice shows that the level of mutual patenting does not yet fully correspond to the pace of development of economic and technical cooperation between the two countries. One of the reasons for this is the insufficient study of the PRC experience in relation to the specifics of the PRC patent system, as well as the insufficient awareness of Russian applicants about the features and requirements for patenting these objects in this country. This determines the particular relevance and necessity of a more in-depth study of the main provisions and norms of the Patent Law of the PRC and the practice of its application. The purpose of the study was to consider the main stages and factors of the formation of the patent system of the PRC, including measures of state support for its development, as well as stimulation of filing patent applications and the creation of additional legal mechanisms aimed at the implementation and use of inventions and utility models. The work was carried out by using general scientific methods of formal-logical, comparative and systemic analysis. The result of the authors' work was a systematic and comparative presentation of a large volume of information material concerning the procedures and requirements for filing and examination of patent applications, as well as performing post-registration procedures. Specific features of Chinese legislation are considered in particular in comparison with Russian norms. Some basic recommendations for choosing the most optimal approaches and options for patenting are given. The results of the work may be of interest both to developers of regulatory documents and to persons involved in specific issues of foreign patenting.
Keywords: Patent Law of the People's Republic of China, state support, inventions, utility models, examination of a patent application, patentability criteria, features of patenting in China.
For citation: Negulyaev G. A., Darina O. N. Patent system of the People's Republic of China: its development and features of patenting inventions and utility models // Bulletin of Federal Institute of Industrial property. 2025.Vol. 4, No 2 (12): 138–149 (In Russ.).
Acknowledgements: this article reflects the results of the research work "Study of the legal and practical aspects of patenting inventions and utility models in the PRC", conducted by a team of authors from the Federal Institute of Industrial Property (FIPS) and the Eurasian Patent Organization (EAPO).

Муқаддима

Дар фазои иқтисодии муосир, ҶМХ яке аз шарикони пешбари Русия дар мубодила бо технологияҳои навтарин мебошад. Баррасии масъалаҳои патенткунии намунаҳои мутақобилаи ихтироъ ва қолибҳои муфид барои соҳибкорон дар робита ба таъмини сатҳи баланди ҳифзи ва манфиатҳои тиҷоратии худро дар мамлакатҳои мо ҳимоя мекунанд.

Афзоиши баланди ғайриоддии ҳамасолаи пешниҳод кардани дархостҳои патентӣ барои ихтироъ ва қолибҳои фоиданок дар Идораи патенти ҶМХ (China National Intellectual Property Administration – CNIPA) зарурати таҳлили ҳуҷҷатҳои меъёрии ҶМХ ва таҷрибаи пешбурди патентиро дар Хитой барои татбиқи таҷрибаҳои беҳтарин дар Федератсияи Русия ба миён меоварад.

Маводҳо ва усулҳои тадқиқот

Барои ноил шудан ба ҳадафи муайян кардани хусусиятҳои хоси қонунгузории хитоӣ нисбат ба меъёрҳои русиягӣ оид ба рушд ва танзими муносибатҳои ҳуқуқӣ дар бораи ҳифзи ихтироот ва қолибҳои фоиданок дар Русия ҳамчун усулҳои тадқиқот истифода бурдан аз усулҳои умумии илмии таҳлили расмӣ-мантиқӣ, муқоисавӣ ва системавӣ, инчунин усули контент-таҳлили санадҳои меъёрӣ ва дигар санадҳо ва манбаъҳои иттилоотӣ интихоб шудааст.

Таснифоти умумии системаи патентӣ

Дар муддати 20 соли охир Ҷумҳурии Мардумии Хитой (ҶМХ) ба натиҷаҳои ҳайратангез дар соҳаи моликияти зеҳнӣ (МЗ) расид. Аз соли 2015 сар кардан ҶМХ дар ҷаҳон ҷои якумро аз миқдори дархостҳо барои бақайдгирии ихтироотҳо ва дархостҳо барои қолибҳои фоиданок супорида шуда ишғол мекунад. Мувофиқи маълумотҳои омории Созмони умумиҷаҳонии моликияти зеҳнӣ (СУМЗ), ҶМХ дар соли 2023 аз рӯи шумораи дархостҳо барои бақайдгирии ихтироотҳо (1 677 701 дархост) ва қолибҳои фоиданок (3 061 373) пешниҳодшуда, ба таври

> Бояд қайд кард, ки ҶМХ ҳамчун як кишвари тараққикунанда дар ҷаҳон буда, ба мутаносиби шумораи дархостҳое, ки аз довталабони миллӣ барои ҳар 100 млрд долларҳо нисбат ба ММД ворид шудаанд, ҷои 2-ум дар ҷаҳон ишғол мекунад, танҳо пас аз Ҷумҳурии Корея мебошад.

назаррас аз кишварҳо ба монанди Иёлоти Муттаҳида (602 498 дархост барои ИЗ), Ҷопон (300 133 дархост) ва Ҷумҳурии Корея (243 310 дархост барои ИЗ) пеш гузашт[2]. ФР аз рӯи ҳамин нишондод мутаносибан 11-ум ҷойро (26 692 дархост) ишғол мекунад[3].

Хитой инчунин аз рӯи шумораи дархостҳои байналмилалии PCT дар соли 2024 пешсаф аст – 70 160 дархости PCT (соли 2023 – 69 512). Дар муқоиса бо Хитой, шумораи дархостҳои байналмилалии аз ҷониби довталабони ИМА пешниҳодшуда, ки қаблан дар ин нишондиҳанда дар ҷои аввал қарор дошт, дар соли 2024 – 55 618 ташкил кард (дар соли 2023 – 54 087 дархости PCT буд)[4].

Бояд қайд кард, ки ҶМХ ҳамчун як кишвари тараққикунанда дар ҷаҳон буда, ба мутаносиби шумораи дархостҳое, ки аз довталабони миллӣ барои ҳар 100 млрд долларҳо нисбат ба ММД ворид шудаанд, ҷои 2-ум дар ҷаҳон ишғол мекунад, танҳо пас аз Ҷумҳурии Корея мебошад (ФР ҷои 19-умро ишғол мекунад).

Бо вуҷуди ин, фаъолияти патентии довталабони хитоӣ дар хориҷа дар муқоиса бо довталабони дигар кишварҳои саноатӣ нисбатан паст мебошад (130 145 дархост), дар ҳоле, ки дар ИМА он 242 936 дархост, ва дар Ҷопон – 188 773 дархостро ташкил мекунад. Шумораи бештари дархостҳо аз довталабони хитоӣ дар соли 2024 ба Ҳиндустон (4015), Австралия (2452) ва кишварҳои Иттиҳоди Аврупо (20 782) пешниҳод шудаанд. Шумораи дархостҳое, ки дар соли 2024 аз тарафи довталабони хитоӣ дар ФР пешниҳод шудаанд, 1242 ададро ташкил кард (аз онҳо 119 – мувофиқи тартиби миллӣ ва 1123 – мувофиқи тартиби PCT). Шумораи дархостҳое, ки аз тарафи довталабони русиягӣ ба ҶМХ пешниҳод шудаанд, тақрибан 200 ададро ташкил кард. Маълум аст, ки нишондиҳандаҳои мазкур дараҷаи ҳамкории илмию техникии байни ҶМХ ва Россияро, махсусан бо назардошти суръати тезтар инкишоф ёфтани он дар солҳои охир, пурра инъикос намекунанд.

Бо назардошти нишондиҳандаҳои боло оварда шуда таҳлили омилҳои мазкур, ки ба рушди босуръати системаи патентии ҶМХ мусоидат кардаанд, таваҷҷӯҳи махсусро дорад.

Якум, бояд қайд кард, ки аз ибтидо ҶМХ кӯшишҳои фаъолонаро барои дохил шудан ба системаи байналмилалии МЗ андешид. Бо ин мақсад ҶМХ пас аз қабули Қонуни патентӣ дар соли 1984, ба муҳимтарин созишномаҳои байналмилалӣ оид ба мутобиқ кардани қонунгузории худ бо меъёрҳои байналмилалӣ, масалан, конвенсияи Париж оид ба муҳофизати моликияти саноатӣ (соли 1985); Шартномаи кооператсияи патентӣ (PCT) (соли 1994), ки ҳадафи он муқаррар намудани тартиби ягонаи пешниҳод кардани дархост ва гузаронидани тамиз мебошад, ҳамроҳ шуд. Аз соли 2001 Хитой ба Созмони умумиҷаҳонии савдо дохил шуд ва мунатосибан давлати – иштирокчии Созишнома оид ба масъалаҳои ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ (ТРИПС) гардид, ки эътиборнокии санадҳои ҳуқуқии созмони мазкурро дар Хитой, аз ҷумла дар соҳаи ҳифзи моликияти зеҳнӣ таъмин кардааст [1].

Иштирок дар ҳамин созишномаҳои байналмилалӣ ворид кардани тағйиротҳо ва иловаҳои муносиби бисёр каратаро ба Қонуни патентӣ (дар солҳои 1992, 2000 ва 2009) талаб кард. Аз 1 июни сол 2021 чорум ислоҳот қувваи амалро пайдо кард[5], ки барои боз ҳам боэътимодтар таъмин намудани ҳифзи ҳуқуқу манфиатҳои қонунии соҳибони патент ва баланд бардоштани фаъолияти ихтироъкорӣ пешбинӣ шуда буд.

Дуввум, барои ноил шудан ба натиҷаҳои дар боло зикршуда дар соҳаи интеллектуалӣ сиёсати оқилона ва мутавозини давлатӣ дар соҳаи ҳавасмандгардонии ихтироъ мусоидат мекард, аз ҷумла:

1) тадбирҳои протексионизми саноат ва корхонаҳои худ нисбат ба капитали ғарб аз ҷиҳати иктисодӣ асоснок ва интихобан истифода бурдан;

2) ба мамлакат донишҳо ва технологияҳои хориҷӣ ба таври васеъ ҷалб кардан;

3) робитаҳо ва ҳамкорӣ бо ширкатҳои пешрафтаи технологии Ғарб ва донишгоҳҳо густариш додан;

4) мавҷудияти рақобати махсусе, ки ба бозори дохилии хитоӣ хос мебошад [2].

Ҳамин тариқ, чораҳои протексионизм (омили аввал), ки бояд ширкатҳои хитоиро аз рақобати хориҷӣ муҳофизат кунанд, пеш аз ҳама бар зидди ширкатҳо ва стартапҳо истифода мешуданд. Протексионизм ба таври интихобӣ нисбат ба ташкилотҳое, ки бо тадқиқоти бунёдӣ ва амалӣ машғул мебошанд, инчунин ба корхонаҳое, ки бо маблағгузории давлатӣ таъмин карда мешаванд, истифода бурда мешуд. Амали омили дуюм (ҷалби дониш ва технологияи хориҷӣ) ба ҳавасмандгардонии бозгашти олимони барҷастаи Хитой, ки қаблан ба хориҷи кишвар муҳоҷират карда буданд, ташкил кардани таҷрибаомӯзии мутахассисони хитоӣ дар хориҷа, ва инчунин андешидани

[2] Intellectual property statistical country profile 2025. China // WIPO: сомона. URL: https://www.wipo.int/edocs/statistics-country-profile/en/cn.pdf (санаи муроҷиат: 21.04.2025).

[3] WIPO IP Statistics Data Center, майи с. 2025 // WIPO: сомона. URL: https://www3.wipo.int/ipstats/key-search/search-result?type=KEY&key=221 (санаи муроҷиат: 28.04.2025).

[4] IP FACTS AND FIGURES, майи с. 2025 // WIPO: сомона. URL: https://www.wipo.int/en/ipfactsandfigures/patents (санаи муроҷиат: 28.04.2025).

[5] Patent Law of the People's Republic of China, Updated: Oct 13, 2022 // CNIPA: сомона. URL: https://english.cnipa.gov.cn/col/col3068/index.html (санаи муроҷиат: 28.04.2025).

чораҳои пешгирии фирори мағзҳо ба хориҷа, нигаронида буд. Ғайр аз ин, омили мазкур дар истифода бурдани аз чораҳои истилоҳҳои «маҷбурӣ» интиқоли технологияҳои ғарбӣ ба шариконн хитоӣ, вақте ки ширкатҳои ғарбӣ, ки аз шартҳои имтиёзноки истеҳсолӣ истифода бурдан мехоҳанд, ҳангоми имзо кардани созишномаҳои ҳамкорӣ маҷбур мешаванд, ки ба додани технологияи дахлдор розӣ шаванд. Омили сеюм (робитаҳо ва ҳамкорӣ бо ширкатҳои пешрафтаи технологии ғарбӣ ва донишгоҳҳо) дар иштироки фаъолонаи ширкатҳои хитоӣ дар фаъолияти таҳияи тадқиқотии шариконн ғарбӣ инъикос меёбад. Дар баробари ин дар чаҳорчӯби чунин ҳамкориҳо дар мавриди аз шариконн ғарбӣ зуд-зуд созишнома барои дарёфт кардани технологияҳои пешрафта ҳосил карда мешавад. Чунин муносибат дар як вақт махсусан барои фирмаҳои саноати электроника, ба монанди Oppo, Vivo ва Xiaomi хос буд [3].

Ниҳоят, омили охирин (рақобати дохилии мушаххас) аҳамияти хоса дорад, зеро дар шароити моликияти омехта дар ҶМХ (давлатӣ ва хусусӣ) ширкатҳои хусусӣ маҷбур мебошанд, ки бо корхонаҳои давлатии шабеҳ бо шартҳои нисбатан камтар баробар рақобат кунанд, ки бо маблағи пурраи давлат кор мекунанд, аз он ҷумла бо пешниҳод кардан ба онҳо имтиёзҳо барои бо техника ва таҷҳизот таъмин карда мешаванд. Ҳамчун мисоли ин навъи рақобати ҳавасмандкунанда ширкатҳои дар соҳаи таъминоти барномавӣ мебошанд: аз панҷ ширкати бузургтарини ин соҳа чаҳортои онҳо – Huawei, JD.com, Alibaba ва Tencent – хусусӣ буда, маҷбур мебошанд на танҳо бо ҳамдигар, балки бо ширкати давлатии China Mobile рақобат кунанд.

Дар баробари ин омилҳо аз ҷониби ҳукумати ҶМХ чораҳои амалӣ барои баланд бардоштани ихтироъкории фаъолонаи аҳолӣ андешида шуданд.

Дар чунин муносибат бояд истифодабарии равишҳои гуногунро қайд кард. Ҳамин тариқ, дар ибтидо афзоиши шумораи патентҳои додашуда нишондиҳандаи асосии арзёбии инноватсияҳо барои муддати тӯлонӣ (аз соли 2000 то соли 2020) дар маркази сиёсати давлатӣ дар соҳаи моликият ба ҳисоб мерафт. Дар доираи равиши мазкур ангезаҳои гуногунро барои ҳавасманд кардани довталабони миллӣ, бахусус ширкатҳои тадқиқотӣ ва институтҳо барои тавлид ва истифодаи бештари патентҳо истифода бурда мешуданд. Дар баробари ин чора асосӣ ва соддатарини дастгирии давлатӣ ин додани кӯмаки пулии мустақим буд, барои ҷуброн кардани хароҷоти пешниҳоди дархостҳои патентӣ, коргузории онҳо ва нигоҳ доштани ҳуқуқҳои патентии бадастомада пешбинӣ шудааст [4]. Тартиби мазкур, дар баробари натиҷаҳои мусбӣ, ширкатҳоро ба тавлиди «инноватсияҳои тақлидӣ»[6] ташвиқ кард, ки ба ҷои гузаронидани тадқиқоти фундаменталӣ ва КИТТК амиқ дархост пешниҳод кунанд [5].

[6] Wininger of Schwegman, Lundberg A. and Woessner, P.A. (2022), "The 2022 Annual Report of the China National Intellectual Property Administration China IP Law", available at: https://natlawreview.com/article/2022-annual-report-china-national-intellectual-property-administration-955000-patentv (Accessed 29 April 2025).

> Дар соли 2021 стратегияи нави МЗ қабул карда шуд, ки гузаришро «аз шумораи дархостҳои патентӣ ба сифати патентҳои додашуда» ва ҳавасмандгардонии татбиқи НФЗ ба ҷои ҳавасмандгардонии шумораи дархостҳои патентии пешниҳодшударо пешбинӣ мекунад.

Барои ислоҳ кардани вазъияти ба вуҷуд омада, дар соли 2021 стратегияи нави МЗ қабул карда шуд, ки гузаришро «аз шумораи дархостҳои патентӣ ба сифати патентҳои додашуда» ва ҳавасмандгардонии татбиқи НФЗ ба ҷои ҳавасмандгардонии шумораи дархостҳои патентии пешниҳодшударо пешбинӣ мекунад [6].

Барои пешбурди инноватсияҳои аз ҷониби давлат кӯмакпулиҳо дода мешаванд, пешниҳод карда шуд, ки механизми барномаҳои кӯмакпулиҳои баъдӣ ва арзёбиҳои баъдӣ ҷорӣ карда шавад ва дар баробари ин гардидани дахолати давлат барои банақшагирӣ ва гузаронидани инноватсияҳои корхонаҳо кам карда шавад ва ё қатъ гардад. Аз соли 2025 дар ҶМХ пурра шакли нави дастгирии патентӣ дар шакли «кӯмакпулӣ пас аз бақайдгирӣ» (post-grant subsidy) ҷорӣ карда шуд, ки аризадиҳанда онро танҳо пас аз супоридан ба вай патент метавонад гирад, дар баробари ин ҳаҷми кӯмакпулӣ набояд зиёда аз 50% пардохтҳои расмие, ки дар раванди патенткунӣ пардохт шудаанд, ва наметавонад пардохти хизматрасониҳои миёнаравҳо гирад. Барои баланд бардоштани мақсадҳои кӯмакпулиҳо тавсия дода шуд, ки кӯмакпулиҳо дар навбати аввал асосан ба ихтироотҳое, ки ба саноати баланди технологии хитоӣ ва ё соҳаҳои нав таалуқ доранд, дорои аҳамияти стратегӣ мебошанд, мисол, сарфаи энергия ва ҳифзи муҳити зист, маводҳои нав, дорусозӣ ва таҷҳизоти тиббӣ, авиатсия ва саноати кайҳонӣ, технологияҳои иттилоотӣ, телекоммуникатсия ё истеҳсоли таҷҳизоти пешрафта ва ғайраҳо, тақсим карда шаванд.

Барои ошкор кардани ихтироотҳо, ки нисбати онҳо дар навбати аввал кӯмаки давлатии молиявиро расондан тавсия дода мешавад, CNIPA мафҳуми «ихтироотҳои махсусан муҳим» (high-value inventions) ҷорӣ кард. Чунин ихтироотҳо бояд ба яке аз меъёрҳои зерин ҷавобгӯй бошанд:

1) ба соҳаҳои аз ҷиҳати стратегӣ муҳим тааллуқ доштан ва ё бояд патентро дошта бошад;

2) дар таркиби оилаи патентии худ патентҳои хориҷиро доштан;

3) дар истифодабарӣ зиёда аз 10 сол қарор доштан;

4) аз арзиши маблағгузории гарави соҳибони патент зиёд бошад;

5) ба таҳияҳое дахл доранд, ки муаллифон барои онҳо муқофотҳои давлатӣ дар соҳаи илм ва техника ё муқофотҳои патентии давлатиро гирифтаанд.

Шакли дигари самараноки дастгирии молиявӣ барои ҳавасмандгардонии инноватсия дар Хитой нигаронида шудааст, ки пешниҳод кардани имтиёзҳои андозро фаро мегирад [7]. Мисоли маъмултарин сиёсати андози имтиёзнок аст, ки нисбат ба ширкатҳое, ки ба мақоми корхонаҳои технологияи олӣ ва нав ноил шудаанд (High and New Technology Enterprise, HNTE), амалӣ карда мешавад. Ширкате, ки ба сифати HNTE мувофиқат мекунад, метавонад аз меъёри камшудаи андоз аз даромади корпоративӣ (corporate income tax-CIT) дар ҳаҷми 15% (дар муқоиса бо меъёри муқаррарӣ 25%) бархурдор бошад. ва талафотро то 10 сол пеш бурдан, инчунин гирифтани дастгирии иловагӣ, ба монанди кӯмакҳои пулӣ КИТТК ва ё сармоягузорӣ, қарзҳои рақобатпазири бонкҳои тиҷоратӣ ва дигар тарҳҳои пардохт, гиранд.

Тахассуси корхонаро ба сифати HNTE Вазорати илм ва техника ва ё филиали минтақавии он анҷом медиҳад. Талаботҳои асосӣ барои тахассуси HNTE инҳо мебошанд: ширкат бояд дар бахшҳое фаъолият кунад, ки ҳамчун технологияҳои баланд ва нав муайян карда шудаанд; ҳадди аққал 30% қувваи кории он бояд хатмкунандагони муассисаҳои таълимии олӣ ва коллеҷҳо бошанд, ки 10% коргарон бояд бо тадқиқоти илмӣ машғул бошанд; бо 3–6% даромади умумии ба тадқиқоти илмӣ гузошташуда; 60% хароҷоти илмӣ-таҳқиқотӣ бояд дар дохили Хитой истифода шавад; ва 60% даромад бояд аз фурӯши маҳсулот ва хизматрасониҳои технологӣ ба даст ояд.

Барои татбиқи консепсияи ҳавасмандгардонии патенткунонӣ дар хориҷа, Хазинадории марказӣ як фонди махсус барои кӯмакҳои пулӣ барои патентҳои аз ҷониби ташкилотҳои хитоӣ дар хориҷа пешниҳодшударо таъсис дод. Корхонаҳои хурду миёна, муассисаҳои давлатӣ ва пажӯҳишгоҳҳои илмиву тадқиқотӣ ҳуқуқ доранд аз ин фонд кӯмакпулӣ гиранд. Муқаррарот оид ба тахассуси корхонаҳо ҳамчун корхонаҳои хурду миёна (КХМ) дар стандарти мутаносиби миллии таснифотӣ муайян карда шудаанд.

> Барои татбиқи консепсияи ҳавасмандгардонии патенткунонӣ дар хориҷа, Хазинадории марказӣ як фонди махсус барои кӯмакҳои пулӣ барои патентҳои аз ҷониби ташкилотҳои хитоӣ дар хориҷа пешниҳодшударо таъсис дод. Корхонаҳои хурду миёна, муассисаҳои давлатӣ ва пажӯҳишгоҳҳои илмиву тадқиқотӣ ҳуқуқ доранд аз ин фонд кӯмакпулӣ гиранд.

Пешниҳоди кӯмакпулӣ дар ду марҳила сурат мегирад: пас аз нашри дархостҳои патентии хориҷӣ, ба шарте ки ариза навгунӣ дошта бошад, марҳилаи ихтироъкорӣ дошта бошад ва дар саноат татбиқшаванда бошад ва пас аз додани патенти хориҷӣ, ба шарте ки патент мақоми устувори ҳуқуқӣ дошта бошад.

Сиёсати патентии навшудаи Хито намудҳои гуногуни ҳавасмандгардонии молиявиро барои эҷодкунандагони патенти баландсифат таъмин мекунад, ки дар сатҳи музофотҳо ва шаҳр пардохта мешаванд. Бо ин мақсад, CNIPA дар якҷоягӣ бо Вазорати молияи Ҷумҳурии Мардумии Чин барномаи «Дастгирии молиявии стартап»-ро дар солҳои 2022-2024 барои ҳавасмандгардонии фаъолияти инноватсионии минтақавӣ ва тиҷорикунонии Натиҷаи фаъолияти зеҳнӣ (НФЗ) амалӣ намуд. Дар соли 2022 маблағгузорӣ 50 млн юан (545 млн рубл) буд ва дар соли 2023 барои субъектҳои дорои натиҷаҳои назаррас (100 млн юан ё 1,1 млрд рубл) ду баробар афзоиш ёфт.

Механизми нави ҳавасмандгардонии моддии ихтироъкорон истифодаи шаклҳои гуногуни қонунан мукарраршудаи иштироки ихтироъкоронро дар фоида, ба мисли саҳмияҳо, опсионҳо барои саҳмияҳо ва дивидендҳо пешбинӣ мекунад [8]. Ин муқаррарот инчунин ба корфармоён имкон медиҳад, ки фоида аз навоварӣ ба таври чандирӣ ва оқилона тақсим карда, ихтироъкоронро мукофот диҳанд, ки дар навбати худ, навоваронро ҳавасманд мекунад ва ба тиҷорат, татбиқ ва татбиқи патентҳо мусоидат мекунад.

Агар корфармо ихтироъро дар давоми мӯҳлати эътибрнокии ҳуқуқ ба объекти моликияти зеҳнӣ истифода барад, ихтироъкор ҳуқуқ дорад на камтар аз 2,0% фоидаи корфарморо, ки дар натиҷаи истифода бурдани патент ба ихтироъ ё қолиби фоиданок гирифтааст, бигирад.

Бо мақсади гузаштан ба сиёсати нави ҳавасмандгардонӣ дар соли 2021 ба қонунгузории патентии ҶМХ тағйироту иловаҳои дахлдор қабул карда шуданд, ки ба ҳалли мушкилоти системаи хитоӣ вобаста ба сифати пасти дархостҳои патентӣ, таҷрибаи сусти татбиқи патентҳо дар истеҳсолот, ва инчунин вазъи ғайриқаноатбахши риоя ва ҳифзи ҳуқуқҳои зеҳнӣ нигаронида шудааст [9].

Барои мусоидат намудан ба тиҷоратикунонии ихтироотҳо ва қолибҳои фоиданок, ворид намудани тағйироту иловаҳои нав ба Қонун ҷорӣ намудани механизми иҷозатномадиҳии кушодро пешбинӣ мекунад, ки тибқи он муаллифи патент метавонад ҳуқуқи истифодаи онро ба шумораи номаҳдуди шахсон мустақилона муайян кардани ҳаҷми боҷро диҳад. Механизми литсензияи кушода бо принсипи идоракунии ғайримарказонидашуда фарқият мекунад. Ҳуқуқҳои литсензия на аз ҷониби Департаменти маъмурии Шӯрои давлатии ҶМХ ба қайд гирифта мешаванд (чунон ки қаблан чунин буд), балки аз тарафи шӯъбаҳои соҳавии идораҳои патентии музофотҳо ва мунитсипалитетҳо, ки бевосита тобеи ҳукумати марказии ҶМХ мебошанд. Ин шӯъбаҳо инчунин кафолат медиҳанд, ки литсензияҳои кушодаи соҳибони патент бо истифода аз интернет-платформаҳои хидматрасонӣ зуд ба бозор бароварда шаванд.

> Бо мақсади пурзӯр намудани риояи ҳуқуқвайронкуниҳои патентӣ, тағйироти ба наздикӣ воридшуда ба Қонуни патентӣ боби махсусеро ҷорӣ намуд, ки ҷаримаҳоро барои зараре, ки дар натиҷаи вайронкунии патент расонида шудааст, пешбинӣ мекунад.

Бо мақсади пурзӯр намудани риояи ҳуқуқвайронкуниҳои патентӣ, тағйироти ба наздикӣ воридшуда ба Қонуни патентӣ боби махсусеро ҷорӣ намуд, ки ҷаримаҳоро барои зараре, ки дар натиҷаи вайронкунии патент расонида шудааст, пешбинӣ мекунад. Намудҳои зерини ҷуброни зарари воқеие, ки ба дорандаи ҳуқуқи муаллиф расонида шудааст, пешбинӣ шудаанд: ҷуброни фоидаи (ғанӣ гардонидани) ғайриқонунии вайронкунанда, ҷуброн ба андозаи баробар ба андозаи оқилонаи боҷи иҷозатнома ва дар сурати имконнопазирии муайян кардани ҷуброни воқеии вайрон кардани ҳуқуқи патент, ҷуброни муқаррарнамудаи қонун (ҷуброни қонунӣ) таъин карда мешавад.

Аз 1 январи соли 2024 ба Қонуни патентӣ тағйироти иловагӣ ворид карда шуданд, ки доираи ҳавасмандгардонии моддии ихтироъкорони алоҳидаро вобаста ба эҷод ва истифодаи ихтирооти хидматӣ васеъ мекунад. Тибқи тағйирот, ҳоло ҳуқуқи моликият ба ихтирооти хизматӣ ба шахси ҳуқуқӣ тааллуқ надорад, то он вақте, ки корманд бастани шартномаеро, ки возеҳи интиқоли ҳуқуқашро пешбинӣ мекунад, накунад[7]. Ғайр аз ин, агар ихтироъ дар натиҷаи иҷроиши вазифаҳои хизматии ихтироъкор ва ё муаллиф ба вуҷуд наомада бошад, яъне агар офариниши он як қисми вазифаҳои муқаррарии ҳаррӯзаи корманди корхона набошад, моликияти ихтироъ дигар ҳатман ба шахси ҳуқуқӣ тааллуқ надорад; хатто агар масолеҳу воситаҳои техникии корхона ҳангоми ба вуҷуд овардани МЗ истифода бурда шуда бошад.

Дар сурати мавҷуд набудани шартнома тартиби дигареро дар бораи ҳавасмандгардонӣ ва музди меҳнати корманд пешбинӣ кардан мумкин аст, ки корфармо метавонад ба ҳар як ихтироъкор ба андозаи на камтар аз ду маоши миёнаи моҳонаи кормандони ишғоли мансаби дахлдор дар мавриди патенти ихтироъ, ва на камтар аз як маоши миёнаи моҳона дар мавриди дигар ҳуқуқҳо барои объектҳои моликияти зеҳнӣ мукофотпулӣ диҳад [10].

[7] China's National Intellectual Property Administration Releases Amended Patent Examination Guidelines – Introduces Inventiveness Examination of Utility Models // China IP law: сомона. URL: https://www.chinaiplawupdate.com/2023/12/chinas-national-intellectual-property-administration-releases-amended-patent-examination-guidelines-introduces-inventiveness-examination-of-utility-models (санаи мурочиат: 05.05.2025).

Дар бораи хусусиятҳои махсуси муҳофизати патентии ихтироотҳо ва қолибҳои фоиданок дар ҶМХ

Дар ҳудуди ҶМХ тамоми объектҳои асосии моликияти зеҳнӣ, ки дар қонунгузории байналмилалии патентӣ пешбинӣ шудаанд, яъне ихтироотҳо, қолибҳои фоиданок ва намунаҳои саноатӣ таҳти ҳимояи ҳуқуқӣ қарор доранд. Бо вуҷуди ин, таърифи ин объектҳо дар Қонуни патентии ҶМХ, гарчанде ки умуман ба фаҳмиши дар амалияи байналмилалӣ қабулшуда мувофиқат мекунад, аз таърифҳое, ки дар қонунгузории дигар кишварҳо, аз ҷумла қонунгузории Русия истифода мешаванд, то андозае фарқ мекунад. Ҳамин тариқ, мутобиқи моддаи 2 Қонуни патентии ҶМХ ихтироъ ҳамчун «ҳалли нави техникии марбут ба маҳсулот, усул ва ё такмили маҳсулот ё усул» муайян карда мешавад, яъне ба таърифи ин мафҳум хусусияти иловагии «такмили маҳсулот ё усул»-ро дохил мебошад. Ғайр аз он, таъминоти барномавие, ки маъмулан бидуни сабти иловагӣ тибқи қоидаҳои муқарраршуда барои татбиқи ҳуқуқи муаллиф ҳифз карда мешавад, инчунин метавонад ҳамчун ихтироъ дар ҶМХ патент карда шавад, агар он дар якҷоягӣ бо қисми дастгоҳ ва ё баъзе дастгоҳе, ки дар он татбиқ карда мешавад, эълон карда шавад.

Қонуни патентии ҶМХ инчунин таърифи васеътари қолиби фоиданокро фаро мегирад, ки ҳамчун «ҳалли нави техникӣ, ки ба шакл, сохтор ё омезиши ин ду унсур ё маҳсулоте, ки барои истифодабарии амалӣ мувофиқ аст» муайян карда шудааст. Тибқи ин мафҳум, дар Хитой, бо фарқият аз талаботи қонунгузории ФР, ҳама гуна ҳалли нави техникӣ, ки ба шакл ё сохтори маҳсулот ё маҷмӯи ин хосиятҳо дахл дорад, метавонад ҳамчун қолиби муфид ҳифз карда шавад, ба шарте ки он дар соҳаи саноат татбиқ карда шавад.

Фарқият аз мафҳуми «намунаи саноатӣ» дар таърифи қолиби муфид, мавҷудияти хусусиятҳои «шакл» ва «сохтор» истифодаи онҳоро барои мақсадҳои мушаххаси амалӣ талаб мекунад, дар ҳоле ки дар мафҳуми «намунаи саноатӣ» ҳадафи онҳо дар якҷоягӣ бо дигар унсурҳо, аз қабили ранг, бояд дар маҳсулот таассуроти нави эстетикӣ эҷод кунад.

Илова бар ин, дар муқоиса бо қонунгузории Русия, дар таърифи объекти патентнашаванда фарқиятҳои назаррас вуҷуд доранд, ки барои онҳо дархостҳои патентӣ пешниҳод карда намешаванд. Қонуни патентии Чин инчунин миқдори объектҳои патентнашавандаро фаро мегирад, ки тибқи қонунгузории Русия барои патент иҷозат дода шудаанд, аз ҷумла: усулҳои ташхис ва табобати бемориҳо, инчунин моддаҳое, ки дар натиҷаи дигаргунсозии ядроӣ ба даст оварда шудаанд.

Бояд қайд кард, ки усулҳои ташхис ва табобати бемориҳо метавонад дар ҶМХ муҳофизати ғайримустақим гирад, агар онҳо дар дархостҳои патентӣ ҳамчун расмиёти мувофиқи коркарди иттилоот пешниҳод карда шаванд, ки дар ҳама марҳилаҳо тавассути компютер анҷом дода мешавад. Барои татбиқи ин равиш,

Идораи патентии Чин дастури махсус омода кардааст, ки дорои рӯйхати васеъи усулҳои марҳила ба марҳила коркарди иттилооти ташхисӣм мебошад, ки тавассути дастгоҳҳои электронӣ иҷро карда мешаванд. Чунин тартиб, ба гуфтаи ин ниҳод, бояд ба инноватсияҳо ва ҳифзи патент дар соҳаи тибби зеҳнӣ мусоидат кунад[8].

Нисбат ба объекти дигаре, ки аз ҳифз хориҷ карда шудааст — «зоти ҳайвонот ва навъҳои растанӣ» — бо вуҷуди ин, метавонад ба усулҳои истеҳсоли маҳсулоти марбут ба ин объектҳо муҳофизат карда шавад.

Ба Қонуни патентии ҶМХ (моддаи 5) дар баробари муқаррароти маълуме, ки патент кардани қарорҳои техникиро манъ мекунанд, ки ба қонунҳои давлатӣ, ахлоқи ҷамъиятӣ мухолиф мебошанд ё ба манфиатҳои ҷамъиятӣ зарароваранд, ба наздики талаботе, ки дар қонунҳои аксар мамлакатҳои дигар вуҷуд надошт, ба наздики илова карда шуд. Ин талабот ихтироотро манъ мекунад, ки дар он «ба даст овардан ё истифода бурдани захирахои ирсӣ, ки ихтироъ ба он асос ёфтааст, муқарраротҳои қонун ва ё қоидаҳои маъмурии ҶМХ-ро вайрон мекунад».

Меъёрҳои қобилиятнокии патентии ихтироот ва қолибҳои фоиданок

Дар робита ба меъёрҳои қобилиятнокии патентии ихтироот ва қолибҳои фоиданок, моддаи 22 Қонуни патентӣ қайд мекунад, ки онҳо ба фаҳмиши дар қонунгузории Русия қабул карда шудаанд, ба истиснои фарқиятҳои истилоҳотӣ, амалан якхела мебошанд. Ихтироъ ҳимояи ҳуқуқиро дар ҳолате мегирад, ки агар он нав бошад, сатҳи ихтироъкориро дошта бошад (дар истилоҳоти хитоӣ «ихтироъкорӣ» номида мешавад) ва истифодабарии саноатӣ дошта бошад (дар истилоҳоти хитоӣ «истифодаи амалӣ» номида мешавад). Талаботи навоварӣ қонеъ кардани меъёри навоварии мутлақи ҷаҳониро дар назар дорад, ки аз соли 2000 барои иваз кардани меъёри заифтари нисбии навовари истифода бурда мешавад.

Қолиби муфид бояд амалан ба ҳамон меъёрҳои қобилияти патентии ихтироъ мувофиқат кунад. Бо вуҷуди ин, талабот ба қадами ихтироъкорӣ нисбатан сабуктар мебошад: барои қолиби муфид танҳо дорои хусусиятҳои муайяни муҳимест, ки пешрафти муайянро тавсиф мекунанд, кифоя мебошад, дар ҳоле ки дар мавриди ихтироъ ин сатҳи ихтироот (ихтироъкорӣ)-ро дар назар доранд, ки дар муқоиса бо техникаи пештара ихтироъ дорои хусусиятҳои барҷастаи муҳим ва пешравии ошкор аст.

Талаботҳо оид ба дархостҳои патентӣ пешниҳод кардан

Заявление на выдачу патента на изобретение в Китае мДар Хитой дархост барои додани патент

Ҳангоми пешниҳоди ариза дар бораи ихтироъ дар ҶМХ, довталабони Русия метавонанд аз як хусусияти нодири қонунгузории он кишвар истифода баранд, ки мувофиқи он дар як вақт дар бораи бақайдгирии ихтироот ва қолиби фоиданок дархостҳои мувозиро пешниҳод кардан мумкин аст, ки чун қоида, тибқи қонунҳои патентии аксарияти кишварҳо иҷозат дода намешавад. Ҳангоми додани патент ба ихтироъ патенти қолибҳои фоиданок бояд бекор карда шавад.

барои ихтироот метавонад танҳо барои як ихтироот пешниҳод карда шавад. Як дархост барои ду ихтироъ метавонад пешниҳод карда шавад, агар ҳар ду ихтироот ба як консепсияи умумии ихтироъкорӣ дахл дошта бошанд (моддаи 3 Конуни патентии ҶМХ). Моддаи 20 Қоидаҳои оид ба истифода бурдани Қонуни патентӣ[9] муқаррар кардааст, ки формула бояд танҳо як банди мустақил дошта бошад, ки аз ду қисм: муқаддима ва қисми тавсифкунанда иборат аст. Миқдори бандҳои вобаста маҳдуд нашудааст.

Ҳангоми пешниҳоди ариза дар бораи ихтироъ дар ҶМХ, довталабони Русия метавонанд аз як хусусияти нодири қонунгузории он кишвар истифода баранд, ки мувофиқи он дар як вақт дар бораи бақайдгирии ихтироот ва қолиби фоиданок дархостҳои мувозиро пешниҳод кардан мумкин аст, ки чун қоида, тибқи қонунҳои патентии аксарияти кишварҳо иҷозат дода намешавад. Ҳангоми додани патент ба ихтироъ патенти қолибҳои фоиданок бояд бекор карда шавад. Аммо бо назардошти он ки дар як вақт ҳифзи худи ҳамон қарор тавассути патенти ихтироъ ва патенти модели фоиданок иҷозат дода намешавад, ҳангоми додани патент барои ихтироъ патент барои қолиби фоиданок мувофиқи моддаи 9 Қонуни патент бояд бозхонд карда шавад.

Дархостро дар ҶМХ инчунин тавассути системаи воҳидҳои ҳудудии Идораи патентӣ ба қайд гирифтан мумкин аст, вале тамиз ва бақайдгирии минбаъда аз ҷониби сарраёсати марказии Идора анҷом дода мешавад.

Дархостҳо барои гирифтани патенти ҶМХ метавонанд чӣ дар васоити анъанавӣ ва чӣ электронӣ пешниҳод карда шаванд. Дархостҳо дар шакли электронӣ, ҳамчун қоида, танҳо дар идораи марказӣ дар Пекин (https://

---

8 Patent Guidelines for Examination – changes for AI, big data and software, 18th January 2024 // Spruson and Ferguson: сомона. URL: https://www.spruson.com/patents/china-patent-guidelines-for-examination-changes-for-ai-big-data-and-software (санаи муроҷиат: 05.05.2025).

9 Rules for the Implementation of the Patent Law of the People's Republic of China, // CNIPA: сомона. URL: https://english.cnipa.gov.cn/art/2014/3/31/art_1349_81671.html (санаи муроҷиат: 05.05.2025).

cponline.cnipa.gov.cn/) қабул карда мешаванд. Қоидаҳои татбиқи қонуни патентӣ, ки ба наздикӣ аз нав дида баромада шудаанд, тасдиқ карданд, ки ҳуҷҷатҳои электронӣ бояд ҳамчун ҳуҷҷатҳои хаттӣ эътибори ҳуқуқӣ дошта бошанд, ки барои довталабон пешниҳоди дархостҳои патентиро осонтар мекунад.

Талабот барои довталабони хориҷӣ ва ширкатҳое, ки резиденти Хитой намебошанд, аз талаботҳое, ки довталабони хитоӣ пешниҳод карда мешаванд, ба таври назаррас фарқ мекунанд.

Мутобиқи моддаи 19 Қонун дар бораи патент, довталабони хориҷӣ, ки дар Хитой ҷои будубоши муқаррарӣ ва ё идора барои пешбурди тиҷоратӣ надоранд, ҳангоми пешниҳоди дархости патентӣ дар Хитой ва ё анҷом додани фаъолияти минбаъдаи эътиборнокии патентӣ, бояд намояндаи патентиро аз байни агентиҳои патентии қонунӣ аккредитатсияшуда таъин кунад, ки аз тарафи Идораи патентӣ тасдиқ карда шудаанд[10].

Довталабони хориҷӣ бо ҷои истиқомат ё ҷои амалисозии тиҷорат доранд, ва ё дигар корхонаҳои хориҷӣ, ё ташкилотҳои хориҷие, ки дар Хитой ҷойгиранд, аз имтиёзҳое, ки шаҳрвандони Хитой нисбати муҳофизати патентӣ доранд, истифода мебаранд.

Мутобиқи муқаррароти нави ба наздикӣ қабулшудаи Қонуни патентии ҶМХ, ҳангоми пешниҳоди афзалият аризадиҳанда ҳуқуқ дорад дар ибтидо бо қисмҳои нокифоя будани тавсифи ихтироъ ё формула дархост пешниҳод намояд, ва сипас, дар давоми ду моҳ, хоҳиш кунад, ки ин қисмҳо ҷамъоварӣ намуда бо истинод ба аризаи қаблӣ ворид карда шаванд.

Ҳамзамон, довталабони русиягӣ бояд ба инобат гиранд, ки қонунгузории хитоӣ як талаботи иловагиро дорад, ки дар қонунҳои кишварҳои дигар мавҷуд нест, ва маҳз: дар муддати 16 моҳ аз рӯзи пешниҳоди дархости аввал, довталаб бояд нусхаҳои ҳамаи ҳуҷҷатҳои марбут ба дархости патентии шабеҳро, ки бори аввал ба идораи дигар пешниҳод шуда буданд, пешниҳод намояд. Пешниҳод накардани аризаи хаттӣ ва ё саривақт пешниҳод накардани нусхаи ҳуҷҷатҳо ҳамчун даст кашидан аз талаботи муқаррар намудани афзалият ҳисобида мешавад (моддаи 30).

Пеш аз пешниҳод кардани дархост барои ихтироъ, ба довталабон тавсия дода мешавад, ки ду марҳилаи омодагиро анҷом диҳанд: ки барои истинод кардан ва ё ба хеле кам кардани мӯҳлат барои мукотиба бо Идора пешбинӣ шудаанд:

- ҷустуҷӯи муфассали пешакии патентро гузаронданд;
- лифофаи ҳуҷҷатҳоро тайёр кардан, ки дархост дохил карда мешаванд.

Барои таъмин намудани пурра будани ҷустуҷӯи пешакӣ истифода бурдани манбаъҳои патентии маълумотҳо CNIPA тавсия дода мешавад, ки аз дархостҳои патентии нашр гардида ва нашр нашуда, ва инчунин патентҳои додашудаи манбаи маълумотҳои Идораи ҶМХ иборат мебошанд (ба сомонаи Идораи ҶМХ нигаред: https://pss-system.cponline.cnipa.gov.cn/). Барои омӯзиши ҳуҷҷатҳои бо забони хитоӣ пайдошуда, аз истиноди зерин системаи тарҷумаи мошин (аз хитоӣ ба англисӣ) истифода бурдан мумкин аст: PSS – Retrieving a machine translation (English interface).

Барои ҷустуҷӯи дигар кишварҳо барои муайян кардани патентҳои дахлдор ва дархостҳои патентие, ки дар кишварҳои хориҷӣ пешниҳод шудаанд, базаҳои зерини маъруф истифода мешаванд: манбаи маълумотҳои СУМЗ Patentscope (https://www.wipo.int/patentscope/en/), манбаи маълумотҳои ИПА Espacenet (https://www.epo.org/en/searching-for-patents/technical/espacenet), манбаи маълумотҳои ИМА Patent Public Search tool (https://www.uspto.gov/patents/search), манбаи маълумотҳои ИПАО: EAPATIS (eapatis@eapo.org).

Лифофаи ҳуҷҷатҳое, ки ба дархост замима мешаванд, ҳамон тавре ки қонунгузории русиягӣ талаб мекунад, ғайр аз зарурати пешниҳод кардани ҳуҷҷате, ки шахсияти аризадиҳандаро тасдиқ мекунад (шаҳодатномаи (сертификати) ташкилот ва ё нусхаи паспорт). Аз 1 январи соли 2024 имконият пайдо шуд, ки ба рӯйхати ихтироъкороне, ки дар ариза зикр шудаанд (бо роҳи хориҷ кардан ё илова кардан) тағйиротҳоро ворид кардан мумкин аст. Барои ҳамин дар давоми як моҳ пас аз гирифтани тасдиқномаи дар бораи қабул кардани дархост аризаро пешниҳод кардан лозим аст.

Талаботи дигари иловагӣ, ки ба наздикӣ ба Қонуни патентии ҶМХ ворид шудааст, ба ихтироот дар асоси захираҳои генетикӣ дахл дорад, ки нисбати онҳо довталаб бояд дар аризаи худ манбаи ин захираҳои генетикиро нишон диҳад, инчунин сарчашмаи бевоситаи ин захираҳоро дар ҳуҷҷатҳои пешниҳодшуда қайд кунанд. Дар ҳолате, ки сурати иқтибосро оид ба сарчашмаи аслӣ овардан имконнопазир мебошад, довталаб бояд сабабҳои инро нишон диҳад (моддаи 26).

Илова ба бастаи дархостҳои ҳатмии дар боло зикршуда, довталаб метавонад ба Идора як қатор дигар ҳуҷҷатҳои иловагиро пешниҳод намояд, пеш аз ҳама дархостҳое, ки аризадиҳанда бо ташаббуси худ дар ҳолати ба вуҷуд омадани зарурат пешниҳод мекунад. Ба онҳо тааллуқ доранд:

- дархост дар бораи гузарондани тамиз аз рӯи моҳият (ҳангоми супоридани дархост, вале на дертар

> Аз 1 январи соли 2024 имконият пайдо шуд, ки ба рӯйхати ихтироъкороне, ки дар ариза зикр шудаанд (бо роҳи хориҷ кардан ё илова кардан) тағйиротҳоро ворид кардан мумкин аст. Барои ҳамин дар давоми як моҳ пас аз гирифтани тасдиқномаи дар бораи қабул кардани дархост аризаро пешниҳод кардан лозим аст.

[10] Brief Introduction of Filing Procedures for Hong Kong, Macau and Taiwan Patent Applications // AFD China, ARTICLES & CASES: сайт. URL: https://www.afdip.com/insights/Articles/IP_KNOWLEDGE/2024/1128/1780.html (дата обращения: 05.05.2025).

> Ба довталабони русиягӣ инчунин талаботи махсуси хитоӣ оид ба тартиби тамиз аз рӯи моҳият, ки ба зарурият пешниҳод кардани тамоми маводҳои маълумотӣ дар бораи ихтироотҳо, ки ба давраи пеш аз супоридани дархост ба Идораи ҶМХ тааллуқ дорад (моддаи 36 Қонуни патентӣ).

аз се сол аз санаи афзалиятнокии аз ҳама қаблӣ пешниҳод карда мешавад);

- дархост дар бораи тамизи ба таъхир гузошта (бояд ҳамзамон бо дархост дар бораи гузаронидани тамиз аз рӯи моҳият пешниҳод карда шавад. Давраи ба таъхир гузоштан ба мӯҳлати як, ду ё се сол аз рӯзи эътибор пайдо кардани дархост дар бораи гузаронидани экспертиза иҷозат дода мешавад);
- дархост оид ба интишори пеш аз мӯҳлат (танҳо барои дархостҳо барои ихтироотҳо), ки пас аз анҷоми тамизи расмӣ бо мақсади кӯтоҳ кардани мӯҳлати муқарраршудаи 18-моҳа, ки барои тез гирифтани патент монеъ мешавад;
- ваколатнома барои шахсоне, ки ҳуқуқро барои баромад кардан аз номи аризадиҳанда доранд;
- нусхаи тасдиқшудаи ҳуҷҷати афзалият ё рамзи DAS (барои нусхаи электронии ҳуҷҷати афзалият);
- ариза дар бораи супоридани ҳуқуқ ба номи дигар аризадиҳанда (дар давоми 16 моҳ аз санаи афзалияти аввалиндараҷа ба Идора пешниҳод карда мешавад).

Тартиби гузаронидани тамизи расмӣ амалан аз расмиёти русӣ фарқияте надорад. Аммо баъд аз ба охир расидани он ва интишори дархости патенти ба ихтироъ аризадиҳанда ҳуқуқ пайдо мекунад, ки аз шахси ҳуқуқӣ ё воқеие, ки ихтироъро истифода мебарад, пардохти ҳаққи роялти муносибро талаб намояд (моддаи 13 Конуни патент).

Тартиби тамиз барои қолибҳои фоиданок аз се марҳила: ба даст овардан ва ба қайд гирифтани дархост, тамизи расмиро гузарондан ва патентро супоридан иборат мебошад. Ҳуқуқи патентӣ барои қолиби фоиданок аз санаи интишори хабари расмӣ дар бюллетен қувваи эътиборнокиро пайдо мекунад.

Бо вуҷуди ин, бинобар сабаби содда будан ва осонӣ барои гирифтани муҳофизат барои объекти мазкур, инчунин мавҷудияти ҳавасмандии гуногуни моддию маънавӣ ҳангоми патенткунии он боиси хеле зиёд шудани шумораи патентҳое, ки ба қолибҳои фоиданок дода шудаанд (беш аз 3 млн дар соли 2023) гардид, ки дар байни онҳо тақлидҳо ва «бевиҷдон» (abnormal) бисёр буданд, онҳое, ки ба меъёрҳои ҳуқуқи патентӣ ҷавобгӯй намебошанд. Мувофиқи арзёбии пешакии Идора, миқдори чунин патентҳои бевиҷдон зиёда аз 1 млн адад ташкил кард [10]. Аз ин сабаб, аз 20 январи соли 2024 тартиби тамизи пешакии қолибҳои фоиданок бо муқаррароти санҷиши иловагии марҳилаи ихтироъкории қолибҳои фоиданок, ки дар моддаи 22 Қонуни патентӣ муайян шудааст, пурра карда шуд[11], аз ҷумла: «сатҳи ихтироъкорӣ бояд бо аломатҳои муҳиме, ки пешрафти муайянро тавсиф мекунанд, ифода карда шавад». Муқаррароти мазкур ба Дастурамал оид ба тамиз ворид карда шуд . Дар аксари мавридҳо, ин тамизи мазкур ба арзёбии мумайизи дар бораи набудани ошкоро нававарӣ ё сатҳи ихтироъкорӣ вобаста аст.

Азбаски тамиз аз рӯи моҳияти патентии дархостҳо барои ихтироъ ба таъхир гузошта мебошад, довталаб бояд яке аз имкониятҳои зеринро интихоб кунад:

- ҳангоми пешниҳод намудани ариза дар бораи гузарондани тамиз аз рӯи моҳият фавран арз кунад;
- дар бораи ба таъхир андохтани мӯҳлат бо нишон додани мӯҳлати дилхоҳ ариза пешниҳод кунад;
- дар давоми се соли баъд аз супоридани дархост дар бораи бақайдгирии патент дар бораи гузаронидани тамизи патент ариза пешниҳод намояд (моддаи 35 Конуни патент). Агар дархости аризадиҳанда оид ба гузаронидани тамиз аз рӯи моҳият бе сабабҳои узрнок ба таъхир андохта шавад, ариза ҳамчун бозхондашуда ҳисобида мешавад.

Ба довталабони русиягӣ инчунин талаботи махсуси хитоӣ оид ба тартиби тамиз аз рӯи моҳият, ки ба зарурият пешниҳод кардани тамоми маводҳои маълумотӣ дар бораи ихтироотҳо, ки ба давраи пеш аз супоридани дархост ба Идораи ҶМХ тааллуқ дорад (моддаи 36 Қонуни патентӣ). Ба таркиби маводҳои мазкур бояд маълумот дохил карда шаванд, бо ҳама гуна ҷустуҷӯе, ки бо мақсади баррасии ариза дар кишвари хориҷӣ гузаронида мешавад, фаро гирад ё дар бораи натиҷаҳои ҳамагуна тамиз алоқаманд мебошанд.

Дар умум тамиз аз рӯи моҳияте, ки аз ҷониби Идораи ҶМХ гузаронида мешавад, аз тартиби русиягӣ фарқият надорад: санҷида мешавад, ки оё ҳалли дархостшуда таҳти ҳуқуқи патентӣ қарор дорад ва ихтирооти арзшуда ба ҳалли техникӣ дахл дорад ва оё ихтирооти арзшуда ба қарорҳое тааллуқ дорад, ки ихтироотҳо намебошанд ва ё ба онҳо ҳамчун ихтироотҳо муҳофизати ҳуқуқӣ пешниҳод карда намешавад. Барои тасдиқ намудани қобилиятнокии патентӣ ихтироъ мувофиқи меъёрҳои муқарраршуда (навоварии мутлақи ҷаҳонӣ, марҳилаи ихтироъкорӣ ва татбиқи амалӣ (саноатӣ)), Идора ҷустуҷӯи иттилоотии маҷмӯаи патентҳои ҷаҳониро ҳам барои патентҳои додашуда ва ҳам барои дархостҳои ба қайд гирифташуда мегузаронад. Ҳамчунин иҷроиши талаботҳои ягонагии ихтироъкор ва талабот бори қофӣ будан гузаронда мешавад.

Аммо бояд дар назар дошт, ки дар доираи раванди бақайдгирӣ мақомот инчунин метавонад ҳуҷҷатҳо ва

---

[11] Guidelines for examination Ordinance of State Intellectual Property Office, No 38 // WIPO Lex: сомона. URL: https://wipolex-res.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/cn/cn192en.pdf (санаи муроҷиат: 06.05.2025).

тавзеҳоти иловагӣ, ки барои тамиз зарур мебошанд, талаб намояд. Аз ин сабаб довталаб бояд ҷараёни баррасии дархостро назорат кунад ва ба мактубҳои дорои огоҳинома ва дархостҳои Идора дар мӯҳлатҳои муқарраршуда ҷавоб диҳад. Дар акси ҳол дархост метавонад ҳамчун бозхонда эътироф шавад. Дар байни дархостҳои маъмулии Агентӣ, ки ҷавобро талаб мекунанд, инҳоро бояд қайд кард:

- ёддошт дар бораи мӯҳлати охирони дархости тамиз аз рӯи моҳият, инчунин имконият ворид намудани тағйиротҳои зарурӣ ба дархости патент (3 моҳ пеш аз мӯҳлати пешниҳоди дархост фиристода мешавад);
- натиҷаҳои амали якуми (қарори) Идора, ки одатан дар бораи набудани навоварӣ, сатҳи ихтироъкорӣ, вайрон кардани ягонагӣ ва ғайраҳо дахл дорад, бо зикри зарурати омода намудани ҷавоби аризадиҳанда, аз ҷумла тайёр кардани фикру мулоҳиза ё ислоҳотҳои аризадиҳанда (мӯҳлат барои ҷавоб додан: дар муддати 4 моҳу 15 рӯз);
- дархост дар бораи пешниҳоди маводи зарурӣ оид ба кифоя ва ё пурра будани тавсиф, мавҷуд набудани натиҷаҳои ҷустуҷӯ дар идораи хориҷӣ ва ғайра (мӯҳлати ҷавоб: дар муддати 2 моҳу 15 рӯз);
- огоҳинома дар бораи додани ҳуқуқи патент ва зарурати пардохти боҷ барои ҳуқуқи патентӣ (мӯҳлати ҷавоб: дар муддати 2 моҳу 15 рӯз).

Барои патентҳо ба ихтироот, ки аз ҷониби мақомоти дахлдори маъмурӣ ва вазоратҳо ҳамчун патентҳои дорои аҳамияти арзишманд эътироф шудаанд (high-value patent – патенти дорои сифати баланд), мӯҳлати баррасӣ ба ҷои 2-3 соли муқаррарӣ метавонад бо истифода бурдан аз расмиёти афзалиятноки (тезонидашудаи) тамизи патентӣ то 1 солу 4 моҳ кам карда шавад[12].

Агар дар натиҷаи тамиз қарори манфӣ қабул карда шавад, аризадиҳанда метавонад дар давоми се моҳи баъд аз гирифтани огоҳинома ба Комиссияи тафтиши такрорӣ, ки дар доираи Идораи патентӣ амал мекунад, дар бораи гузаронидани тамизи такрорӣ бо хоҳиш муроҷиат намояд (моддаи 41 Қонуни патентӣ, қоидаи 65 Қоидаҳои оид ба татбиқ намудани Қонуни патентӣ). Ариза оид ба тафтишоти такрорӣ бояд далелҳои кофӣ ва ҳамчун замима ҳуҷҷатҳои тасдиқкунандаро дошта бошад. Дар ин марҳила довталаб метавонад ба ариза тағйирот ворид кунад, вале танҳо ба ҳамон қисми он, ки аз сабаби он идора раддия додааст (қоидаи 66 Қоидаҳо оид татбиқ намудани Қонуни патентӣ).

Агар дар натиҷаи баррасии мазкур қарор бетағйир монад, аризадиҳанда метавонад барои бекор кардани қарори Идора ва додани патент мурофиаи судиро оғоз намояд (моддаи 41 Қонуни патентӣ). Қонуни патентӣ инчунин пешниҳоди эътироз аз тарафи шахсони сеюм нисбати ҳуқуқи патентие, ки барои ихтироъ дода шудааст, пешбинӣ мекунад. Эътироз ба Комиссияи тафтишоти такрорӣ низ пешниҳод карда мешавад ва дар ҳолати қабул кардани қарори манфӣ – ба суди халқӣ пешниҳод мегардад. Ҳамагуна ҳуқуқи патентие, ки аз эътибор соқит эълон шудааст, ҳамчун мавҷуд набуда аз худи ибтидо ҳисобида мешавад. Аммо зараре, ки соҳиби патент бо нияти ноинсофона ба шахсони дигар расонидааст, бояд ҷуброн карда шавад (моддаи 47 Қонуни патентӣ).

> Мӯҳлати эътиборнокии патент барои ихтироъ дар ҶМХ 20 сол аз санаи супоридани дархост ва 10 солро барои патент барои қолиби фоиданок ташкил мекунад (моддаи 42 Қонуни патентӣ). Мӯҳлати эътиборнокии патент барои ихтироъ инчунин метавонад бо хоҳиши соҳиби патент ҳамчун ҷуброн барои беасос кашол додани раванди додани патент барои ихтироъ тамдид карда шавад.

Мӯҳлати эътиборнокии патент барои ихтироъ дар ҶМХ 20 сол аз санаи супоридани дархост ва 10 солро барои патент барои қолиби фоиданок ташкил мекунад (моддаи 42 Қонуни патентӣ). Мӯҳлати эътиборнокии патент барои ихтироъ инчунин метавонад бо хоҳиши соҳиби патент ҳамчун ҷуброн барои беасос кашол додани раванди додани патент барои ихтироъ тамдид карда шавад. Ҳуқуқи патентӣ барои қолиби фоиданок ба қувваи амал аз санаи эълон кардани бақайдгирии қолиби фоиданок дар Феҳрист баъд аз гузарондани тамизи расмӣ медарояд (моддаи 40 Қонуни патентӣ). Мӯҳлати эътиборнокии патент аз лаҳзаи супоридани дархост ба Идораи патентӣ ҳисоб карда мешавад.

Қонуни патентии ҶМХ имконияти тамдид намудани эътиборнокии патентро пешбинӣ намекунад. Вале бо дархости соҳиби патент мӯҳлати эътиборнокии патент барои ихтироъ метавонад барои ихтироотҳое, ки ба маводи доруворӣ, пестисид ва ё агрохимикат тааллуқ доранд, ки барои истифода бурдани онҳо гирифтани иҷозатнома талаб карда мешавад, вале на зиёда аз 5 сол тамдид карда шавад (моддаи 42 Қонуни патентӣ).

Ғайр аз ин, мӯҳлати эътиборнокии патент барои ихтироъ инчунин метавонад бо хоҳиши соҳиби патент ҳамчун ҷуброн барои беасос кашол додани раванди додани патент дароз карда шавад, ба истиснои ба таъхир гузоштан, ки бо айби аризадиҳанда ба вуҷуд омадааст (моддаи 42 Конуни Патент) дар ду ҳолат метавонад дароз карда шавад: агар ҳуқуқи патент барои ихтироъ пас аз чор соли аз рӯзи супоридани ариза ва ё баъд аз се сол аз санаи дархост дар бораи гузарондани тамиз аз рӯи моҳияти ариза пешниҳод шуда бошад.

Дар хулосаи мақола як чанд тавсияҳои амалӣ барои соҳибони патентҳо бояд оварда шаванд.

---

[12] Administrative Measures for Prioritized Patent Examination (2017), SIPO Directive No. 76 // Lindapatent: сомона. URL: http://www.lindapatent.com/en/law_patent/674.html (санаи муроҷиат: 06.05.2025).

Нигоҳдории патент дар эътиборнокӣ. Баъд аз гирифтани патент дар ҶМХ барои саривақт пардохт намудани боҷҳои патентӣ назорат кардан лозим аст. Боҷи ҳарсола аз соле пардохт карда мешавад, ки дар он ҳуқуқи патентӣ дода шудааст (моддаи 43 Қонуни патентӣ). Нисбати ихтироотҳо чунин ӯҳдадорӣ аз соли саввуми эътиборнокии патент ба вуҷуд меояд, вале вайрон кардани қоидаи мазкур боиси қатъ гардидани муҳофизати ҳуқуқӣ оварда мерасонад. Нисбати қолибҳои фоиданок боҷҳои нишон шуда аз соли якум эътиборнокии патент пардохт кардан лозим аст. Мувофиқи Қоидаҳои пардохти боҷҳо, соҳиби патент боҷи солонаро барои соли оянда пеш аз ба итмом расидани соли гузашта пардохт мекунад.

Мониторинг. Барои пешгирии нақзи ҳуқуқи патентии шумо, вазъияти бозорро дар Хитой пайваста назорат кардан лозим аст. Ин ҷустуҷӯи мунтазами манбаҳои патентии Хитой ва мониторинги фаъолияти рақибони эҳтимолиро дар назар дорад.

Бақайдгирии патент дар Хадамоти гумрукии ҶМХ. Дар асоси аризаи соҳиби патент, ки асос дорад гумон кунад, ки воридот ё содироти молҳои муайян аз сарҳади ҶМХ ҳуқуқҳои патентии вайро вайрон мекунад, Идораи патентии ҶМХ боздоштани чунин молҳоро таъмин мекунад ва барои тафтиши минбаъда чораҳои заруриро меандешад [11].

Ҳимояи ҳуқуқҳо. Ҳангоми ошкор шудани вайронкунии патент ба соҳиби патент тавсия дода мешавад, ки фавран чораҳои дахлдор андешад, ки метавонад аз фиристодани мактуб бо талабнома дар бораи қатъ намудани амалҳои ғайриқонунӣ (cease-and-desist letter) ба вайронкунанда, пешниҳод дар бораи бастани созишномаи литсензионӣ бахри раҳо ёфтан аз таъқиби суди ва ё оғоз намудани парвандаи ҷиноятӣ иборат бошад [10].

Иҷозатномадиҳӣ. Агар имконияти дар амал татбиқ намудани ихтирооти патентдор мавҷуд набошад, мувофиқи мақсад пешниҳод намудани литсензия барои чунин патент бо пардохти мукофоти муносиб ба назар гирифтан лозим аст. Яке аз шаклҳои ҷолиби иҷозатномадиҳӣ ин литсензияи кушода мебошад (моддаи 50). Дар сурати додани иҷозатномаи кушода, соҳибии патент ихтиёран ба Идораи патентии ҶМХ дар шакли хаттӣ изҳор менамояд, ки вай омодааст, ки ба ҳамагуна шахси ҳуқуқӣ ва ё воқеӣ барои истифода бурдани патенти худ диҳад, ва шакли пардохт ва стандарти роялтиро нишон медиҳад (моддаи 51). Дар сурати пешниҳод кардани литсензияи кушода нисбати қолиби муносиб соҳиби патент бояд ба ариза ҳисоботро дар бораи арзёбии патент, ки аз тарафи Идора мувофиқи хоҳиши вай тайёр карда мешавад, замима кунад. Боҷи кушода дар давоми мӯҳлати эътиборнокии литсензияи кушода, ки аз тарафи соҳиби патент пардохт карда мешавад, бояд мутаносибан кам карда шавад ва ё аз пардохти андозҳо озод карда шавад.

Хулоса

Дар мақола таҳлили меъёрҳои ҳуқуқӣ нисбати хусусияти системаи патентии ҶМХ оварда шудааст. Таваҷҷӯҳи асосӣ ба таҳлили хусусиятҳо ва талаботҳои патенткунии ихтироот ва қолибҳои фоиданок дар ҶМХ бо мақсади огоҳ кардани довталабони Русия, инчунин ҳавасмандгардонии пешниҳоди дархостҳои патентӣ ва эҷоди механизмҳои иловагии ҳуқуқӣ, ки барои татбиқ намудан ва истифода бурдани ихтироот ва қолибҳои фоиданок дар Русия ва ҶМХ нигаронида шудаанд.

Тавсияҳои амалӣ аз пайдарпай будани қадамҳои мушаххас барои ба даст овардани дастгирии пурраи ҳуқуқӣ барои соҳибони патент иборат мебошанд. Натиҷаҳои кор метавонанд барои таҳиякунандагони ҳуҷҷатҳои меъёрӣ, инчунин барои соҳибкорон ва шахсони воқеие, ки бо масъалаҳои мушаххаси патенти хориҷӣ машғуланд, ҷолиб бошанд.

Холо барои доираи шахсони манфиатдор китоби монография тартиб дода мешавад, дар он дастурро барои довталабони рус дар бораи патенти ихтироъ дар ҶМХ дохил мешавад, аз он ҷумла аз фасл дар бораи дастгирии иттилоотӣ оид ба патенткунӣ иборат мебошад.

Рӯйхати адабиётҳо

1. Еременко, В. И. Совершенствование патентного законодательства Китайской Народной Республики / В. И. Еременко // Изобретательство. – 2011. – Т. 11, № 3. – С. 1–10.
2. Thiruchelvam, Sh. (2018), “How China became a leader in intellectual property”, Raconteur, available at: https://www.raconteur.net/legal/intellectual-property/how-china-became-leader-intellectual-property/ (Accessed 24 Apr 2025).
3. Campos, G. (2022), “China is committing to strengthening IP protections. But should foreign companies take it in good faith?”, China Briefing, available at: https://www.china-briefing.com/news/china-is-committing-to-strengthening-ip-protections-but-should-foreign-companies-take-it-in-good-faith (Accessed 24 Apr 2025).
4. Cheng Hong, Fan Hanbing, Hoshi Takeo and Hu Dezhuang Do “Innovation Subsidies Make Chinese Firms More Innovative? Evidence from the China Employer Employee Survey” (January 2019), NBER Working Paper No. w25432, Available at SSRN: https://ssrn.com/abstract=3315236 (Accessed 24 Apr 2025).
5. Feifei Song and Changheng Zhao (2022), “Why do Chinese enterprises make imitative innovation? – An empirical explanation based on government subsidies”, Front Psychol., Sep 12;13:802703. doi: 10.3389/fpsyg.2022.802703.
6. Клыпин, А. Мировой лидер патентования КНР поднимает планку качества / А. Клыпин, И. Иванова, М. Гершман // Институт статистических исследований и экономики знаний Национальный исследовательский университет «Высшая школа экономики» (hse. ru), опубликовано 2 марта 2023 года – URL: https://issek.hse.ru/news/818184234.html (дата обращения: 24.04.2025).
7. Qian Zho (2023) “What Are the Tax Incentives in China to Encourage Technology Innovation?”, China Briefing, available at: https://www.china-briefing.com/news/

tax-incentives-china-to-encourage-technology-innovation-updated/ (Accessed 24 Apr 2025).
8. Дьяченко, О. Г. Меры поддержки патентной активности: зарубежный опыт / О. Г. Дьяченко, С. Ю. Тузова, А. А. Ищенко // Интеллектуальная собственность. Промышленная собственность. – 2022. – № 5. – С. 3–20.
9. Xia J. Du S. and Li I. (2024), "Revised Chinese Statutory Standards for Inventor Awards and Remunerations Effective from January 2024", Gen Law, available at: https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=b81ea-7ca-3e7f-4652–8d34–93a3a0f78624 (Accessed 24 Apr 2025).
10. Rühlig T. (2023), "The Sources of China's Innovativeness: Why China's "Unstoppable" Innovation Powerhouse Might Falter", DGAP Analysis, no 5, 31.10.2023, available at: https://www.ssoar.info/ssoar/handle/document/90270 (Accessed 24 Apr 2025).
11. Liang Xinzhu (2024), "The customs protection system and intellectual property rights practice in China", CCPIT Patent & Trademark Law Office, available at: https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=47c542c1-cfc9–4e8c-8ccf-22f6c5616a3b (Accessed 24 Apr 2025).

Маълумот дар бораи муаллифон

Геннадий Анатольевич Негуляев, номзади илмҳои филология, ходими пешбари илмии шӯъбаи таснифотҳои байналмилалӣ ва дастгирии иттилоотии ҷустуҷӯӣ дар соҳаи объектҳои ҳуқуқи МФДБ «Донишкадаи федералии моликияти саноатӣ» (Москва, соҳили Бережковская, х. 30, корп. 1); GNegouliaev@rupto.ru.

Ольга Николаевна Дарина, ходими калони илмии шӯъбаи таснифотҳои байналмилалӣ ва дастгирии иттилоотии ҷустуҷӯӣ дар соҳаи объектҳои ҳуқуқи МФДБ «Донишкадаи федералии моликияти саноатӣ» (Москва, соҳили Бережковская, х. 30, корп. 1); ORCID: 0000–0003–2845–7013; SPIN-рамз: 3989–7120; otd3226@rupto.ru.

References

1. Eremenko, V. I. (2011), "Improvement of patent legislation in the People's Republic of China", *Izobretatelstvo*, vol, XI, no. 3, pp. 1–10.
2. Thiruchelvam, Sh. (2018), "How China became a leader in intellectual property", Raconteur, available at: https://www.raconteur.net/legal/intellectual-property/how-china-became-leader-intellectual-property/ (Accessed 24 Apr 2025).
3. Campos, G. (2022), "China is committing to strengthening IP protections. But should foreign companies take it in good faith?", China Briefing, available at: https://www.china-briefing.com/news/china-is-committing-to-strengthening-ip-protections-but-should-foreign-companies-take-it-in-good-faith (Accessed 24 Apr 2025).
4. Cheng Hong and Fan Hanbing and Hoshi Takeo and Hu Dezhuang Do "Innovation Subsidies Make Chinese Firms More Innovative? Evidence from the China Employer Employee Survey" (January 2019), NBER Working Paper No. w25432, Available at SSRN: https://ssrn.com/abstract=3315236 (Accessed 24 Apr 2025).
5. Feifei Song and Changheng Zhao (2022), "Why do Chinese enterprises make imitative innovation? – An empirical explanation based on government subsidies", Front Psychol., Sep 12;13:802703. doi: 10.3389/fpsyg.2022.802703.
6. Klypin, A., Ivanova I. and Gershman, M. (2023), World Patent Leader China Raises the Bar for Quality, Institute for Statistical Studies and Economics of Knowledge, National Research University Higher School of Economics (hse.ru), URL: https://issek.hse.ru/news/818184234.html (Accessed 24 Apr 2025).
7. Qian Zho (2023) "What Are the Tax Incentives in China to Encourage Technology Innovation?", China Briefing, available at: https://www.china-briefing.com/news/tax-incentives-china-to-encourage-technology-innovation-updated/ (Accessed 24 Apr 2025).
8. Dyachenko, O. G., Tuzova, S. Yu. and Ishchenko, A. A. (2022), Measures to support patent activity: foreign experience, Intellectual Property. Industrial Property, no. 5, pp. 3–20.
9. Xia J., Du S. and Li I. (2024), "Revised Chinese Statutory Standards for Inventor Awards and Remunerations Effective from January 2024", Gen Law, available at: https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=b81ea-7ca-3e7f-4652–8d34–93a3a0f78624 (Accessed 24 Apr 2025).
10. Rühlig, T. (2023), "The Sources of China's Innovativeness: Why China's "Unstoppable" Innovation Powerhouse Might Falter", DGAP Analysis, no 5, 31.10.2023, available at: https://www.ssoar.info/ssoar/handle/document/90270 (Accessed 24 Apr 2025).
11. Liang Xinzhu, (2024) "The customs protection system and intellectual property rights practice in China", CCPIT Patent & Trademark Law Office, available at URL: https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=47c542c1-cfc9–4e8c-8ccf-22f6c5616a3b (Accessed 24 Apr 2025).

Information about the authors

Gennady A. Negulyaev, Cand. Sci (Philology), Leading Researcher of Federal Institute of Industrial Property (Moscow, Berezhkovskaya emb., 30, bld. 1); GNegouliaev@rupto.ru

Olga N. Darina, Senior Researcher of Federal Institute of Industrial Property (Moscow, Berezhkovskaya emb., 30, bld. 1); ORCID: 0000–0003–2845–7013; SPIN-code: 3989–7120; otd3226@rupto.ru

Муаллифон дар бораи набудани ҳеҷ гуна бархӯрдии манфиатҳо изҳор мекунанд.
The authors declare no conflict of interests.

Ба редаксия дар санаи 28.04.2025 ворид шуд
Пас аз баррасиҳо дар санаи 02.06.2025 аз нав дида баромада шудааст
Барои нашр дар санаи 06.06.2025 қабул карда шуд

3 ИҚТИСОДИ МОЛИКИЯТИ ЗЕҲНӢ

Мақолаи илмӣ Original article

ТУД: 347.77:001.895
EDN https://elibrary.ru/rlpzex

Фаъолияти резидентҳои хитоии боғи индустриалии «Санги бузург» дар Ҷумҳурии Белорус: элементҳои фаъолнокии патентӣ

Наталья Адельевна Маалуф
Национальный центр интеллектуальной собственности
✉n.maaluf@ncip.by

Шарҳи мухтасар: мақолаи мазкур ба таҳлили фаъолияти резидентҳои хитоии парки индустриалии «Санги бузург» дар Ҷумҳурии Белорус бахшида шудааст. Муаллифи мақола фаъолияти ширкатҳои хитоиро дар заминаи имкониятҳои интиқоли технологияҳои серталаб ба Ҷумҳурии Белорус бо мақсади иваз намудани воридот, патенти минбаъдаи натиҷаҳои фаъолияти зеҳнӣ ва истифодаи самараноки мавқеъи ҷойгиршавии ҷуғрофии парк барои рушди иқтисоди Белорус баррасӣ мекунад. Тарзу усулҳои тадқиқот таҳлил ва синтез, муқоиса, ҷустуҷӯи патентӣ баромад карданд. Интихоби маълумоти патентӣ дар бораи ихтироотҳо ва тамғаҳои молии ба қайд гирифташуда дар парки саноатӣ бо истифода аз пойгоҳи додаҳои Маркази миллии моликияти зеҳнии Белорус, Системаи Иттилоотии Патентии Аврупо ва Осиё (СИПАТАО) ва PATENTSCOPE ҷустуҷӯи маълумоти патентӣ дар умқи 15 сол гузаронида шуд. Натиҷаҳои муҳимтарини тадқиқот муайян кардани ду ширкати бузургтарини хитоӣ дар бозори ҷаҳонӣ – «ХУАВЭЙ ТЕКНОЛОҶИЗ КО., ЛТД.» ва «ЗТЕ Корпорейшн» – довталабони фаъолатарини барои гирифтани патентҳои барои ихтироъ ва шаҳодатномаҳо барои ба қайд гирифтани тамғаҳои молӣ дар Ҷумҳурии Белорус буд. Дар асоси натиҷаҳои таҳқиқот, муаллиф барои ба нақша гирифтани тараққиёти минбаъдаи парки индустриалӣ ва фаъолияти ширкатҳо-резиденти хитоӣ бо истифода аз методологияи СУМЗ барои ташкил кардани марказҳои инноватсионии аз ҷиҳати ҷуғрофӣ тақсимшуда тавсияҳои амалӣ медиҳад. Нашр метавонад барои мутахассисони соҳаи инноватсия, интиқоли технологияҳо ва тиҷоратикунонии натиҷаҳои моликияти зеҳнӣ (НМЗ) муфид бошад. Маводи мазкур инчунин метавонад ҳангоми таҳия кардани консепсияҳо, стратегияҳо ва санадҳои меъёриву ҳуқуқӣ дар соҳаи рушди инноватсионӣ истифода бурда шавад.

Калимаҳои асосӣ: интиқоли технологияҳо, ҳамкории байналмилалии илмию техникӣ, паркҳои саноатӣ, кластерҳои инноватсионӣ, ҷуғрофияи рушди инноватсионии иқтисодӣ, методологияи рушди инноватсионӣ, фаъолнокии довталабӣ, ҷустуҷӯи патентӣ, бақайдгирии тамғаҳои молӣ.

Барои иқтибосоварӣ: Маалуф Н. А. Фаъолияти резидентҳои хитоии парки индустриалии «Санги бузург» дар Ҷумҳурии Белорус: элементҳои фаъолнокии патентӣ // Ахбороти ДФМС. 2025. Ҷ. 4, № 2 (12). С. 150-159.

Миннатдорӣ: барои роҳнамоии илмӣ, дастгирии методӣ дар навиштани маводи мазкур ва арзёбии он, инчунин барои кӯмаки фаъолона дар омодасозии он ба таври умум изҳори сипос мекунам:

1. ба Анна Владимировна Александрова, номзади илмҳои техникӣ, дотсент, ходими пешбари илмӣ – сардори Маркази таҳлилии Муассисаи федералии давлатии буҷавӣ «Донишкадаи федералии моликияти зеҳнӣ» (Федератсияи Русия);
2. ба Елена Юрьевна Усачева, сардори раёсати тамизи моликияти саноатии Маркази миллии моликияти зеҳнӣ (Ҷумҳурии Белорус);

© **Маалуф Н.А., 2025**

3. Артур Дмитриевич Ахраменко, сардори раёсати ташкили чорабиниҳо ва ҳамкории байналмилалии Маркази миллии моликияти зеҳнӣ (Ҷумҳурии Белорус).

Chinese residents' activity in the Industrial park "Great Stone" (Republic of Belarus): elements of patent portfolio

Natallia A. Maaluf
National Center of Intellectual Property
✉n.maaluf@ncip.by

Abstract: the focus of this article is set upon analysing activity of the Chinese resident companies registered in the industrial park "Great Stone" in the Republic of Belarus. The author studies current performance of the Chinese companies contextualised by options of technologies transfer most in demand into the Republic of Belarus to meet the needs of import substitution, later filing of intellectual activity results and efficient use of this park geographical location for the benefit of the Belarusian national economic development. Research methods in use are analysis and synthesis, comparison and patent search. Patent search and analysis of patent information segment of registered inventions and trademarks of the industrial park Chinese residents was done with a 15-year step in the National Center of Intellectual Property of the Republic of Belarus, EAPATIS and PATENTSCOPE databases. The key research finding is identification of the two largest Chinese companies from the global market, which are Huawei Technologies CO., LTD and ZTE Corporation, with their operational activities in the Republic of Belarus to be most prospective filing applicants for patents for inventions and trademarks certificates. As a result of this study the author gives practical recommendations for further industrial park development planning and support to registered Chinese companies by using WIPO methodology of spreading geography of innovation in local hotspots and global networks. This publication can be useful for experts in innovatics, technology transfer and commercialisation of intellectual activity results. Additionally, this data can be employed as a contributive part for concepts, strategies and legal acts elaborations in innovative development.

Keywords: technology transfer, international scientific and technical cooperation, industrial parks, innovation clusters, geography of innovative economic development, methodology of innovative development, filing activity, patent search, trademarks registration.

For citation: Maaluf, N. A., Chinese residents activity in the Industrial park "Great Stone" (Republic of Belarus): elements of patent portfolio // Bulletin of Federal Institute of Industrial Property. 2025.Vol. 4, No 2 (12): 150–159 (In Russ.).

Acknowledgements: for research and scientific tutorial, methodological support and evaluation during this material writing as well as proactive engagement for its preparation on the whole I would like to acknowledge the contribution of the following individuals:

1. Anna Vladimirovna Aleksandrova, Cand. Sci.PhD (Technical Sciences), Associate Professor, Leading Researcher – Head of the Analytical Centre, Federal Institute of Industrial Property (Russian Federation);
2. Elena Jur'jevna Usacheva, Head of Industrial Property Examination Department, National Center of Intellectual Property (Republic of Belarus);
3. Arthur Dmitrijevich Akhramenko, Head of Protocol and International Cooperation Department, National Center of Intellectual Property (Republic of Belarus).

Муқаддима

Муваффақиятҳои иқтисодиёти Хитой дар истеҳсолоти саноатӣ ба ҳама маълум ва хуб омӯхта шудаанд. Хитой инчунин дар рушди навъҳои гуногуни минтақаҳои иқтисодӣ таҷрибаи бою ғанӣ дорад, ки дар ниҳоят барои ташаккули марказҳои инноватсионӣ ва сохторҳои шаҳрӣ замина хоҳанд гузошт [1–3]. Омӯзиши таҷрибаи Ҷумҳурии Мардумии Чин дар гузаштан ба иқтисоди нави кушода дар асоси рушди инноватсия дар паркҳои технологӣ ҳам барои Ҷумҳурии Белорус ва ҳам барои Федератсияи Россия аҳамияти бузург ва хеле муҳим аст.

Ҳадафи таҳқиқоти мазкур аз омӯзиши таҷрибаи ширкатҳои хитоӣ дар парки индустриалии «Санги бузург» дар соҳаи ҳифзи ҳуқуқии моликияти зеҳнӣ ва тиҷоратикунонии ҳуқуқҳои зеҳнӣ иборат мебошад.

Самтҳои асосии сиёсати давлатии инноватсионии Ҷумҳурии Белорус

Сиёсати давлатӣ дар соҳаи фаъолияти инноватсионӣ қариб дар ҳамагуна мамлакат аз масъалаи оид ба ташкил кардани бахшҳои нави иқтисод, истеҳсолот ва ҷойҳои корӣ, рушди қаламравҳо дар миқёси

миллӣ ва минтақавӣ, самаранок истифода бурдани захираҳои замин ва рушди иқтисодии онҳо иборат мебошад. Ҷумҳурии Белорус истисноъ намебошад, ки дар муқарраротҳои (боби 3 «Самтҳои асосии сиёсати давлатии инноватсионӣ» ва боби 4 «Рушди системаи миллии инноватсионӣ») Барномаи давлатии рушди инноватсионии Ҷумҳурии Белорус барои солҳои 2021-2025 муқаррар шудааст (дар оянда Барномаи давлатии рушди инноватсионӣ номида мешавад), ки бо Фармони Президенти Ҷумҳурии Белорус аз санаи 15 сентябри с. 2021 № 348 тасдиқ шудааст. Дар Барномаи давлатии рушди инноватсионии амалкунанда барои суръат бахшидан ба ташаккули инфрасохтор дар самтҳои фаъолияти илмӣ, илмию техникӣ ва инноватсионӣ ҳал кардани масъалаи «ривоҷ додани паркҳои технологӣ дар самти расонидани кӯмак ба таъсиси субъектҳои соҳибкории хурд дар соҳаи инноватсионӣ дар заминаи онҳо ва татбиқи чорабиниҳои моддию техникӣ, молиявӣ, ташкилию методӣ, иттилоотӣ, машваратӣ ва дигар дастгирии фаъолияти онҳо» таъмин карда мешавад[1].

Бо Нақшаи кул ва консепсияи рушди парки индустриалии Хитой ва Белоруссия «Санги бузург» (дар оянда «Санги бузург» номида мешавад), ки дар таҷрибаи парки индустриалии Хитой дар шаҳри Сучжоу асос ёфтаанд, мақсад гузошта шуд, ки дар оянда Парки «Санги бузург» ба як сохтори шаҳр табдил дода шавад. Дар худи ҳамин вақт варианти навшудаи Нақшаи кули ш. Минск то соли 2050 дар заминаи Парки «Санги бузур» дар асоси рушди робитаҳои кластерӣ бо муҳити иқтисодӣ дар чаҳорчӯбаи ташаккули агломератсияи Минск ташкил кардани шаҳри моҳвораи пойтахтро пешбинӣ мекунад.

Намунаҳои паркҳои индустралӣ

Паркҳои индустриалӣ як намуди парки технологӣ ҳисобида мешаванд. Онҳо шакли нисбатан нави ташкили иқтисодии минтақавӣ мебошанд, ки тавассути интиқоли технологӣ дар бисёр кишварҳои пасошӯравӣ амалӣ карда мешаванд. Одатан, парки индустриалӣ гуфта маҷмӯи амволи ғайриманқул фаҳмида мешавад, ки аз қитъаи замини дорои биноҳои истеҳсолӣ, маъмурӣ, анбор ва дигар биноҳо, иншоотҳо ва иморатҳо фаҳмида мешавад, ки бо инфрасохтори муҳандисӣ ва нақлиётӣ барои ташкил кардани истеҳсоли нави саноатӣ ҷиҳозонида шудааст, ки дорои реҷаи зарурии ҳуқуқӣ барои амалисозии фаъолияти истеҳсолӣ мебошад[2]. Аз рӯи навҳо паркҳои индустриалӣ тақсим карда мешаванд:

Greenfield	Brownfield
вақте, ки парк дар қитъаи замини тамоман нав, ки қаблан дар он чизе сохта нашудааст, бунёд карда мешавад, аксар вақт чунин парк инфрасохтори тайёр надорад, балки бо он фаро мегирифта мешавад[3]	ки ба резидентҳо иқтидорҳои тайёри истеҳсолӣ ва инфрасохтори истеҳсол пешниҳод карда мешавад [4]

Дар кишварҳое, ки системаи бисёрзинагӣ ва мураккаби идоракунии иқтисодӣ дар сатҳҳои федералӣ ва маҳаллӣ доранд, масалан, Федератсияи Россия, паркҳои индустриалиро ба таври зерин тасниф кардан мумкин аст:

- бо вазъияти минтақаи махсуси иқтисодӣ;
- дар қаламрави моношаҳрҳо ҷойгир шудаанд;
- ба инфрасохтори кластери саноатӣ дохил мешаванд;
- бидуни вазъияти махсус [5

Дар ҳар як парки саноатӣ давлат ҳамчун ҷонибҳои манфиатдор баромад мекунад, ки «аз ҷиҳати стратегӣ ба истеҳсоли технологияҳои баланд ва афзалият ба истеҳсолотҳои баланди технологии маҳсулоти ниҳоии ҳудуди баланд нигаронида шудааст» [4]. Чунин манфиатдори барои ба вуҷуд овардани шакли махсуси иқтисодӣ барои рушди стратегии бахшҳои гуногуни иқтисодӣ ва як намуди алоҳидаи ҳамкории иқтисодии давлат ва бахшҳои соҳибкории миллӣ ва байналмилалии хусусӣ – шарикии давлат ва бахши хусусии соҳибкорӣ (минбаъд ШДХ номида мешавад). Масъалаи асосии ШДХ аз консентратсияи ҳадди аксар захираҳои гуногун, аз ҷумла захираҳои зеҳнӣ, инсонӣ, моддию техникӣ, молиявӣ, маъмурӣ, заминӣ ва анборӣ иборат аст, ки ҳам аз ҷониби ташкилотҳои давлатӣ ва ҳам ширкатҳои хусусӣ барои ташаккул ва рушди минбаъдаи иншооти инфрасохторӣ идора карда мешаванд. Бо истифодаи самараноки механизми ҳамкориҳои ШДХ дар асоси паркҳои индустриалӣ, ҳар як субъекти ин инфрасохтор метавонанд бо пешниҳод ва ғояҳои лоиҳавии худ баромад кунанд.

Паркҳои муваффақтарини индустриалӣ онҳое мебошанд, ки дорои унсурҳои зерини инфрасохтор мебошанд, ки дар амал дар фаъолияти амалиёти 15 паркҳои муваффақ дар Британияи Кабир мавҷуд мебошанд[4]. Ба чунин элементҳо таалуқ доранд:

- майдони калони утоқҳои идоравӣ, ки ба резидентҳо барои истифода бурдан пешниҳод карда мешаванд;

[1] Барномаи давлатии рушди инноватсионии Ҷумҳурии Белорус барои солҳои 2021-2025 / МД «Донишкадаи таҳлили системавӣ ва таъминоти иттилоотии соҳаи илмиву техникии Белорус»; дар зери таҳияи С.В. Шлычкова. Минск: МД «БелИС», 2022. 192 с. Нусхаи электронии нашриёти чопӣ. URL: http://www.belisa.org.by/pdf/2022/gpir_2021-2025_22.pdf (санаи муроҷиат: 10.04.2025).

[2] СТД Р 56301-2014 Паркҳои индустриалӣ. Талаботҳо // Кодекс: фонди электронии ҳуҷҷатҳои ҳуқуқиву меъёриву техникӣ. URL https://docs.cntd.ru/document/1200115731?ysclid=mbkwh6hl ag20582680 (санаи муроҷиат: 22.01.2025).

[3] Greenfield ва brownfield – фарқият танҳо дар ранг мебошад? //Паркҳои индустриалӣ ва паркҳои техникии Русия: сомона. URL: https://russiaindustrialpark.ru/article/greenfield-i-brownfield-raznica-lish-v-cvete (санаи муроҷиат: 22.01.2025).

[4] 15 of the Best Business Parks in the UK // Prime Office Space : сомона. URL: https://primeofficespace.co.uk/latest/15-best-business-parks-in-the-uk/ (санаи муроҷиат: 30.01.2025).

- системаи пайгирии видеоӣ ва назорати видеоӣ шабонарӯзӣ аз болои қаламрави парки индустриалӣ мавҷуд аст;
- обрӯи қавӣ дар бозор ҳамчун ширкати идоракунанда ва иморатсози парки саноатӣ;
- шумораи ҷойҳои корӣ дар корхонаҳои парки индустриалӣ таъсис ва ба нақша гирифта шудааст;
- ҷойгиркунии афзалиятнок дар парки саноатии иншооти истеҳсолии инноватсионӣ ва офисҳои ширкатҳое, ки дар соҳаи инноватсияҳои моликияти зеҳнӣ кор мекунанд (технологияҳои зеҳнии сунъӣ, омӯзиши мошинсозӣ, сохтан ва такмил додани мошинҳои мустақил ва бесарнишин, дугоникҳои рақамӣ, воқеияти виртуалӣ ва васеъшуда, татбиқ ва ҷойгиркунии технологияҳои 5G ва 6G-Ready, технологияҳои квантовӣ) [6];
- дастгирии ҳуқуқӣ ва иттилоотии фаъолияти парк (имконияти бақайдгирии суроғаи ҳуқуқӣ, ҷойгиршавии ҷуғрофии парки индустриалӣ дар замимаҳои дастгоҳи мобилӣ нишон додан, дастрасии фаврӣ ба кормандони ширкати идоракунанда тавассути воситаҳои гуногуни алоқа, маълумот дар бораи парк дар шабакаҳои гуногуни иҷтимоӣ ҷойгир кардан);
- робитаҳои хуби нақлиётӣ бо шаҳрҳои наздик, истгоҳҳои роҳи оҳан, фурудгоҳҳо, бандарҳои дарёҳо ва баҳрӣ. Барои коргарон/мехмонони парки индустриалӣ кори оператори нақлиёти алоҳида (шаттлҳо, маршрутҳо, микроавтобусҳо, миниавтобусҳо, таксиҳо, тайёраҳо ва ғайра) ташкил кардан имконпазир аст;
- мавҷудияти меҳмонхона барои мизоҷони ширкатҳо – резидентҳои парки индустриалӣ;
- мавҷудияти имкониятҳои рекратсионӣ.

Бо назардошти он, ки объекти тадқиқоти нашриёти мазкур парки индустриалии «Санги бузург», ва мавзӯи он – фаъолияти ширкатҳои хитоӣ дар он, дар баъзе хусусиятҳои муносибати Хитой ба тараққиёти инфраструктураи он истода диққат додан лозим аст. Ҳамчун қоида, паркҳои индустриалии хитоӣ дар қаламравҳои Greenfield бо тамаркузи ҳадди аксари корхонаҳо ва истифодаи сарфаи миқёс дар сохтмон ва нигоҳдории инфрасохтори сармояталаб сохта мешаванд. Истеҳсолоти пешниҳодшуда барои кам кардани хароҷот пешбинӣ шудааст, ва интиқоли технология дар оянда тавассути созишномаҳои литсензионӣ ҳамчун воситаи идоракунии ҳуқуқҳои истисноӣ ба натиҷаи моликияти зеҳнӣ (НМЗ) ё коркардҳои муштараки илмӣ ва технологӣ барои эҷоди маҳсулоти инноватсионӣ васеъ карда мешавад. Давра ба давра паркҳои индустриалии хитоӣ ба шумораи афзояндаи ширкатҳои навтаъсис ва ё корхонаҳои муштарак табдил меёбанд, агар парк дар кишвари хориҷӣ ҷойгир бошад, ки ин барои таъмини индустриализатсия ва модернизатсияи нави иқтисодиёт пешбинӣ шудааст. Инчунин барои фаъолияти паркҳои индустриалии хитоӣ ба таври назаррас коҳиш додани монеаҳои маъмурӣ, таъсис додани низоми дақиқи

> Истеҳсолоти пешниҳодшуда барои кам кардани хароҷот пешбинӣ шудааст, ва интиқоли технология дар оянда тавассути созишномаҳои литсензионӣ ҳамчун воситаи идоракунии ҳуқуқҳои истисноӣ ба натиҷаи моликияти зеҳнӣ (НМЗ) ё коркардҳои муштараки илмӣ ва технологӣ барои эҷоди маҳсулоти инноватсионӣ васеъ карда мешавад.

сохтори ҷалби сармоягузорӣ ва фазои мусоиди сармоягузорӣ дар ҳудуд пешбинӣ шудааст[5].

Моликияти зеҳнӣ ҳамчун дороии иқтисодӣ

Ширкатҳо-резидентҳо ҳамеша имконияти пешниҳод кардани дархост барои бақайдгирии ҳуқуқ ба ҳама гуна моликияти зеҳнии офаридашуда (ОМЗ) тавассути расмиёти миллӣ дар кишвари худ ё тавассути расмиёти байналмилалӣ (PCT, Иттиҳоди Мадрид), кишвари заруриро барои эътиборнокии патент/шаҳодатнома интихоб карда, вуҷуд дорад. Ғайр аз ин, ҳуқуқҳои зеҳнӣ на танҳо имконияти нигоҳ доштани НФЗ медиҳанд, балки инчунин ба тиҷоратикунонии мустақими онҳо дар қаламрави давлати қабулкунанда ё тамоми минтақа, масалан, Иттиҳоди иқтисодии Авруосиё (ИИАО) ва ё доираи ҳуқуқии Конвенсияи Патентии Авруосиё (КПАО) машғул шаванд. Ин метавонад бо самаранокии бештар назар ба кушишҳои алоҳидаи ба роҳ мондани алоқаҳои тиҷоратию иқтисодӣ баъд аз ба охир расидани кор дар парки индустриалӣ анҷом дода шавад. Моликияти зеҳнӣ ва объектҳои он – қисми муҳими ҳамагуна экосистемаи миллӣ ва байналмилалии инноватсионӣ мебошад, ки ба ихтироъкорон, олимон ва навоварон тадбиқ намудани тамоми иқтидори инноватсионии НФЗ – аз пайдоиши ақида то таҷассумёбии саноатии он – имконият медиҳад. Ҳамин тавр, мисол, ҳиссаи ОМЗ дар ифодаи фоизӣ, ки соҳаҳои гуногуни иқтисод ва корхонаҳои Британияи Кабир истифода мебаранд дар категорияи «Ихтироотҳои патентшуда», 72%, «Тамғаҳои молӣ» аз рӯи Таснифоти байналмилалии молҳо ва хизматрасониҳо (ТБМХ) – 65%, «Қолибҳои саноатии патентшуда» – 59% ташкил мекунад[6]. Сарфи назар аз

[5] Гэ, Л. Парки индустриалии «Санги бузург» ва аҳамияти он дар рушди ҳамкории Белоруссия ва Хитой: рисолаи дипломӣ / Л. Гэ. Минск, 2018. 83 с.

[6] Use of intellectual property rights across UK industries, Research and analysis. updated 9 June 2022 // UK Intellectual Property Office: сомона расмӣ.URL: https://www.gov.uk/government/publications/use-of-intellectual-property-rights-across-uk-industries/use-of-intellectual-property-rights-across-uk-industries (санаи муроҷиат: 03.02.2025).

он, ки маълумотҳои мазкур аз нишондиҳандаҳоро аз рӯи дархостҳои пешниҳодшуда, патентҳо ва шаҳодатномаҳо барои тамғаҳои молӣ барои шахсони воқеӣ иборат намебошанд, дараҷаи истифодабарии ОМЗ дар иқтисодиёти Британияи Қабир хеле баланд мебошад.

> Таҳлили омилҳои дар боло зикршуда барои муваффақияти эҳтимолии таъсис ва фаъолияти паркҳои индустриалӣ ба рушди ҳукумати Белорус барои дарёфти шарикон ва истифодабарии ин шакли рушди инноватсионии иқтисодӣ на танҳо барои тавсеаи ҳамкориҳои тиҷоратӣ ва сармоягузорӣ, балки инчунин ҳамкорӣ ба тараққиёти иҷтимоию иқтисодии минтақаҳои алоҳидаи ҷуғрофӣ ва афзоиши иқтидори содиротии Ҷумҳурии Белорус дар умум мусоидат кунад.

Таҳлили омилҳои дар боло зикршуда барои муваффақияти эҳтимолии таъсис ва фаъолияти паркҳои индустриалӣ ба рушди ҳукумати Белорус барои дарёфти шарикон ва истифодабарии ин шакли рушди инноватсионии иқтисодӣ на танҳо барои тавсеаи ҳамкориҳои тиҷоратӣ ва сармоягузорӣ, балки инчунин ҳамкорӣ ба тараққиёти иҷтимоию иқтисодии минтақаҳои алоҳидаи ҷуғрофӣ ва афзоиши иқтидори содиротии Ҷумҳурии Белоруссия дар умум мусоидат кунад. Баъд аз гузаронидани силсила мулоқотҳо оид ба масъалаи бунёд кардани аз ҷониби корхонаҳои ду кишвар дар қаламрави Ҷумҳурии Белорус парки индустриалии Хитой ва Белорус дар санаи 18 сентябри соли 2011 дар Минск Созишнома байни Ҳукумати Ҷумҳурии Белорус ва Ҷумҳурии Мардумии Хитой дар бораи парки индустриалии Хитой ва Белорус (Созишнома) бастанд, ки номи «Санги бузург»-ро гирифт. Лоиҳаи байналмилалии мазкур яке аз лоиҳаҳои беш аз ҳама муваффақтарини Белорус ва Хитой мебошад, ва дар «соли 2020 парки индустриалии «Санги бузург» пешсаф дар рейтинги паркҳои индустриалии ташаббуси «Минтақа ва роҳ» шуд [7]. Қаблан ташаббуси мазкур номи «Як минтақа – як роҳ» дошт.

Банди Созишнома дар бораи ӯҳдадории ҶМХ оид ба ҷалби сармоягузорон, таъсис додани ширкатҳо, пешбурди фаъолияти хоҷагидорӣ, ҷудо кардани воситаҳои молиявӣ барои дастгирии корхонаҳо дар парки индустриалӣ сазовори таваҷҷӯҳи махсус мебошад. Банди муқарраршудаи Созишнома аз дараҷаи баланди таваҷҷӯҳи ҷониби Хитой дар бунёд кардан ва рушди парки саноатии «Санги бузург» нишон медиҳад[7], зеро дар амалияи муқаррарӣ тарафҳо метавонанд ба таври эъломия хоҳиши худро барои пешбурди сармоягузорӣ тасдиқ кунанд, аммо ӯҳдадориҳои худро сабт накунанд.

Хусусияти бартарии алоҳидаи низоми махсуси ҳуқуқии парки индустриалӣ барои тамоми резидентҳо ин тартиби махсуси танзими андоз мебошад, ки мутобиқи банди 40 Фармони Президенти Ҷумҳурии Белорус аз 12 майи соли 2017 № 166 «Дар бораи такмил додани низоми махсуси ҳуқуқии парки индустриалии Хитой ва Белорус «Санги бузург» (дар таҳияи Фармони Президенти Ҷумҳурии Белорус аз 1 июни с. 2023 №161) (Фармони № 166), озодкунӣ аз андоз аз фоидае, ки аз фурӯши молҳои (корҳо, хизматрасониҳо) истеҳсолоти худ гирифта шудааст ки дар қаламрави парки индустриалӣ истеҳсол шудаанд, дар давоми 10 соли тақвимӣ аз давраи аввали андоз (ки онро ҳам фаро мегирад), ки дар он резиденти парки индустриалӣ фоидаи умумӣ дар давраи ҳисоботӣ ба вуҷуд омадааст, ба таври ҷамъ аз аввали давраи андоз, аз ҷумла фоидаро аз фурӯши ҳамин молҳо (корҳо, хизматрасониҳо) фаро мегирад, мебошад.

Инчунин бартарии дигари кор дар парки индустриалӣ «Санги бузург», ки ба мавзӯи таҳқиқоти мазкур тааллуқ дорад, ин тартиби махсуси танзими андоз барои резидентҳои он мебошад, ки тибқи банди 46 Қарори № 166, ки дар он ҷой нишондод ба ҳуқуқ барои тарҳ кардани маблағи пурраи андоз аз арзиши иловашуда (ба истисноӣ маблағҳои андозе, ки тибқи қонун тарҳ карда намешаванд) вуҷуд дорад, ҳангоми дар Ҷумҳурии Белорус харидори намудани молҳо (корҳо, хизматрасониҳо) ё ҳуқуқи моликият, ки барои таҳияи лоиҳаҳои шаҳрсозии парки саноатӣ, сохтмон ва таҷҳизонидани иншооти парки индустриалӣ истифода мешавад, сарфи назар аз маблағи андоз аз арзиши иловашуда аз муомилот аз фурӯши мол (кор, хизматрасонӣ) ё ҳуқуқи молумулкӣ ҳисоб карда мешавад, пешниҳод мегардад, вале на дертар аз 31 декабри соле, ки баъд аз соли ба истифода додани объекти мутаносиби парк мазкур меояд[8].

---

[7] Қонунин Ҷумҳурии Белорус аз санаи 7 январи с. 2012 № 348-З «Дар бораи тасдиқ кардани Созишнома байни Ҳукумати Ҷумҳурии Белорус ва Ҷумҳурии Мардумии Хитой дар бораи парки индустриалии Хитой ва Белорус»: аз тарафи Палатаи намояндагони Маҷлиси миллии Ҷумҳурии Белорус дар санаи 14 декабри с. 2011 қабул карда шуд. Аз тарафи Шӯрои Ҷумҳурии Маҷлиси миллии Ҷумҳурии Белорус дар санаи 20 декабри с. 2011 тасвиб карда шуд // ILEX: онлайн-хизматгузории қарорҳои ҳуқуқии тайёр оиди баҳисобгирии муҳосибавӣ, андозбандӣ ва ҳуқуқ / ҶдММ «ЮрСпектр». 2011. Дар Феҳристи миллии санадҳои ҳуқуқии Ҷумҳурии Белорус дар санаи 12 январи с. 2012 таҳти № 2/1900 ба қайд гирифта шуд.

[8] Фармони Президенти Ҷумҳурии Белорус аз 12 майи с. 2017 № 166 (дар таҳияи Фармони Президенти Ҷумҳурии Белорус аз 1 июни с. 2023 №161) «Дар бораи такмил додани низоми махсуси ҳуқуқии парки индустриалии Хитой ва Белорус «Санги бузург» // LEX: онлайн-хизматгузории қарорҳои ҳуқуқии тайёр оиди баҳисобгирии муҳосибавӣ, андозбандӣ ва ҳуқуқ / ҶдММ «ЮрСпектр». 2023. Дар Феҳристи миллии санадҳои ҳуқуқии Ҷумҳурии Белорус дар санаи 22 майи с. 2017 таҳти №1/17065 ба қайд гирифта шудааст.

ВТамоми бартариҳои пешниҳодшуда, ки барои фаъолияти парки индустриали «Санги бузург» пешбинӣ шудаанд, ба ҷалби ҳадди аксар сармоягузориҳо дар Ҷумҳурии Белорус мусоидат карданд. Ҳамин тавр, сафири фавқулода ва мухтори Ҷумҳурии Мардумии Хитой дар Ҷумҳурии Белорус Чжан Вэньчуань изҳор дошт: «Аз аввали соли 2024 парки индустриалии «Санги бузург» рушди солим ва устуворро нигоҳ медорад. Ҳаҷми сармоягузории мувофиқашуда қариб 1,5 млрд доллари ИМА-ро ташкил дод»[9]. Ҳамчунин, тибқи изҳоротҳои ҷониби Белорус дар шахсияти раиси маъмурияти парки индустриалии «Санги бузург» Александр Ярошенко, «ширкатҳои хитоӣ ҳамчунон сармоягузорони асосии «Санги бузург» боқӣ мемонанд – онҳо 61 лоиҳаро амалӣ мекунанд ва дар ин парк беш аз 300 млн долларҳоро сармоягузорӣ кардаанд»[10]. Имкониятҳои ҷойгир кардани истеҳсолот дар парки индустриалӣ ва нақшаҳои сармоягузорӣ фурсат медиҳанд, ки тақрибан 16 ҳазор ҷойҳои нави баланди технологӣ ташкил карданро пешгӯӣ карда шаванд ва омили ҷиддӣ барои рушди иқтисодии Белорус мебошад.

Бешубҳа, нишондиҳандаҳои фаъолияти дархосткунии ширкатҳои хитоӣ дар парки индустриалӣ ҷолиб мебошанд. Айни замон, тибқи маълумоти расмии Маркази миллии моликияти зеҳнӣ оид ба маълумот оид ба патентҳо барои ихтироотҳо ва шаҳодатномаҳои бақайдгирии тамғаи молӣ, вазъияти фаъолияти довталабонро дар Ҷумҳурии Белорус на аз рӯи рӯйхати резидентҳо ва ширкатҳои парки индустриалии «Санги бузург», балки аз рӯи манфиати довталабон ва ширкатҳои асосии онҳо бояд арзёбӣ кард. Лоиҳаи рушди парк дар марҳилаи амалияи худ аз соли 2015 татбиқ карда мешавад, ва мӯҳлати давраи ҳаёти инноватсионии дорои дараҷаи баланди қобилиятнокии патентӣ, ба истиснои сирри тиҷоратӣ, дар марҳилаи ташаккул, таҳияи он (гузаронидани тадқиқоти фундаменталӣ, тадқиқотҳот амалӣ, таҳияи лоиҳаҳои таҷрибавӣ), озмоиши маҳсулоти инноватсионӣ, банақшагирии тиҷоратикунонии НФЗ аз 5 то 7 сол мегузарад, ва дар сурати эҷоди аналогҳои маҳсулоти мураккаб – аз 6 то 10 солро фаро мегирад. Дар асоси ин фарз кардан мумкин аст, ки дархостҳо барои бақайдгирии ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ аз ширкатҳо – резидентҳои парки саноатӣ (рӯйхати пурраи ширкатҳое, ки бо сармояи хитоӣ кор мекунанд, метавонед ба истиноди https://industrialpark.by/rezidenty/ гузашта пайдо кунед) пас аз 5 сол метавонанд ворид шаванд. Воқеан вазъият бо фаъолияти дархосткунӣ аз ҷиҳати оморӣ тариқи

Айни замон фаъолтарин ва бояд қайд кард, ки довталабони доимӣ дар Ҷумҳурии Белорус ду ширкати маъруфи IT дар бозори ҷаҳонӣ – «ХУАВЭЙ ТЕКНОЛОҶИЗ КО., ЛТД.» ва «ЗТЕ Корпорейшн» мебошанд. Ба ҳиссаи онҳо 25 патенти ва 34 шаҳодатнома дар бораи бақайдгирии тамғаи молии амалкунанда рост меоянд.

зайл менамоянд. Айни замон фаъолтарин ва бояд қайд кард, ки довталабони доимӣ дар Ҷумҳурии Белорус ду ширкати маъруфи IT дар бозори ҷаҳонӣ – «ХУАВЭЙ ТЕКНОЛОҶИЗ КО., ЛТД.» ва «ЗТЕ Корпорейшн» мебошанд. Ба ҳиссаи онҳо 25 патенти ва 34 шаҳодатнома дар бораи бақайдгирии тамғаи молии амалкунанда рост меоянд. Тамоми дархостҳои бақайдгирифташуда ба ихтироотҳои ширкатҳои мазкур ба Ҷумҳурии Белорус тавассути тартиби байналмилалии PCT ворид мешуданд. Тамоми 7 патентҳое, ки эътиборнокии худро қатъ кардаанд, бе истисноъ дар дархостҳои нав такмил дода шудаанд. Дар ширкати «ХУАВЭЙ ТЕКНОЛОҶИЗ КО. ЛТД.» дар портфели ҳуқуқҳои ба қайд гирифта шуда 8 патенти амалкунанда ба ихтироотҳо дар қаламрави мамлакатҳо-аъзоёни КПАО арз шудаанд. Мувофиқи фаслҳои Таснифоти патентии байналмилалӣ (ТПБ) тамоми ихтироотҳо дар синфҳои зерин ба қайд гирифта шудаанд:

- G06 «Коркарди маълумотҳо; ҳисобкунӣ ва ё ҳисоб»;
- H04 «Техникаи алоқаи барқӣ»
- ва ё дар ҳарду синф дар як вақт.

Нишондиҳандаи дуюми фаъолияти кунунии ширкатҳои резидентҳои хитоӣ ин пешниҳоди маҳсулотҳои онҳост, ки на танҳо дар бозори Белорус, балки аз ҷониби муштариён аз кишварҳои ИИАО низ талабгор аст. Бешубҳа, машҳуртарин ширкатҳо дар бахши IT-технологияҳои (бозори алоқаи симдор ва бесим, терминалҳои мобилӣ ва собит) мебошанд – «ХУАВЭЙ ТЕКНОЛОҶИЗ КО., ЛТД.» ва «ЗТЕ Корпорейшн» мебошанд, ки маҳсулоти онҳо дар таъминоти адаптерҳои бесим, маршрутизаторҳои бесим, нуқтаҳои дастрасии бесим ва қувватфизои Wi-Fi, медиа плеерҳо, ТВ-приставкаҳо, телефонҳои мобилӣ, смартфонҳо, планшетҳо, соатҳои зеҳнӣ мебошанд. Инчунин «ХУАВЭЙ ТЕКНОЛОҶИЗ КО., ЛТД.» таҷҳизоти гуногуни мураккаб ва баланди технологиро мувофиқи панҷ самтҳои асосии технологӣ пешниҳод мекунад: маршрутизатсияи магистралӣ, коммутатсия ва хизматрасониҳо; роҳҳои ҳалл барои кори муштарак; виртуализатсияи марказҳои коркарди маълумотҳо ва ҳисобкуниҳои абрӣ; видеотехнологияҳо; меъморӣ барои табдилдиҳии тиҷорат.

Инчунин ба лоиҳаҳои муваффақ фаъолияти ширкати ҶдММ «ЗУМЛИОН БЕЛ-РУС» бурдан мумкин аст, ки дар

[9] Сафири Хитой дар Белорус: маблағи сармоягузорӣ ба «Санги бузург» тақрибан $ 1,5 млрд ташкил кард. // СБ. Белорус имрӯз: сомона. URL: https://www.sb.by/articles/posol-kitaya-v-belarusi-summa-investitsiy-v-velikiy-kamen-sostavila-pochti-1–5-mlrd.html (санаи муроҷиат: 30.01.2025).

[10] Сардори маъмурияти «Санги бузург» Александр Ярошенко дар пахши телевизионии Белоруссия дар бораи он, ки парки индустриалӣ рушд мекунад ва кадом нақшаҳо дар назди роҳбарияти вай меистанд, нақл кард // Myfin.by: сомона. URL: https://myfin.by/article/biznes/stalo-izvestno-skolko-kitajskij-biznes-uze-investiroval-v-velikij-kamen-37948 (санаи муроҷиат: 06.06.2025).

он маркази илмиву тадқиқотӣ ва истеҳсолии суперконденсаторҳо ҷойгир аст ва дар онҳо «давраи технологии онҳо насбкунӣ, истеҳсол, санҷиш, хизматрасонии техникӣ ва кафолатии суперконденсаторҳо, инчунин корҳое, ки насбкунии онҳо дар нақлиётро алоқаманд мебошанд» ҷалб шудаанд[11]. Ғайр аз он, портфели маҳсулоти худи аз автокранҳо, техника барои кофтани замин, техникаи борбардор, техникаи анборӣ, боркунакҳои телескопӣ, тракторҳо, кранҳои борбар, дастгоҳҳои пармакунӣ, техника барои бетон иборат мебошад.

ҶСП «ЧАЙНА МЕРЧАНТС СиЭйчЭн-БиЭлАр ШИРКАТИ ТИҶОРАТИВУ ЛОГИСТИКӢ» технологияҳои инноватсионии сохтмонро дар соҳаи логистикаи анборӣ ва нигоҳдорӣ пешниҳод мекунад. Дар соли 2018 ширкат бузургтарин анбори беш аз ҳама муосиртарин ва муҷаҳҳазтарин дар Ҷумҳурии Белорус ифтитоҳ ёфт, ки дар парки логистикӣ ва тиҷоратии «Чайна Мерчантс» воқеъ аст. Масоҳати умумии анбор 10 000 метри мураббаъро ташкил мекунад, алоқаҳои қулайи нақлиётӣ бо он пешбинӣ ва тарҳрезӣ шуда, анбори гумрукии шабонарӯзӣ таъсис дода шудааст, бо таъмин намудани ба мизоҷони манфиатдор бо сатҳи касбӣ ва босифати хизматрасониҳои гумрукӣ ташкил карда шудааст.

Ширкати ҶдММ «Флюенс Интернэшнл Технолоҷӣ» ба коркардҳои инноватсионӣ дар соҳаи хунуккунӣ ва равшании светодиодӣ машғул аст ва доираи васеи маҳсулотро, аз қабили чароғҳои кӯча, модулҳои ивазшавандаи светодиодӣ, ҷузъҳо барои лампаҳои навъи Армстронг, маҳсулоти рӯшноии саноатӣ, чароғҳо барои савдо ва идора, чароғҳои меъморӣ, унсурҳои равшании варзишӣ ва фурузонакҳои светодиодӣ пешниҳод мекунад.

Ширкати ҶдММ «Бел Лотослэнд» ба истеҳсоли таҷҳизоти насоси гармии геотермалӣ машғул аст.

Ширкатҳои дар боло номбар шуда инчунин кӯшиш мекунанд, ки амалисозии тиҷорати худро дар қаламрави давлатҳои ИИАО ва кишварҳо – аъзоёни КПАО васеъ намоянд, ширкатҳои аз ҳама фаъол дар айни замон инчунин ширкатҳои соҳаи технологияҳои иттилоотӣ мебошанд, ки намояндагиҳоро дар Федератсияи Русия, Ҷумҳурии Арманистон, Ҷумҳурии Озарбойҷон, Ҷумҳурии Қазоқистон, Ҷумҳурии Қирғизистон, Туркманистон ва Ҷумҳурии Тоҷикистон доранд.

Ширкатҳои дар боло номбар шуда инчунин кӯшиш мекунанд, ки амалисозии тиҷорати худро дар қаламрави давлатҳои ИИАО ва кишварҳо – аъзоёни КПАО васеъ намоянд, ширкатҳои аз ҳама фаъол дар айни замон инчунин ширкатҳои соҳаи технологияҳои иттилоотӣ мебошанд, ки намояндагиҳоро дар Федератсияи Русия, Ҷумҳурии Арманистон, Ҷумҳурии Озарбойҷон, Ҷумҳурии Қазоқистон, Ҷумҳурии Қирғизистон, Туркманистон ва Ҷумҳурии Тоҷикистон доранд.

Барои тадқиқоти мазкур инчунин таснифотҳои фаъолиятҳои муқоисавии ширкатҳои «ХУАВЭЙ ТЕКНОЛОҶИЗ КО., ЛТД.» ва «ЗТЕ Корпорейшн» дар Ҷумҳурии Белорус инчунин дар сатҳи глобалии технологияҳои инноватсионӣ ва фаъолнокии дархостӣ ҷолиб мебошанд. «ХУАВЭЙ ТЕКНОЛОҶИЗ КО., ЛТД.» аз оғози патент кардан ба коркардҳои худ дар соли 1995 ва сармоягузорӣ дар фаъолияти инноватсионии худ дорандаи ҳуқуқи зиёда аз 100 000 патентҳои фаъол дар зиёда аз 40 000 оилаҳои патентӣ дар саросари ҷаҳон мебошад. Ширкат довталаби фаъол дар худи ҶМХ, ва инчунин дар ИМА (ба шумораи топ-20 ширкатҳо оид ба гирифтани шумораи зиёди патентҳо медарояд) ва Иттиҳоди Аврупо (довталаби дуввуми калонтарин барои гирифтани патентҳо) мебошад[12]. «ЗТЕ Корпорейшн» ширкати баробараҳамият аз рӯи фаъолнокии дархостӣ дар ҶМХ (41% аз тамоми патентҳои дода шуда), ИМА (23% мутаносибан) ва Идораи патентии Аврупо (13%) мебошад[13]. Вақтҳои охир самтҳои асосии рушди технологияҳои баландтарини «ЗТЕ Корпорейшн» технологияи 5G, мубориза радиоэлектронӣ ва тағирёбии иқлим буда, 33% дархостҳо супорида ва 31% патентҳо барои ин соҳаҳо гирифта шудаанд. Барои «ХУАВЭЙ ТЕКНОЛОҶИЗ КО., ЛТД.» ихтироoти беҳтарин дар соҳаи технологияи 5G, дастгоҳҳои мобилӣ ва экосистемаҳои зеҳнӣ, инчунин дар синфҳои ТПБ пешрафта шуданд (Ҷадвали 1).

Дар Ҷумҳурии Белорус ҳамингуна коркардҳо аз ҷониби ширкатҳои мазкур иҷро намешаванд.

Инчунин қайд кардан лозим аст, ки фаъолнокии дархостии ширкатҳои зикр шуда, мувофиқи маълумотҳои Созмони умумиҷаҳонии моликияти зеҳнӣ (СУМЗ), назар ба Ҷумҳурии Белорус, эродҳои комилан дигарро нишон медиҳад. Фаъолнокии дархостии ширкати «ХУАВЭЙ ТЕКНОЛОҶИЗ КО., ЛТД.» онро ба пешсафи довталабон ба воситаи системаи PCT (ҷои 1 дар ҷаҳон, 6494 дархост дар с. 2023) ва ба даҳаи якуми ширкатҳо – аризадиҳандагон барои бақайдгирии тамғаҳои молӣ дар системаи Мадрид (9 ҷой дар ҷаҳон, 78 дархост дар с. 2023) баровад[14].

[11] Завод оид ба истеҳсоли суперконденсаторҳо барои электробусҳо дар «Санги бузург» кушода шуд // БЕЛТА – Ахбори Белорус: сомона. URL: https://belta.by/economics/view/zavod-po-proizvodstvu-superkondensatorov-dlja-elektrobusov-otkrylsja-v-velikom-kamne-315788-2018/ (санаи муроҷиат: 31.01.2025).

[12] Respecting and Protecting Intellectual Property: The Foundation of Innovation. White Paper on Innovation and Intellectual Property / Huawei: сомона. URL: https://www.huawei.com/en/ipr. (санаи муроҷиат: 13.03.2025).

[13] ZTE sees highest patent filings and grants during April in Q2 2024 / Verdict: сомона. URL: https://www.verdict.co.uk/zte-patent-activity/?cf-view. (санаи муроҷиат: 13.03.2025).

[14] WIPO Statistical Data Centre. IP Facts and Figures // WIPO: сомонаи расмӣ. URL: https://www.wipo.int/en/ipfactsandfigures/patents. (санаи муроҷиат: 14.03.2025).

Ҷадвали 1.
синфҳои тБП

Table 1.
IPC classes

Синфи ТБП	Ихтироъ
H03 – нақшаҳои барқӣ H04 – техникаи алоқаи барқӣ	Усулҳои рамзкушоии рамзи қутбӣ ва дастгоҳи рамзкушой
G02 – оптика H04 – техникаи алоқаи барқӣ	Калиди интихобии дарозии мавҷ, дастгоҳи оптикӣ ва усули алоқа
H04 – техникаи алоқаи барқӣ	Тарзи интиқоли маълумотҳо ва дастгоҳи электронӣ
H01 – элементҳои таҷҳизоти барқӣ H05K – нақшаҳои чопӣ; корпусҳо ва ё қисмҳои асбобҳои барқӣ; истеҳсоли блокҳои элементҳои аппаратураи барқӣ	Дастгоҳи электронӣ, системаи электронӣ ва меъмории робитаи тарафайни платаҳои чопии онҳо

Аз тарафи муаллиф тартиб дода шудааст.

Ғайр аз ин, мувофиқи маълумотҳои охирони нашршудаи Индекси инноватсионии глобалии СУМЗ соли 2024, зерсохтори махсус гардонидашудаи илмиву тадқиқотии холидинги «ХУАВЭЙ ТЕКНОЛОДЖИЗ КО., ЛТД» Huawei Investment & Holding рейтинги 5-умро дар категория сармоягузорони глобалии корпоративӣ дар гузарондани КИТ/КИТТК дорад [8]. Дар ҳоли ҳозир ҳамин гуна сармоягузорӣ барои иҷроиши ягон лоиҳаи шабеҳи муштараки Хитой ва Белорус ба қайд гирифта нашудааст.

Инноватсияҳои технологӣ – катализатори қатъии рушди иқтисодӣ ва баланд бардоштани стандартҳои ҳаёти ҳамагуна ҷамъият мебошад. Тамоюлҳои инноватсионӣ дар айни замон бо хусусиятҳои гуногун, аз қабили миллӣ, таърихӣ, технологӣ, радикалӣ, такмилдиҳӣ, тағирёбанда, пешрафт ё нишонаҳои мувофиқат бо ҳадафҳои рушди устувори Созмони Милали Муттаҳид (СММ) тавсиф карда мешаванд. Синфи мазкур асосан аз навовариҳои раванд иборат аст, ки ба кишварҳои эҳтиёҷманд имконияти дастрасӣ ба хидматҳои нав, равандҳои истеҳсолӣ, усулҳои ташкил кардани истеҳсолот, сохторҳои ташкилӣ, системаҳои идоракунӣ дар чаҳорчӯбаи татбиқи лоиҳаҳо ва барномаҳои кӯмаки техникӣ фароҳам меорад. Вале, мувофиқи натиҷаҳо тадқиқоти охирон, ки аз тарафи СУМЗ The Geography of Innovation: Local Hotspots, Global Network гузаронда шудааст, равандҳои инноватсионӣ аломатҳои нави фарқкунандаи тақсимоти ҷуғрофиро вобаста ба тамоюлҳои бозор, ҷамъшавии потенсиал дар муҳити академикӣ ва давраи истеҳсолӣ, тавлид ва ҷараёни донишҳои нав, эҳтиёҷ ба фаъолияти довталабон ва хусусияти муҳоҷиратии инноватсия дар натиҷаи ҳамкории байни соҳибкорони инноватсионӣ, ширкатҳои стартап ва спин-офф бо ширкатҳои бузурги технологӣ ва сармоягузорони ҷаҳонӣ ва тиҷоратикунонии маҳсулоти инноватсионӣ дар натиҷаи интиқоли технология нишон медиҳанд, ки давра ба давра ба афзоиши фаъолияти дархостии патент оварда мерасонад [9]. Ҳамин тавр, марказҳои инноватсионӣ, паркҳои индустриалӣ, технопаркҳо, технохабҳо, ки аз ҷиҳати ҷуғрофӣ ҷойгир шудаанд, дар алоқамандӣ ба ҷои амиқи заминӣ бо захираҳои табиӣ, инсонӣ, бозории он ва қобилиятнокии инфрасохтори мазкур барои ҳамгирой ба бозори ҷаҳонӣ бо мақсади васеъ кардани бозорҳои мавҷуда ё эҷоди бозорҳои нави фурӯш, ба роҳ мондани истеҳсолоти маҳсулоти инноватсионӣ барои фурӯши минбаъда ба истеъмолкунандагон, гузаронидани тадқиқоти нави маҳсулот ва таъсисёбии корхонаҳои нави муштарак ба марказҳои маҳаллии инноватсиони илмию техникии бо иқтидори эҳтимолии минтақавӣ ва хатто ҷаҳонӣ табдил меёбанд. Ин тамоман як тамоюли охирини рушди иқтисодӣ аст, ки бо назарияи иқтисодии бо таъсири микёси истеҳсолот шарҳ дода мешавад. Дар ин ҳолат захираҳое, ки барои кам кардани хароҷот ва вусъат додани фаъолият истифода мешаванд, на танҳо захираҳои моддӣ, балки маҳорати касбӣ, таълими коргарон, имкониятҳои муҳоҷирати илмӣ ва истеҳсолӣ, шумора ва сифати ширкатҳое, ки дар лоиҳаҳои инноватсионӣ иштирок мекунанд, ҳаҷми интиқоли дониш аз сабаби мавҷуд набудани монеаи забонӣ, масалан, тиҷорати инноватсиониро бо техника муҷаҳҳаз кардан, фаъолияти шабеҳи рақибон, дараҷаи хусусияти рекомбинатии табиати лоиҳаи инноватсионӣ мебошанд.

Хулосаҳо

Таъсис ва истифодабарии лоиҳаи инноватсионии «Санги бузург» дар марҳилаи ибтидоии худ қарор дорад, он дорои иқтидори бузург буда, аз ҷониби тамоми стейкхолдерҳо таваҷҷӯҳи зиёд зоҳир карда шуда, аз ҷониби Белорус ва Хитой кафолатҳои ҷиддии ҳуқуқӣ ва молиявӣ дода шудаанд.

Тавсияи асосӣ барои рушди ояндаи фаъолияти парк дар асоси тадқиқоти гузаронда шуда ин истифодабарии методологияи СУМЗ оид ба рушди марказҳои инноватсионӣ, ки аз ҷиҳати ҷуғрофӣ ҷойгир шудаанд. Ин метавонад яке аз самтҳои рушди минбаъдаи лоиҳаи

мазкур бошад ва ба афзоиши фаъолиятнокии дархостии ширкатҳо – резидентҳои парк дар Ҷумҳурии Белорус ва дар фазои Аврупо ва Осиё оварда расонад. Тавре аллакай зикр шуд, чунин ширкатҳои азими модарӣ, ба мисли «ХУАВЭЙ ТЕКНОЛОҶИЗ КО., ЛТД.» ва «ЗТЕ Корпорейшн» дар соҳаи Технологияҳои иттилоотиву коммуникатсионӣ (ТИК) (ҶдММ «ЗУМЛИОН БЕЛ-РУС») дар соҳаи истеҳсоли техникаи муҳандисӣ ва хоҷагии қишлоқ, Xinzhu Corp. (ҶдММ «ЧЭНДУ СИНЬҶУ РОҲИ АБРЕШИМИ РУШД») дар соҳаи лоиҳакашӣ ва истеҳсолоти нақлиёти роҳи оҳан, ZHEJIANG YONGKANG HAFES IMPORT & EXPORT CO., LTD (ҶдММ «САС Индастриал») дар соҳаи истеҳсоли радиаторҳо ва ғайраҳо, бо кӯмаки технолггоияи СУМЗ метавонад ба рушди ширкатҳо дар парк такони иловагӣ бахшад, саъю кӯшиши донишкадаҳои олӣ ва пажуҳишгоҳҳои илмӣ-тадқиқотиро муттаҳид созад, сармоягузориҳои норасоиро ба нақлиёт ва дигар инфрасохтор татбиқ намояд ва бо ҳамин васила имконияти ҷойгиркунии агломератсияи ширкатҳои резидентӣ дар кластери парк ва доираи ҳуқуқи Ҷумҳурии Белорус ба ҳадди аксар расонида шавад. Ҳамин равиши СУМЗ, ки аз бартариҳои коркарди маҳсулоти инноватсионӣ ва ҷойгиршавии ҷуғрофӣ истифода мебарад, бо худ як имконияти беҳамтои муттасилии ташкилотҳои мушаххас ва фаъолияти қаблии онҳо дар рушди соҳибкории инноватсионӣ дар минтақа, намудҳои нави фаъолияти иқтисодӣ ва фароҳам овардани имкониятҳои нави иқтисодӣ барои бунёди давраи ҳаёти маҳсулоти комилан нави инноватсионӣ мебошад.

Рӯйхати адабиётҳо

1. Лю, С. Ц. Технопарки в мировой экономике: особенности развития и регулирования в Китайской Народной Республике: автореф. дис. канд. экон. наук: 08.00.14 / С. Ц. Лю. Минск, 2020. 24 с.
2. Креативные технопарки в постиндустриальной трансформации экономики Китая / С. А. Титов, А. О. Кокорина, П. А. Быков [и др.] // Пространственная экономика. – 2019. – Т. 15, № 3. – С. 125–146. – DOI 10.14530/se.2019.3.125–146.
3. Балашова, М. А. О создании технопарков в целях развития инновационного производства страны: опыт Китая / М. А. Балашова, И. В. Цвигун, М. Н. Юсупова // Российско-китайские исследования. – 2023. – Т. 7, № 1. – С. 36–48. – DOI 10.17150/2587–7445.2023.7 (1).36–48.
4. Сахарова, Л. А. Становление индустриальных парков в российской экономике / Л. А. Сахарова // Национальные интересы: приоритеты и безопасность. – 2015. – Т. 11, № 39 (324). – С. 17–26.
5. Егорова, А. А. Географические особенности функционирования индустриальных парков в России / А. А. Егорова // Социально-экономическая география: теория, методология и практика преподавания: материалы Всероссийской научно-практической конференции, Москва, 19 мая 2023 года. – Москва: ООО «Сам Полиграфист», 2023. С. 55–63.
6. Петров, А. Тенденции и инновации на IT-рынке, которые повлияют на будущее отечественных компаний // Агроинвестор: сайт. – URL: https://www.agroinvestor.ru/ column/artem-petrov/41284-tendentsii-i-innovatsii-na-it- rynke-kotorye-povliyayut-na-budushchee-otechestvennykh-kompaniy/ (дата обращения: 10.05.2025).
7. Юньлун, Л. Сравнительный анализ деятельности Китайско-Белорусского индустриального парка «Великий камень» и свободных экономических зон в Республике Беларусь / Л. Юньлунь // Вести Института предпринимательской деятельности. – 2023. – № 1 (28). – С.57–62.
8. China ranking in the Global Innovation Index 2024. Global Innovation Index 2024 (2024), available at https://www.wipo.int/gii-ranking/en/china (Accessed: 14.03.2025).
9. Crescenzi, Riccardo & Iammarino, Simona & Ioramashvili, Carolin & Rodríguez-Pose, Andrés & Storper, Michael. (2023). The Geography of Innovation: Local Hotspots and Global Innovation Networks. SSRN Electronic Journal. 10.2139/ssrn.4424262.

Маълумот дар бораи муаллиф

Наталья Адельевна Маалуф, мутахассиси пешбарӣ раёсати ташкили чорабиниҳо ва ҳамкории байналмилалӣ, Маркази миллии моликияти зеҳнӣ (Минск, кӯчаи Козлов, х. 20); SPIN-рамз: 9687-0332; n.maaluf@ncip.by

References

1. Liu, S.C. (2020), Technoparks in the global economy: features of development and regulation in the People's Republic of China, Abstract of Ph.D. dissertation, Belarus State Economic University, Minsk, Republic of Belarus.
2. Titov, S. A. et al (2019), Creative technology parks in the post-industrial Transformation of China's Economy, "Spatial Economics"' (Prostranstvennaya ekonomika), vol, 15, no. 3, pp. 125–146.
3. Balashova, M. A., Tsvigun, I. V., and Yusupova M. N. (2023), On the creation of technology parks in order to develop the country's innovative production: China's experience, Russian and Chinese Studies, Vol. 7, no. 1, pp. 36–48.
4. Sakharova, L. A. (2015), The formation of industrial parks in the Russian economy, National Interests: Priorities and Security, vol. 11, no. 39, pp. 17–26.
5. Egorova, A. A. (2023), "Geographical features of the functioning of industrial parks in Russia", *Socialno-ekonomicheskaya geografiya: teoriya, metodologiya i praktika prepodavaniya: materialy Vserossijskoj nauchno-prakticheskoj konferencii* [Proc. of the All-Russian Scientific and Practical Conference "Socio-economic geography: theory, methodology and teaching practice"], Moscow, 19 May 2023, pp. 55–63.
6. Petrov, A. (2023), "Trends and innovations in the IT market that will affect the future of domestic companies", available at: https://www.agroinvestor.ru/column/artem-petrov/41284-tendentsii-i-innovatsii-na-it-ryn-

ke-kotorye-povliyayut-na-budushchee-otechestvenny-kh-kompaniy/ (Accessed: 10 May 2025).
7. Junlun, L. (2023), "Comparative analysis of the activities of the Chinese-Belarusian industrial park "Great Stone" and free economic zones in the Republic of Belarus", *"Vesti Instituta predprinimatelskoj deyatelnosti"*, no (28), pp. 57–62.
8. China ranking in the Global Innovation Index 2024. Global Innovation Index 2024 (2024), available at https://www.wipo.int/gii-ranking/en/china (Accessed: 14.03.2025).
9. Crescenzi, Riccardo & Iammarino, Simona & Ioramashvili, Carolin & Rodríguez-Pose, Andrés & Storper, Michael. (2023). The Geography of Innovation: Local Hotspots and Global Innovation Networks. SSRN Electronic Journal. 10.2139/ssrn.4424262.

Information about the author

Natallia A. Maaluf, Lead Specialist of the Protocol and International Cooperation Department, National Center of Intellectual Property Republic of Belarus (Minsk, Kozlova str., bld 20); SPIN-code: 9687–0332; n.maaluf@ncip.by

Муаллиф дар бораи мавҷуд набудани ҳеҷ бархӯрдии манфиатҳоро баён мекунад.
The author declares no conflict of interests.

Ба редаксия дар санаи 07.04.2025 ворид шуд
Пас аз баррасиҳо дар санаи 06.06.2025 аз нав дида баромада шудааст
Барои нашр дар санаи 09.06.2025 қабул карда шуд

4 ХИЗМАТРАСОНИҲОИ ЭЛЕКТРОНИИ МАЪЛУМОТҲОИ ПАТЕНТӢ

Мақолаи илмӣ Original article

ТУД 347.771
EDN: https://elibrary.ru/qlyyzo

Таҳлили манбаъҳои маълумотҳои таъминоти ҳуқуқӣ, техникӣ ва иттилоотӣ мувофиқи донишҳои анъанавӣ ва захираҳои генетикӣ бо назардошти муқарраротҳои нави Созмони умумиҷаҳонии моликияти зеҳнӣ

Олег Петрович Неретин, Анна Анатольевна Полякова✉,
Николай Борисович Лысков, Николай Вадимович Зарянов
Донишкадаи федералии моликияти саноатӣ
✉apolyakova@rupto.ru*

Шарҳи мухтасар: дастрасии маълумотҳо дар бораи донишҳои анъанавӣ ва захираҳои генетикӣ, ва инчунин ҳимояи ҳуқуқии онҳо яке аз мавзӯъҳое, ки дар иҷлосияҳои ҳамасолаи Созмони умумиҷаҳонии моликияти зеҳнӣ беш аз ҳама мавриди муҳокима қарор мегиранд. Алоқамандии ин дар он мебошад, ки ҳолатҳои овардани эътироз ва бозхонди патентҳои қаблан додашуда ба далели маълум будани маълумоти дар онҳо ифшошуда аз манобеъи дорои маълумот дар бораи донишҳои анъанавӣ ва захираҳои генетикӣ мушоҳида мешавад. Дар чаҳорчӯбаи мақолаи мазкур натиҷаи кори Созмони умумиҷаҳонии моликияти зеҳни дар соҳаи ҳимояи донишҳои анъанавӣ ва захираҳои генетикӣ омӯхта шуд, ва маҳз ҳуҷҷати байналмилалие, ки дар он кишварҳо имзокунанда талаботро оид ба риояи шарти дар дархостҳои патентӣ нишон додани манбаъҳои иттилооте, ки маълумотро оид ба донишҳои анъанавӣ ва захираҳои генетикии дар дархост истифодашаванда ошкор мекунанд, муқаррар мекунанд. Омодагии ҳуқуқӣ ва техникии кишварҳо – аъзоёни конвенсияи Париж ба ҳамин талаботи нишон дода шудаи Созмони умумиҷаҳонии моликияти зеҳнӣ тадқиқ карда шуд. Таҳлили манбаъҳои маълумотҳо мавҷуда оид ба донишҳои анъанавӣ ва захираҳои генетикӣ, аз он ҷумла манбаъҳои маълумотҳои Федератсияи Русия гузаронда шуд; имкониятҳои ҷустуҷӯии онҳо тадқиқ карда шудаанд, бартариҳо ва камбудиҳои онҳо ошкор карда шудаанд. Тавсияҳо оид ба бартараф намудани камбудиҳое, ки бо таъминоти техникӣ ва иттилоотии манбаъҳои маълумотҳо оид ба донишҳои анъанавӣ ва захираҳои техникӣ дар Федератсияи Русия тартиб дода шудаанд. Натиҷаҳои кор зарурияти сохтани массивҳои ҷустуҷӯии беҳамто оид ба донишҳои анъанавӣ ва захираҳои генетикӣ тасдиқ мекунанд, ва инчунин имконияти пурзӯр намудани омодагии Федератсияи Русия ба талаботҳои нави Созмони умумиҷаҳонии моликияти зеҳнӣ медиҳанд.

Калимаҳои асосӣ: донишҳои анъанавӣ, ресурсҳои генетикӣ, Федератсияи Русия, ошкоркунии маълумот, Созмони умумиҷаҳонии моликияти зеҳнӣ, сарчашмаҳои маълумот, ҷустуҷӯи маълумотҳо, растаниҳои доругӣ, манбаъҳои додаҳо.
Барои иқтибосоварӣ: Неретин О. П., Полякова А. А., Лысков Н. Б., Зарянов Н. В. Таҳлили таъминокии манбаъҳои маълумотҳои ҳуқуқӣ, техникӣ ва иттилоотӣ мувофиқи донишҳои анъанавӣ ва захираҳои генетикӣ бо назардошти муқарраротҳои нави Созмони умумиҷаҳонии моликияти зеҳнӣ // Ахбороти ДФМС. 2025. Ҷ. 4, № 2 (12). С. 160-170.
Раҳматномаҳо: тадқиқот дар чаҳорчӯбаи Кори илмиву тадқиқотӣ (КИТ) «Тарҳрезии консептуалии меъёрии системаи иттилоотии донишҳои анъанавӣ».

© **Неретин О. П., Полякова А. А., Лысков Н. Б., Зарянов Н. В., 2025**

Analysis of the legal, technical and informational background of databases on traditional knowledge and genetic resources, taking into account the new provisions of the World Intellectual Property Organization

Oleg P. Neretin, Anna A. Polyakova✉, Nikolay B. Lyskov, Nikolay V. Zaryanov
Federal Institute of Industrial Property
✉apolyakova@rupto.ru

Abstract: the availability of information on traditional knowledge and genetic resources, as well as their legal protection, are among the most discussed topics at the annual sessions of the World Intellectual Property Organization. This is due to the fact that there are cases of challenging already issued patents and their cancellation due to the known nature of the information disclosed in sources containing information on traditional knowledge and genetic resources. This work examines the results of the work of the World Intellectual Property Organization in the field of protection of traditional knowledge and genetic resources, namely, an international document in which the signatory countries establish a requirement for compliance with the condition of indicating in patent applications the sources of information that disclose the information used in the application on traditional knowledge and genetic resources. The legal and technical readiness of the member countries of the Paris Convention for this requirement of the World Intellectual Property Organization is studied. An analysis of existing databases on traditional knowledge and genetic resources, including separately the databases of the Russian Federation, is carried out; their search capabilities are studied, their advantages and disadvantages are identified. Recommendations have been drawn up to eliminate shortcomings related to the technical and information support of databases on traditional knowledge and genetic resources in the Russian Federation. The results of the work will provide creation of universal search arrays on traditional knowledge and genetic resources and strengthen the readiness of the Russian Federation to meet the new requirements of the World Intellectual Property Organization.

Keywords: traditional knowledge, genetic resources, Russian Federation, information disclosure, World Intellectual Property Organization, information sources, information search, medicinal plants, databases.
For citation: Neretin O. P., Polyakova A. A., Lyskov N. B., Zaryanov N. V. Analysis of the legal, technical and informational background of databases on traditional knowledge and genetic resources, taking into account the new provisions of the World Intellectual Property Organization // Bulletin of Federal Institute of Industrial Property. 2025. Vol. 4, No 2 (12): 160–170 (In Russ.).
Acknowledgments: the study was carried out within the framework of the research project «Conceptual modeling of the architecture of the information system of traditional knowledge».

Муқаддима

Дар амалияи патентӣ, ҳолатҳо овардани эътирозҳо ва бекор кардани патентҳои аллакай додашуда аз сабаби набудани нававарӣ ва ихтироъкорӣ ҷой доранд, бинобар сабаби он маълумоте, ки дар онҳо ошкор шудааст, аз сарчашмаҳои марбут ба донишҳои анъанавӣ (ДА), ифодаҳои анъанавии фарҳангӣ (ИАФ) ва ё захираҳои генетикӣ (ЗГ) тааллуқ доштанд, маълум буд. Мисол, танҳо дар асоси маълумотҳо аз манбаъи донишҳои анъанавии TKDL (Traditional Knowledge Digital Library – Китобхонаи рақамии донишҳои анъанавӣ) то марти соли 2022, ки онро ҳам фаро мегирад, зиёда аз 265 ҳолати овардани эътирозҳо шарҳ дода шуд [1], ки муҳим будани мушкилии дар боло нишон дода шуда тасдиқ мекунад. Аз ин сабаб дастрасии маълумотҳо дар бораи ДА ва ЗГ, ва инчунин муҳофизати ҳуқуқии онҳо мавзӯъҳои баҳси адабиёти илмӣ дар соҳаи моликияти зеҳнӣ, ва инчунин дар чорчӯбаҳои ҳамсолаи иҷлосияҳои махсуси Созмони умумиҷаҳонии моликияти зеҳнӣ (СУМЗ), алалхусус дар иҷлосияҳои солҳои 2022[1], 2023[2] ва 2024[3] мебошанд.

Дар чорчӯбаи кори мазкур натиҷаҳои кори СУМЗ оид ба ҳамин самти мазкур, ва инчунин таъминоти ҳуқуқӣ, техникӣ ва иттилоотии манбаъҳои маълумотҳои миллии гуногун оид ба ДА, ИАФ ва ЗГ бо мақсади мувофиқат кардан ба талаботҳои нави СУМЗ таҳқиқ шудаанд.

[1] Маводҳои сессияи чилу панҷуми Созмони умумиҷаҳонии моликияти зеҳнӣ (СУМЗ) / СУМЗ: сомонаи расмӣ. URL: https://www.wipo.int/meetings/en/details.jsp?meeting_id=73489 (санаи муроҷиат: 26.01.2025).
[2] Маводҳои сессияи чилу ҳафтуми СУМЗ / СУМЗ: сомонаи расмӣ. URL: https://www.wipo.int/meetings/en/details.jsp?meeting_id=75419 (санаи муроҷиат: 26.01.2025).
[3] Маводҳои конференсияи дипломатикии СУМЗ оид ба захираҳои генетикӣ ва донишҳои анъанавӣ, ки бо онҳо алоқаманд мебошанд // СУМЗ: сомонаи расмӣ. URL: https://www.wipo.int/diplomatic-conferences/ru/genetic-resources/ (санаи муроҷиат: 26.01.2025).

Маводҳо ва усулҳои тадқиқот

Ҷустуҷӯи адабиёти илмие, ки ба ДА, ИАФ ва ЗГ тааллуқ дорад, мувофиқи калимаҳои асосӣ дар манбаъҳои маълумотҳои eLlibrary, PubMed, ScienceDirect ва Google Scholar, ва инчунин мувофиқи сатрҳои ҷустуҷӯии беҳамтои Google ва Yandex гузаронда мешуд. Ҷустуҷӯи маводҳои сессияҳои махсуси ҳамасолаи СУМЗ оид ба ДА, ИАФ ва ЗГ дар сомонаи расмии СУМЗ иҷро мешуд. Таҳлили кори манбаъҳои маълумотҳо оид ба ДА ва ЗГ мувофиқи интернет-манбаъҳои мутаносиб, ки дар онҳо ҷойгир мешавад, гузаронда мешуд. Ҷустуҷӯи патентҳои ФР дар манбаи маълумотҳои RUPTO дар сомонаи расмии ДФМС иҷро мешуд.

НАТИҶАҲОИ ТАДҚИҚОТ

Таҳлили таъминотии ҳуқуқӣ ва иттилоотии кишварҳо – иштирокчиёни конвенсияи Париж нисбати маълумотҳо оид ба донишҳои

Дар иҷлосияи махсуси СУМЗ дар соли 2024 натиҷаи асосии кор хулоса шуд, ки ДА, ИАФ ва ЗГ бояд муҳофизати ҳуқуқӣ дошта бошанд, ки дар сатҳи байналмилалӣ ба танзим дароварда мешавад. Аз ин сабаб ташкил кардани манбаъҳои маълумотҳо оид ба ДА, ИАФ ва ЗГ масъалаи муҳим мебошад, зеро, якум, чунин манбаъҳо дастрасогии маълумотҳоро дар бораи ДА, ИАФ ва ЗГ таъмин хоҳанд кард ва барои гузаронидани ҷустуҷӯи патентӣ ҳамчун манбаи ахборот хизмат хоҳанд кард ва, дуввум, фаҳмиши онро таъмин мекунанд, ки кадом маълумот ба ДА, ИАФ ва ЗГ тааллуқ дорад ва дорои муҳофизати ҳуқуқӣ бо мақсади истифодабарии ғайриқонунии онҳоро истисно кардан мебошад.

Инчунин натиҷаи кори СУМЗ лоиҳаи ҳуҷҷат шуд, ки истифодабарии ДА, ИАФ ва ЗГ дар соҳаи моликияти зеҳнӣ ба тартиб медарорад[4].

Талаботи асосӣ ва муҳим дар лоиҳаи ҳуҷҷати таҳияшуда нишон дода шудааст, ки дар ҳамон ҳолатҳое, ки ихтироъи дар дархости патентӣ арз шудааст, дар ЗГ асос ёфтааст, ҳар яке аз тарафҳои гуфтугузор аз довталабон талаб мекунад, ки маълумотҳои зеринро ошкор кунанд: (а) кишвари пайдоиши чунин ЗГ ва ё, (b) агар маълумоте, ки дар зербанди (а) ба аризадиҳанда номаълум мебошад ва ё агар зербанди (а) татбиқ карда намешавад, сарчашмаҳои чунин ЗГ нишон дода шавад. Ва инчунин дар ҳолатҳо, вақте ки ихтирооти дар дархости патентӣ арз шудааст дар ДА асос ёфтааст, ки бо ЗГ алоқаманд мебошад, ҳар яке аз тарафҳои гуфтугузор аз довталабон талаб мекунад, ки маълумотҳои зеринро ошкор кунанд: (а) маълумот дар бораи аҳолии аслӣ ва ё ҷамъияти маҳаллие, ДА пешниҳод кардаанд, ки бо ЗГ алоқаманд мебошанд, ва ё, (b) агар маълумоте, ки дар зербанди (а) изҳор шуда ба аризадиҳанда номаълум мебошад ва ё агар зербанди (а) татбиқ карда намешавад, сарчашмаи ДА, ки бо ЗГ алоқаманд мебошанд, нишон дода шавад. Дар баробари ин, агар чунин маълумот дар бораи ДА ва ЗГ ба довталаб номаълум мебошад, ҳар яке аз тарафҳо гуфтугузор аз чунин аризадиҳанда талаб мекунад, ки изҳороти муносибро арз кунад.

> Дар чорчӯбаи иҷлосияи махсуси СУМЗ ба давлатҳо пешниҳод карда мешавад, ки барои сохтани маълумотҳо дар бораи донишҳои анъанавӣ мусоидат кунанд. Бо назардошти чораҳои дахлдори муҳофизат, чунин манбаъҳои маълумот метавонанд ба идораҳои моликияти зеҳнӣ бо мақсадҳои пешгирии пешниҳоди нодурусти ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ дастрас карда шаванд.

Дар чорчӯбаи иҷлосияи махсуси СУМЗ[5] ба давлатҳо пешниҳод карда мешавад, ки барои сохтани маълумотҳо дар бораи донишҳои анъанавӣ мусоидат кунанд. Бо назардошти чораҳои дахлдори муҳофизат, чунин манбаъҳои маълумот метавонанд ба идораҳои моликияти зеҳнӣ бо мақсадҳои пешгирии пешниҳоди нодурусти ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ дастрас карда шаванд. Ғайр аз ин, чунин манбаъҳои маълумотҳо ба мақсадҳо шаффофият, эътимоднокӣ, нигоҳдорӣ ва/ё ҳамкории фаромарзӣ ва дар ҳолатҳои зарурӣ, мусоидат ва ҳавасмандгардонии эҷод донишҳои анъанавӣ, мубодила бо онҳо, онҳоро паҳн кардан ва дастрасии ба онҳо пешниҳод кардан, истифода бурдан мумкин аст.

Чунин равиши СУМЗ дар сатҳи байналмилалӣ омодагии муайяни кишварҳои алоҳида – иштирокчиёни конвенсияи Париж оид ба ҳифзи моликияти саноатиро нисбат ба ДА, ИАФ ва ЗГ-и онҳо талаб мекунад. Бо ин мақсад СУМЗ дар байни кишварҳо – иштирокчиёни конвенсияи Париж оид ба ҳифзи моликияти саноатӣ пурсиш гузаронд, ки дар он масъалаҳои марбут ба системаҳои иттилоотӣ ва манбаъҳои маълумотҳо оид ба ЗГ, ДА ва ИАФ, ва инчунин ҷанбаҳои ҳуқуқӣ, ки бо ҳифзи онҳо алоқаманд мебошанд, баррасӣ шудаанд.

Яке аз саволҳои асосии СУМЗ ба кишварҳо – иштирокчиёни конвенсияи Париж оид ба ҳифзи моликияти саноатӣ ин масъалаи мавҷудияти ҳуҷҷатҳои ҳуқуқии марбут ба ҳифз ва истифодабарии ДА, ИАФ ва ЗГ дар доираи системаҳои иттилоотии мавҷудбуда буд, инчунин онҳое, ки бо ташкил кардан ва нигоҳ доштани системаҳои мавҷудаи ахбороти оид ба ДА, ИАФ ва ЗГ алоқаманд мебошанд.

[4] Лоиҳаи матни ҳуҷҷати байналмилалии ҳуқуқие, ки ба моликияти зеҳнӣ, захираҳои генетикӣ ва донишҳои анъанавӣ дахл доранд, ки бо захираҳои генетикӣ алоқаманд мебошанд // СУМЗ. 2023. С. 35. Таҳияи электронӣ. URL: https://www.wipo.int/edocs/mdocs/tk/ru/wipo_grtkf_ic_ss_ge_23/wipo_grtkf_ic_ss_ge_23_2.pdf. Санаи нашр: 30.06.2023.

[5] Ҳисобот дар бораи гузарондани маҷлисҳои фосилавӣ мувофиқи қарори иҷлосияи чилу сеюми кумита // СУМЗ. 2023. С. 13. Таҳияи электронӣ. URL: https://www.wipo.int/edocs/mdocs/tk/ru/wipo_grtkf_ic_ss_ge_23/wipo_grtkf_ic_ss_ge_23_inf_2.pdf. Санаи нашр: 23.06.2023.

Таҳлили посухҳои кишварҳо ба савол, ки бо мавҷудияти системаи расмии ҳуқуқии миллӣ ё системаи ҳуқуқи анъанавии муқарраршуда ё ҳадди ақал ба таъсис ва/ё нигоҳдории системаи иттилоотӣ оид ба ЗГ, ДА, ИФА алоқаманд мебошанд, бояд қайд кард, ки аксари кишварҳо, ба истисноѝ Чехия ва ФР, ҳуҷҷатҳои мушаххаси ҳуқуқии марбут ба нигоҳдорӣ ё сохтани системаҳои иттилоотӣ оид ба ЗГ, ДА ва ИФА-ро пешниҳод накардаанд. Маълумотҳое, ки аз тарафи аксари кишварҳо пешниҳод шуданд, бештар ба ҳимоя ва истифодабарии ЗГ, ДА ва ИФА, на ба саволи додашуда тааллуқ доранд.

Иловатан бояд қайд кард, ки дар ФР «Феҳристи федералии давлатии объектҳои мероси этнофарҳангии Федератсияи Русия» вуҷуд дорад, ки бо Қонуни федералӣ аз 20 октябри с. 2022 № 402-ФЗ «Дар бораи мероси ғайримоддии этнофарҳангии Федератсияи Русия» танзим карда мешавад. Ғайр аз ин, президенти Русия Владимир Путин қонунро қонун дар бораи таъсиси манбаи маълумотҳо оид ба иттилоотии генетикӣ дар кишвар имзо кард[6].

СУМЗ инчунин масъаларо дар бораи мавҷудияти ҳама гуна системаҳои иттилоотӣ (маълумотҳо, феҳристҳо, каталогҳо), ки барои нигоҳ доштани маълумот дар бораи ДА, ИАФ ва ЗГ имкон медиҳад, гузошт.

Тавре аз посухҳо бармеояд, дар аксарияти кишварҳо манбаъҳои маълумотии миллии дохилӣ оид ба ДА, ИАФ ва ЗГ мавҷуданд, дар баробари ин давлатҳои алоҳида якчанд манбаъҳои маълумотҳо доранд. Чунин вазъият нишон медиҳад, ки кор оид ба тартиб даровардан ва пешниҳод кардани дастрасӣ ба ДА, ва инчунин маълумотҳо дар бораи ИАФ ва ЗГ тақрибан дар ҳама кишварҳо гузаронида мешаванд. Бо вуҷуди ин, ҳолати ҳозираи манбаъҳои маълумотҳо талаботҳои манбаъҳои маълумотҳо ҷустуҷӯӣ, ки барои ҷустуҷӯи самараноки иттилоот истифода мешаванд, қонеъ кардан наметавонад. Зеро манбаъҳои маълумотҳо пуркунии иттилоотии хеле маҳдудро доранд, онҳо беҳамто намебошанд ва ҳатто дар дохили як кишвар маълумот дар бораи ДА, ИАФ ва ЗГ ба низом даровaрда нашудааст, балки дар манбаъҳои гуногуни маълумотҳо пароканда шудааст. Ғайр аз ин, манбаи маълумотҳои беҳамтое вуҷуд надорад, ки бо имконияти иҷроиши ҷустуҷӯи маълумот дар бораи ДА, ИАФ ва ЗГ ҷаҳонӣ дар доираи як дархости ҷустуҷӯ пешбинӣ шуда бошад [2].

Таҳлили пурсиши онлайни СУМЗ оид ба саволҳои дар боло зикршуда оид ба ҷанбаҳои ҳуқуқӣ ва техникии манбаҳои маълумотҳоро оид ба ДА, ИАФ ва ЗГ дахл доранд, бояд қайд кард, ФР тамоюлҳои охирини ин масъаларо пайгирӣ мекунад. Баръакси дигар кишварҳо дар ФР санадҳои меъёриву ҳуқуқӣ оид ба таъсис додани феҳристҳо дар бораи ДА, ИАФ ва ЗГ мавҷуд мебошанд, ва инчунин бевосита оид ба ташкил кардани манбаҳои дахлдори маълумотҳо кор бурда мешавад, ки дар ин бора манбаҳои маълумотҳои мавҷуда, ва инчунин лоиҳаҳои нав оид ба сохтани манбаҳои маълумотҳо шаҳодат медиҳанд, ки пайдо мешаванд ва такмил меёбад.

Баръакси дигар кишварҳо дар ФР санадҳои меъёриву ҳуқуқӣ оид ба таъсис додани феҳристҳо дар бораи ДА, ИАФ ва ЗГ мавҷуд мебошанд, ва инчунин бевосита оид ба ташкил кардани манбаҳои дахлдори маълумотҳо кор бурда мешавад, ки дар ин бора манбаҳои маълумотҳои мавҷуда, ва инчунин лоиҳаҳои нав оид ба сохтани манбаҳои маълумотҳо шаҳодат медиҳанд, ки пайдо мешаванд ва такмил меёбад.

Бо вуҷуди ин, барои ба тартиб даровардани сохтори маълумотҳои кор кардан мазкур лозим аст, ки ба ҳалли мушкилие вобаста ба нигоҳдории дониш дар ҳолати набудани дастрасии васеъ ба маълумотҳо оид ба ДА, ИАФ ва ЗГ кӯмак мерасонад. Вобаста ба ин, зарур аст, ки манбаҳои маълумотҳои миллӣ ва феҳристҳои мувофиқ таъсис дода шаванд, ки барои ҷустуҷӯ, баррасӣ ва дарки самараноки иттилоот дастрас бошанд ва имконияти ҷойгиркунии минбаъдаи манбаҳои маълумотҳои миллии гуногун дар як система, ба монанди Espacenet ва ё Patentscope, дошта бошад.

Аз дигар тараф, бо дастрасӣ ба ДА, ИАФ ва ЗГ бе асосҳои ҳуқуқии муносиб, ки муҳофизати онҳоро таъмин мекунад, нигоҳдории онҳо таъмин карда намешавад, азбаски ҳамагуна шахс метавонад аз дастрасӣ ба маълумоти мазкур бо мақсадҳои худ онро истифода барад. Барои ҳалли ин масъала СУМЗ танзими ҳуқуқӣ ва техникиро амалӣ менамояд, яъне ҳамзамон феҳристҳо ва манбаъҳои маълумотҳоро оид ба ДА, ИАФ ва ЗГ ташкил мекунад ҳуҷҷатҳои ҳуқуқиро омода мекунад, ки ҳимояи онҳоро таъмин менамояд.

Натиҷаи чунин ҳалли масъала, тавре дар боло зикр гардид, ислоҳоти ҳуҷҷатҳои ҳуқуқӣ тавассути тасвиб кардани таҳияҳои онҳо мебошад. Дар баробари ин шартномаи СУМЗ оид ба моликияти зеҳнӣ, захираҳои генетикӣ ва донишҳои анъанавӣ, ки бо захираҳои генетикӣ алоқаманд мебошанд, вуҷуд дорад[7], ки дар конференсияи дипломатӣ дар Женева барои имзои ҳар як тарафе, ки ҳуқуқ дорад, кушода аст, ва баъдан дар муддати як сол баъд аз қабул кардани он – дар қароргоҳи штаби СУМЗ.

Шартнома захираҳои генетикӣ ва донишҳои анъанавиро тавассути призмаи моликияти зеҳнӣ баррасӣ мекунад. Шартномаи мазкур барои довталабоне, ки ихтироотҳои

---

[6] Совина, М. Путин фармон дод, ки дар Русия манбаи иттилооти генетикӣ таъсис дода шавад / М. Совина // Лента.ру: нашрияи даврагии электронӣ. 2022. URL: https://lenta.ru/news/2022/12/29/rus_bas/. Санаи нашр: 29.12.2022.

[7] Шартномаи СУМЗ оид ба моликияти зеҳнӣ, захираҳои генетикӣ ва донишҳои анъанавӣ, ки бо захираҳои генетикӣ алоқаманд мебошанд // СУМЗ. 2024. С. 12. Таҳияи электронӣ. URL: https://www.wipo.int/edocs/mdocs/tk/ru/gratk_dc/gratk_dc_7.pdf. Санаи нашр: 24.05.2024.

онҳо ба захираҳои генетикӣ ва/ё донишҳои анъанавии алоқаманд асос ёфтааст, дар қонуни байналмилалӣ талаботи нави ифшоро муқаррар мекунад.

Ҳамин тавр қадамҳои ибтидоӣ ба самти тайёр кардани ҳуҷҷатҳои ҳуқуқӣ нисбати ДА, ИАФ ва ЗГ дар сатҳи байналмилалӣ гузошта шуданд. Дар баробари ин сохтани манбаи беҳамтои маълумотҳо оид ба ДА, ИАФ ва ЗГ ҳанӯз дар ин замина дар чорчӯбаи конференсияҳои СУМЗ ба назар гирифта нашудааст.

Дар баробари ин, бояд қайд кард, ки манбаъҳои маълумотҳо (ММ) оид ба ДА дар ҷаҳон мавҷудбуда ҳатто дар дохили як кишвар ба манбаи беҳамтои маълумотҳо муттаҳид нашудаанд, ва инчунин интерфейси ҷустуҷӯии умумӣ ё сатри ҷустуҷӯии умумӣ, ба монанди Google Scholar, надоранд, ки имконияти гузарондани ҷустуҷӯйро мувофиқи ДА миллии гуногун дар доираи як дархости ҷустуҷӯӣ медод. Ин вазъият зарурати ба вуҷуд овардани манбаъҳои универсалии ягонаи миллиро оид ба ДА ба миён меорад, ки имконияти якҷоя кардани ДА як давлатро дар чорчӯбаи як платформаи ҷустуҷӯӣ бо дурнамои муттаҳидсозии минбаъдаи ДА кишварҳои гуногун дар манбаи ягонаи маълумотҳои ҷустуҷӯшаванда медоданд.

МАНБАЪҲОИ МАЪЛУМОТҲО ДАР БОРАИ ДА ВА ЗГ ДАР ФР

Байни ММ мавҷуда оид ба ДА ММ ҷустуҷӯии русиягии дастрас, ки таҷриба, донишҳо ва дигар маълумотҳои халқҳо ва аҳолии этникие, ки дар қаламрави ФР зиндагӣ мекунанд, дошта бошанд, ошкор нашудаанд. Манбаъҳои маълумотҳои дигар кишварҳое, ки ошкор шудан, танҳо ба он ДА тааллуқ доранд, ки ба халқҳое, ки дар ҳудуди онҳо зиндагӣ мекунанд, ва маълумотҳоро марбут ба ДА ФР надоранд.

Дар баробари ин зикри манбаъҳои маълумоти русиягӣ, ки дорои маълумотҳо дар бораи растаниҳои доругӣ мебошад, дар шабакаи Интернет мавҷуданд, вале қисми аз онҳо дастрасии кушодаро дар шабакаи Интернет надорад, сарфи назар ба он, ки онҳо дар Роспатент ба қайд гирифта шудаанд ва ё мақолаҳои хулосавиро дар маҷаллаҳои илмӣ доранд (нигаред, масалан, ММ «Растаниҳои доругии Русия»[8]), ва қисми дигар танҳои донишҳои муосири илмиро доранд ва маълумотҳоро дар бораи ДА, ки бо растаниҳои доругӣ алоқаманд мебошанд, надорад (нигаред, мисол, ММ «Фитоқисматҳо аз растаниҳои Фармакопеяи Русия»[9]).

Маълумотҳо дар бораи ДА дар ФР дар шакли сарчашмаҳои алоҳидаи маълумотҳо пешниҳод шудаанд, масалан, дар шакли маълумотномаҳо, энсиклопедияҳо, каталогҳо ва феҳристҳо, мақолаҳои илмӣ, монографияҳо, китобҳои дарсӣ, диссертатсияҳо, корҳои дипломӣ ва дигар намудҳои корҳои тахассусие, ки имкониятҳои автоматии ҷустуҷӯиро барои таҳлили маълумотҳоро, ки дар онҳо мавҷуданд, надоранд. Илова бар ин, аксарияти сарчашмаҳои маълумотҳо шакли электрониро надоранд, ва танҳо дар нашрияҳои чопӣ пешниҳод шудаанд, ки мушкилии боз ҳам калонро ҳангоми ошкор кардани маълумоти зарурӣ меофарад [2]. Вале дар вақти охир кор дар ин самт рафта истодааст, зеро дар шабакаи Интернет корҳои илмӣ ва интернет-манбаъҳо оид ба ДА мардуми алоҳидаи ФР пайдо мешаванд.

Дар аксарияти ҳолатҳо дар шабакаи Интернет донишҳои анъанавӣ дар шакли мукаммали худ дар Интернет дар энсиклопедияҳо ва маълумотномаҳо мавҷуданд [3, 4]. Гузашта аз ин, маълумот дар онҳо дар шакли матни «яклухт» бо ҷадвали мундариҷа ва нишондиҳандаи алифбо пешниҳод карда мешавад, яъне на дар шакли манбаи ҷустуҷӯшаванда маълумотҳо, ки барои ҷустуҷӯи «танг»-и маълумоти зарурира имконият медиҳад.

Бояд қайд кард, ки чунин маълумотномаҳо ва энсиклопедияҳо маълумотҳои бою ғанӣ ва васеъро дар бораи ДА доранд. Алалхусус, нисбати растаниҳои доругӣ ва тибби халқӣ дар адабиёти ватанӣ миқдори бениҳоят зиёд пешниҳод шудааст, ки дар ҳолати гузарондани маълумот дар шакли ягонаи манбаъи ягонаи мунтазам метавонад воситаи муҳими ҷустуҷӯӣ ва иттилоотӣ дар соҳаи моликияти зеҳнӣ хоҳад шуд.

Маълумотҳо дар бораи ДА инчунин дар мақолаҳои илмӣ дида мешаванд. Дар мақолаи [5] манбаи маълумотҳои конструксияҳо ва тарҳҳои ороишии сарпӯшҳои савғотӣ тавсиф карда шудааст. Бояд қайд кард, ки чунин кор нахуст дар соҳаи тарҳрезии либосаи анъанавӣ намебошад, ва инчунин дигар манбаъҳои маълумотҳо мавҷуданд, ки дар худи ҳамон принсипҳо сохт асос ёфтанд (нигаред, мисол, [6]), ва чунин манбаъҳо аз нуктаи назари моликияти зеҳнӣ бештар ба намуди берунаи маҳсулотҳо, вале на ба ҳама гуна ҳалли техникӣ тааллуқ доранд.

Дар кор [7] ташкил кардани манбаи маълумотҳои сохти бадеӣ-конструктории костюми халқии доғистонӣ баррасӣ мешавад.

Илова бар ин, корҳое вуҷуд доранд, ки дорои истинодҳо ба баъзе манбаъҳои маълумотҳо оид ба ЗГ ҳастанд ва ё зарурат дар ташкил кардани манбаъҳои маълумотҳо оид ба растаниҳои шифобахш ва атласҳои паҳншавии растаниҳои

> Дар ФР интернет-порталҳо офарида мешаванд, ки ҳамчун феҳристҳо ва каталогҳои мероси фарҳангии ғайримоддӣ тасниф карда мешаванд. Чунин интернет-порталҳо, ба ғайр аз маълумотҳо дар бораи ифодаҳои анъанавии фарҳанг, инчунин маълумотҳои алоҳида дар бораи ДА касбу ҳунар ва технологияҳои истеҳсолоти ин ё он маҳсулотҳо доранд.

---

[8] Малхазова С. М., Микляева И. М., Леонова Н. Б., Крайнов В. Н. Шаҳодатнома дар бораи бақайдгирии ҳуқуқҳо барои таъминоти барномавӣ (ТБ), манбаъи маълумотҳо «Растаниҳои доругии Русия» // Донишкадаи федералии моликияти саноатӣ (ДФМС). Москва. 2018. URL: https://istina.msu.ru/certificates/158496103/. Санаи нашр: 09.11.2018.

[9] Nikita, Ionov & Druzhilovskiy, Dmitry & Filimonov, Dmitry & Poroikov, Vladimir. (2023). Phyto4Health: Database of Phytocomponents from Russian Pharmacopoeia Plants. Journal of chemical information and modeling. 63. 10.1021/acs.jcim.2c01567.

шифобахш ва сарчашмаҳои шифобахш мавҷуд аст [8, 9]. Сарфи назар ба он, ки дар худи корҳо дар бораи донишҳои анъанавӣ оид ба гиёҳҳои шифобахш маълумот доранд, дар шабакаи Интернет манбаи маълумотҳо оид ба донишҳои анъанавӣ, ки бо растаниҳои шифобахш алоқаманд бошад, мавҷуд нест.

Дар ФР интернет-порталҳо офарида мешаванд, ки ҳамчун феҳристҳо ва каталогҳои мероси фарҳангии ғайримоддӣ тасниф карда мешаванд. Чунин интернет-порталҳо, ба ғайр аз маълумотҳо дар бораи ифодаҳои анъанавии фарҳанг, инчунин маълумотҳои алоҳида дар бораи ДА касбу ҳунар ва технологияҳои истеҳсолоти ин ё он маҳсулотҳо доранд.

Ҳамин тавр, портали «Объектҳои мероси фарҳангии ғайримоддии халқҳои Федератсияи Русия»[10] дорои технологияҳои гуногун мебошад, ки дар минтақаҳои гуногуни ФР истифода бурда мешаванд. Дар саҳифаи асоси ҳангоми гузариш ба феҳрист меню бо имконияти интихоби минтақаи таваҷҷуҳ дошта кушода мешавад. Инчунин менюи ҷустуҷӯи васеъ дастрас мебошад, ки дар он ҷой, ба ғайр аз ҷуғрофия ва таааллуқияти халқҳои ФР, имконияти интихоб кардани категория, аз он ҷумла маросим, хӯрокҳо, касбу ҳунари халқҳои ФР ва ғайраҳо пешниҳод карда мешавад. Ғайр аз ин, имконияти ҷустуҷӯй аз рӯи истилоҳот вуҷуд дорад. Бояд қайд кард, ки пуркунӣ аз интернет-портали нишон дода шуда асосан бо ибораҳои анъанавии фарҳанг, вале на бо донишҳои анъанавӣ (ДА) алоқаманд мебошад. Пуркунӣ ҳамагӣ тақрибан аз 100 номгӯй иборат мебошад.

Интернет-портал «Культура.рф»[11] дорои маълумотҳо дар бораи мероси дар бораи мероси фарҳангии ғайримоддии халқҳои ФР мебошад. Дар менюи сомона интихоби фасли «Мероси фарҳангии ғайримоддӣ» пешбинӣ шудааст, ки дар он дар рӯйхати графикии маводҳо маълумотҳо дар бораи Донишҳои анъанавӣ (ДА) ва Ифодаҳои фарҳангии анъанавии (ИФА) халқҳои ФР нишон дода мешаванд. Дар портал имконият аз истифода бурдани филтрҳо вуҷуд дорад. Алалхусус, ҳангоми интихоби фасли «Технологияҳои анъанавӣ» дар равзанаи филтрҳо технологияҳои дар сомона мавҷудбуда, аз ҷумла сохтмон, ҳунармандӣ, истеҳсоли либос, тайёр кардани ғизо ва ғайраҳо нишон дода мешаванд. Дар вақти кушодани мавқеи ҷолибро интихоб кардан, маълумоте, ки бо он алоқаманд мебошад, кушода мешавад. Ҳамин тавр, интернет-портал инчунин манбаи ҷустуҷӯии маълумотҳо намебошад, ки дар он кофтуков аз рӯи истилоҳҳо барои ошкор кардани маълумоти зарурӣ имконпазир аст. Ҷустуҷӯ дар интернет-портали муайяншуда тавассути маҳдуд кардани филтрҳо, аз ҷумла аз рӯи намуди технология, ҳунар ва ғайра, бо омӯзиши методии пай дар пайи тамоми мавқеъҳои дода шуда амалӣ мегардад, ки имкониятҳои ҷустуҷӯии порталро маҳдуд мекунад.

> **Интернет-порталҳои мазкур, ба мисли ҳамин интернет-порталҳои нишон додашудаи халқҳои ФР, маълумотро дар бораи ДА минтақавӣ доранд, вале дорои худ ҳамон камбудиҳо мебошанд: маҳдудияти пуркунӣ, мавҷуд набудани ҷустуҷӯй аз рӯи истилоҳот ва дигар воситаҳои ҷустуҷӯӣ.**

Ба ғайр аз порталҳои нишон шуда, порталҳои минтақавии мероси фарҳангии ғайримоддӣ мавҷуданд, ки инчунин маълумотро дар бораи ДА минтақаҳои муносиброро доранд.

Ба ғайр аз порталҳои нишон шуда, порталҳои минтақавии мероси фарҳангии ғайримоддӣ мавҷуданд, ки инчунин маълумотро дар бораи ДА минтақаҳои муносибро доранд. Ба чунин интернет-порталҳои минтақавӣ тааллуқ доранд, мисол, «Катологи электронии мероси ғайримоддии этнофарҳангии Ҷумҳурии Чеченистон»[12], «Мероси ғайримоддии этнофарҳангии вилояти Омск»[13], «Феҳристи объектҳои мероси ғайримоддии этнофарҳангии халқҳои Округи Мухтори Хантӣ-Мансӣ – Югра»[14], «Каталоги объектҳои мероси ғайримоддии фарҳангии вилояти Воронеж»[15] ва ғайраҳо. Интернет-порталҳои мазкур, ба мисли ҳамин интернет-порталҳои нишон додашудаи халқҳои ФР, маълумотро дар бораи ДА минтақавӣ доранд, вале дорои худ ҳамон камбудиҳо мебошанд: маҳдудияти пуркунӣ, мавҷуд набудани ҷустуҷӯй аз рӯи истилоҳот ва дигар воситаҳои ҷустуҷӯӣ.

Дар асоси ҳамаи гуфтаҳои боло, ҳеҷ яке аз манбаъҳои маълумот оид ба ДА, ки дар ФР пешниҳод шудаанд, манбаъҳои маълумотии автоматии ҷустуҷӯӣ намебошанд, ки тавассути он метавонед ҷустуҷӯи самараноки иттилооти ҷолибро дар мавзӯи додашуда анҷом диҳед, ки дар соҳаи моликияти зеҳнӣ бениҳоят муҳим мебошад. Алалхусус, набудани маълумот дар маълумотномаҳои энсиклопедӣ дар бораи халқҳои ФР дар шакли электронӣ, ки мувофиқи онҳо ҷустуҷӯиро аз рӯи истилоҳҳо анҷом додан имконпазир мебошад, барои зуд ва самарабахш ба дониши ягон маълумоти мушаххас баҳо додан имкон намедиҳад. Пешниҳоди маълумотҳо дар шакли каталогҳо, ҷадвалҳо ё порталҳои интернетӣ, ки имкони ҷустуҷӯи иттилоотро аз рӯи калимаҳои калидӣ таъмин намекунанд, сатри ҷустуҷӯй ва танзимоти пешрафтаи ҷустуҷӯ надоранд, ҳамчунин барои рафъи ин камбудӣ мусоидат намекунад. Ғайр аз ин, мушкилии иловагӣ он мебошад, ки пуркунии чунин каталогҳо,

---

[10] Феҳристи мероси фарҳангии ғайримоддии халқҳои Русия: сомонаи расмӣ. URL: https://www.rusfolknasledie.ru/# (санаи муроҷиат: 26.01.2025).

[11] Культура.рф: сомона / Муассис Муассисаи Федералии Давлатӣ (МФД) «Фарҳанги рақамӣ». Москва, 2013. Дар муддати шабонарӯз нав карда мешавад. URL: https://www.culture.ru/ (санаи муроҷиат: 26.01.2025).

[12] Каталоги электронии объектҳои мероси фарҳангии ғайримоддии Ҷумҳурии Чеченистон: сомонаи расмӣ. URL: https://konkncһr.ru/ (санаи муроҷиат: 26.01.2025).

[13] Маркази давлатии эҷодиёти халқии вилояти Омск: сомонаи расмӣ. URL: https://www.omsk-gcnt.ru/nematerialnoe-kulturnoe-nasledie/ (санаи муроҷиат: 26.01.2025).

[14] Феҳристи объектҳои мероси ғайримоддии этнофарҳангии халқҳои Округи Мухтори Ханти-Мансӣ – Югра: сомонаи расмӣ. URL: https://ugra-dostoyanie.ru/ (санаи муроҷиат: 26.01.2025).

[15] Маркази эҷодиёти халқӣ ва кинои вилояти Воронеж: сомонаи расмӣ. URL: https://www.vrnfolk.ru/cultural (санаи муроҷиат: 26.01.2025).

ҷадвалҳо ва интернет-порталҳо маҳдуд мебошад, азбаски чунин бонкҳо на зиёда аз 100 адад пуркуниро доранд. Илова бар ин, он ҳолате, ки тамоми маълумот дар бораи ДА дар сарчашмаҳои гуногун нигоҳ дошта мешавад, ки дар чорчӯбаи як массиви ҷустуҷӯӣ қарор дорад, ҷустуҷӯи пуразиш ва босифат мувофиқи иттилооти мушаххас амалан имконнопазир мекунад.

Бо вуҷуди ин, тамоюли мусбӣ дар дастрасии маълумот дар бораи ДА дар шакли электронӣ, инчунин ташкил намудани аналогҳои манбаъҳои маълумотҳо оид ба ДА дар шакли каталогҳо, ҷадвалҳо ва феҳристҳо, ба имконият медиҳад, ки чунин хулоса барорем, ки дар ФР захираҳо ва имкониятҳо барои ба сохтани манбаъҳои маълумотҳо оид ба ДА, ки дар оянда ба манбаи ягонаи ҷустуҷӯии ягона якҷоя карда мешавад, вуҷуд доранд.

Бо назардошти гуфтаҳои боло дар айни замон вариантҳои аз ҳама қобили қабули манбаи маълумотҳо оид ба ДА РФ дар айни замон интернет – порталҳои мероси фарҳангии ғайримоддӣ мебошанд. Гузашта аз ин, бо васеъ намудани пуркунии онҳо ва ҷорӣ намудани имкониятҳои ҷустуҷӯии пешрафта, интернет – порталҳои натиҷавӣ метавонанд ҳамчун манбаи маълумотҳои қулайи ҷустуҷӯӣ барои ҷустуҷӯҳои муассир ва ҳамаҷониба аз рӯи ДА хизмат кунанд.

Дар ФР инчунин манбаъҳои миллии маълумотҳо оид ба ЗГ мавҷуданд.

Манбаъҳои миллии маълумотҳо оид ба ЗГ, ки дар ФР мавҷуд мебошанд, ба миқдори хеле зиёд пешниҳод карда мешаванд ва ба намудҳои гуногуни ЗГ тааллуқ доранд. Камбудии асосии аксари манбаъҳои маълумотҳо пуркунии пасти онҳо ва инчунин имкониятҳои маҳдуди ҷустуҷӯ мебошад. Зеро баъзе манбаҳои маълумотҳо воситаҳои асосии ҷустуҷӯиро, ба монанди ҷустуҷӯй аз рӯи истилоҳҳо, надоранд.

Ғайр аз ин, мушкилии асосӣ дар ФР нисбати манбаъҳои маълумотҳо оид ба ЗГ он мебошад, ки тамоми манбаъҳои маълумотҳои нишон додашуда дар ягон хел як массиви ҷустуҷӯӣ қарор надоранд ва ба ягон хел сатри умумии ҷустуҷӯӣ тааллуқ надорад, бинобар ин, бо истифода аз як

> Бо назардошти гуфтаҳои боло дар айни замон вариантҳои аз ҳама қобили қабули манбаи маълумотҳо оид ба ДА РФ дар айни замон интернет – порталҳои мероси фарҳангии ғайримоддӣ мебошанд. Гузашта аз ин, бо васеъ намудани пуркунии онҳо ва ҷорӣ намудани имкониятҳои ҷустуҷӯии пешрафта, интернет – порталҳои натиҷавӣ метавонанд ҳамчун манбаи маълумотҳои қулайи ҷустуҷӯӣ барои ҷустуҷӯҳои муассир ва ҳамаҷониба аз рӯи ДА хизмат кунанд.

дархости ковтуков ҷустуҷӯӣ кардани тамоми манбаъаҳои маълумотҳои додашуда имконнопазир мебошад.

Дар чорчӯбаи кори мазкур ҷустуҷӯи иттилоотӣ дар мисолҳои мушаххаси дархостҳо ба патентҳо аз рӯи манбаъҳои маълумотҳои дар боло нишон додашуда аз рӯи ЗГ гузаронда шуд. Таҳлили имкониятҳои ҷустуҷӯии манбаъҳои маълумотҳо аз рӯи ЗГ ФР гузаронда шуда имконияти ба хулосае омадан медиҳад, ки гузарондани ҷустуҷӯи аз рӯи мавқеъҳои соҳавии муносиб имконпазир мебошад. Дар баробари ин камбудиҳои асосии манбаъҳои маълумотҳо аз рӯи ЗГ ФР мавҷуда ин пуркунии маҳдуди онҳо ва имкониятҳои маҳдуди ҷустуҷӯӣ мебошанд. Ғайр аз ин, тамоми манбаъҳои маълумотҳои мавҷуда дар чаҳорчӯбаи ягон хел платформаи ягонаи универсалӣ якҷоя нашудаанд, ки дар доираи он, аз воситаҳои ҷустуҷӯӣ истифода бурда, масалан, истилоҳҳо ва ё фаслҳои таснифотӣ, гузарондани ҷустуҷӯи маълумот дар бораи ЗГ гуногун дар доираи як сессияи ҷустуҷӯӣ имконпазир мебошад.

МУҲОКИМАИ НАТИҶАҲО

Тамоми натиҷаҳои дар боло пешниҳод шуда, ки дар ҷустуҷӯи иттилоотиву адабиётӣ ошкор шудаанд, таҳлил карда, ба хулосаҳои зерин омадан мумкин аст.

СУМЗ, дар ҳақиқат, ҳуҷҷатҳои ҳуқуқиро дар сатҳи байналмилалӣ ҷорӣ мекунад, ки онҳо дар оянда вазифаҳои муҳофизати ДА ва ЗГ-ро иҷро хоҳанд кард. Дар марҳилаи мазкур СУМЗ шартномаро ворид кард, ки ба ДА ва ЗГ тааллуқ дорад, ки барои имзо карда ва муҳокима кардан кушода мебошад, яъне на ҳамаи кишварҳо – иштирокчиёни конвенсияи Париж вазифадор мебошанд, ки онро имзо кунанд. Муқаррароти асосии ҳамин шартномаи нишон додашуда, ки ба тамизи дархостҳо аз рӯи моҳият дахолат дорад ошкор намудани сарчашмаи маълумот, ки дар он иттилоотҳо дар бораи ДА ва ЗГ пешниҳод карда шудаанд, агар онҳо дар чорчӯбаи ихтироот истифода бурда мешаванд. Чунин иттилоотҳо дар бораи сарчашмаҳои ДА ва ЗГ истифодашаванда дар шакли ошкоро аз возеҳу равшан нишон додани он, ки вай аз ин маълумотҳо огоҳ мебошад ва онро қасдан истифода мебарад ва онҳо инчунин имкон медиҳанд, ки далели истифодаи маълумоти маълум аз сатҳи техника муқаррар карда шавад.

Оиди маълумотҳо дар бораи ДА дар ФР, тавре дар боло гуфта шуд, аз сабаби он, ки ҳеҷ гуна манбаъҳои ҷаҳонии маълумотӣ иттилоотҳоро дар бораи ДА дар ФР надоранд, аз нуктаи назари ҷустуҷӯи иттилоотӣ ду варианти ҷустуҷӯӣ қобили қабул мебошанд. Варианти якум аз тарафи мо қаблан нишон дода шудааст ва аз ҷустуҷӯӣ аз рӯи сатрҳои ҷустуҷӯии универсалии, ба мисли Google ва Yandex, маълумотҳои зарурӣ аз рӯи истилоҳҳо мебошад, ки имконияти ошкор намудани сарчашмаҳои иттилоот дар бораи ДА, ки дар шабакаи Интернет дар шакли электронӣ вуҷуд доранд, мисол, энсиклопедияҳо ва маълумотномаҳо. Ин равиш дар айни замон дастрастарин аст, аммо дар айни замон он аз ҷиҳати имкониятҳои ҷустуҷӯи муваққатӣ ва маҳдуд аст. Варианти дуюм афзалтар мебошад ва аз истифодабарии феҳристҳои мавҷудаи мероси фарҳангии ғайримоддиро иборат мебошад, ки маълумот дар бораи

ДА дорад. Истифодаи ин феҳристҳои мазкур ба мо имконият медиҳад, ки тамоми маълумот дар бораи ДА дар як платформаи ҷустуҷӯӣ сохторбандӣ карда шавад ва ҷустуҷӯи пурраи иттилоот дар доираи як дархости ҷустуҷӯӣ анҷом дода шавад. Дар робита ба мукаммалии пешниҳоди натиҷаҳо ва имкониятҳои ҷустуҷӯӣ «Феҳристи мероси объектҳои фарҳангии ғайримоддии халқҳои Федератсияи Русия» афзалиятноктар мебошад. Бо вуҷуди ин, варианти дуюм дорои нуқсони ҷиддӣ мебошад, ки бо пур кардани феҳристҳо алоқаманд аст, ки дар айни замон хеле маҳдуд аст. Истифодабарии захираҳои донишкадаҳои соҳавии ФР, ки бо ДА ва ё ҳамон соҳае, ки ба он ДА муносиб тааллуқ доранд, машғул мебошад, имконияти сохторкунӣ ва боркунии маълумот ба феҳристҳои зикршуда барои таъмини мукаммалии маълумот дар бораи мушаххасоти техникӣ дар платформаи ягонаи ҷустуҷӯӣ медиҳад.

Нисбати маълумотҳо дар бораи ЗГ, бояд қайд кард, ки дар ФР манбаъҳои пурраи иттилоотии ҷустуҷӯӣ оид ба ЗГ вуҷуд дорад. Вале ба мисли ҳолате бо ДА, мушкилии маҳдудияти пуркунии онҳо вуҷуд дорад. Илова бар ин, аз сабаби он, ки дар ФР якчанд манбаъҳои маълумотҳо аз рӯи ЗГ гуногун мавҷуданд, дар ҳолати мушаххас сохтани як манбаи универсалии маълумотҳо барои ҷустуҷӯӣ аз рӯи бахшҳо, истилоҳот ва ғайра мувофиқтар аст. Бузургтарин манбаъҳои маълумотҳо оид ба ЗГ дар ФР, ки дар доираи ин кор таҳлил карда шудаанд, аллакай метавонад ҳамчун истиноди беруна ё тавассути ҳамгироии сатри ҷустуҷӯӣ, тавре ки барои адабиёти ғайрипатентӣ анҷом дода шудааст, ба платформаи Роспатент дохил карда шавад. Бузургтарин манбаъҳои хориҷии маълумотҳо оид ба ЗГ, масалан NCBI, EMBL ва ғайраҳо, инчунин метавонанд дохил карда шаванд. Такмили минбаъдаи мундариҷаи манбаъи маълумот дар бораи ЗГ ФР,ва инчунин сохторсозӣ ва марказонидани онҳо дар доираи платформаи ягонаи муттаҳидкунӣ имкониятҳои ҷустуҷӯии онро васеъ намуда, барои гузаронидани ҷустуҷӯи иттилоотӣ дар доираи як сессияи ҷустуҷӯи барои адабиёти патентӣ ва ғайрипатентӣ кӯмак мерасонад, аз он ҷумла ба оне, ки ба ЗГ ва ДА тааллуқ дорад.

Набудани ягон амал дар самти ташкили манбаи универсалии маълумот оид ба ДА ва ЗГ ба он оварда мерасонад, ки ҳеҷ гуна корҳо дар ФР дар самти муҳофизати маълумотҳо дар бораи ДА ва ЗГ гузаронида нахоҳанд шуд, дар ҳоле ки тамоюли ҷаҳони дар соҳаи моликияти зеҳнӣ амалияи баръаксро нишон медиҳад. Чунин ҳолат метавонад ба он оварда расонад, ки дар ҳолати қабул кардани талаботҳои умумии байналмилалии СУМЗ барои ошкор кардан дар ҳуҷатҳои патентӣ сарчашмаҳо дар бораи ДА, ЗГ ва ИАФ истифодашаванда ФР ба чунин тағйиротҳо пурра омода намешавад, зеро дастрасии маълумотҳоро дар бораи ДА ва ЗГ таъмин наменамояд ва ё беҳтар намекунад.

Факти мазкур бо мисолҳои зерини мушаххас метавонад тасдиқ карда шавад.

1. Формулаи ихтирооти патенти RU 2319499 C1, 20.03.2008 дорои маълумотҳои зерин мебошад:

«Маҷмӯаи доруворӣ барои пешгирӣ ва табобати бемориҳои пародонт, ки бо аворизи аллергӣ мураккаб мебошанд, ки ашёи растаниро дорад, бо он фарқият мекунад, ки он

> Бузургтарин манбаъҳои маълумотҳо оид ба ЗГ дар ФР, ки дар доираи ин кор таҳлил карда шудаанд, аллакай метавонад ҳамчун истиноди беруна ё тавассути ҳамгироии сатри ҷустуҷӯӣ, тавре ки барои адабиёти ғайрипатентӣ анҷом дода шудааст, ба платформаи Роспатент дохил карда шавад.

дар таркиби худ гулҳо календула, решаҳои ширинбия, алафи череда, алафи сисанбар, алафи бӯимодарон, кундаҳои сангдавак, кундаҳо ва решаҳои каласурхак дорад...»

Ғайр аз он, дар маводи дархост хосиятҳои ҷузъҳои алоҳидаи маҷмӯи дорувории зикршуда аз нуқтаи назари тибби халқӣ бидуни истинод ба манбаъҳои дахлдори иттилоот нишон дода шудаанд, ки дар онҳо ДА, ошкор шудаанд ки бо ЗГ нишон шуда алоқаманд мебошанд, ва маҳз бо мақсадҳои тиббии растаниҳо аз рӯйхат: гулҳо календула, решаҳои ширинбия, алафи череда, алафи сисанбар, алафи бӯимодарон, кундаҳои сангдавак, кундаҳо ва решаҳои каласурхак, ва инчунин таъсири муносиби онҳо ҳангоми истифода бурдан.

2. Маводҳои дархости ихтироот аз рӯи патенти SU 1836098 A3, 23.08.1993, ки дорои маълумотҳои зерин мебошад:

«Ҷамъоварӣ барои табобати бемориҳои фасоду илтиҳобии системаи узвҳои таносул бо номи Коралл, ки иборат мебошад (мувофиқи вазн):

- low cudweed (Gnaphalium uliginosum) – 200 г,
- бобунаи дорухонагӣ – 300 г,
- greater celandine – 100 г,
- ҷағҷағи оддӣ – 150 г,
- пӯсти дарахти булути оддӣ – 400 г,
- календулаи доругӣ – 100 г».

Ғайр аз он, дар маводи дархост хосиятҳои ҷузъҳои алоҳидаи ҷамъоварии дорувории зикршуда аз нуқтаи назари тибби халқӣ бидуни истинод ба манбаъҳои дахлдори иттилоот нишон дода шудаанд, ки дар онҳо ДА, ки бо ЗГ нишон додашуда алоқаманд мебошанд.

Пешниҳоди формула ва тавсифҳо дар мисолҳои 1 ва 2 дар мисолҳои дар боло оварда шуда имкон намедиҳад, ки мутобиқати захираҳои генетикии дар доираи патенте, ки истифода мешавад, ба манбаъҳои иттилоот аз сатҳи техникаи дар он ошкоршуда муайян кунад, ки ба талаботи нави СУМЗ мувофиқат намекунад. Барои риояи талаботи СУМЗ, дар маълумотномаҳои дахлдори тиббӣ оид ба растаниҳои шифобахш, ки хосиятҳои ЗГ-и истифодашаванда ва ДА, ки бо онҳо алоқаманд мебошанд, ошкор мекунанд, ҷустуҷӯи алоҳида лозим аст. Гузашта аз ин, тавре ки қаблан нишон дода шуд, баъзе маълумотро дар шакли электронӣ ё дигар шакле, ки барои ҷустуҷӯ дар манбаъҳои асосии патентӣ ва ғайрипатентӣ дастрас аст, пешниҳод карда нашудааст, ки ин ҷустуҷӯи иттилоотро

душвор ва давомнокии онро зиёд мекунад, ва дар баъзе ҳолатҳо риояи талаботи зикршудаи СУМЗ оид ба ифшои ДА ғайриимкон месозад.

3. Банди мустақили 1 формулаи патенти RU 2538116 C2, 10.01.2015 тариқи зайл ифода шудааст:

«Маҷмӯи аз ҷиҳати биологӣ фаъол, ки ҳамчун пробиотики бехуҷайравӣ дар таркиб омехтаи тамъизшудаи моеъҳои зироатии бактерияҳои Lactobacillus plantarum штамм 8 РА3 (Коллексияи умумирусиягии микроорганизмҳои саноатӣ (КУМС) № В-11007) ва Bacillus subtilis штамм М-8 (КУМС № В-1948), ки дар мутаносиби ҳаҷмии 1:1 гирифта шудаанд, дар сифати пребиотик автолизати моеъи тамъизшудаи митселияи замбӯруғи Fusarium sambucinum штамм МКF-2001–3 (КУМС № F-867), ва дар сифати иловаи хушки аз ҷиҳати биологӣ фаъол – биомассаи замбӯруғи Fusarium sambucinum штамм МКF-2001–3 (КУМС № F-867) дорад».

Ифодаи формулаи ихтироъ дар чунин шакл имконияти муқаррар намудани мувофиқати захираҳои генетикие, ки дар доираи патент истифода шудаанд, ба сарчашмаҳои маълумот аз сатҳи техника, ки дар онҳо ошкор шудаанд, дар ҳолати мазкур ин манбаи маълумотҳои КУМС (Коллексияи умумирусиягии микроорганизмҳои саноатӣ) мебошад. Мутаносибан, талаботи СУМЗ дар ҳолати мазкур риоя карда мешавад.

Аммо, аз сабаби он, ки манбаи маълумотҳои КУМС худ як массиви алоҳидаи ҷустуҷӯй мебошад ва ҷузъи ягон платформаи ҷустуҷӯии универсалӣ намебошад, ҷустуҷӯи маълумот дар бораи он сеанси алоҳидаи ҷустуҷӯӣ ва таҳлили алоҳидаи натиҷаҳоро металабад, ки ҷустуҷӯи иттилоотиро душвор мегардонад ва давомнокии онро зиёд мекунад.

4. Банди мустақили 1 формулаи патенти RU 2233672 C1, 10.08.2004 тариқи зайл ифода шудааст:

«Ваксинаи маҷмӯӣ барои пешгирии сироятнопазирии гепатити вирусии В ва D, кузоз ва дифтерия, ки дорои антигенҳои вируси гепатити В (HBsAg), гулӯзиндонак ва кузоз, мертиолят, гели гидроксиди алюминий ва ҳалкунанда, бо он фарқият мекунад, ки ҳамчун антигени вируси гепатити В ваксина дар таркиб HBsAg/ayw дорад, ки тавассути парвариши штамми хамиртуруши Pichia angusta VKM Y-2924D ва/ё HBsAg/adw ба даст оварда шудааст, ки бо парвариши штамми хамиртуруши Hansenula Polymorpha VKPM Y-2412 ба даст оварда шудааст, ва ҳамчун ҳалкунанда ва маҳлули 0,9% хлориди натрий...»

Ифодаи формулаи ихтироъ дар чунин шакл имконияти муқаррар намудани мувофиқати захираҳои генетикие, ки дар доираи патент истифода шудаанд, ба сарчашмаҳои маълумот аз сатҳи техника, ки дар онҳо ошкор шудаанд, дар ҳолати мазкур ин манбаи маълумотҳои Коллексияи умумирусиягии микроорганизмҳо (КУМ) ва КУМС мебошад. Мутаносибан, талаботи СУМЗ дар ҳолати мазкур риоя карда мешавад.

Аммо аз сабаби он, ки дар ин ҳолати мазкур ду манбаи маълумотҳо – КУМ ва КУМС якбора ҳамчун сарчашмаи маълумот дар бораи пасандоз истифода мешаванд, ки онҳо массивҳои ҷустуҷӯии алоҳида мебошанд ва ҷузъи ягон платформаи ҷустуҷӯии универсалӣ намебошанд, ҷустуҷӯи маълумот дар бораи ду манбаъҳои маълумотҳои

> **Истинод ба сарчашмаҳои иттилоот, ки бо ДА ва ЗГ алоқаманд мебошанд, метавонад аз якчанд манбаъҳои маълумотҳои иборат бошад, ки ба як платформаи ҷустуҷӯии универсалӣ дохил кардани ин манбаъҳоро талаб мекунад, зеро бо мақсади риоя кардани талаботи нави СУМЗ оид ба ифшои манбаъҳои иттилоотӣ дар бораи ДА ва ЗГ ҳам барои аризадиҳанда ва ҳам барои мумайизи патентӣ, ҳамкорӣ бо чунин базаҳои ҷустуҷӯӣ қисми зарурӣ ва доимии кор хоҳад буд.**

алоҳида сеанси алоҳидаи ҷустуҷӯӣ ва таҳлили алоҳидаи натиҷаҳоро металабад, ки ҷустуҷӯи иттилоотиро душвор мегардонад ва давомнокии онро зиёд мекунад.

5. Дар формулаи ихтироъи дархости RU 2022133295 A, 19.06.2024 аломатҳои зерин ҳузур доранд:

«1. Композитсияи метабиотикие, ки аз маводҳои биологии фаъол иборат мебошад, ки дар таркиби худ маҷмӯи метаболитҳои Bacillus subtilis ва изолятори патогенҳо дорад...

6. Композитсияи метабиотикӣ аз рӯи банди 1 бо он фарқият мекунад, ки изолятори патоген аз клюква иборат мебошад.

7. Композитсияи метабиотикӣ аз рӯи банди 8 бо он фарқият мекунад, ки клюква бо худ хокаро ифода мекунад, ки аз буттамеваҳои яклухт ҳосил шудааст».

Дар баробари ин дар дархостҳо истинодҳо ба сарчашмаҳои муносиби иттилоот, ки дар он ЗГ ва хусусиятҳои онҳо дар формула зикр шудаанд, вуҷуд надоранд.

Формулаҳои пешниҳодшуда ва тавсифҳо дар чунин шакл имконият намедиҳад, ки мутобиқати захираҳои генетикии дар патент истифодашуда ба манбаъҳои иттилоот аз сатҳи техникаи дар он ошкоршуда муқаррар карда шаванд. Барои иҷроиши талаботҳои СУМЗ ҷустуҷӯи алоҳида дар манбаъҳои маълумотҳои дахлдор талаб карда мешавад, алалхусус дар манбаъи маълумотҳои штаммҳои микроорганизмҳо, ва инчунин маълумотҳо оид ба гиёҳҳои шифобахш, ки дар он ҷой хусусиятҳои клюква ҳамчун патоген ошкор карда шудаанд, талаб карда мешавад, ки ин ҷустуҷӯи иттилоотро душвор ва давомнокии онро зиёд мекунад.

Мисолҳои мазкурро ба инобат гирифта, бояд шарҳ дод, ки истинод ба сарчашмаҳои иттилоотҳо, ки бо ДА ва ЗГ алоқаманд мебошанд, метавонад аз якчанд манбаъҳои маълумотҳо иборат бошад, ки ба як платформаи ҷустуҷӯии универсалӣ дохил кардани ин манбаъҳоро талаб мекунад, зеро бо мақсади риоя кардани талаботи нави СУМЗ оид ба ифшои манбаъҳои иттилоотӣ дар бораи ДА ва ЗГ ҳам барои аризадиҳанда ва ҳам барои мумайизи патентӣ, ҳамкорӣ бо чунин базаҳои ҷустуҷӯӣ қисми зарурӣ ва доимии кор хоҳад буд.

Бо дарназардошти он, ки дар маводҳои дархост на ҳамеша истинод ба манбаъҳои иттилоот барои ДА ва ЗГ дахлдор нишон дода шудаанд, дар ҳолати мазкур, ҷустуҷӯй дар якчанд манбаъҳои махсуси махсусгардонидашудаи-маълумотҳо, инчунин дар адабиёти соҳавии ғайрипатентӣ, ки дар он маълумоти зикршуда дар бораи ДА ва ЗГ бояд ошкор карда шаванд, гузаронида мешавад. Аммо, чунин маълумот аксар вақт дар шакли электронӣ мавҷуд нест (масалан, маълумотномаҳои тиббӣ оид ба растаниҳои шифобахш) ва ё дастрасӣ ба он маҳдуд аст (нашрияҳои пӯшида ё музднок), ки кори минбаъдаро барои табдил додани чунин маълумот ба манбаъҳи маълумотҳо ва ворид кардани он ба платформаҳои ҷустуҷӯии универсалӣ талаб мекунад.

Хулоса

Маводҳои иҷлосияҳои махсуси СУМЗ-ро таҳлил карда, бояд қайд кард, ки ФР тамоюлҳои пешрафтро дар қисми таъминоти иттилоотиву техникии манбаъҳои маълумоти оид ба ДА, ИАФ ва ЗГ пайгирӣ мекунад. Дар ФР санадҳои меъёриву ҳуқуқӣ оид ба таъсис додани феҳристҳои ДА, ИАФ ва ЗГ мавҷуданд, ва дар қисмати сохтани манбаъҳои маълумотҳои дахлдор низ бевосита кор бурда шудааст.

Барои феҳристҳо ва каталогҳо оид ба ДА дар ФР мавҷуда барои дарёфти иттилоот беш аз ҳама қобили қабул феҳристҳои мероси фарҳангии ғайримоддӣ мебошанд. Барои ЗГ тамоми манбаъҳои маълумотӣ, ки дар ФР мавҷуда ҳастанд, қобили қабул мебошанд, ва мувофиқи мақсад истифодабарии онҳо аз мавзӯи ҷустуҷӯй вобастагӣ дорад.

Таҳлили имкониятҳои ҷустуҷӯии манбаъҳои маълумотҳо аз рӯи ЗГ ФР гузаронда шуда имконияти ба хулосае омадан медиҳад, ки камбудии асосии массивҳои маълумотҳои мавҷуда ин пуркунии маҳдуди онҳо мебошад. Бо вуҷуди ин, системаҳои муайяншуда ҳамчун асос барои ташкили манбаъҳои универсалии маълумотҳо оид ба ДА ва ЗГ бо тадриҷан пур кардани маълумот оид ба мавзӯҳои дахлдор ва такмил додани қобилиятҳои ҷустуҷӯй тавсия карда мешаванд. Ғайр аз он, истинодҳои беруна ба пойгоҳи додаҳои муайяншуда метавонанд ба платформаи Роспатент дохил карда шаванд ё бевосита ба платформа ворид карда шаванд, бо мақсади ба довталабон ва мумайизон воситаҳо ва асбобҳо барои риояи талаботи нави СУМЗ дар қисмати ошкор намудани сарчашмаҳои иттилоот оид ба ДА ва ЗГ пешниҳод карда шаванд. Чунин дигаркунии платформаи ҷустуҷӯй имкониятҳои ҷустуҷӯии онро васеъ мекунад ва муҳити самараноки технологияҳои иттилоотие фароҳам меоварад, ки қобилияти дар давоми як сеанси ҷустуҷӯй дар адабиёти илмии патентӣ ва ғайрипатентӣ ҷустуҷӯи иттилоотӣ, аз он ҷумла маълумотҳо оид ба ДА ва ЗГ, анҷом доданро дошта бошад. Илова бар ин, чунин тағйирот оид ба мутамарказӣ кардан, ба низом даровардан ва сохторбандии маълумотҳо аз сатҳи техника, ки ба ДА ва ЗГ тааллуқ доранд, таъмин мекунад.

Рӯйхати адабиётҳо

1. Steps taken to protect ancient and traditional knowledge of indigenous medicinal systems (2022), Electonic Resources: PIB Delhi, AYUSH [Online], avaliable at: https://pib.gov.in/PressReleasePage.aspx? PRID=1809661 (Accessed 26 Jan 2025).
2. Традиционные знания, традиционные выражения культуры и генетические ресурсы в качестве сведений, необходимых для экспертизы заявок на изобретения / Н. Б. Лысков, А. А. Полякова, И. Б. Никитина, Н. В. Зарянов // Интеллектуальная собственность как базовое условие обеспечения технологического суверенитета Российской Федерации: Сборник докладов XXVI Международной научно-практической конференции Роспатента, Москва, 29 сентября 2022 года / Выпускающий редактор Е. Г. Царёва. – Москва: Федеральное государственное бюджетное учреждение «Федеральный институт промышленной собственности», 2022. – С. 54–58.
3. Энциклопедия коренных малочисленных народов Севера, Сибири и Дальнего Востока Российской Федерации / В. А. Тураев [и др.]; Центр содействия коренным малочисленным народам Севера / Российский учебный центр коренных народов / ЦС КМНС / РИТЦ. – Москва: ЦС КМНС / РИТЦ, 2013. – 463 с., [1] с.: ил., карты, портр. – (Библиотека коренных народов Севера). – ISBN 978–5–904781–24–8.
4. Энциклопедия нематериального культурного наследия России: Посвящается Году культурного наследия народов России / Российский научно-исследовательский институт культурного и природного наследия им. Д. С. Лихачева. – Москва: Институт наследия, 2022. – 576 с. – ISBN 978–5–86443–396–6. – DOI 10.34685/HI.2022.58.44.003.
5. Королева, Л. А. Разработка базы данных конструкций и декоративного оформления сувенирных головных уборов / Л. А. Королева, И. А. Слесарчук, Т. А. Зайцева // Территория новых возможностей, 2023. – Т. 15, № 4. – С. 150–163. – DOI: 10.24866/ VVSU/2949–1258/2023–4/150–163.
6. Лисиенкова, Л. Н. Разработка базы данных модуля «ОРНАМЕНТ» для автоматизированного проектирования моделей одежды на основе традиционного костюма Южного Урала / Л. Н. Лисиенкова, Н. М. Хворонова // Швейная промышленность. – 2008. – № 6. – С. 33–34.
7. Серова, Т. М. Классификация системных составляющих костюмных комплексов коренных народов Дагестана: диссертация... кандидата искусствоведения: 17.00.06 / Серова Татьяна Михайловна; [Место защиты: Рос. гос. ун-т им. А. Н. Косыгина]. – Москва, 2017. – 333 с.: ил.
8. Латушко, Ю. В. Лекарственные растения в жизни современных нанайцев (по материалам полевого исследования) / Ю. В. Латушко, И. Е. Пантюхина, А. С. Демина // Труды ИИАЭ ДВО РАН. – 2020. – Т. 28, № 3. – С. 45–68. – DOI: 10.24411/2658–5960–2020– 10034.
9. Современное состояние и перспективы использования целебных ресурсов Камчатки / Леонова Н. Б., Микляева И. М., Рябова Н. В., Малхазова С. М. // Вестник Московского университета. – 2018. – Серия 5. География, № 6. – С. 10–17.

Маълумот дар бораи муаллифон

Олег Петрович Неретин, доктори илмҳои иқтисодиёт, директори МФДБ «Донишкадаи федералии моликияти саноатӣ» (Москва, соҳили Бережковская, х. 30, корп. 1); ORCID: https://orcid.org/0009–0001–1370–6008, SPIN-рамз: 1961–2721; neretin@rupto.ru

Анна Анатольевна Полякова, муовини директори МФДБ «Донишкадаи федералии моликияти саноатӣ» (Москва, соҳили Бережковская, х. 30, корп. 1); ORCID: https://orcid.org/0009–0005–2238–6420; SPIN-рамз: 1987–4039; apolyakova@rupto.ru

Николай Борисович Лысков, сардори Маркази химия,биотехнология ва тиббиёти МФДБ «Донишкадаи федералии моликияти саноатӣ» (Москва, соҳили Бережковская, х. 30, корп. 1); SPIN-рамз: 9975–5097; otd1463@rupto.ru;

Николай Вадимович Зарянов, мумайизи пешбари давлатӣ оид ба моликияти зеҳнии МФДБ «Донишкадаи федералии моликияти саноатӣ» (Москва, соҳили Бережковская, х. 30, корп. 1); SPIN-рамз: 2271–3259; nikolai.zarianov@rupto.ru

Ҳиссаҳои эълоншудаи ҳаммуаллифон

Ҳамаи ҳаммуаллифон дар консепсия, гузаронидани тадқиқот ва омодасозии мақола саҳми назаррасро гузоштанд, нусхаи ниҳоии онро пеш аз нашр хонданд ва тасдиқ карданд.

О. П. Неретин – консептуализатсия, идоракунии тадқиқот.

А. А. Полякова – методология, иҷроиши тадқиқот, офаридани дастнавис ва таҳрири он.

Н. Б. Лысков – методология, иҷроиши тадқиқот, офаридани дастнавис ва таҳрири он.

Н. В. Зарянов – иҷроиши тадқиқот, офаридани дастнавис ва таҳрири он.

References

1. Steps taken to protect ancient and traditional knowledge of indigenous medicinal systems (2022), Electonic Resources: PIB Delhi, AYUSH [Online], avaliable at: https://pib.gov.in/PressReleasePage.aspx? PRID=1809661 (Accessed 26 Jan 2025).
2. Lyskov, N. B. et al (2022), Traditional knowledge, traditional cultural expressions and genetic resources as information necessary for the examination of applications for inventions, Intellectual property as a basic condition for ensuring the technological sovereignty of the Russian Federation, Collection of reports of the XXVI International Scientific and Practical Conference of Rospatent, Federal Institute of Industrial Property, Moscow, pp. 54–58.
3. Turaev, V. A. et al (2013), Encyclopedia of Small Indigenous Peoples of the North, Siberia and the Far East of the Russian Federation, CSKMNS/RITZ, Moscow, Russia.
4. Encyclopedia of the Intangible Cultural Heritage of Russia: Dedicated to the Year of Cultural Heritage of the Peoples of Russia (2022), D. S. Likhachevs Russian Scientific Research Institute of Cultural and Natural Heritage, Moscow, Russia.
5. Koroleva, L. A., Slesarchuk, I. A, and Zaitseva, T. A. (2023), “Development of a database of designs and decorative decoration of souvenir hats”, The Territory of New Opportunities, The Herald of Vladivostok State University, Vol. 15, no 4. pp. 150–163.
6. Lisienkova, L. N. and Khvoronova, N. M. (2008), “Development of the database of the ORNAMENT module for computer-aided design of clothing models based on the traditional costume of the Southern Urals”, Shvejnaya promyshlennost, no. 6, pp. 33–34.
7. Serova, T. M. (2017), Classification of the systemic components of costume complexes of the indigenous peoples of Dagestan, Ph.D. Thesis, Russian State University named after A. N. Kosygin, Moscow, Russia.
8. Latushko, Y. V., Pantyukhina, I. E. and Demina, A. S. (2020), Medicinal plants in the life of modern Nanai people (based on field research materials), Proceedings of the IAE Far Eastern Branch of the Russian Academy of Sciences, Vol 28, no. 3, pp. 45–68.
9. Leonova, N. B et al (2018), “The current state and prospects of using Kamchatka’s healing resources”, Series 5 Geography, Bulletin of the Moscow University, no. 6, pp. 10–17.

Information about the author

Oleg P. Neretin, Dr. Sci. (Economics), Director of the Federal Institute of Industrial Property Moscow, Berezhkovskaya emb., 30, bld. 1); ORCID: https://orcid.org/0009–0001–1370–6008, SPIN-code: 1961–2721; neretin@rupto.ru;

Anna A. Polyakova, Deputy Director of the Federal Institute of Industrial Property (Moscow, Berezhkovskaya emb., 30, bld. 1); ORCID: https://orcid.org/0009–0005–2238–6420; SPIN-code: 1987–4039; apolyakova@rupto.ru

Nikolay B. Lyskov, Head of the Center for Chemistry, Biotechnology and Medicine of the Federal Institute of Industrial Property (Moscow, Berezhkovskaya emb., 30, bld. 1); SPIN-code: 9975–5097; otd1463@rupto.ru

Nikolay V. Zaryanov, leading state expert on intellectual property of the Federal Institute of Industrial Property (Moscow, Berezhkovskaya emb., 30, bld. 1); SPIN-code: 2271–3259; nikolai.zarianov@rupto.ru.

Contribution of the authors

All the authors made a significant contribution to the development of the concept, research and preparation of the article, read and approved the final version before publication.

O. P. Neretin – conceptualization, research management.

A. A. Polyakova – methodology, research implementation, manuscript preparation and editing.

N. B. Lyskov – methodology, research implementation, manuscript preparation and editing.

N. V. Zaryanov – carrying out research, writing and editing the manuscript.

Муаллифон дар бораи набудани ҳеҷ гуна бархӯрдии манфиатҳо изҳор мекунанд.

The authors declare no conflict of interests.

Ба редаксия дар санаи 30.01.2025 ворид шуд
Пас аз баррасиҳо дар санаи 06.06.2025 аз нав дида баромада шудааст
Барои нашр дар санаи 09.06.2025 қабул карда шуд

ПАТЕНТИ МУВАФФАҚ

ФИПС

Роспатент
Федеральная служба по интеллектуальной собственности

ОЗМУН «ПАТЕНТИ МУВАФФАҚ»

МАРХИЛАИ НАВ, МИҚЁСИ НАВ

ОҒОЗИ ҚАБУЛИ ДАРХОСТҲО

Ширкатҳо ва муассисаҳои ватаниро, ки технологияҳои патентиро дар бахшҳои гуногуни иқтисодӣ бомуваффақият татбиқ намудаанд ва то охири соли 2024 таҷрибаи мусбати тиҷоратӣ ба даст овардаанд, барои ширкат дар озмуни ҳамасола даъват мекунем.

Юрий Сергеевич ЗУБОВ,
номзади илмҳои иқтисод, роҳбари Хадамоти федералӣ оид ба моликияти зеҳнӣ (Роспатент), Москва:

«Мумайизон сатҳи баланди дархостҳоро, ки ба озмуни «Патенти муваффақ» ворид шудаанд, қайд мекунанд. Ихтироотҳои пешниҳодшуда кор мекунанд ва ба соҳибони худ фоида меоваранд. Таҳаввулоти инноватсионии мазкур асоси истиқлолияти технологии кишварро мустаҳкам мекунад».

Олег Петрович НЕРЕТИН,
д-р илмҳои иқтисод, директори Донишкадаи федералии моликияти саноатӣ (ДФМС), Москва

«Озмун ба миқёси умумирусиягӣ баромад. Мо аз иштирокчиён дар тамоми минтақаҳои кишварамон сатҳи баланди фаъолнокии иштирокро интизорем. Соли 2025 на танҳо барои Роспатент ва ДФМС, балки барои садҳо рақибони «Патентии муваффақ» як марҳилаи нав дар таърих хоҳад шуд.

Иштирокчиёнро тағйиротҳо дар қоидаҳои озмун интизор мебошанд: имконият барои иштирокчиёни финал барои пешниҳоди пешрафтҳои худ ба ҳайати мумайизон, иштирок дар чорабиниҳои пӯшида, ки ба муҳофизати моликияти зеҳнӣ бахшида шудаанд, пешниҳоди сафири фаъолияти инноватсионии ватанӣ ва дигар имкониятҳо аз Роспатент, ДФМС ва шарики озмуни мо -Маркази миллии «Русия» шудан.

Дар ҳайати озмун – намояндагони маъруфи илм, сохторҳои тиҷоратӣ, ташкилотҳои ҷамъиятӣ дар соҳаи моликияти зеҳнӣ дар Русия.

Маълумоти муфассал дар бораи озмун «Патенти муваффақ» – дар сомонаи Роспатент https://rospatent.gov.ru/ru/successful-patent-2025

ТАНҲО 10 ПАТЕНТ ЛАУРЕАТҲО ХОҲАНД ШУД.
Ихтироъи шумо дар шумораи онҳо метавонад бошад.

5 Х-ФАЙЛҲО (КУПТ)

EDN https://elibrary.ru/fxqbbe

МАВОДҲОИ ЭКСКЛЮЗИВӢ АЗ ФОНДИ КУПТ

Хитой дар тӯли садсолаҳо объекти диққати махсуси олимон, рассомон, нависанданон буд. Сабабҳои ин зиёданд – таърихи бою ғанӣ, ки ба аврупоӣ монандӣ надорад, фарҳанг, фалсафаи қадим. Дар даҳсолаҳои охир тавaҷҷӯҳ ба афзоиши босуръати иқтисоди Хитой, инчунин пешрафтҳои илм ва техника буд. Сирри муваффақияти Хитой бештар ба такмил додани системаи муҳофизати моликияти зеҳнии Ҷумҳурии Халқии Хитой вобаста аст. Пешниҳод мекунем, ки бо нашрияҳо шинос шавед, ки дар пешбурди қонунгузорӣ ва таҷрибаи судии Хитой дар ин самт кӯмак мекунанд. Қисми аз онҳо аз ҷониби муаллифони хитоӣ таҳия шудаанд, ки бадаст овардани маълумотҳоро аз дастҳои аввалро кафолат медиҳад!

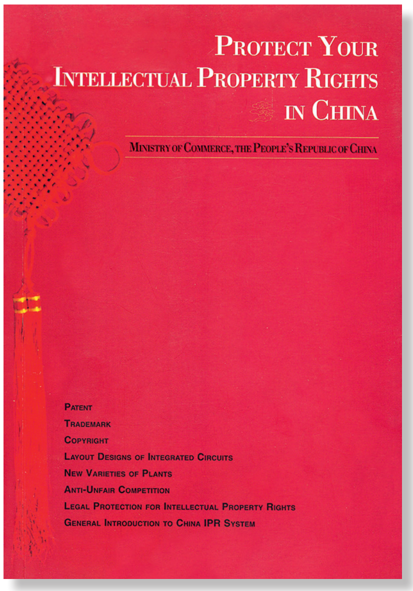

Имрӯз Ҷумҳурии Халқии Хитой дар байни кишварҳое, ки тадқиқоти илмиро ба инноватсия табдил медиҳанд, пешсаф буда, аз рӯи шумораи нашрияҳои илмию техникӣ ва патентҳои ба қайд гирифташуда дар қатори кишварҳои пешқадам қарор дорад. Тамоюлҳои асосии муваффақияти технологии Хитой инҳо мебошанд: тамаркуз ба натиҷаи ниҳоӣ дар илм ва маориф; дастгирӣ назорати илм аз тарафи давлат; зиёд кардани маблағгузорӣ барои тадқиқот ва коркардҳо; ва сармояи венчурӣ ба технологияҳои ояндадор. Ҷавоб ба саволи чӣ гуна бояд ҳифзи моликияти зеҳнӣ дар Хитой дар дастури Вазорати тиҷорати Хитой оид ба ҳифзи ҳуқуқи моликияти зеҳнӣ (МЗ) дар кишвар пайдо кардан мумкин аст.

Китоби мазкур шарҳи умумии системаи ҳуқуқи моликияти зеҳнии Хитой, объектҳои МЗ, масъалаҳои ҳуқуқи муаллиф ва рақобати ноодилонаро пешкаш мекунад. Нашрия барои дарккунӣ қулай мебошад, матни асосӣ бо дохилкунӣ шарҳу иловаҳо ҳамроҳ карда мешавад, ки дар онҳо мавзӯъҳои алоҳида ва тасвирҳои ҳаматарафа инъикос карда мешаванд.

Protect Your Intellectual Property Rights in China / Ministry of Commerce, the People`s Republic of China. – [s. l.]: China Commerce and Trade Press, [s. a.]. – 191 p.: суратҳо, il., ҷадвал.

Ҳуқуқҳои худро барои моликияти зеҳнӣ дар Хитой ҳифз кунед.

Рамзи нашр: 2.001; Р 93

Маълумотро дар бораи китобҳо ва мақолаҳо дар нашриётҳои даврагие, ки ба масаъалаҳои гуногуни моликияти зеҳнӣ тааллуқ доранд, ва инчунин матнҳои пурраи интишорҳо ва дигар захираҳои иттилоотиро метавонед дар китобхонаи электронии КУПТ-и ДФМС пайдо кунед: https://irbis.fips.ru/web/index.php?LNG=&C21COM=F&I21DBN=FIPS&P21DBN=FIPS

Ҳама гуна қонунгузорӣ ва хусусиятҳои ҳуқуқии он – ин инъикосгари фарҳанг, урфу одат ва ҳувияти давлат мебошанд. Дар доираи лоиҳаи байналмилалии Русияву Хитой дар соли 2011 тавсияҳо оид ба ҳифзи моликияти зеҳнӣ дар Федератсияи Русия ва Хитой таҳия карда шуданд. Нашрия бо шаклҳои ҳифзи моликияти зеҳниро тибқи қонунҳои ҳарду кишвар муаррифӣ мекунад; равишҳои мушаххаси танзими ҳуқуқии эҷод ва тиҷоратӣ кардани натиҷаҳои тадқиқот ва конструкторӣ шинос мекунад; бо системаҳои назорати содирот ошно мекунад; ва тавсияҳо оид ба бастани шартномаҳо ва шартномаҳои иҷозатномадиҳӣ дода шудаанд.

Тавсияҳои амалӣ метавонанд барои соҳибкорон ва роҳбароне, ки тиҷорати муштараки баланди технологиро инкишоф медиҳанд, ҷолиб бошанд.

Тавсияҳои Русия ва Хитой оид ба ҳифзи моликияти зеҳнӣ ва тиҷоратикунонии технологияҳо / Н. И. Золотых, А. Д. Корчагин, Б. П. Симонов, Г. П. Курапов, Ян Линьсунь, Ян Цзиньци, Дэн Ичджи, У Пин. – Москва: [МФД ДФМС], [2011]. – 250 с.

Рамзи нашр: 2.000; Р 76

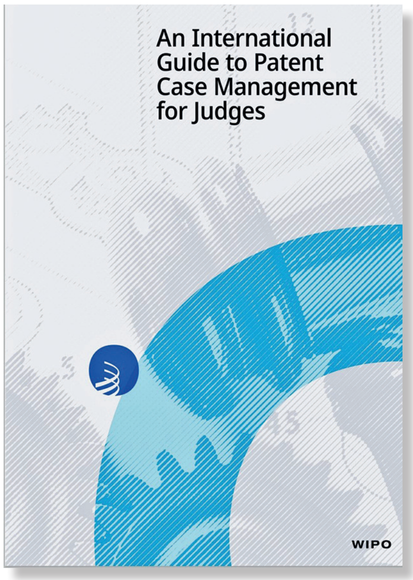

Дастур оид ба парвандаҳои патентӣ, ки бо дастгирии Донишгоҳи Калифорния, Мактаби Ҳуқуқи Беркли ва Институти Суди Беркли таҳия шудааст, маълумотро дар бораи нақши идораҳои патентӣ дар арзёбӣ ва қарор дар қабули эътибори патент, инчунин сохторҳои судие, ки барои ҳалли баҳсҳои патентӣ дар даҳ доираҳои судӣ дорои сатҳи баланд барои кардани патент масъул мебошанд (Ҷопон. Австралия, Бразилия, Хитой, Олмон, Ҳиндустон, Ҷумҳурии Корея, Британияи Кабир, ИМА ва Идораи патентии Аврупо) фаро мегирад. Бобҳои инфиродӣ дар атрофи марҳилаҳои гуногуни мурофиаи ҳуқуқвайронкунии патентӣ, аз ҷумла тартиб додани пешниҳоди даъво, пешбурди парванда дар марҳилаи аввал, қабул кардани чораҳои муваққатӣ, қабул кардани қарор дар тартиби содда карда шуда, кашф ва ҷамъоварии иттилоот, далелҳо, мурофиаи судӣ ва воситаҳои ҳимоя асос ёфтааст.

An International Guide to Patent Case Management for Judges / World Intellectual Property Organization. – Ceneva: WIPO, 2023. – XXIV, 565 p.: il. – Забони англисӣ.

Дастурамали байналмилалии оид ба пешбурди парвандаҳои патентӣ барои судяҳо.

Рамзи нашрия: 6.004.2; А53

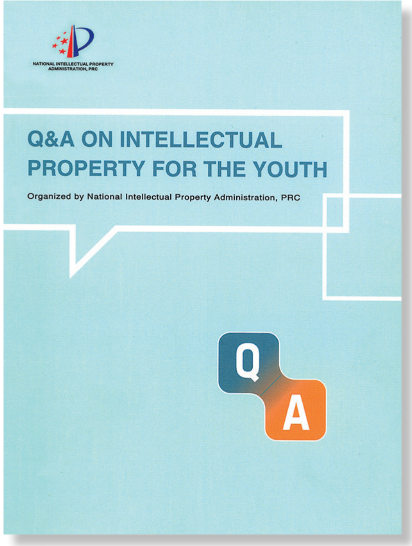

Оммавӣ шудан ва паҳн кардани донишҳо дар соҳаи моликияти зеҳнӣ, баланд бардоштани саводнокии ҳуқуқӣ ва иқтисодии ҷавонон мусоидат мекунад, ки насли наврас ба ихтироъкорӣ ва эҷодиёти муҳандисӣ бо патенткунии минбаъда ва тиҷҷоратикунонии дастовардҳои онҳо ҷалб карда шаванд.

Ин нашрия маълумоти асосӣ оид ба моликияти зеҳнӣ дар шакли саволу ҷавоб пешниҳод шуда, принсипҳои асосии қонуни патентӣ ва ҳуқуқи муаллифро шарҳ медиҳад ва ҷанбаҳои дигарро оид ба моликияти зеҳнӣ фаро мегирад. Маълумотном аз тарафи Раёсати миллӣ оид ба моликияти зеҳнии Хитой тайёр карда шудааст (англ. – National Intellectual Property Administration, CNIPA).

Q&A on Intellectual Property for the Youth / National Intellectual Property Administration, PRC. – Б. м.: Intellectual Property Publishing House, [2024]. – 149 p.: il., суратҳои ранга. – Забони англисӣ.

Саволҳо ва ҷавобҳо оид ба моликияти зеҳнӣ барои ҷавонон.

Рамзи нашриёт: 2.000; Q37

6 РАФИ КИТОБ

Шарҳи муфассали китоби дарсӣ

Education guidance abstractt

EDN https://elibrary.ru/fkojsx

«Тиҷоратикунонии дастовардҳо дар соҳаи тибб ва тандурустӣ. Китоби рӯимизии роҳбар»

Дар зери таҳияи Т. В. Семеновой, В. В. Косенко, О.П. Неретина
Нашриёти Институти федералии моликияти саноатӣ

“Commercialization of developments in the field of medicine and healthcare. Chief’s Desk Book”

Eeditors: T. V. Semenova, V. V. Kosenko, O. P. Neretin
Prepared by the Federal Institute of Industrial Property

Китоби дарсии мазкур аз ҷониби як гурӯҳи муаллифон — мутахассисони МФДБ «Маркази илмии тамизи истифодабарии маҳсулоти тиббӣ»-и Вазорати тандурустии Русия ва МФДБ «Донишкадаи федералии моликияти саноатӣ» таҳия шудааст ва барои роҳбарон ва мутахассисоне, ки бо моликияти зеҳнӣ дар соҳаи тиб ва дорусозӣ кор мекунанд, пешбинӣ шудааст. Истифодабарии маълумоти дар ин китоб овардашуда ба баланд бардоштани самаранокии системаҳои идоракунии моликияти зеҳнӣ дар ташкилотҳои тандурустӣ мусоидат мекунад.

Хусусияти фарққунандаи дастур хусусияти хоси соҳаи он мебошад: диққат ба ҷанбаҳои ҳифзи технология ва механизмҳои тиҷоратӣ дар соҳаҳои тиб ва тандурустӣ ҷалб карда шудааст.

Бо туфайли он, ки маълумот дар шакли алгоритмҳо, нақшаҳо, чек-варақаҳо, қолабҳои ҳуҷҷат пешниҳод шудааст, фаҳмидани равандҳои идоракунии моликияти зеҳнӣ осонтар гардид. Алгоритм ва нақшаҳо барои аз худ кардани мавод ва онро дар амал истифода бурдан кӯмак мерасонанд. Чек-варақаҳо ва қолибҳои ҳуҷҷатҳо таҳияи ҳуҷҷатҳои заруриро осон мекунанд ва барои пешгирӣ кардани хатогиҳо кӯмак мерасонанд, инчунин ба татбиқи бомуваффақияти лоиҳаҳое, ки ба бозор баровардани доруҳо ва дастгоҳҳои тиббии нав нигаронида шудаанд, мусоидат мекунанд.

Маводҳо метавонанд дар татбиқи барномаҳои таҳсилоти олӣ ва иловагии касбӣ, аз ҷумла идоракунии моликияти зеҳнӣ дар маҷмӯъ ё интиқоли технология истифода бурда шаванд.

© Институти федералии моликияти саноатӣ, 2025

ТАҲСИЛ ДАР МАРКАЗИ ИЛМӢ – ТАЪЛИМӢ ДФМС:

МАЪЛУМОТИ МУҲИМ АЗ ОДАМОНИ КОРДОН

БАХШИ БОСУРЪАТ РУШДЁБАНДАИ ДФМС, МАРКАЗИ ИЛМӢ – ТАЪЛИМӢ ДАР РУСИЯ АЗ РӮИ ШУМОРАИ ХАТМКУНАНДАГОНИ БАРНОМАҲОИ ТАКМИЛИ ИХТИСОС ВА БОЗОМӮЗИИ КАСБӢ ДАР СОҲАИ МОЛИКИЯТИ ЗЕҲНӢ ҶОИ АВВАЛРО ИШҒОЛ МЕКУНАД. ИН НАТИҶАИ:

- интихоби ҷорӣ мавзӯи таълим,
- барои омӯзиш мутахассисони пешбари соҳа – таҷрибадор ҷалб намудан,
- иштирок дар лоиҳаҳои калони таълимие, ки бо супориши ҳукумати Федератсияи Русия гузаронда мешаванд.

БАРОИ ТАҲСИЛ АЗ РӮИ МАҶМӮИ ВАСЕЪИ БАРНОМАҲО БАРОИ БАЛАНД БАРДОШТАНИ ИХТИСОС ВА ТАҚМИЛДИҲИИ КАСБӢ, ВА АЗ СОЛИ 2023 БА БАРНОМАИ МАГИСТРАТУРАИ «ИННОВАТИКА» ДАЪВАТ МЕКУНЕМ.

Блоки якуми барномаҳо ба ҳамкории тарафайни довталаб ва идораи патентӣ равона шудааст:

- Барасмиятдарорӣ ва тамизи дархост барои объектҳои моликияти зеҳнӣ (ихтироотҳо, қолибҳои фоиданок, намунаҳои саноатӣ, тамғаҳои молӣ) мувофиқи самтҳои соҳаҳо. Баъд аз ба охир расидани курс шунавандагон метавонанд мустақилона дархостҳоро ба Роспатент барои бақайдгирии объектҳои МЗ пешниҳод намоянд.
- Ба расмият даровардан ва тамизи дархост барои объектҳои моликияти зеҳнӣ. Ба танзимдарории ҳуқуқии муносибатҳои патентӣ.
- Ҳуқуқи патентӣ.
- Ҷустуҷӯи патентӣ.
- Воситаҳои фардикунонӣ: тамғаҳои молӣ, номгӯйҳои ҷойҳои пайдоиши молҳо ва нишонаҳои ҷуғрофӣ ва ғайраҳо.

Блоки дуввуми барномаҳо ба масъалаҳои тадқиқотҳои патентӣ, таҳлили патентӣ, муҳофизат ва тиҷораткунонии натиҷаҳои бадастомада аз фаъолияти зеҳнӣ:

- Таҳлили патентӣ.
- Асосҳои метологии тадқиқотҳои патентӣ.
- Тавсияҳо оид ба идоракунии ҳуқуқҳо барои натиҷаҳои моликияти зеҳнӣ ва воситаҳои фардикунонӣ дар минтақаҳои Федератсияи Русия.
- Тавсияҳо оид ба идоракунии ҳуқуқҳо дар НФЗ ва ғайраҳо.

БА ХОТИР МЕОВАРЕМ!

Ба ғайр аз ба барномаҳои тасдиқшуда ва мунтазам татбиқшаванда, мо омодаем, ки барномаҳои фармоиширо бо дархости шумо, зуд ва бо сифати баланд, бо назардошти хусусиятҳои соҳавӣ ва минтақавӣ таҳия ва амалӣ созем.

ШУМОРО ДАЪВАТ МЕКУНЕМ, КИ ОДАМИ КОРДОН ДАР СОҲА МОЛИКИЯТИ ЗЕҲНӢ ШАВЕД! МАҲЗ ШУМОРО ИНТИЗОРЕМ!

БОЗОМӮЗИИ КАСБӢ: БАРНОМА «МУҲОФИЗАТИ ҲУҚУҚИИ НАТИҶАҲОИ МОЛИКИЯТИ ЗЕҲНӢ ВА ИДОРАКУНИИ ҲУҚУҚҲО БА ОНҲО» АЗ МОДУЛҲОИ ЗЕРИН ИБОРАТ МЕБОШАД:

- Ба расмият даровардани дархостҳо барои объектҳои моликияти зеҳнӣ мувофиқи самтҳои соҳавӣ.
- Ҳуқуқи патентӣ.
- Ҷустуҷӯи патентӣ.
- Тавсияҳо оид ба идоракунии ҳуқуқҳо дар НФЗ.
- Асосҳои метологии тадқиқотҳои патентӣ.
- Воситаҳои фардикунонӣ: тамғаҳои молӣ, номгӯйҳои ҷойҳои пайдоиши молҳо ва нишондодҳои ҷуғрофӣ.

Давомнокии барномаи рӯзона-ғоибона – 330 соати академикӣ (2 сессия бо давомнокии 2 ҳафта ва аттестатсияи ҷамъбастӣ).

МАЪЛУМОТИ ОЛӢ

Барномаи магистратура 27.04.05 «Инноватика»

Барнома аз ҷониби омӯзгорони баландихтисоси профессорону омӯзгорон бо таҷрибаи ғании амалӣ, корфармоёни эҳтимолӣ, роҳбарони мақомоти қонунгузор ва иҷроия, намояндагони доираҳои соҳибкорӣ, амалӣ карда мешавад.

Барнома аккредитатсияи давлатиро дорад.

Шакли таҳсил – ғоибона (бо истифода бурдан аз технологияҳои фосилавӣ) бо гузарондани вебинарҳо ва имконияти гирифтани машваратҳо.

Давомнокии таҳсил – ду солу панҷ моҳ.

ТЕЛЕФОНИ ХАТИ БОВАРӢ ОИД БА МАСЪАЛАҲОИ ТАҲСИЛ ДАР МАРКАЗИ ИЛМИВУ ТАЪЛИМИИ ДФМС (МАЪЛУМОТНОМАҲО, БА БАРНОМА САБТ ШУДАН):

+7 995 920 0595

РАҚАМИ БИСЁРКАНАЛӢ: + 7 (499) 243 7391

РАҚАМҲОИ ИЛОВАГӢ: 4292, 2123, 2103, 2102, 4021

МАГИСТРАТУРА: 2170

ПОЧТАИ ЭЛЕКТРОНӢ БАРОИ ДАРХОСТҲО:

FIPS_OBR@RUPTO.RU

МАЪЛУМОТРО ДАР БОРАИ МӮҲЛАТҲОИ ГУЗАРОНДАНИ БАРНОМАҲО ВА НАРХИ ТАҲСИЛ ТАВАССУТИ QR-РАМЗ ДАСТРАС МЕБОШАД

**Маҷалла
«Хабарномаи ИФМС»**

**ISSN 2782-5086 (Print)
ISSN 2949-2432 (Online)**

Муҳаррири чопкунанда:
Елена Геннадиевна Царёва
МФДБ ДФМС (Москва, Русия)
vestnik_fips@rupto.ru

Котиби масъул:
Анастасия Александровна Ломакина
МФДБ ДФМС (Москва, Русия)
vestnik_fips@rupto.ru

Таҳрир ва нашри компютерӣ:
ҶДММ «Гурӯҳи ПРСБ»:
Эльмира Магомедэминовна Трубникова,
Ольга Юрьевна Вольвачева,
Елена Александровна Горшкова,
Анастасия Сергеевна Поломаренко,
Анастасия Борисовна Долженко

Тарҷумонони ДФМС:
Сергей Витальевич Рубанов
(тарҷумони дараҷаи 1),
Петр Николаевич Ярошенко (тарҷумон)

Сурат:
Аз бойгонии шахсии Глазьев С.Ю.

Барои чопкунӣ имзо карда шуд: 18.08.2025
Формат: 205×290 мм
Чоп: пурра ранга (офсет, 4/4)
Теъдоди нашр: 500 нусха. **Фармоиш:** № 252

Матбаа:
Муассисаи федералии давлатии буҷетӣ
«Донишкадаи федералии моликияти саноатӣ»
125993, Маскав, соҳили Бережковская, 30, бинои 1
Г-59, ГСП-3

**“Bulletin of Federal Institute
of Industrial Property” journal**

**ISSN 2782-5086 (Print)
ISSN 2949-2432 (Online)**

Managing editor:
Elena Tsareva –
FGBU FIPS (Moscow, Russian Federation)
vestnik_fips@rupto.ru

Executive editor
Anastasiia Lomakina –
FGBU FIPS (Moscow, Russian Federation)
vestnik_fips@rupto.ru

Editing and Desktop publishing:
PRCB Group LLC:
Elmira Trubnikova,
Olga Volvacheva,
Elena Gorshkova,
Anastasiya Polomarenko,
Anastasiya Dolzhenko

FIPS translators:
Andrey Moscalenko
(Lead Translator)
Petr Iaroshenko (Translator)

Photo:
From the personal archive of Glaziev S.Yu.

Signed to print: 12.08.2025
Format: 205×290 мм
Printing: full-colour (offset ink, 4/4)
500 copies; **Order:** № 252

Printing house:
Federal State Budgetary
Institution “Federal Institute of Industrial Property”
Berezhkovskaya nab. 30–1, Moscow, G-59,
GSP-3, 125993, Russian Federation

ХОНАНДАГОНИ АЗИЗ, БА «ХАБАРНОМАИ ИФМС» ОБУНА ШУДАНРО ФАРОМУШ НАКУНЕД!

Бо обуна шудан, шумо дастрасии доимиро ба маълумоти муосир дар бораи моликияти зеҳнӣ ва маълумоти беназири таҳлилӣ хоҳед гирифт.

ДАР ШӮЪБАИ «ПОЧТАҲОИ РУСИЯ» ВА Ё МУВОФИҚИ КАТАЛОГҲО ТАРИҚИ ОНЛАЙН ОБУНАШАВИРО ТАМДИД НАМУДАН ВА Ё БОРИ НАХУСТ ОНРО БА РАСМИЯТ ДАРОВАРДАН МУМКИН АСТ:

- **«Нашриёти Русия»**
  Дар сомонаи www.pressa-rf.ru
  Индекси обуна: 85599

- **Агентии «Книга-Сервис»**
  Дар сомонаи www.akc.ru
  Индекси обуна: Е 85599

ФИПС

FIPS

FEDERAL INSTITUTE OF INDUSTRIAL PROPERTY

Ҳама хабарҳои охирин аз
ҷаҳони моликияти зеҳнӣ:

ВКонтакте
Роспатент

ВКонтакте
ФИПС